

Upravišтво: Ljubljana, Knafljeva ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
 Inzeratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. 3. — Tel. 3492 in 2492.
 Podružnica Maribor: Aleksandrova cesta št. 13. — Telefon št. 2455.
 Podružnica Celje: Kocenova ulica št. 2. — Telefon št. 190.
 Računi pri pošti, ček. zavodih: Ljubljana št. 11.842, Praha číslo 78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina znaša mesečno 25.— Din, za inozemstvo 40.— Din.

Uredništvo:

Ljubljana: Knafljeva ulica 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
 Maribor: Aleksandrova cesta 13. Telefon št. 2440 (ponoči 2582).
 Celje: Kocenova ul. 8. Telef. št. 190.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Današnja, božična številka »Jutra« obsega 32 strani z raznovrstnim in zanimivim gradivom in številnimi slikami. Med drugim prinaša na 19. strani običajno božično nagradno uganko za mladino, priljubljena priloga »Mlado Jutro« pa ima dvojni obseg.

Prihodnja redna številka »Jutra« bo izšla v nedeljo zjutraj.

Vesele božične praznike vsem naročnikom, čitateljem, inserentom in soizdajnikom!

Revizija uredbe o naravnih stanovanjih

Nova uredba prinaša državnim nameščencem, ki imajo naravna stanovanja, znatna olajšanja

Beograd, 23. decembra. M. Proti uredbi, ki se tiče odtegljajev za naravna stanovanja državnih uslužbencev v državnih, odnosno javnih zgradbah, so bile, kakor znano, izrečene mnoge upravičene pritožbe; tudi narodni poslanci so zato uvedli akcijo, da se ta uredba temeljito revizira. Minister financ g. Djordjević je v pravilnem ocenjevanju trdit, ki jih je povzročila dosedanja uredba, pripravil revizijo, ki je bila na včerajšnji seji finančnokomunistskega komiteja ministrov v načelu sprejeta. Pričakuje se, da bo nova uredba še pred novim letom objavljena.

Osnovno načelo pri reviziji dosedanje uredbe je, da noben državi uslužbenec ne more plačevati za naravna stanovanja več, nego znaša njegova osebna draginjska doklada. Drugi princip, ki je bil usvojen, je ta, da stanovanja, ki so po obsegu in specifičnih zakonih posameznim državnim funkcionarjem nakazana, kot brezplačna službena stanovanja in tvorijo, kot taka toraj na eni strani sestavni del njihovih prejemkov, na drugi strani pa so

v neposredni zvezi z izvrševanjem službe, ne podležo ekvivalentu. To so n. pr. stanovanja sreskih načelnikov, upravnikov bolnic itd. Pod uredbo tudi ne spadajo ekvivalenti, ki so, kakor n. pr. za učitelje, s specifičnim zakonom že fiksirani. Odškodnino za naravna stanovanja bodo torej v bodoče plačevali tisti državni nameščenci, ki uživajo ta stanovanja kot beneficij. Vrednost teh stanovanj se bo v bodoče ocenjevala po naslednji skali: V prvem draginjskem razredu vsaka soba 200 Din, postranski prostori pa 120, odnosno 80 Din; v drugem draginjskem razredu vsaka soba 150 Din, postranski prostori pa 80 do 50 Din; v tretjem draginjskem razredu vsaka soba po 60, postranski prostori pa 30 Din. Te postavke se za uradnike IX. in X. razreda, za dnevnitarje in zvanjčnike, še znižajo za 30 odst.

Glede učitelstva bo najbrže ostalo pri določbah osnovnošolskega zakona. Nova uredba prinaša državnim nameščencem, ki imajo naravna stanovanja, znatna olajšanja.

Omejitev potovanj Avstrijcev v tujino

Avstrijska Narodna banka je tako omejila nakazovanje tujih valut za skoraj popolnoma onemogočena

Dunaj, 23. decembra. d. Avstrijska Narodna banka je izdala včeraj nove odredbe glede nakazovanja deviz in valut, ki praktično popolnoma onemogočajo nakazovanje valut za potovanja v inozemstvo.

Po prvotnih določbah devizne uredbe je mogel vsak Avstrijec kupiti vsaka dva meseca proti predložitvi potnega lista in voznega lista na avstrijski železnici do meje za 300 šilingov tujih valut po odfotodelnem tečaju Narodne banke. Narodna banka je sedaj odredila, da ne zastopajo zgolj predložitvi potnega lista in avstrijskega voznega lista za kakršnokoli nakazilo deviz ali valut, pač pa je potrebna predložitvi voznega lista za železnico v inozemstvu v vrednosti najmanj 15 šilingov, da se more dobiti tujih valut v vrednosti 10 šilingov. Kdor ima inozemski voznik listek v vrednosti 30 do 50 šilingov, pridobi pravico za nakup valut za 50 do 200 šilingov. To nakazilo valut je vezano obenem na predložitvi potnega lista in na izjavo, da nima prošlece nobenih deviz ali valut. Tudi finančni zavod, ki nakazuje valutni znesek, mora podati izjavo, da je predložitvi devizni listek popolnoma neveljaven. Posledica tega ukrepa bo popolno onemogočenje vsakega potovanja Avstrijcev v inozemstvo zaradi zasebnih namenov, pa tudi znatna omejitev poslovnih potovanj. Dovoljenja, Narodne banke za nakazilo večjih množic valut za potovanja v inozemstvo bodo izdana samo, če gre v resnici za neodložljive puse. Da bo s tem v znatni meri omejena tudi trgovina, je samo ob sebi umevno.

Japonska konkurenca na svetovnem trgu

Zaradi odprave zlatega standarda ograža Japonska angleško bombazno industrijo ter francoski uvoz v Indokino

London, 23. decembra. AA. Statistični urad za trgovino z bombazem opisuje v svojem septembrskem poročilu, kakšne posledice je imela ukinitve zlatega standarda v Angliji za trgovino z bombazem in na bombazno industrijo sploh. Poročilo ugotavlja, da bo bile prve posledice ugodne in da je mogla bombazna industrija povečati svoj izvoz. Potem pa se je položaj poslabšal, ker so ukinitve svoje zlate valute tudi druge države, ki sodelujejo pri izvozu bombaza z dvema tretjinama. Najhujiši udarec je prejel Anglija od Japonske, ki je razveljavila svoj den, da zaščiti svojo bombazno industrijo pred angleško konkurenco. Japonska je pripravljena znižati cene bombazne industrije tako daleč, da bo vzpostavljena relacija napram angleški industriji, kakor je bila septembra

meseca. Poročilo ugotavlja zate, da bo japonska industrija ogražala angleško bombazno industrijo pred vsem na Daljnem vzhodu in v vzhodni Afriki, v južni Ameriki in na bližnjem vzhodu.

Pariz, 23. decembra. AA. V odboru za komitije je predsednik podal poročilo o posledicah, ki bodo nastale za Francijo in za njene kolonije zaradi razveljavitve japonske valute. Japonska industrija bo na podlagi tega pocenila svoje proizvode in jih v velikih količinah vrnila v Indokino. Francoski industriji in francoskemu izvozu bo s tem nastala huda konkurenca. Člani odbora so se zahvalili predsedniku za poročilo in so pozvali vlado, naj odkloni japonsko zahtevo po znižanju carin za uvoz japonskega blaga v Indokino.

Usodna nesreča v vatikanski knjižnici

Podrl se je centralni del palače — Več človeških žrtev, med njimi znanstvenik dr. Vattasso

Rim, 23. decembra. Z. V Vatikanu se je zgodila huda nesreča, ki je zahtevala pet človeških žrtev. Podrla se je streha centralnega dela vatikanske knjižnice.

V knjižnici so popravljali lokale pod salonom Siksta V. Neki delavec je sicer že na vse zgodaj opazil na stropu salona večjo razpoko in je tudi hotel to prijaviti mojstru. Med delom pa je na razpoko pozabil. Proti večeru, ko so delavci že skoraj nehali z dnevnim delom, pa so nenadoma čuli, kako je pričelo pokati tramovje. Z vsvo naglico so zbežali na bližnje dvorišče Belvedere in tedaj se je že zrušil centralni del stavbe. Podrla se je streha nad salonom in pod salona samega. V tem delu stavbe je ostalo še pet ljudi, štirje delavci in dr. Vattasso, ki je študiral v konsultaciji sobi neke knjige.

K sreči so se sesuli le srednji deli salona in drugih sob, tako da so police za knjige, ki so bile priložne na stene, ostale večinoma nepoškodovane. V polih je bilo naloženih 20.000 knjig in zvezkov. V eni izmed sob so bila dragocena darila raznih vladarjev iz preteklih stoletij, med njimi tudi kristni kamen iz marmora, ki ga je daroval Pij IX. Napoleon III. Stavbo samo je gradil arhitekt Fontana leta 1585. po naročilu papeža Siksta V.

Delavci so o nesreči takoj obvestili vatikanske oblasti. Vatikanski guverner Serafini je alarmiral vatikanske in rimske gasilce. Gasilci so prišli v nekaj minutah na pomoč. Previdno so odstranili ruševine, da se ne bi pokvarilo, kar je morda pod njimi ostalo še celega. Med ru-

ševinami so našli štiri delavce, ki so ponoči umrli in mrtvega učenjaka dr. Vattasso. Ko so obvestili papeža o dogodku, je takoj zahteval, naj ga sproti obveščajo o razvoju reševalnih del.

Rim, 23. decembra. AA. Davi so našli pod ruševinami vatikanske knjižnice, ki se je podrla včeraj popoldne, tri mrtve delavce. Ponoči so našli truplo profesorja Vattasso. Menijo, da leži pod podrtinami še pet mrtvih.

Nesreča grškega parnika

Pariz, 23. decembra. AA. Iz Smirne poročajo, da je grški prekoceanski parnik »Aris« naselil blizu Jenikale ob vzhodu v Dardanele. Na pomoč poklicani vlačilci so takoj začeli reševalna dela. Upajo, da bo parnik rešili iz neugodnega položaja.

Nezgoda avstralskega letalca

London, 23. decembra. AA. Letalski poveljnik Kingsford Smith se je moral na povratnem poletu v Avstralijo ustaviti med Hamborn in Croydonom blizu Swanleyja v Kentu. Pri pristanku se je letalo »Južna Zvezda« zaprla v sadna drevesa in pri tem položilo vse tri propelerje. Pilot in njegova dva potnika so ostali nepoškodovani.

Angleški primanjkljaj

London, 23. decembra. AA. Po uradni statistiki znaša proračunski deficit 217.937.000 funtov.

USPEH BASELSKIH POGAJANJ

Odločitev o plačilni sposobnosti Nemčije pridržana reparacijski konferenci vlad — Poročilo baselskih strokovnjakov bo objavljeno danes

Berlin, 23. decembra. d. Zadnje vesti iz Basla o poteku seje reparacijskega odbora za poročilo strokovnjakov so vzbudile v berlinskih političnih krogih precejšnje nerazpoloženje. Upali so, da bo zaključeno poročilo vsebovalo razna priporočila in pobude, zvečelo pa se je, da v posvetovalnem odboru sporazum ni bil dosežen in da bodo zaradi tega izostala vsa priporočila ter bo odločitev v plačilni sposobnosti Nemčije popolnoma pridržana prihodnji reparacijski konferenci vlad. S tem je tudi vračanje, ali naj se prizna prednost reparacij ali zasebnim dolgovom, v glavnem rešeno proti interesom Nemčije, kar pomeni, da se priznava reparacijam še nadalje prednost. Mesto, kjer se bo vršila reparacijska konferenca vlad, še ni določeno. Govori se tudi o Lausanni, ker se je pokazal proti dolžitvi Bruslja ali Haaga od gotovih strani odpor.

Basel, 23. decembra. d. Za včeraj napovedana plenarna seja zasebnega odbora banke za mednarodna plačila je bila odpovedana. Na zasebni seji so skušali likvidirati predloge o nemških reparacijah, ker se delegati Francije, Belgije in Jugoslavije niso hoteli več udeleževati seji. Na tej seji je bil odobren prvi del poročila, ki obravnava položaj Nemčije. Drugi oddelek, ki govori o vzro-

kih krize, je bil prav tako v večjem delu odobren. Razprave so se danes nadaljevale. Reparaacijski odbor je imel tudi včeraj popoldne sejo, katero pa sta dr. Melhior in Rist kmalu zapustila, da stopita v stike s člani svojih delegacij. Pogajanja so dospela na zelo kritično točko, ker je francoski delegat ugovarjal proti vsebini zaključnega poročila, v kolikor obravnava vpliv reparacij na splošno svetovno krizo. Prof. Riet, podpiran od jugoslovenskega delegata, ni hotel priznati, da je škodljivi vpliv reparacij na splošni gospodarski položaj tako velik, kakor meni večina odbora in kakor je trdil v svojih izjavah Colijn.

Pariz, 23. decembra. d. Razprave strokovnjakov v Baslu so neposredno pred zaključkom. Poročilo posebnega odbora za mednarodna plačila opisuje v jasni luči gospodarski in finančni položaj Nemčije. Posvetovalni odbor priporoča po došlih vesteh, naj se v Youngovem načrtu predvideni dveletni moratorij Nemčiji dovoli, če zaprosi zanj. Vsa druga vprašanja so pridržana rešitvi mednarodne konference vlad za dolgov in reparacije, ki bo sredi januarja.

Berlin, 23. decembra s. Kakor poročajo iz mednarodnih krogov o sedanjem stanju pogajanj v Baslu, je bil o treh poglavitnih poročila izvedencev dosežen sporazum. Sedaj razpravljajo o formulaciji poglavja, ki govori o vzrokih in posledicah krize. Večina v odboru zahteva, da se v tem poglavju poudari vpliv reparacij na krizo, dočim hoče francoski delegat v tem delu poročila izrecno poudariti, da je Nemčija sama kriva svojega gospodarskega položaja. Kljub raznim nasprotnim ujamu v poučenih krogih, da bo še danes prišlo do sporazuma.

Basel, 23. decembra s. Zaupni razgovori, ki so trajali skoraj neprestano od 10. do 17. ure, so bili zaključeni. Ob 22.30 se je vršila plenarna seja, na kateri je posvetovalni odbor zavzel svoje končno stališče glede sestave zaključnega poročila o nemškem gospodarskem položaju. Po končanih popoldanskih razgovorih je angleški delegat Layton sporočil novinarjem, da bo poročilo še pred polnočjo podpisano od vseh članov. Iz tehničnih vzrokov se ni moglo, da bi bilo poročilo že danes objavljeno, pač pa bo objavljeno jutri. Poročilo bo obsegalo 20 strani z različnimi prilogi.

Hitlerjevci in Vatikan

Stremljenja nemških narodnih socialistov, da bi pridobili za svojo akcijo katoliško duhovščino

Berlin, 23. decembra. AA. Politični krogi pozorno motrijo stremljenja nacionalnih socialistov, da bi se približali Vatikanu in tako pripravili teren za sporazum z nemškimi centrom. Po informacijah, ki so prispela v Nemčijo iz Vatikana, je kongregacija za izredna verska vprašanja baže že sklenila, da bo pripravila nemškimi škofom, naj se približajo nacionalno - socialističnim voditeljem. Poročilo o tem je objavil list »Mittel-reinische Volkszeitung«, ki se sklicuje na potrdilo iz cerkvenih krogov.

Najbrž pa to poročilo ne bo toliko niti po vsebini, niti po obliki. Nemški škofje niso dali nobene izjave o kakem sklepu kongregacije glede vprašanj nemških nacionalnih socialistov. Prav malo verjetno je, da bi

bila kongregacija zavzela tako stališče brez zaslusanja nemških škofov. Dejstvo pa je, da skuša vodstvo nemških nacionalnih socialistov že več tednov, da bi izboljšalo svoje odnose s katoliško cerkvijo. Nacionalno - socialistični publicist Feder se v svoji najnovejši knjigi strogo izogiba formulacijam kulturnega programa, ki bi utegnile nasprotovati naukom katoliške cerkve in tudi Hitler se v svojih zadnjih člankih zelo previdno izraža. Jasno je, da je Vatikan o teh dogodkih poučen, gotovo pa je tudi, da ne bo naselil vabam nacionalno - socialistične stranke, ker se zdi izključeno, da bi mogel pokreniti kako akcijo v korist nemških nacionalnih socialistov in hoteli desavuirati svoje škofo v Nemčiji.

„Temps“ o stremljenjih madžarske politike

Resne politične in gospodarske težkoče Madžarske — Pomen zblizanja Madžarske z Italijo

Pariz, 23. dec. AA. Včerajšnji »Temps« posveča uvodni članek Madžarski in naglašja, da je Madžarska ena izmed držav srednje Evrope, ki stoji v tem trenutku pred zelo resnimi političnimi in gospodarskimi težkočami. List naštevja te težkoče in se vprašuje, v koliko bi morale vplivati na zunanje-politično orijentacijo Madžarske. Ta politika, ki je nenavadno gibčna, je popolnoma vsebovana v zahtevi po reviziji trianoske mirovne pogodbe. Madžarska bo vedno na strani tiste velesile, ki bo stopila na pot revizije mirovne pogodbe, katere je začetna njene prirodne meje. To dejstvo pojasnjuje tudi približanje Madžarske Italiji, ki je omogočilo, da se je na Madžarskem razvil mnenje, da bi se mogla rešiti iz svoje osamljenosti. Toda, vprašuje list, za kakšno ceno?

Na drugi strani je vstalo upanje po zblizanju med Budimpešto in Bukarešto, in sicer po obisku grofa Bethlena pri rumunskem kralju Karolu. Toda zdi se, da po tej poti sprico sedanjega mednarodnega položaja ne bo moglo priti dalje kakor samo do pomirjenja v rumunsko-madžarskih odnosih, ker temelji rumunska politika odločno na solidarnosti držav Male antante.

Tako s stališča zunanje kakor notranje politike se Madžarska nahaja v stanju pričakovanja. Ona mora izkoristiti vsako priliko, ki se ji pokaže. Madžarska je država, ki se išče poti, po kateri naj bi šla, in se zelo trudi, da se znaide v vseobči zmedbi, ki vlada danes na svetu.

Budimpešta, 23. decembra. AA. Madžarska vlada obvešča, da bo v prihodnjih 12 mesecih vrnila svoje inozemske dolgovne v določenih rokih. Zneski bodo vrnjeni deloma v tuj valuti, deloma v penglih. Denar bo izročen najprej madžarski Narodni banki, ga bo nato izročila unifikom. Glede zasebnih kratkoročnih posojil želi madžarska vlada, da bi upniki dovolili daljša odplačila. Svoje ukrepe in želje utemeljuje madžarska vlada s padcem cen najvažnejših predmetov madžarskega izvoza. Vlada zaradi tega ni mogla preskrbeti potrebne množice deviz za odplačilo svojega dolga v inozemstvu in je morala zato s 23. dec. ustaviti odplačilo državnih in zasebnih dolgov v tuj valuti. Devize, ki jih ima Narodna banka na razpolago, bodo v prvi vrsti namenjene servisu 7 in pol odstotnega državnega posojila iz l. 1924, torej posojila Društva narodov. Presežki se bodo uporabili za druga posojila in dolgovne.

Razorožitvena konferenca ne bo odgodena

London, 23. decembra. AA. Uradni krogi demantirajo vest, da bi bila angleška vlada obvestila Japonsko, da bo razorožitvena konferenca odgodena. Res je le, da je zunanji urad na podlagi sklepa vlade poslal vsem angleškim zastopnikom pri zainteresiranih vladah okoliščino, v kateri jih poziva, naj stopijo z njimi v stike in naj se preliminarno pogajajo o razorožitveni konferenci, da bi s tem olajšali delo njenega predsednika Hendersona.

Washington, 23. decembra. AA. Hoover je izjavil, da bo vodja ameriške delegacije na razorožitveni konferenci Dawes. V delegaciji bo najbrž kot ženska zastopnica gđ. Florence Allen, sodnica v državi Ohio. Za delegata je že določen demokratski senator iz Virginije, Swanson.

Komunistična zarota v Rumuniji

Bukarešta, 23. decembra g. Pred nekoliko dnevi so bili v bližini Szatmarja odkriti veliki zalogo orožja. Aretirani sta bili dve sumljivi osebi, ki sta pripadali široko zasnovani komunistični zaroti, ki je bila buje vodena z Dunaja. Preiskava je v teku ter je dovela do aretacije več drugih oseb, katerih imena pa se držijo v tajnosti.

Aretacija italijanskega bankirja

Milan, 23. dec. d. Znani milanski bankir Antonio Rocca je bil danes aretiran zaradi bankrota, ponarejanja čekov in poneverbe.

Pogreb Mussolinijevega brata

Milan, 23. dec. AA. Davi se je vršil pogreb Arnalda Mussolinija ob navzočnosti vseh političnih oblasti, ministrov, 200 senatorjev in poslancev, številnih županov, berjamskega vojvode in velikanske množice ljudi. Krsto s pokojnikovim truplom so nesli uredniški lista »Popolo d'Italia« na ramah od redakcijskih prostorov lista pa do cerkve sv. Marka. Za krsto so peš koralaki ministriški predsednik Mussolini z ženo in njegova sina Bruno in Viktor. Po cerkvenih obredih so položili krsto na mrtvaški avtomobil in jo v njem prepeljali na postajo, kjer je čakal poseben vlak, v katerem je spremljal pokojnikov brat predsednik vlade Mussolini krsto v Romagno.

Ropi v berlinskih trgovinah

Berlin, 23. decembra. s. Snoči je prišlo na raznih krajih mesta do ropov v trgovinah z živili. Tako se je pripetilo več roparjev s kolesi pred neko trgovino z živili, vdrla vanjo, izropala blagajno ter odneslo mnogo živil. Drug slučaj se je zgodil v Reinickendorfu, kjer so lonovi vdrli v trgovino v trenutku, ko je lastnik zaključil blagajno. Grozilo so z revolverji ter odnesli mnogo živil.

Mednarodna tekma v ping-pongu

Beograd, 23. dec. p. Snoči se je tu pričela mednarodna tekma v ping-pongu. V Beogradu se namreč muči madžarska ekipa, ki je za enkrat najboljša na svetu. Po več uspešnih turnejah je došla sedaj tudi v Beograd, kjer je snoči in danes igrala z našimi najboljšimi igralci. Dosedanji potek igre je za nas razmeroma dober, ker je razmerje doslej še enako.

Lz srednješolske službe

Beograd, 23. dec. p. Z odlokom ministrstva prosvete je imenovana diplomirana filozofka Zofija Smudj za suplentinjo na realni gimnaziji v Mariboru; Stanislav Canjkar, profesor je imenovan za honorarnega veroučitelja na realni gimnaziji v Mariboru; Ignacij Gobjar, kaplan, za honorarnega veroučitelja na realni gimnaziji v Ptuj. Trimesečni bolezenski dopust je odobren Karlu Prihlu, profesorju ženskega učiteljskega v Mariboru in dr. Vladimiru Herletu, profesorju realne gimnazije v Kranju.

Bolgarske izmišljotine

Beograd, 23. dec. M. Bolgarski dnevnik »Zarja« je v svoji številki od 14. t. m. objavil pod naslovom »Novi žrtvi srbske kroyeljnosti naslednje vest: Predvčeršnjim so 100 m daleč od meje našli na jugoslovenskem ozemlju blizu sela Tresimirova dve trupli, ženske in otroka, ki sta bili slečeni in razmesarjeni. Nesrečna žena je Stojka Stefanovića, stara 37 let.« Zaradi te vesti bolgarskega lista so naše oblasti uvedle preiskavo ter ugotovile, da je navadna izmišljotina in da se na našem ozemlju v okolici označenega kraja ni pripetilo ničesar sličnega. Ni prvica, da so objavili sofistični listi izmišljene vesti z namenom, škodovati ugledu naše države v inozemstvu. Vse, kar se izmišlja v škodo naše države, je dobro, glavno je, da se iz izvoze neugoden vtis, čeprav samo za kratek čas.

Odpoklic našega dunajskega poslanika

Beograd, 23. decembra. M. Jugoslovenski poslanik na Dunaju dr. Grga Angelić novič se je po daljši odsotnosti zopet vrnil na svoje mesto. Ker je bil izvojen za narodnega poslanca, bo ostal na Dunaju samo še do početka januarja, nakar se bo takoj po izročitvi svojega odpoklicnega pisma avstrijskemu zveznemu predsedniku vrnil v Beograd. Na recepciji, ki jo je predložilo naše poslanstvo ob priliki rojstnega dne Nj. Vel. kralja po odpravniku plov Jurisicu, je jugoslovenska kolonija na Dunaju sprejela poslanika dr. Anželino-viča z velikimi ovacijami.

Pomanjkljive deklaracije pri izvozu v Italijo

Beograd, 23. dec. AA. Nekateri italijanske carinarice se pritožujejo, da pri naših izvoznih posiljakih često niso pravilno izpolnjene mednarodne prijavnice. Zlasti manjkajo podatki: 1. O vrednosti blaga, poleg količine v kubičnih metrih ni označena teža; 2. pri posiljakih lesa se poleg navedbe količine v kubičnih metrih pogrešno opušča teža, 3. pri posiljakih, ki vsebujejo več vrst lesa, se pogrešno opušča navedba teže za vsako vrsto lesa posebej. Ker vse te pomanjkljivosti pri navedbi podatkov za mednarodne prijave carinarne škodujejo našemu izvozu in izvoznikom, se zainteresirani krogi opozarjajo, da navedejo na prošnji točne podatke.

Nove kolekcije luksuznih cigaret in cigar

Beograd, 23. decembra. AA. Za božične praznike je uprava državnih monopolov izročila v promet večje kolekcije luksuznih cigaret in cigar. Te kolekcije se dobe v specialnih luksuzno opremljenih škatljah v vsaki boljši prodajalni tobaka, v manjših krajih pa pri zakupniku prodaje tobaka na debelo, in sicer kolekcija luksuznih cigaret za 74 Din, potovalna kolekcija cigaret za 42, velika kolekcija cigar za 180 Din in mala kolekcija cigar za 100 Din.

Ratifikacija Hoovervega moratorija

Pariz, 23. dec. AA. Senat poroča iz Washingtona, da je na 69 glasovi proti 12 sprejel predlog zakonskega načrta o ratifikaciji Hoovervega moratorija. Senat je v celoti odobril besedilo, ki ga je poprej že sprejel parlament.

Božič v krizi

Letošnji božični prazniki vzbujajo kaj malo liričnih čustev. Govorite s komurkoli, vsak ima svoje izredne skrbi in ljudje, ki ne bi tarnali o slabih časih, so danes obdobja vredna izjema. Saj je res, da smo pred letom dni prav tako tožili o gospodarski krizi in negotovem mednarodnem položaju in da je nekoliko pretiravanja in črnogleda sploh v ozračju našega časa. Toda danes bo tudi stoprocentni optimist predvidno priznal, da je lani ob božiču bilo še nekoliko bolj idilično in da si takrat lažje varoval dragoceni zaklad svojega zaupanja v dober razvoj stvari. Letos v septembru se je po vsem zapadnem svetu zgodilo nekaj, o čemer si najboljši strokovnjaki niso na jasnem; v tako zvani gospodarski krizi je nastopila komplikacija, ki se vedno drži vse zapadni svet v večji ali manjši napetosti in povzroča vročične pojave, ki brez dvoma še bolj slabijo zapleteni organizem svetovnega gospodarstva. Ni ga še socialnega zdravnika, ki bi mogel reči: Imamo uspešno sredstvo, na mah bo vse popustilo in stanje bo zopet normalno. Če bi mogli za božič ljudem uspešno kaj želeli, bi jim predvsem želeli sredstva, s katerimi bi se iznebili more, ki leži sedaj prav na vseh.

Ko bodo torej zopet zapeli božični zvonovi in se bo po tisočletnem obredniku katoliške cerkve oglašala angelška blagovest, namenjena ljudem, ki so dobre volje, se zavedamo, da nam je tak mir letos potrebnejši nego kdaj prej. Predvsem pa je treba, da smo v teh tridih časih res ljudje dobre volje in da vsak po svojih močeh prispevamo k olajšanju obče usode.

Korist in prospešnost optimizma se ne kaže tedaj, ko človeku gre dobro; na mehkem fotelju je zdrav človek kaj lahko svetlosgleden. Vera in zaupanje se najbolje uveljavita tedaj, ko črnogledec vrže puško v koruzo, optimist pa naredi devet in devetdeset neuspelih poskusov, da pri stotem doseže svoj smoter. Tudi glede obče usode je danes tako: ali se fatalistično vdajajo svojim občutjem in tožijo o slabih časih, ali pa na pravem mestu zasučijo rokav in pričnejo za delo. To je merilo, ki danes deli ljudi v dva tabora, izmed katerih mora doseči to, kar se da, samo tabor dejavnih politikov, gospodarjev, socialnih in kulturnih delavcev, najsi bodo potem že voditelji ali navadni državljani.

Kakor pa je napačno, vendar samo tožiti o slabih časih, kot da bi prihajali odnekod z neba, ne pa iz ljudi samih, tako je tudi napačno prikrivati, da so današnji časi kritični. Čeprav nihče ne pozna izdatnega sredstva za zaželeno korenito izboljšanje današnjega svetovnega položaja, je vendar nad vsak dvom jasno, da ga prazno tarnanje prekriznih rok ne more ozdraviti. Vse se lahko zgodi, toda čudežen preobrat se ne more. Javno življenje ni loterija, v kateri bi ta ali oni narod lahko zadel glavni dobiček. Vse hodi svoja oota in samo smotrno prizadevanje, samo dejavno so-

cialno življenje lahko korak za korakom izboljša položaj. Da leži na voditeljih narodov in držav usodnejša odgovornost nego je ležala v normalnejših dobah, je jasno. Prav tako pa smo za občo usodo soodgovorni tudi mi sami. Če nam čas narekuje omejevanje potreb, večjo varčnost, intenzivnejše delo, socialnejše ravnanje, strožjo zavest odgovornosti, tedaj to ne velja samo za one, ki so na krmilu, niti samo za one, ki se jim godi dobro, marveč velja za vse, prav vse. Vsak bi moral v tem času misliti na obče interese in smatrati svoj položaj za odgovornejši nego ga je smatral doslej. To se danes predvsem zahteva od ljudi, ki so dobre volje, in samo oni morejo reševati svet.

Vzlic vsej meglenosti položaja, v katerem tiči današnji svet, pa je jasno dvoje: Današnja gospodarska kriza ali kakorkoli že imenujemo daljnosežni proces, ki muči svet od kitajskih obal preko vse Azije in Evrope daleč do južnoameriških planjav, kaže splošno povezanost socialnih interesov. Minili so časi, ko je lahko bil bogat človek nezainteresiran na usodi drugih ljudi. Današnji položaj nam kaže, da je bogastvo docela fluktuirajoč pojav; danes je tu, jutri tam. Čim bolj se slabi kupna moč, toliko bolj se povečuje ogroženost proizvodnje. V skladiščih nakupnično blago lahko postane huda nadlega in vzrok bližajočega se siromaštva; samo promet mu daje resnično vrednost. In zopet je zaman misliti, da bo delavec izboljšal svoj položaj, če čim bolj oslabi delodajalca. O socialni solidarnosti smo imeli mnogo teorij; prišla je velika kriza in je živo pokazala, da pronačanje kapitala povzroča obubožanje množic in obubožanje množic sili kapital k pronaču. Nikdar se ni skupnost usode kazala tako očitno kot se kaže sedaj. Zato se bo sedanja kriza, ki jo v znanosti meri povzročila ogromno nesorazmerje med produkcijo in konsumom in slaba razdelitev produktov, ozdravila samo s konstruktivnim delom vseh družabnih slojev.

Prav zato se baš v današnjih dneh vidno kaže skupna usoda narodov in držav. Danes si ne moremo zamisliti lokalne vojne, kakor je bila mogoča še v drugi polovici minulega stoletja. Vsi revizionisti dobro vedo, da se bodo z orožjem odločevala vsa vprašanja, ali na nobeno. Vojna nevarnost in kaotičnost se je jasno in pomenljivo risala na seizmografu evropske politike; usoda narodov se prav tako odločuje na obalah kitajskega morja kakor v osrčju Evrope.

To so v zgodovini človeštva nova dejstva in morda je baš božični čas primeren, da se jih zavemo v vse njihovi resnobi. Vzlic trdnosti sedanjih dni pa je to brez dvoma napredek in kaotičnost v lepšo bodočnost vsega človeštva, ki mu je namenjena mirovna blagovest krščanstva. Božični zvonovi naj nam letos v prav posebnih meri zavijejo v srca apel, ki ga ima do nas Previdnost: Mir ljudem, ki so dobre volje!

Nar. posl. Ivan Mohorič:

Naše naloge

Narodna skupščina se je sestala k prveemu izrednemu zasedanju v dobi, ko so pričeli v našem gospodarstvu skrbi polni mrtvi zimski meseci in ko je val kroze svetovnega gospodarstva neizprosno zajel tudi naše kraje in začel v temeljih pretresati mlado in nepopolno zgradbo našega gospodarskega življenja. Parlamentarna delegacija iz dravske banovine se, kakor tudi vse druge, v polni meri zaveda resnosti našega gospodarskega položaja, pozna težkocde vseh stanov in bo zato usmerila svoja prizadevanja in napore na to, da s svojim delom in skupščini in izven nje pripomore, da se težkocde, s katerimi se borimo, omilijo, da se ne priplike in ovire čimprej odstranijo ter da se s smotreno gospodarsko politiko najde pravo izhodišče iz sedanje splošne krize.

Akoravno je bil decembrski sestanek poslanske zbornice posvečen prav za prav samo neizogibno potrebnim formalnostim za pričetek pravega rednega delovanja, je vendar že ta sestanek manifestiral vso pripravljenost in enodušno voljo, da se takoj pri prvih razpravah posveti gospodarskim vprašanjem prvenstvena pažnja. Gospodarski odesk poslanskega kluba si je začrtal že svoj program dela in predložil vladi konkretne predloge, da se z nujnimi zakonodajnimi in upravnimi ukrepi skuša olajšati prebivalstvu, da prebrodi težke čase, v katerih se nahajamo.

Delo naše delegacije bo osredotočeno pri proračunskih razpravah, ki bodo najvažnejša točka zimskega zasedanja na to, da se izvede resnično načelo štednje v državnem gospodarstvu, da se na ta način pride do možnosti olajšanja bremena, ki težijo vse sloje in pritiskajo gospodarsko podjetnost k tlom. To je težka in delikatna naloga. Kajti princip štednje je treba izvajati z vso obzirnostjo, ki jo nalagajo socialni momenti. Štednja se ne da izvajati s samimi redukcijami, treba je poskrbeti za povečanje dohodkov in aktivnosti državnih gospodarskih podjetij s pametno komercialno politiko, ki pa ne obstoja v linearnem povečanju pristojbin in tarif. Na tem polju bo moral vsak posamezni članec zastaviti vse svoje znanje in sposobnosti, da se najvažnejši proračuna reši čim večji del v naših, ki so neposredno z njim združena.

Na klice po izdatnejši zaščiti domačega dela in delavnosti bo gotovo našel polno vnoševanje. Ne zahtevamo tu carin, ki bi podražile življenje in ki bi le maloštevilnim posameznikom dalele bogate rente; gre za interese širokih slojev delavstva, katerega zaposlitev in zaslužek postajata v današnjih dneh

vedno bolj nesigurna, plača vedno nižja in možnost zaposlitve novih moči vedno manjša.

Našo trgovinsko politiko bo treba usmeriti na druga pota in jo prilagoditi novemu mednarodnemu položaju. Ne smemo in ne moremo ostajati pasivni napram vsem ukrepom inozemskih držav, ki prinašajo udarec za udarcem našemu uvozu in povzročajo vedno večji zastoj poslov tudi na domačem tržišču.

Položaj dravske banovine je pri tem zaradi njene specialne gospodarske strukture, zaradi njene periferne lege in zaradi njene industrijske razvitosti posebno težaven. Njene interese in zahteve je premnogokrat težko spraviti v sklad z zahtevami ostalih, pretežno agrarnih banovin, ki zastopajo v vprašanih gospodarske politike čisto ravno nasprotno stališče od našega, ki stavlja v ospredje agrarna vprašanja, ki našega kmeta ne zanimajo, in gledajo na industrijo kot nepotrebno zlo. V takih primerih ne bo lahka naloga uveljaviti z uspehom naše specialne težnje, ki na so za naše kraje mnogokrat prav življenjske važnosti.

Ne poudarjamo težkocde, ki jih bo treba obvladati in dobro se zavedamo, da nastalost prilik na vsem svetu ne prav posebno težko ureditev znotrajnih gospodarsko-političnih problemov. Toda že doseženi sestanki in stiki narodnih poslancev so pokazali toliko resne in odločne volje, da smo vsi trdno prepričani, da naši skupni napori ne bodo ostali brez uspeha.

Minister dr. Marinković v Davosu
Bern, 23. dec. AA. Jugoslovanski minister zunanjih zadev dr. Vojislav Marinković je danes prispel v Davos.

Odgoditev rumunskega parlamenta
Bukarešta, 23. dec. M. Rumunski parlament je odgodil svoje zasedanje do 1. februarja.

Odgoditev avstrijskega parlamenta
Dnna, 23. dec. s. Parlament je danes odšel na božične počitnice. Takoj po božiču se bo pričela razprava o sanaciji železnice ter bo sprejet tozadevni zakon, ki pred novim letom, v to svrhu je sklicana plenarna seja za sredo 30. t. m.

Pomočnarja brezposelnosti v Angliji
London, 23. dec. AA. Po podatkih ministrstva dela je bilo 14. decembra 55.000 brezposelnih manj kakor pretekli teden. Skupno je sedaj brezposelnih 2.572.602.

Smrt bivšega danskega ministra
Kopenhagen, 23. dec. s. V Kopenhagnu je umrl v 84. letu starosti liberalni politik in bivši danski finančni minister Edvard Brandes, brat znamenitega literarnega kritika in publicista Jurija Brandesa.

Sofijsko pismo

Sofija, 20. decembra.

Vseučiliško dijaštvo se je po zadnjih krvavih demonstracijah proti prof. Cankovu zopet pomiril, ker je doseglo svoj cilj, čeprav s jako težkimi žrtvami. Saj je bilo nad 150 ranjenecem med dijaštvom, in ranjenih je bilo tudi veliko število organov varnostne oblasti. Akademski senat, ki je uvedel strogo preiskavo, je včeraj izdal svoje službeno obvestilo, v katerem pravi predvsem, da je v smislu vseučiliške avtonomije samo akademski senat pristojen, da določa, kako predavanja naj se vrše na vseučilišču, in kateri profesorji naj predavajo. Dijaštvo, ki mora spoštovati in braniti vseučiliško avtonomijo, nima pravice, da bi se vmešavalo v pravice senata in določevalo, kateri profesorji naj predavajo, kateri pa ne. Senat javlja nadalje svoj sklep, da se bo izvršila stroga preiskava o odgovornosti za izgrede, ki so se dogodili na vseučilišču 16. t. m., in da zato odločena vsa predavanja do konca tekočega meseca. Dijaštvo in vsi krogi, ki sta jim pri sreč avtonomiji in ugled vseučilišča ter sploh normalno življenje v sedanjih težkih časih, naj ohranijo bladnokrvnost in ojašajo nalogo odgovornim činiteljem. Končno sporoča akademski senat, da je vzel na znanje sklep profesorja Aleksandra Cankova, ki mu ga je narekovala nemožnost, da se zavaruje svobodno pristop v predavalnico da namreč začasno odloži svoja predavanja.

Kakor se zahtuje v poučenih krogih, se je tako našel primeren način za definitivno izločitev bivšega ministrskega predsednika Aleksandra Cankova iz proforskoga zbora sofijskega vseučilišča in je torej dijaštvo doseglo svoj namen. Aleksander Cankov se po sedanjih začasni odločitvi svojih predavanj gotovo ne vrne več na vseučilišče.

Tudi drugo važno vprašanje, katero v veliki meri zanima vsi bolgarski javnost, vprašanje amnestije, se je te dni približalo končnemu rešitvi. Našel se je namreč po dolgotrajnih posvetovanjih v vladi vendarle način, ki omogoča amnestijo in povrnitev v domovino vsem zemljedeljskim emigrantom, pri čemer pa so izzeli komunisti bivši štirje zemljedeljski ministri in končno tudi oni emigranti, ki so odedovali pri zvez bojniških napačih, s čimer so pač mislili makedonskemu. Med bivšimi zemljedeljskimi ministri sta Aleksander Obov in Rosta Todorov, na katerega se amnestija ne bo nanašala, nač pa se je našel način za nekake komunistično amnestijo Nedelika Alanasova in Hrista Stojanova. Ta dva sta bila namreč obsojena na smrt in bi zato amnestija ne mogla veljati za nju. Treba je torej, da ju pomilosti kralj in se smirna obsodba izpravi v robilo. Toda tudi tu je še zadržek v zakonu, ki določa, da more kralj pomilostiti samo obsojence, ki že izpolnjujejo kazni, do čem sta bila Alanasov in Stojanov obsojena ko sta se nahajala že v emigraciji. Zato se bo dodal amnestičnemu zakonu poseben dodatek, ki daje kralju pravico, da pomilosti tudi politične obsojence, ki še niso nastopili kazni. Tako se bo amnestija morla uporabiti tudi za ta dva bivša zemljedeljska voditelja, na čija pristajala in sodelavca Aleksandra Stamboliskega.

Ker je s tem amnestično vprašanje rešeno tako, da morejo to rešitev sprejeti tudi zemledelci, bo vlada odločno v najkrajšem času predložila narodnemu sobranju amnestijski zakonski načrt v končno odobritev in bo tako emigrantom mogoče povrnitev v domovino še pred prazničnimi božiči.

Amnestija torej ne bo srbozna, temveč bo obveljala na čelo ministrskega predsednika Mušanova, ki je ponovno poudaril, da ne morejo biti amnestirani ljudje, ki bi bili nevarni javnemu miru in redu ter splošnemu pomirjenosti, ki si ga je postavila vlada. Narodnega bloka kot eno glavnih točk na svoj program. Da se med take nevarne ljudi šteje tudi oseba, ki so vse, kar so zmogli, žrtvovali za dobrobiti naroda in jih je prav zato tako kruto preznanil prejšnji desetoletni režim, je naš nekoliko čudno in znak, da v Bolgarski tudi pod novim režimom »narodnega bloka« se ni vse — čisto!

Pomožna akcija v Mariboru

Maribor, 23. decembra.

Nedavno se je v Mariboru osnovala pomožna akcija, da vsaj trenutno omili bodo siromašnih slojev. Mestna občina je naklonila v ta namen 136.000 Din kar pa nikakor ne zadostuje. Dosedaj je že pri socialnem uradu prijavljenih nad 900 siromakov, ki so izročeni bridki usodi. Pretekli teden so bile v mestni posvetovalnici ponovno seje odbora pomožne akcije, kateremu načeljuje župan dr. Lipold ter je bilo ugotovljeno, da pomožna akcija do sedaj ni našla pri občinstvu pravega razumevanja in odziva. Dosedaj nabrana vsota 44.700 Din je ravno malenkostna za tako veliko in nujno pomoč. Zato je bilo sklenjeno, da se s pozitivno agitacijo znova predloži mariborskemu mešanstvu kako velika je beda in kako nujno potrebna je pomoč siromašnim slojem.

Na županov poziv k sodelovanju pri pomožni akciji so se takoj odzvala številna dobrodelna in druga društva. Odbor pomožne akcije, kjer se bodo centralizirali vsi prispevki se je razdelil na več okrajnih odborov, v katere so bili imenovani zastopniki iz raznih društev. Članom teh odborov je mestno županstvo izročilo nabiralne pole in so pooblaščenim nabirali denarne prispevke za pomožno akcijo od hiše do hiše. Naj nihče, ki še ni storil svoje dolžnosti napram treptim bratom in sestram, ne odkloni nabiralec, ki ga bodo obiskali te dni. Naj ne bo nikogar med nami, ki bi po svojih močeh lahko prispeval, pa noče. Zlasti apelira odbor pomožne akcije na podjetja in premožnejše sloje, da darujejo večje zneske. Zavedati se moramo, da število brezposelnih in gladujočih neprestano raste, tudi v našem mestu. Pomožna akcija bo morala skrbeti skoro za 1000 ljudi, ki so brez sredstev in katerim bo morala dati hrano, obleko, drva in podporo za stanarino. V Razlagovi ulici bo v kratkem odprta ogravnica, kjer bodo ti reveži in brezposelni dobivali dvakrat na dan tudi mleko in kruh. Pomožna akcija si je nalozila veliko in težko nalogo in potrebna so ji ogromna sredstva. Pričakuje pa, da bo naša prava razumevanje in odziv pri mešanstvu.

Prostovolni prispevki naj se pošiljajo mestni blaginji, ali pa izročijo pooblaščenim nabiralcem, ki so brez izjeme oddali predstavniki pri pomožni akciji sodelujočih društev. Prispevke v blagu pa naj darovalci izročijo socialno političnemu uradu ali pa jih oddajo nabiralcem pomožne akcije.

Izposojevalnica plošč in gramofonov na Ročevnikovem trgu nastane danes samo od 8. do 14. ure. 15819

Minister dr. Albert Kramer:

Naporno delo za lepše dni

Težke skrbi pritiskajo narode in države in gospodarska kriza posega s svojo košeno roko malone v vsako družino. Gospodarska perturbacija postavlja na glavo mnoge osnovne pojme našega dosedanjega gledanja na razvojne pogoje človeške družbe. Zgodovina kulture in civilizacije pozna le malo tako nemirnih obdobij, kakor je današnje. In še nam sleherni dan prinaša nova Jobova poročila o katastrofah, ki sledijo druga drugi in udarjajo sedaj eno, sedaj drugo državo.

Težko, zelo težko je postalo življenje tudi pri nas. Zaradi enostavnejše konfiguracije našega gospodarskega življenja se splošni evropski in svetovni kritični pojavi sicer ne odražajo v težjih katastrofah, toda tudi naš človek ječi pod vedno neznošnjim bremenom splošne stiske. Predvsem je kriza našega kmečkega doma, osnovne enice naše narodne moči dosegla svoj vrhunec. Cena poljedelskih pridelkov je padla daleč, daleč pod znosni minimum. Izvoz presežkov naše poljske, živinorejske, vinogradniške in šumarske produkcije je zaradi obrambne akcije držav, ki so bile naši kupci, malone popolnoma zastal. Tudi notranji konzum pada. Na drugi strani na so javna bremena ostala ne stari višini in cene potrebščin, ki jih mora kmet kupovati, so ostale neizpremenjene.

Naša kmečka hiša je tako brez denarja. S tem pa je tudi naš obrt in industriji odtujen glavni konzument in kriza kmečkega stanu avtomatično vleče v svoj vrtinec, zlasti v naši ožji domovini, tudi industrijo ter z njo naše delavstvo, ki pada v vse težje neprimke. Ne malo po lastni krivdi smo se počeli konec jeseni vladi tudi zločinski ofenzivi, ki je iz političnih razlogov pričela širiti nezaupanje v naš dinar; in je z odginitvijo nešteti milijonov izjavnega prometa prišlo naše denarništvo v težak položaj.

Naša gospodarska politika v tej situaciji gotovo ni bila vedno brez pogršč. Toda nesporno je njena osnovna linija pravilna: za vsako ceno držati vrednost našega dinarja, premagovati kritične situacije brez radikalnih ukrepov, ki jih naša gospodarska struktura ne vzdrži, s sistematičnim nadaljevanjem konsolidacijskega dela jačati ugled naše države in vero v njeno solidnost, vztrajno iskati možnosti za povečanje našega izvoza in za vzdrževanje obratov v naši industriji in končno, a ne v zadnji vrsti, z izgraditvijo dosledne in preudarne štednje v našem javnem gospodarstvu zmanjšati izdatke in s tem bremena, ki se narodu nalagajo, ter z najstrožjo izvedbo proračunskega ravnotežja postaviti vse javne račune na realno in solidno bazo.

Sredi te krize je naš narod izvolil svoj novi parlament. Poveril je poslancem težko in odgovornostno polno nalogo, da vso svojo pozornost in vse svoje sile posvetijo gospodarskim in socialnim problemom in da v tej smeri iščejo izhoda iz sedanjih hudih časov. Narod je svojim poslancem to nalogo precej olajšal s tem, da jih je osvobodil starih strankarskih okovov in jim omogočil, da ga povedejo v enotno vsedržavno politično organizacijo. Tako se bo zakonodajno delo moglo

vršiti v znamenju najvišjih narodnih interesov in brez ozira na strankarske ambicije in strankarsko konkurenco, katerih najzvestejši sluga je demagogija.

Parlament s svojim zakonodajnim delom še ni pričel, ker je treba poprej opraviti še volitve v senat, ali že v pripravljenih sestankih Narodne skupščine so navedli izvoljeni narodni poslanci pokazali toliko resne volje, a tudi sposobnosti za reševanje glavnih problemov današnjega časa, da se smemo nadejati od njih koristnega in plodnega dela. Uverjen sem, da nova Narodna skupščina ljudstva ne bo razočarala, toda pozabiti ne smemo, da se narod z izvolitvijo emotne fronte svojih poslancev ni odkril od odgovornosti. Brez njegove organizirane podpore, brez stalnega zaupanja in stalne pobude z njegove strani njegovi mandatorji ne bodo mogli doseči zaželenega in potrebnega uspeha. Zato predstavlja ustanovitev vsedržavne narodne stranke Jugoslovenske radikalne kmečke demokracije neobhodno izpolnitev nove, ustvarjalne politike v naši državi in izvedba organizacije te splošnonarodne stranke od krajevne enice do glavnega državnega odbora je postulat, ki je v neposredni zvezi z velikim konsolidacijskim delom. Tu niso pozvani k delu samo poslanci. Vsak resen mož, ki mu je napredek naroda pri srcu, mora vedeti, da bomo le z organiziranim naporom celega naroda mogli, morda srečnejše nego marsikdo drugi v Evropi prebleti težke čase.

Samo po sebi je umavno, da posveča tudi kraljevska vlada našemu gospodarskemu problemu v najširšem smislu te besede stalno in sistematsko pažnjo. Glavna njena skrb je zlasti tudi ta, da naše državo in sploh javno gospodarstvo prilagodimo novim prilikam. Princip štednje se bo korenito in dosledno izvedel. Varčevanje v državnem proračunu bo dalekosežno, toda ono samo nam še ne olajša težke situacije. Paralelno z njim se bo moralo izvesti tudi varčevanje v proračunih naših občin, banovin in drugih javnih korporacij. Treba bo mnogo samozatajevanja in odločnosti, da se mora marsikateri koristni in ljubi ideji in mnogim izdatkom, ki se nam zdijo iz socialnega, kulturnega, a tudi gospodarskega stališča potrebni, ki na morajo stopiti v ozadje pred kategoričnim imperativom današnje situacije in pred nespornim dejstvom, da narod sedanje javne obremenitve ne prenese.

Na drugi strani pa vlada sistematično pripravlja možnost, da z uporabo dolgoročnih zunanjih investicijskih kreditov stvori nove obsežne možnosti za poslitve in zaslužka širokih slojev. Tu moremo beležiti že mnogo obetajoče začetke. Z zadovoljstvom smemo ugotoviti, da je napredujoča konsolidacija političnih prilik v naši državi tako utrdila zaupanje v Jugoslavijo, da presoja mednarodni kapital sigurnost investicij pri nas mnogo bolj ugodno kakor pri mnogih drugih državah v Evropi.

Tako se nam v božičnih dneh, čeprav ne preveč veselih, vendar le kažejo obrisi srečnejših in zadovoljnejših dni in z utemeljenim optimizmom se lahko zbiramo pri jaslicah in okrog božičnega drevesca.

Slovenska pesem v Bukarešti

Prijatelj našega lista nam javlja iz rumunske prestolnice o lepo uspelem slavlju na dan kraljevega rojstnega dne 17. decembra, ki so ga priredili častniki 9. lovskega polka, kojeja imetelj je naš kralj. Častniški pevski zbor je ob tej priliki zelo lepo zapel tudi dve slovenski pesmi, in sicer Ivančev zbor »O mraku« in narodno pesem »Zagorske«. Čeprav je rumunskim častnikom naš jezik popolnoma tuj, je bilo izvajanje prav dobro in je doseglo veliko navdušenega priznanja.

Tudi na koncertu, ki ga je priredila v čast kraljevemu rojstnemu dnevu jugoslovenska kolonija v Bukarešti, se je glasila naša pesem in naša beseda. Članica bukareške opere je s toplim občutkom zapela Pavčičovo »Uspavanka« in žela zanjo splošno navdušenje.

Ni prvič, da se v Bukarešti na javnih prireditvah čuje tudi slovenska pesem v našem jeziku; saj je naš rojak g. dr. Vladimir Rybář, tajnik našega poslanstva v Bukarešti že na raznih prireditvah o priliki državnih praznikov nastopal s pevskim zborom naše kolonije več srbskih, hrvatskih in slovenskih pesmi. Ni dvoma, da je njegova zasluga, da je naša pesem dobila mesta tudi pri tako elitni prireditvi, kakor je koncert častniškega zbora g. lovskega polka, ki nosi ime našega kralja.

Zbor učiteljstva iz slovenjebistrskega sreza

Slovenska Bistrica, 23. decembra.

19. t. m. je zborovalo slovenjebistrsko učiteljsko društvo v kolodvorski restavraciji na Pragerskem. Zborovanje je vodil predsednik g. Miloš Tajnik, ki je podal poročilo o tekočih društvenih zadevah, na kar je učiteljsko stavelo svoje predloge. Posebno obirno se je obravnavalo vprašanje odtegljajev na račun stanarin. Ugotovilo se je, da je večini šolskih upraviteljev bilo ocenjeno stanovanje, ki jim ga dajejo šolske občine, s previsokimi zneski. Zborovalci so zaradi tega sprejeli predlog, naj bi se ta stanovanja ponovno ocenila in da vsi upravitelji pošljejo do 6. januarja predsedniku društva podatke o zneskih, ki jih odteguje država na račun stanarine.

Ob tej priliki bi bilo omeniti naslednje: Upravitelji morajo po najnovejših določilih plačevati svoje stanovanje v šolah, ki so lastnina občin. Teh stanarin pa ne dobi dotična občina, ki mora poslopje in stanovanje iz lastnih sredstev vzdrževati, temveč država blagajna. Občine seveda nikdar niso zahtevale za te stanovanjske prostore kakšne odškodnine. Umestno bi bilo, da se odtegljaji, ki so se v ta namen uvedli, stekajo v prid onega, ki mora poslopje vzdrževati. Sicer bi pa bilo najbolje, da se v tej zadevi vzpostavi status quo, to je brezplačno stanovanje brez odteglajev za upravitelje, ki za svojo odgovornost polo-

žaj in delo itak ne dobivajo posebnih honorarjev.

Šolska Matica je zvišala članarino na 40 Din. Tudi o tem se je razvila živahna debata. Poverjenica ga. Feiglava, ki je za Matico vestno opravljala ta posel celih 20 let, je svojo funkcijo odložila.

Sledilo je predavanje g. Hrena iz Studencev pri Mariboru. Predavatelj je temeljito in zanimivo obravnaval snov: Državni grb kot simbol zedinjene Jugoslavije. Zborovalci so ga nagradili z zasluženim priznanjem.

Ob koncu je sledil razgovor o proslavi 60-letnice obstoja slovenjebistrškega učiteljskega društva. Sklenilo se je na to proslavo povabiti sosednji društvi iz Konjice in iz Maribora desni breg. Natančnejši program bo predložil odbor na prihodnjem zborovanju, ki bo februarja v Makolah.

Položaj v hrastniški steklarni

Hrastnik, 23. decembra.

Kakor pri raznih drugih obratih, tako je tudi našim steklarjem grozila baš za božič največja beda in neurea, kajti nameravalo se je obrat omejiti na minimum, tako da bi bilo ob zaslužku okrog 500 delavcev ali z drugimi besedami, da bi bilo izročeno največjemu pomanjkanju blazu 1000 članov delavskih druščin. Potem so pričale zopet vesti, da take redukcije ne bo, a kakor vse kaže, je položaj naših steklarjev še vedno skrajno nesiguren.

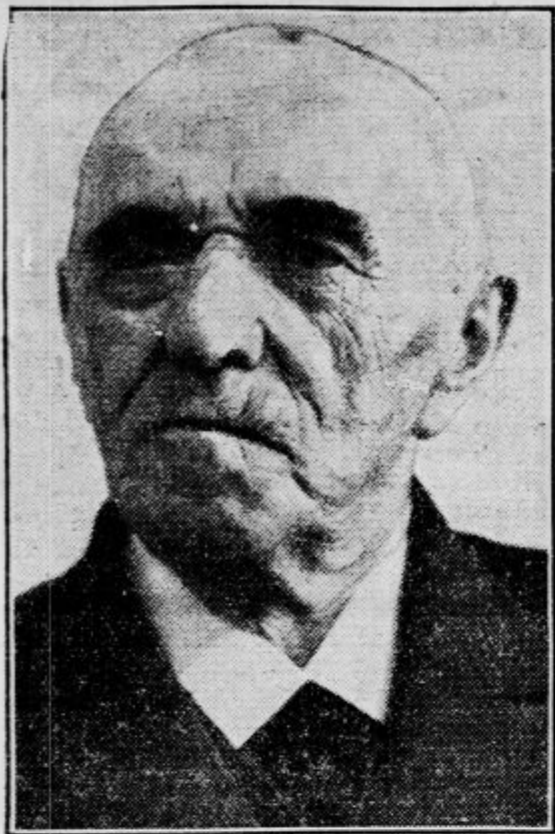
Vse, kar steklarjem preti, je za enkrat samo še za kratek čas odloženo, do te odločitve pa je prišlo takole: Na zadnji občinski seji v Hrastovljah je bilo na predlog hrastniškega občinskega svetovodca g. Malovrha sklenjeno, da bo dala trbovška občina infotivno za anketo, ki naj bi urenila vse, da bi se lahko prevečeli steklarji in njihove rodbine v tej hudi krizi. K anketo naj bi bili povabljeni: tovarnar g. Abel, občina Dol, zastopniki banke uprave, borze dela in še drugi. V torku ponedelja je občinski svetnik g. Malovrh resno posetil tovarnarja g. Abela, da bi se z njim dogovoril o sklicanju ankete. Tovarnar je odgovoril, da bo treba s to anketo zaenkrat še počakati in to tudi zaradi tega, ker se delo v steklarni z božičem še ne bo ustalilo in se obratovalo vsaj še do novega leta. Med tem časom bo o krizi razpravljali upravni svet tovarne v Zagrebu in o tej razpravi je odvrsno obravnavanje po novem letu. Po tovarnarjevih izjavah je največji vzrok krize pomanjkanje denarja, poslano blago ni plačano in tako tudi ni donarja za delavske mezde. Da se obetajo steklarji kakšna večja naročila, pa ob tej priliki ni bilo govora.

Vremenska napoved

Dnnaška vremenska napoved za februar: Najprej še malo sprememba, kasneje mogoče bolj oblačno.

Naši kraji in ljudje

Biserna maša Vekoslava Spinčiča

Zgledni narodni svečenik Vekoslav Spinčič, ki bo slavil na Stefanovo redke duhovniške jubileje, je oni stari narodni bojevnik, ki je vse svoje življenje posvetil proučevanju našega naroda ob Severnem Jadranu in je sivolas moral doživeti tragično usodo, da tuja sila brutalno ruši prelepe uspehe njegovega dolgoletnega prizadevanja.

Slavljenec se je rodil pod kmečko streho v kastavskem selu Spinčičih dne 23. oktobra 1848. Srednjo šolo je dovršil na Reki, semenišče v Gorici, za gim-

nazijskega profesorja pa se je usposobil na vseučilišču na Dunaju. Kot mlad profesor pazinskega učiteljskega se je z vsem žarom južnjaškega temperamenta vrgel v politični boj za pravice slovan-ske večine istrskega ljudstva. Zastopal je svoj narod v deželni zboru v Pazinu ter v državnem zboru na Dunaju. Bil je eden izmed najbolj priljubljenih ljudskih govornikov, ognjevit branitelj slovan-ske večine, ki je bila zavoljo avstrijskih in italijanskih mahinacij v deželni zboru zastopana kot manjšina. Vneto se je lotil obdelovanja zapuščene narodne njive v Istri.

Kot poznavalec položaja svojega ljudstva je v družbi z drugimi istrskimi poslanci neustrašeno in neumorno napadal trilo italijansko utrdbo, zgrajeno z dunajsko pomočjo. Z vztrajnostjo, ki diči istrskega kmeta, je zastopal narodne koristi in delu pešice ljudi, med katerimi je bil slavljenec eden najodločnejših, je bilo zahvaliti, da so se razmere v tužni Istri v dveh desetletjih pred vojno korenito izpremenile v korist slovan-ski stvari.

Po ozemlju, kjer so delovali prof. Spinčič in tovariši, veje danes z ene strani Jadrana paleči vihar, ki hoče s korenino izriniti naš življenjski izvor slovan-skih tal. Kljub tej žalostni sliki pa ima slavljenec lahko prijetno zavest, da je seme, ki ga je sejal, vzklilo globoko v srcih in dušah vlega istrskega ljudstva, da je narodna zavest globoko prepoznala njegove rojake. Zato bodo nedvomno prestali tudi ta vihar.

Čestitkam, ki se bodo na dan slavnosti zgrinjale z vseh krajev naše domovine, se pridružujemo tudi mi in kličemo sivolasemu možu, narodnemu duhovniku in kremenitemu značaju: Še na mnogo let!

Mihelač in so se stranke že vselile. V okolišju Krekovega prosvetnega doma in nižje doli v Novi vasi je zgrajenih cela vrsta hiš, v katere so se stranke vselile. Čevljarski mojster Anton Mulej ima enonadstropno hišo, Ančka Klinarjeva moderno vilo, tov. delavci Torkar Franc ml., Pikon Miha, Biček Ivan, Košir Miha, Ravnik Ivan in železničar Smolej Pavel pa lične hišice.

Na desni strani Save v naselju Podmožaklja so bile degradirane letos hiše, ki so si jih postavili delavci Pogačnik Miha, Luncar Tomaž, Lukan Anton, Logar Albin, Fajš Franc, Kalan Franc, Kalan Ivan, Dolinar Franc, Zvonen Jernej, Režek Simen, Razinger Jože, Jekler Matevž, Rovar Franc, Kozjek Jakob, Markelj Marija, Hafner Matvež, trgovec Josip Balon in krojač Gregorčič. Dvornjujejo se še hiše delavcev Pukšiča, Razingerja, Hafnerja, Tarmana in Cufarja.

V centru mesta se je dogradilo mogočno trinadstropno poslopje carinarne do strehe, nižje doli na se koplje temelji poslopja za carinski priljudni oddelki. Poslopje carinarne, ki bo najbolj imponantna stavba na Jesenicah, bo pravi okras našega mesta, žal pa so nekatera druga poslopja v okolici carinarne takaj, da kriče vsaj po prenovitvi.

Novih hiš je torej za celo vas. Mnogo žuljev je bilo žrtvovanih, mnogo trdo prisluženih prihrankov, za plačilo ostankov pa ni želeli drugačja, kakor da ostane za služek na Jesenicah neprekinjen.

Smrt uglednega koroškega narodniaka

Dravograd, 23. decembra.

V ponedeljek smo v prijaznih Libeličah tik ob avstrijski meji položili najstarejšega občana, 84 letnega veleposestnika g. Stauderja k večnemu počitku.

Pokojujnik je bil že pred vojno, kljub temu, da je bil vnet nacionalist, dolga leta libeliški župan. Po prevratu je bil prvi gerent te občine in pozneje župan. Po nesrečnem plebiscitu je bil ta kraj za nas izgubljen. Zaradi tega je bil g. Stauder zelo potr, a ni obupal. Delal je z vsemi silami na to, da bi se Libeliče vrnilo Jugoslaviji. Gotovo je pred vsem njegova zasluga, da so bile Libeliče izročene jugoslovnski upravi.

V rodbini pokojnika ni imel sreče. Najprej je izgubil hčerko, ki je bila poročena z uglednim veleposestnikom g. Otmarjem Golim, potem sina Rudolfa in kmalu za tem mu je umrla žena. Vsi so podlegli tuberkulozi. Sedaj, ko je umrl še on, je posestvo brez pravega naslednika.

Pokojujnik je bil zelo priljubljen. O tem je pričal njegov pogreb, ki se ga je udeležilo številno občinstvo, gasilci, šolska mladina in učitelstvo. Med drugimi so bili v sprevodu šolski nadzornik g. Močnik, sodni nadodcilaj g. Verhovnik in dravogradijski poštar g. Kert, ki je bil svojačasno prvi jugoslovnski poštar v Libeličah. Domači župnik g. Vogrinec je imel v cerkvi nagovor, v katerem je orisal pokojnikove zasluge, nakar mu je moški zbor zapel v slovo. Ko se je raket z blagim pokojnikom pogreznila v naročje matere zemlje, je še enkrat zapel mešani zbor.

Naj mu bo lahka svobodna gruda, katero si je priboril!

LOJZE ŠMUC SELENBURGOVA 6

Božični spored ljubljanskih kinematografov

Elitni Kino Matica predvaja od jutri naprej film »Bombe na Monte Carlo«. Film je fantastična opereta, ki jo je izdelala berlinska Ufa. Predloži nam ljubavni roman pomorskega kapitana in njegove avanture v Monte Carlu. Mojsirski igra trojice igralcev v glavnih vlogah zaslužni vso pohvalo. Hans Albers je danes ljubljence Berlina in bo nedvomno po tem filmu zaradi svojega temperamenta, sijajne igre in bonvivantskega manir osvajal tudi v Ljubljani. Njegova partnerica je Ana Stenova, Rusinja, ki jo poznamo že iz filmov »Rumena knjižica« in iz zvočnega filma »Bratje Karamazovi«. Je igralka svetovnega slovesa, bleščeča zunanost in igra tudi v tem filmu vlogo kraljice sijajno. Komično vlogo nosi Heinz Rühmann, ki vzbuja kot ladijski poročnik opetovano šaljive prizore. Zares priljubljenoefektivno so pokrajinski posnetki rivijere, luka v Monacu, slike iz Monte Carla, iz igralnice, s solnčnega juga pravilne dežele. Glasbo je komponiral Werner R. Heymann, ki je vložil v ta film mnogo izvrstnih »šlagerjev«. Skratka, Elitni kino Matica je postavil za Božič na program film, ki spada med najboljše, najnovejše Ufine produkcije.

»Kačmarek«. Ta film igra zvočni kino Ideal. Človek se nasmeje od vsega srca, ko gleda Frica Schulza kot norčavega slugo. Situacijska komika je tako dobra, da se mora človek izvrstno zabavati od prvega prizora do konca. Počez komika Schulza nastopa Ralf Artur Roberts kot stariakovi major in Lucy Enelisch kot Kačmarekova nevesta. Kdor si želi preko božičnih praznikov vesele zabave, jo bo našel v obilni meri pri vseh ljubljanskih kinematografih.

Kino Ljubljanski dvor prikaže na pustolovne avanture in atrakcije v dveh filmih. Prva dva dneva prikazuje Fred Thomson v pustolovini »Jesse James« v nedeljo na bo sledil popularni Tom Mix v filmu »Oklopna pošta«. Ljubljanska publika ima tedaj v vseh treh kinematografih dovolj izbire za svoj okus.

Radio v Vašo hišo!

Čas od 10. dec. t. l. do 10. januarja 1932 prodajamo:

1. Troelektronski aparat »REINARTZ«

s kvalitetnimi elektroni, akumulatorjem »Hoppecke« 18 ah z držajem, anodno baterijo »Zmaj« 90 Volt, finim zvočnikom ter antenskim materijalom

za naplačilo Din 200.— ter deset mesečnih obrokov po Din 150.—

2. Štirielektronski aparat »REINARTZ«

z visokofrekvenčno stopnjo (elektronka z zamreženo anodo!) s kvalitetnimi elektroni, akumulatorjem »Hoppecke« 36 ah z držajem, anodno baterijo »Zmaj« 120 Volt, prvovrstnim zvočnikom ter antenskim materijalom

za naplačilo Din 300.— ter dvanajst mesečnih obrokov po Din 210.—

RADIO LJUBLJANA

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 5.

Ob slovesu poveljnika kranjske orožniške čete

Kakor smo beležili, je premeščen v Mursko Soboto komandir kranjske orožniške čete, kapetan I. raz. g. Milan Kovinčič, ki je prišel v Kranj že 1. 1924. in kot poročnik prevzel vodstvo kranjske orožniške vođe. Pozneje kot komandir orožniške čete je imel na svojem velikem področju ob meji naporno delo in veliko odgovornost, zadostil pa je vsem nalogam in zahtevam v največji meri po svojih velikih vojaških sposobnostih, ki si jih je pridobil nekaj kot dobrovoljec na raznih bojiščih. Naše mesto

izgub z njim odličnega družabnika, na rodna društva pa svojega velikega podpornika.

Odhajajočemu komandirju so priredili v četrtek popoldne v hotelu »Stara pošta« komandirji orožniških postaj kranjskega in radovljanskega sreza odhodnico, na kateri so se od njega iskreno poslovili in mu v spomin izročili tudi lepo darilo. Udeležence te odhodnice, ki so vsi že mnogokrat odlikovani, vidimo na sliki, v njih sredini pa gospoda kapetana Kovinčiča.

Gostovanje družine »Obraznikov« v operi

Poizkus nove slogovne odmaknjenosti od življenja izvira iz velikega idealističnega stremljenja, ki se že dolgo časa na odru bori za izraz, a ga doslej še ni našlo. Kolikor je razvidno iz fragmenta, je poizkušal režiser združiti arhitektonsko abstrakcijo z linijo grške sakralne umetnosti. Ne moremo pa zameriti obstoju, ki ni moglo idealističnih teženj doumeti in tudi ne prikriti razočaranja. Monotonost je ubijala zanimivo scenerijo in nekaj lepih momentov g. Severjeve. Človek se čudi le Skrbinski, ki ob svojem navdušenju za večno mladost nenadno ne zna več presojati časa, in pretehtati izraznosti svojih partnerjev in skladnosti stila z delom. J. K.

Smrtna nesreča pri podiranju bukve

Mokronog, 23. decembra.

V torek zjutraj je šel zdrav in vesel na delo v gozd v Zabukovje pri Trebelnem 23-letni madaenič Zaleznica Lojze iz Skreševca pri Mokronogu. Prva bukev, ki so jo podirali, je bila zanj usodna. Drevo je padlo mnogo prej, kakor so pričakovali, pokopalo pod seboj Lojzeta in mu razbilo glavo, da je nesrečnik obležal na mestu mrtve.

Poleg Zaleznice je zadel padajoča bukev tudi njegovega tovariša Cirila Tratarja, ki ima zlomljeno ključnico in hudo ranjeno roko. Ranjenca so tovariši odnesli v prvo hišo v Zabukovju, kjer so mu nudili zasilno pomoč. Nato so ga z vozom prepeljali v Mokronog in iz Mokronoga z avtomobilom v bolnico. Tratar bo okrevljal.

Hotel »Metropol« Novo mesto

Po vseh modernih predpisih in zahtevah opremljen s kompletnim komfortom

Tekoča
topla in mrzla
voda

Kopalnica

Restoracija

Centralna
kurjava

Mladilna na-
prava Frigidaire

Dinska klet

Autobus, avtotaxi, postaja kolodvor: Krško-Brežice-Zagreb.

Za naklonjenost se priporočata in želita vesele božične praznike in srečno novo leto

lastnika Alojz in Ana Polajnar

BOMBE

na Monte Carlo

MILJONSKI VELEFILM UFE. — SIJAJNA PUSTOLOVŠČINA V RAJSKEM MESTU OB ČAROBNI MORSKI OBALI! — FILM VELIKEGA SVETA, RAZKOŠJA, SOLNCA IN LEPIH ŽENSK! — OČARLJIVI SLAGERJI.

GLASBA: R. REYMANN.

Predstave vse tri praznike ob: 3., 5., 7. in 9. uri zvečer

Elitni kino Matica

Telefon 21-24.

HANS ALBERS • ANA STEN

Božična poslanica Narodne Odbrane

Vsakdo si kuje svojo usodo sam, usodo svoje države kujemo mi, njeni državljani. Dušimo se pod pritiskom hude svetovne gospodarske krize in baš v teh hudih časih moramo biti mirni in razodni. Združimo vse sile, le strnjeni in enotni bomo prebrodili to hudo trpljenje. Čim večji bo naš mir, čim globlje bo naše zaupanje v same sebe, v našo državo in našega vladarja, tem bolj se bomo zavedali, kaj pomeni zlasti za nas Slovence naša divna Jugoslavija, ki nam nudi edino možnost samostojne nacionalne eksistence, tem lažje bomo prenašali vse udarce, ki zadevajo nas in naše brate. Zaupanje v samega sebe je prvi pogoj za uspeh posameznika, zaupanje v moč in solidnost države pa je najboljšje jamstvo za njen obstoj in procvit.

Uspehi vztrajnega dela in varčevanja

Jesenice, 23. decembra. Kljub hudi krizi se je v našem kraju tudi letos veliko gradilo, da je stanovanjska kriza skoraj odpravljena. Namesto, da bi plačeval četrtino prejemkov za stanovanje, so je marsikateri moral odločiti, da si s pripravljenimi in naporu v družine ustvari lastni domek.

Tudi letos se je večina stanovanjskih hiš gradila na periferiji, kjer so zemljišča cenejša in gradbeni pogoji lažji. Na Plavžu so se v nove hiše vselili železničar Ivan Razdrh ter tov. delavec Franc Beden. Med Plavžem in Jesenicami si je lepo enonadstropno hišo zgradil kurirski delovodja Janez Pristov in višje gori lepo vilo gospa Hodnikova. V obe hiši so se stranke že vselile. V nove hiše so se vselili tov. delavci Valentin Hrovat Lojze Novak in Peter Klemenc, katerim je lanske plavzovje zasulo stare domačije. Na Muravi so lepo ponravili in povečali hiše posestniki Ipa-

»ustimo svojo staro, že tolikokrat blamirano lahkovernost, zavračamo vse izmišljotine, ki se širijo tako boho in med nami in razburjajo naše duhove. Te vesti so ali plod razgrete domišljije neodgovornih elementov ali pa delo naših sovražnikov, ki hočejo zbegati naše misli, oslabiliti naše zaupanje v lastno državo in tako olajšati pot do onih ciljev, ki se dajo uresničiti le na ruševinah naše domovine!

Naj božič s svojim tajinstvenim čarom vlije v srca vseh naših bratov in sester ogenj svetega navdušenja za narod in državo, naj jim vcepi samozvestno odločnost nešteti borcev, katerih kosti so stvorile temelj naši divni Jugoslaviji, naj jim da zanos in ponos svobodnih državljanov v svobodni Jugoslaviji, tej veliki domovini vseh Jugoslovencev.

vec, Mulej in Olipic, mestna občina pa je preuredila gospodarsko poslopje Rajmondove hiše za meroizkusni urad. Dr. Rekar je gospodarsko poslopje dal preurediti za stanovanja, g. Irena Gjakovica pa je v svoji hiši uredila lep trgovski lokal, v katerem je zaloga oblek »Tivar«. Lepo sta obnovila hiši Ciril Bajželj in Miha Brenc, prizidek k svoji hiši pa je napravil Franc Rabič in tu ima trgovski lokal Vinko Savnik iz Radovljice. Na Kralja Petra cesti si je uredil veliko delavnico klepar Karol Neuman, nižje doli pa je porušil staro hišo in zgradil novo čevljarski mojster Anđur Zupan. Sem se je vselila obmejna žandarmerija, kasneje na se vseli tudi sreska finančna kontrola. Poleg si je zgradil lepo enonadstropno hišo krojaški mojster Jože

VABIMO VAS, oblecite se pri nas!

Po svojem okusu si izberite oblačilnih potrebščin

ZA MAL DENAR.

Trenchcoat, suknje, obleke, perilo i. dr.

A. Presker

Ljubljana, Sv. Petra c. 14

Usoda slovenske šole na Koroškem

Zveza narodnih manjšin o koroških šolskih razmerah — Koroško nemško učiteljstvo protestira

Dr. Ammende, generalni tajnik Zveze narodnih manjšin v Ženevi, je izdal na Dunaju knjigo o narodnostih v evropskih državah (Die Nationalitäten in den Staaten Europas). Zbrana so poročila o političnem, gospodarskem, kulturnem, socialnem in verskem stanju vseh v Zvezi zastopanih narodnih manjšin. Tu di o koroških Slovencih prinaša knjiga poročilo, ki obsega statistični del, vzgojo v materinskem jeziku, rešitev šolskega vprašanja, vprašanje kulturne avtonomije, kulturnih organizacij, uprave in sodne razmere, gospodarsko stanje in versko življenje koroških Slovencev. Prva in glavna zahteva, ki jo stavijo koroški Slovenci, je končnovoljavna rešitev vprašanja slovenskega jezika v šoli ter ureditev šolskega vprašanja v smislu zahtev narodne manjšine.

Vprašanje pouka v materinskem jeziku je najvažnejši problem, ki obvladuje že 80 let politično in kulturno življenje slovenske manjšine na Koroškem. Kdor ne pozna bojev, ki jih je prestalo koroško slovensko ljudstvo skozi ta desetletja za slovensko šolo na Koroškem, ne more razumeti sedanjega položaja slovenske manjšine. Predvsem ne more razumeti, kako je mogoče, da vlada med koroškimi Slovenci, kjer je tekla zibelka Slovenstva in so že v srednjem veku nastali znameniti spomeniki slovenskega jezika in slovenske literature, danes mlačna narodna zavest. Na prvi pogled je to še bolj nerazumljivo, ko je bil ravno Celovec za časa prubujenja narodov v srednji Evropi — sredi preteklega stoletja — politično in literarno središče slovenskega narodnega gibanja.

Usoda koroških Slovencev je klasičen dokaz, kako velik pomen igra šola v razvoju in vzdrževanju narodnega samostojstva. Zgodovina vseh evropskih narodov nam kaže, da je kulturna dobrina narodne zavesti produkt vzgoje. Radi tega tudi neverjetni boji, ki jih vodijo vse evropske narodne manjšine za svojo šolo. Narodnega šolstva, v katerem bi se ljudski naraščaj vzgojil v duhu svoje narodnosti, koroški Slovenci v Avstriji nikdar niso imeli.

Leta 1851. je izdalo ministrstvo na Dunaju prvi šolsko uredbo, po kateri se morajo otroci koroških Slovencev učiti jezika večinskega naroda. Odredba sicer pravi, da mora biti materinski jezik podlaga za pouk, zapoveduje pa obenem šolskim oblastem, da se mora s poukom nemškega jezika pričeti že v drugem šolskem letu. To je začetek dvojezičnosti ali utrakvističnega šol na Koroškem. Odredba iz leta 1851. daje sicer prednost jeziku večinskega naroda s tem, da ne zahteva od nemških otrok, da se morajo učiti slovensčine, ki je drugi deželni jezik, ni pa proti gojitvi slovenskega jezika in kulture. Dobrohotna in pravična šolska uprava bi na podlagi zakona pač mogla nuditi slovenskim otrokom slovensko vzgojo. Ko pa so se v naslednjem desetletju vršili v bivši monarhiji močni narodni boji, je postala šola izključno politično bojno sredstvo, ki so se ga Nemci vedno bolj posluževali proti drugojezičnim narodom. Poleg tega so imeli po ustanovi bivše avstro-ogrske monarhije oblast čez šolstvo deželni zbori ali bolje rečeno nemške večinske stranke. Na Koroškem pa so bili Slovenci vedno v manjšini in niso mogli vplivati na vlado v deželi. Ustavodajni in upravni aparat na Koroškem je bil neprestano v rokah nemške večine ki je potemtakem tudi sklepala in razsojala o usodi slovenskega šolstva. O učnem jeziku v ljudskih šolah pa je odločeval — po zakonski določbi — deželni šolski svet, v katerem so bili Nemci v veliki večini. Ta postavni način je še danes na Koroškem v veljavi, samo da Slovenci v deželnem šolskem svetu nimajo niti enega zastopnika.

Nemške večinske stranke so porabile svojo moč za to, da so slovenske utrakvistične šole izpremenile polagoma v sredstvo raznarodovanja. Nastavljeni so bili v vedno večjem številu učitelji, ki so sicer obvladali slovenski jezik, v ostalem pa jih izraziti sovražniki slovenskega naroda. Ti učitelji so skušali slovenske otroke odtujiti slovenskemu narodu s tem, da so jim sistematično vcepljali zaničevalno mnenje o slovenskem jeziku in slovenski kulturi ter o slovenskem narodu sploh. Otroci niso nikdar slišali o preteklosti svojega naroda, nič o slovenskih pesnikih, zato pa tem več o moči in veličini nemstva in nemškega naroda. Neprestani boj slovenskih zastopnikov proti taki zlorabi šole je bil brezuspešen, kajti učitelji so ščitili višje šolske oblasti in deželna vlada, ki so jim dale ta nalog. Ta način vzgoje sicer ni mogel popolnoma iztrebiti slovenskega jezika iz južnega dela Koroške, pač pa je oviral razmah in razvoj narodne zavesti med ubožnejšim prebivalstvom na deželi.

Leta 1877. je uspelo delo raznarodovanja že tako daleč, da je koroški deželni šolski svet kot najvišja šolska oblast zagrozil s kaznivimi onim učiteljem, ki niso sodelovali pri nezakoniti germanizaciji slovenskih otrok. Izdal je na učitelje utrakvističnih šol interni nalog, da morajo od sedaj naprej poučevati samo nemški, sicer ne dobijo izplačanih petletnih doklad. Nemški jezik se mora tako predavati, da morajo učitelji tudi tedaj nemško govoriti, če jih otroci ne razumejo.

Za današnje slovensko ozir. utrakvistično šolstvo na Koroškem obstoji učni načrt z dne 2. februarja 1891. ki ga je izdal deželni šolski svet in je še danes v veljavi. Tudi besedilo tega učnega načrta ni proti negovanju slovenskega jezika in slovenske kulture, kajti 16. odstavek razglasa ima naslednjo določbo: Kar se tiče pouka v slovenskem jeziku na utrakvističnih šolah, se mora predvsem gledati na to, in se šolskim vodjem posebno svetuje, da se slovenski otroci učijo v prvih letih šolskega pouka v materinskem jeziku pisati in brati in da se to znanje neuporabno in vzdržuje tudi še v poznejših letih šolskega obiska. V prvem in drugem šolskem letu

se morajo učiti otroci s pomočjo Abecednika Karla Prešerna v znanje slovenskega jezika in nato polagoma v znanje nemškega jezika. Od tretjega šolskega leta naprej se mora poučevati slovenski jezik v vseh oddelkih tri ure na teden. Če bi se šolske oblasti in predvsem učitelji ravnali po navodilih tega učnega načrta, bi bilo negovanje slovenskega jezika na šolah več ali manj zagotovljeno. Šolske oblasti pa so nastavljele na utrakvističnih šolah vedno večje število Slovencev sovražnih učiteljev, ki so sistematično onemogočali izvedbo pouka slovenskega jezika ali pouka v slovenskem jeziku, v kolikor bi bil Slovencev ugoden. Predpisani slovenski Abecednik se je vedno manj uporabljal in tako se je onemogočil otrokom predpisani pouk v materinskem jeziku. Negovanje pouka v slovenskem jeziku, ki je bilo določeno po učnem načrtu, se je skrilo vedno bolj samo na ustnem pogovor med učiteljem in otroci na podlagi dialektov.

Določba, da se mora od tretjega šolskega leta naprej poučevati skozi vse oddelke po tri ure na teden, pa je ostala kmalu samo na papirju. Dne 9. novembra 1891. je izšla namreč dodatna odredba, ki je imela tudi naslednji stavek: Pouk v slovenskem jeziku na utrakvističnih šolah je za vse otroke obvezen; če pa bi starši otrok, ki obiskujejo take šole, zahtevali oprostitev svojih otrok od obiska slovenskih ur, se mora tej zahtevi ugoditi. Ta dodatni stavek je za koroške šolske razmere zelo karakterističen. Medtem ko učni jezik na ljudskih šolah ne določujejo starši, temveč ga uradno določi deželni šolski svet, se prepustja staršem še pravica, da se odločijo za odstranitev malenkostnega pouka v materinskem jeziku. Kako pa se je v tem slučaju izvedla volja staršev?

Pri pravilnem upoštevanju gospodarskih razmer, v katerih živi ubogo slovensko kmečko prebivalstvo, so bile slovenske ure predložene na zadnje popoldanske ure ter se je otroke vprašalo, ali bi ne šli rajši kar domov. Ako starši iz gospodarskih razlogov niso protestirali proti temu, da so otroci prišli prej domov, so učitelji kar prenehali s poukom slovensčine. Izrecne izjave, da se starši s tem strinjajo, učiteljstvo ozir. oblasti niso nikdar zahtevale.

Tako je prišlo do tega, da je po 40-letni veljavi tega učnega načrta in dodatne določbe iz leta 1891. preostala danes v šolstvu za koroške Slovence samo majhen kosček slovenskega pouka. Kakor navaja poročilo o koroškem šolstvu za leto 1930/1931 (Kärntner Schulwesen 1930/1931) je obstojalo dne 1. marca 1930 80 utrakvističnih šol z 8661 učenci. V kakšnem duhu so se poučevali otroci v teh šolah, je razvidno iz dejstva, da so od vsega učiteljstva izjavili pri zadnjem ljudskem štetju samo trije ali štiri svoje pripadnosti k slovenski jezikovni skupini. Na teh šolah se poučuje samo tri do štiri mesece prvega šolskega leta v slovenskem jeziku, kar pa je samo radi tega, da se more učitelj sploh sporazumeti z otroci. Po teh mesecih se v slovenski sploh ne poučuje več. Računstvo in petje pa se že od prvega dneva poučuje v nemščini. Ker se je pouk v slovenski kljub postavnim določbam tako izpodrnil, se tudi ni čuditi, da so danes na 30 slovensko-nemških šolah nastavljeni učitelji, ki niso položili predpisanega izpita iz slovensčine. Posledica take vzgojevalne metode je, da po dovršeni šolski dobi otroci ne znajo v materinskem jeziku ne pisati in ne pravilno brati in da obvladajo samo besedni zaklad, ki so si ga prisvojili v domači hiši. Če si besedni zaklad ne pomnožijo s poukom v domači hiši ali v družini, v življenju ne morejo uporabiti slovenske knjige. Značilno pa je, da vzamejo otroci iz šole tudi gotovo mrzno, do nemške knjige s seboj, ker jim je pouk v nemškem jeziku delal prevelike težave. Tako postanejo ljudje, ki se knjige sploh bojijo. To pa je tudi vzrok, zakaj je slovenski del Koroške zaostal tudi na gospodarskem polju.

Druga posledica sedanjega šolskega sistema na Koroškem je ta, da si otroci prisvojijo za pojme, ki gredo preko uporabe v domači hiši, samo nemške oznake in da radi tega morejo uporabljati samo te. Tako je mogoče, da vpleta slovensko prebivalstvo na Koroškem, kadar govori o pošti, železnici, sodni ali

Po zasneženih slovenskih gorah

V Ljutomeru zvoni sedem. V kleti sekem drva za soboto in nedeljo; grčava so in prav malo je suhih. Skozi do vrha zamrzena okna se komaj prebija jutranji svet. Toda nebo je čisto jasno, sever piha in mraza je devet pod ničlo. Sliši, kako škripa eneg pod koleci vozov in nogami pešcev. Ven, ven na prosto, v naravo! Prijatelj Golar se obotavlja, noče me spremljati: zaradi mraza, ali česa drugega, — ne vem. Denem nahrbtnik na rame, vzamem palico v roko in se poslovim. Grem proti Jeruzalemu, kar po bližnji mimo Miklošičevega spomenika pred župno cerkvijo in pod osnovno šolo čez hrib. Mraz ščiplje v ušesa, a otroci se drsajo na poti v šolo po svežem snegu in se zadovoljno smejejo. Pridem na hrib, solnce ravno vzhaja in griči in drevje in zidanice in snežena polja se prelivajo v tisočih barvah jutranje zarje. Drevje je vse v ivju, ki žari in se leketka kot zgolj dragulji, nazirani po večerju v čast božjo in v radost ljudem.

Steziha me pelje med njivami v dolino. Pridem do železnice proge Ljutomer — Ormož. »Prehod prepovedan« berem. Grem pet korakov dalje, tam stoji deska z napisom: »Pazi na vlak!« Tukaj grem lahko čez. Potem nekaj časa po cesti naravnost proti jugu in skozi oščavilo do na travnik in ob ljubkem potoku kjer zimujejo raki. Kvišku proti prvi zidanci.

Kolovozi vodijo razpredeni na vse str-

Ne pozabite na senzacionalni
ZKD zvočni zvočni film
divjih zveri

Lov na gorilo, na leoparda,
ogromne kače, sione i. t. d.

Ingagi

V kinu MATICI vse tri paze
vsej ob 11. uri dop.

Danes že predprodaja
za u. l. injo premiero!

sploh javni upravi, o trgovini, prometu ali tehniki, samo nemške izraze. Ta žalostna posledica pomanjkljivega učnega sistema se je v zadnjem času zlorabila za lažnzanstveni dokaz, da jezik, ki se ga poslužujejo koroški Slovenci, ni več slovenski, temveč drugi, ki se označuje z »vindišarski«. Dr. Martin Wutte je priobčil spis, v katerem razvija teorijo nekega posebnega »vindišarskega« naroda na Koroškem.

Iz tega sledita dve krivici: Zabranitev pouka v slovenskem jeziku in nato sledeče nepriznavanje narodnega značaja manjšine.

Proti temu poročilu je vložilo učitelj-

Regulacijski načrt naše prestolnice

Beograd, 23. decembra

Pred nekaj dnevi (16. t. m.) je stopil v veljavo novi stavbinski zakon in s tem se razveljavljajo vsi dosedajni stavbinski zakoni, med njimi tudi stavbinski zakon za mestno občino beograjsko, ki je še iz leta 1896., pa so ga pozneje večkrat dopolnjevali, tako da je tak, kakor je bil sedaj, veljal od leta 1922. Seveda pa ne bo mogoče takoj v celoti uporabljati novega zakona, ker je treba, da se v njegovem okviru še izdelajo regulacijski načrt, uredba o njegovem izvajanju in pa stavbinski pravilnik. Za izdajanje uredb je določen rok dveh let za mesta, ki imajo svoj regulacijski načrt, kakor ga ima mestna občina beograjska.

Za beograjsko občino bi bil dveletni rok pač vse predolg. Beograd je že tako in tako dosti izgubil, ker ni imel takoj po osvojenju stavbinskega zakona, ki bi bil odgovarjal vsem potrebam skokoma se razvijajočega mesta. Sedaj naj bi se pa čakalo še cel dve leti na uredbo o izvajanju novega regulacijskega načrta. Da bi ne bilo zaradi tega nepotrebnih in mestnemu razvoju škodljivih motenj, se je mestna občina beograjska že pred nekaj meseci začela baviti s tem vprašanjem in je v tem stavbi odsek tudi že izdelal uredbo o pravilnik. Treba je le še nekaterih popolnitev, naker se oba načrta izročita posebnemu odseku mestnega občinskega odbora, da ju končno redigira in potem predloži mestnemu občinskemu odboru v odobritev. Tako bi se mogla stvar dovršiti že v najkrajšem času. Toda tu prihaja zopet vmes določba novega stavbinskega zakona, ki pravi, da je za končno redakcijo uredb in pravilnika treba počakati navodil ministrstva javnih del, ki jih mora ministrstvo pripraviti v roku šestih mesecev po uveljavitvi novega zakona. Bilo bi torej nujno zeleti, da bi se ministrstvo ne držalo tega skrajnega roka, da bi se delo mestnega občinskega odbora mogla pospešiti in

stvo pliberškega okraja protest, ki pa v gotovem obsegu le potrjuje podatke, ki jih je priobčil dr. Ammende v poročilu o slovenski narodni manjšini na Koroškem. Protest namreč izjavi: Pri pretežni večini nemškega ljudstva na Koroškem: je pač samoobsebi umevno, da prihaja samo nemški jezik kot učni jezik v poštev. Poleg geografske enotnosti Koroške zavisi tudi iz gospodarskih razlogov da se uvedejo na šolskem polju posebni ukrepi, katere upošteva posebno deželni kulturni svet. Poleg tega pa obstoja na podlagi veljavnih zakonikih določb možnost, da ustanovijo starši, ki želijo, da se njih otroci učijo v čisto slovenski šoli, zasebne šole s slovenskim učnim jezikom. To se je v več slučajih tudi zgodilo, toda te šole so se morale radi pomanjkanja otrok zopet zapreti, kar je dokaz, da Slovenci sami s temi šolami niso bili zadovoljni in so se vrnili k starim utrakvističnim šolam. Proti trditvi slovenskih zastopnikov, da se slovenski otroci v šoli odtujujejo svojemu narodu, ker jim vcepljajo s sistematičnim vplivanjem sramotno mnenje o slovenskem jeziku in slovenski kulturi ter o slovenskem narodu sploh, se mora protestirati z vso energijo. Učiteljstvo Koroške je prekulturno, da bi se ga moglo obdolževati takih podlosti. Vsi ukreni šolskih oblasti stremijo za tem, da se ohrani narodni mir na Koroškem, da se ceni »svojebitna narodna kultura« (katera pa je ta?) in da se otroci prične stvari, ki jih potrebujejo v boju za vsakdanji kruh.

Izjava nemškega učiteljstva v pliberškem okraju seveda ne potrebuje nobene komentarja, kajti dejstva kažejo čisto drugo sliko. In ta dejstva se bodo navedla o pravem času in na pravem mestu.

pk.

dovršiti čim prej. In ker se, kakor Beograd, v enakem ali podobnem položaju nahajajo tudi druga mesta, ki imajo svoj regulacijski načrt, je še tem potrebnejše, da se izdajo ta navodila čim prej, ker bi bila drugače neprilike in škoda še tem večja.

Regulacijski načrt beograjski je izdelan v glavnem za prejšnje področje beograjske mestne občine. Uredba in pravilnik pa vsebuje bistvene določbe, s katerimi se definitivno ureja graditev mesta, pri čemer ne gre samo za poslopja, temveč tudi za ulice, parke, mostove, prometne naprave itd. Kar se tiče ureditve mesta, bo uredba določevala ožji in širši stavbinski rajon, varstveni pas, polja in predmestja. Porazdelitev se izvrši po gostoti prebivalstva v tri stavbne pasove. Določijo se kraji za stanovanja, za trgovino in industrijo, parke in za vojsko. Občina bo izdelala tehnični in finančni program za izvrševanje regulacijskega in ustanovila poseben regulacijski sklad. Kar se tiče stavbišč, bodo posebne določbe omogočevale pravilno, higijensko in estetsko gradbo. Posebne določbe bodo glede velikosti stavbišč in dolžine pročelja v zvezi z namenom naselja. Za stavbišča se bodo priznavala samo tista zemljišča, ki se nahajajo v ožjem stavbinskem rajonu in imajo tudi vse ostale za stavbišča določene pogoje.

Za poslopja določata uredba in pravilnik vse, kar zahteva moderna stavbna tehnika kot sestavni del stavbinskega bloka kot celote, kar zahteva za posamezna stanovanja in posamezne prostore, višino poslopja, velikost dvorišča, ureditev posameznih prostorov, oddaljenost stavbe od ulice, od meje, obliko ograje itd. Poleg higijenskih določb pa bodo tudi določbe in olajšave za mala stanovanja, kar je novost za Beograd in bo gotovo precej pripomoglo k izboljšanju stanovanjskih razmer.

Kakor rečeno, je sedaj predvsem treba, da izda ministrstvo svoja navodila, da se more vse to dovršiti in odobriti.

Med božičnimi tremi mašami v planinah

Kranjska gora, pred božičem.

Božične tri maše so bile našim planincem vedno nekaj posebnega, kar ni globoko posegalo samo v njihovo versko življenje, temveč je začrtalo precejšnje brazde v njihovo vsakdanje življenje. Bila je to svojevrsna poezija, ki je pa današnji rod ne pozna nič več, a kaj šele da bi jo umel! Tri božične maše medle niso zapovedane v cerkveni postavi, a so bile zapovedane prav trdno v planinski duši. Zato se prazniki niso mogli vršiti tako, kakor se vrše danes na svetih elektrifikiranih ob gosepostih drevesnih. Dolžna je prečela vso božično noč, zvonovi so prepevali, ljudstvo je molilo kakor nekoč neke daleč dol kraj božičnega hlevca. In misli in čustva gotovo niso bili drugačni nego pri pastirjih, ki so se drgnjali v davnihi otrog siromastnih jastik. Pa je bila prav zaradi tega vsa božična noč po-

suta z nezrekljivo poezijo, še bolj kakor gorska drevesa z bleščedim snegom. Zvezde so gorele vso noč in niso imele ugasniti; a če je smetilo, so se v gresedihkih tihoti oblaki, da so zvezde mogle vsaj za trenutek pogledati v planinski svet, če je tam vse tako, kakor hoče sveta noč in kakor zahteva dolžnost postenega, bogaboječega kristjana.

Čudo se je godilo v Betlehemu, čudo se je godilo v planinskem svetu. Noč ni mogla spati, zvezde niso mogle spati in tudi zver ne, a še najmanj človek. Samo veter je moral spati, ker ga planine, zamašnjene v svetovnoče sanje, niso pustile preko svojih, do neba zasneženih grobov. Mraz je bil in dihal počolno, da se je delal srec in je sneg zamolko pel pod vsako stopinjo. Črne trume so se pomikale takoj po mrazu proti fari, tu pa tam se je svetila planinca, kakor da roma

TOVARNA
KONFEKCIJE
STERMECKI
Celje št.

IZ TOVARNE
DIREKTNO KATELO
TO JE POCENI
NAJ VSI VEDO!

Obleke, plašči, krila, po zelo nizkih cenah!

Zahtevajte brezplačni, ilustrirani cenik!

z gore pozabljena svetinja, da se vsaj za nočjo skrije na svetem mestu borovške cerkve. To pa so bili samo smani in Rutarjani, ki so hoteli v sveto noč, da pri znamenit nočjo pod topim krovom pričakajo Božiča in njegovih treh maš.

Nemirno so gorele po levah smolnate trske in se utrgale. Soparno je bilo po izhah in zatohtih. V kotu so dremale nerodne justice, komaj, komaj se je tu pa tam prikazal izza mahu robat pastirlec in se stresel za trenutek. Izba se je vedno bolj polnila s prišelci. Kratek pogovor, a še daljša molitev. Otroci so se sliskali po gredici in strmeli po izbi, kakor da pričakujejo, da se vsak hip zgodi čudo. In so se v resnici godila čuda. Sredi najglasnejše molitve se je zamegal pod in široko zazijal. Iz tome so se dvigale neznanke postav, sredi izbe so se pretegale in z veseljem zlepo po ljudih, ki so klečali ob dolgi kopl in se niti zavzeli niso, ko so zagledali postav, prihajajoče naravnost iz tal. Bili so to najbelaši med bodnih — skrivači, ki so bežali pred neusmiljeno postavo in sta jih zdaj zima in uraz prignala v dolino, kjer so našli varno zavetje v skrivaščih pod podom, ki jih lahko vidimo so dandanes. Nočjo je sveta noč in nočjo ima mir celo divja zverjad, pa bi ga človek ne imel, najbelaši človek, ki se mora skrivati zaradi bogve kako nepremišljene nerodnosti, ki pa ni postava povsod. Naši ljudje so znali molčati in so bili neverjetno usmiljeni. Pa so skrivali vsakega, ki se je zatekel k njim, in so rajši trpeli, nego bi žadali človeka, ki so ga skrivali v varnem kotu pod izbitim podom.

Zvonovi so zvonili in prižigali polnobilni, izba se je izpraznila, trska na levih ugasnila. Skrivači so se splenili v gredico in mirno in zadovoljno spali drug ob drugem. Noč je hitela in ljudje so se vračali iz cerkve. Dremali so po klopih, dokler jih ni prvi jutranji zvon potikal k drugi in tretji maši. Sveta noč je zamirala ob najvišjih vrhovih planin in nad gorskim svetom je zablesnel dan, tako miren in svečan, da se niti zganiti ni v najbližjem zvonu. Se ljudem se ni ljubilo, da bi stopili izpod strehe, se ledemim rožam ne po oklah, da bi zazarele in se zasolile. Mir je bil ljudem po planinskem svetu...

A Stefan je zavrekal v mir in zasnežena dolina se je zganila. Fantje so zasopli sredi ozkih gazi, da se jim je delala megla pred obrazom. Zavrekal so s Stefanom, da je jekalo po Simnu Vitancu in se je deklator od veselja zganilo srec v prsih, od kopnenja dehtelch. Po krmah so pele harmonike, evanģeljske orogarnice, čvrti se kresale od poda in se je vrtele sto rdečih, mladih parov. Solnce se je leketalo z neba, židana volja je hodila po vasi in vabila na plesišče, kjer je ljubezen prepevala in godovala svoj zadnji god v letu, praznovala z največjim trščem, a morda tudi s pretopom.

Danes sveta noč nič več ne pričakuje, da se zgodi v nji čudo, sveti dan ce ne more več zamakniti sam vase, sveti Stefan ne vriska več v praznični ljubomi — ves Božič šumi samo od smučarjev... Sport denes, večerji poezija — a Bog si ga vadi, kakor izmed teh dveh je pač pravo, božje in tudi najbožje?

Josip Vandot.

je občini Kog nepretrgoma od 1893. leta naprej. Zupanuje in gospodari na posestvu. Prej je imel tudi gostilno, pa jo je med vojno opustil. Korenjak je, da malo takih. Marsikaj zanimivega zve od njega... Hiša njegova stoji ob stari cesti, par korakov od hiše je kapelica Matere božje sedmih žalosti. Redkost je pa v tem, da epada hiša pod davčno občino Gomila, skedenj pod davčno občino Kog, kapela pa pod davčno občino Vuzmetini. V teh krajih ne najde ne samo vino, temveč tudi živina nobenega pravega kupca. Tako sramotno ni še cene ponujajo mesarji, da kmet živino raje sam doma zakolje in potem meso razpore. Napijem se izbornega jabolčnega mošta in naem eladkega koruznega kruha. Zahvalim se in poslovim od dobrih ljudi.

Pri Sv. Bolfenku običnem mimogrede ne pokopališče večnega pomnika Slovenskih gorik pesnika in pisatelja Božidara Flerčica (1841—1907). Leži na mirnem kraju ob živi ograji, ohromjen proti jugovzhodu, v ono stran, odkoder je prišel. Prijatelji so mu postavili lep spomenik.

Krasne so Slovenske gorice spomnadi, ko vse cvete in dehti krasne so tudi poleti, ko se trta solzi in grozdje naliva. Krasne jeseni, ko klonotci vojo in grozdje zori in vretavajo late skorcev iz vinograda v vinograd, ko doni posem vinikarjev nasmrativale daleč tja v doline na travnike, in niva tuda krasne in ljube so mi Slovenske gorice tudi nozmi, ko nad snežnim plaščem skrite molče in sanjajo.

R. P. Petruška.

Za Božič dve uri smehe,

če si ogledate burke, ki jih uganja pravkar iz zapora došli rekruti

Kačmarek

Fritz Schultz, Lucie
Englisch
Ralph Artur
Roberts

Predstave vse tri praznike ob:
3., 5., 6., 7., 8. in 9. uri zvečer

Zvočni kino Ideal

80letnica gospe Mramorjeve

Novo mesto, 13. decembra.

V petek je praznovala v krogu svoje ugledne, visoko spoštovane rodbine 80letnico rojstva častljiva ga. Julija Mramorjeve. Po rodu iz noveške družine Kutlovec je bila poročila uglednega trgovca gospoda Josipa Kobeta, ki mu je rodila 7 otrok. Najstarejši sin Ivan je padel v svetovni vojni kot stotnik na ruskem bo-

jišču, sinova Julij in Josip sta odlična novomeška trgovca, sinova Ernest in Viktor pa sodnika. prvi v Ljubljani, drugi v Novem mestu. Iz tega zakona je umrla hčerka-edinka še kot mlado dekle. Po smrti svojega prvega moža (1888) se je poročila drugič z daleč naokrog znanim dobroimernim, uglednim usnjarijem in trgovcem Mihaelom Mramorjem, ki je umrl 1924. Iz tega zakona, ki je bil enako srečen kakor prvi, se je rodil sin Franc, sekretar vr. banske uprave v Ljubljani in hčerka, ki ji je umrla kakor prva. Mnogo žalosti je prestala blaga mati zaradi smrti treh ljubljenskih otrok, saj je vsem posvečala največjo skrb in najboljše vzgojo. Njeno dobro srce izkazuje mnogo naklonjenosti siromakom, ki dnevno trkajo na njena vrata, a nikdar zaman. Jubilantki, ki je zvesta čitateljica naših listov, tudi mi toplo čestitamo z željo, da nam ostane še dolgo ohranjena!

Franjo Švigelj 70 letnik

Na Bregu pri Borovnici je praznoval 18. t. m. industrijski g. Fran Švigelj v krogu ožjih sorodnikov sedemdesetletnico. Rodil se je v Borovnici in kot najstarejši

sin prevzel očetovo posestvo, dočim so njegovi bratje Jože, Viktor, Anton in Matej šli v Ljubljano študirati. Jože in Viktor sta postala duhovna, dr. Anton Švigelj pa se je posvetil pravnemu študiju in kmalu zaslovil.

Ker je postalo neumornemu Franju domače področje premajhno, se je preselil na Breg in si ustanovil nov dom. Prišel se

je baviti z lesno industrijo. Postavil si je žago venetjanko, ki jo je zaradi naraščajočega dela moral povečati v parno žago. Par let nato je ustanovil tovarno pohištva iz ugojenega lesa, ki je bila menda prva te vrste v Sloveniji. V poznejših letih, ko je bila pritiskala zunanja konkurenca, pa jo je spremenil v tovarno za zaboje. Poleg tega je trgoval z lesom preko morja. Lepe uspehe, ki jih je dosegel v svojih podjetjih, ima pripisati le neumorni pridnosti. V kratko odmerjenem času, ki mu ga je pripuščalo delo v trgovini in industriji, se je učil italijanščine in nemščine. Obeh jezikov se je proučil tako temeljito, da danes lahko sam dopisuje v obeh. Vedno je baviti z lesno industrijo. Postavil si je žago venetjanko, ki jo je zaradi naraščajočega dela moral povečati v parno žago. Par let nato je ustanovil tovarno pohištva iz ugojenega lesa, ki je bila menda prva te vrste v Sloveniji. V poznejših letih, ko je bila pritiskala zunanja konkurenca, pa jo je spremenil v tovarno za zaboje. Poleg tega je trgoval z lesom preko morja. Lepe uspehe, ki jih je dosegel v svojih podjetjih, ima pripisati le neumorni pridnosti. V kratko odmerjenem času, ki mu ga je pripuščalo delo v trgovini in industriji, se je učil italijanščine in nemščine. Obeh jezikov se je proučil tako temeljito, da danes lahko sam dopisuje v obeh. Vedno

Spomini očaka z devetimi križi

Zagorje, decembra.

V zagorski dolini živi še nekaj očkav, ki bi vedeli marsikaj povedati o tistih zlatih časih, ko še niso poznali imena »križa«. Nenapisana zgodovina doline z njim umira. Jerinov stric bi lahko napisal debelo knjigo. Kolenčev ata bi še marsikatero privlekel na dan, krvave storije bi lahko povedal stari Nabuščan, ki je krotil Turka v Bosni. Tudi ni, da bi pozabil, to kar mi je on dan pravil oča Drnovšek, ki se mu njegovih devetdeset let ne pozna toliko, da bi mu jih prisodil.

Pri Ševcu na Koiščici nad Savo je prvič zavekal. Ko je minila njegova fantovska doba se je šel k vojakom. Služil je pri »Jogrihu« v Ljubljani. Premaširal je leta 1866 vso Furlanijo in doživel krvavo Kustočo. Obrst je zavpil — šum! Mi pa — ura! in šlo je lautištr nad Laha. Ulaunariji in dragonariji po njih, pa so pokazali pete. Takrat je šlo bolj počasi, ker smo še z vrha ladali. Anton Majer de monta Rabi-ka je bil naš komandant.

Dobro še se spominja, kakšna groza in skrivnostno uganjanje sta plala med zasavskimi nrebivalci, ko so začeli delati savsko železniško progo. Tisti dan, ko je prisopihala potkusna lokomotiva, so prišli ljudje iz vseh zasavskih vasi in so od daleč gledali to nezasišano reč.

»Z Koiščice je prikrival tudi Vrtaški Matija. Ustavili smo se pod graško skalo in gledali dol. Ko se je pokadilo sem od Trbovelj in je privihala in privihala mašina, se je Matija pokrival in se pridružil. Tole pa sam hudč žene! Le poglej, kristijan, kako se kadi iz njega. Glej ga — en čas gre naprej, en čas na nazaj. Sam hudč je, in vse se je križalo in mižalo. Ladje potem niso vozile dati ko do Zlatnega mostu, ker se ni bilo železnice in hrvaško stran. Dolgo časa se niso unali na vlak, da jih ne bi vrag Okoli tistih časov je tam nekje na Štajerskem stražil ravhar, ki so mu dejali Guza. K nam ni prišel. Spomnil sem se nanj ker so privoedavali te dni, da tudi pri nas straži in napada po cestah tak nastonač. Prave ravharie smo na lovili v Počeni, ko sem bil še soldat. V

like zasluge si je pridobil tudi pri osuševanju barja.

Svojo rodbino je vzgojil v strogo narodnem duhu. Med vojno je bil seve slab zapisan pri avstrijskih oblasteh. Vprav to dejstvo je bilo povod, da je v njegovo hišo prihajal sedanj tajnik v češkoslovaškem zunanjem ministru dr. Bohuš Hub, ki se je kmetje poročil z njegovo hčerko Ivanko. Pa tudi druge hčere so se poročile z narodno zavednimi možmi. Na domačem posestvu mu pomaga sin Franko, vnet Sokol kakor oče.

Sedemdesetletni, ki je še danes pri neumornem delu čil in zdrav, naj prejme tudi naše čestitke!

tekeli iz peči. Delali smo kar po 16 ur na dan za devet zeksarjev... Zasluzil sem na mesec 20 goldinarjev. Ko so cinkarno podirli sem delal v jani in drugod pri gverku. Še 14 let in sem pod vsemi ravnatelji služil. Zid od cinkarne še lahko vidite na graščinskem vrtu. Zaščitnik cinkarjev je bil sv. Florijan. Vsako leto smo imeli veselico pred rudniško restavracijo. O, to so bili vse drugačni časi! Zdaj je pa huda reč z denarjem in življenjem. Hvala bogu, da že bolj malo vidim in slabo slišim. Tisti pizjon bo že še do konca, potem bo pa mir.

Devetdeset let je že huda peza. Očetu Martinu Drnovšku želimo, da bi nosil čim lažje še ona, ki so mu dodeljena. Naj jih srečno preživi v krogu svojih otrok in vnukov.

Kaj je industriji potrebno v tej krizi?

predv-em

proorazreden prodajalec!

Če se zanimate za tako moč pišite
ta oči pod šifro: J. M. 20 na oglašni
odd. „utra“

Za nemoteni sprejem radia

Motnje radio-sprejema v Ljubljani so zadeva, ki se tudi glede na vzorno potrditvenost naših poslušalcev radia ne more več puščati v nemar. Proti vsakršnim električnim motnjam, v prvi vrsti pa proti tistim, ki jih povzroča tramvaj, je bilo že nešteto pritožb, a doslej brez uspeha. Motnje motorjev, električnih masažnih aparatov in elijevih priprav so k reči bolj lokalnega značaja in se tudi težje pobijajo, ker je težko v posameznih primerih najti pravi vzrok ali pravega krivca. Toda neumljiva je brezobzirnost — prvi odgovorili, drugi pa na razmah radia interesiranih čimteljev, glede tramvajskih motenj.

Maloželniška družba je sicer pred nekaj dnevi namestila pri signalnih napravah v Gradišču in na Rimeki cesti, od koder izvirajo nedvomno 90 odst. vseh motenj, neke žarnice, toda ugotoviti moramo, da je ta preureditev komaj za spoznanje ponovila požar. Priznavamo podjetju dobro voljo, upamo pa, da ne ostane samo pri tem, marveč da se bodo motnje tudi res odpravile. Če se je to posrečilo v drugih mestih z neprimerno večjim tramvajskim prometom, se mora posrečiti tudi pri nas.

Za enkrat pa je položaj ta, da imamo v Ljubljani na eni strani postajo z vsakodnevni programom in v mestu samei nekaj tisoč plačujočih naročnikov radia, na drugi strani pa tramvaj, ki tem naročnikom ob dolenjski in viški progi popolnoma onemogoča, vsem ostalim pa nedežljivo sprejem. Tako stanje je prvič ne- vzdržno, drugi pa tudi nezakonito, ker nasprotuje členu 213 kazenskega zakonika iz l. 1929, ki grozi vsem motilecem radia s kaznijo do 1 leta zapora ali z globo do 10.000 Din, poudarjajoč, da se zaradi motenj ne le ovira razširjanje radiofonije, marveč da se s tem zmanjšuje stalni dohodek države. Neke vodilne inozemske radio-revizije je označila ta zakon za izredno drakonističen, kar pa se v Ljubljani žal prav nič ne čuti.

Eden glavnih pogojev za uspešen razmah radia je nemoten sprejem vsaj lokalne postaje. To spoznanje se je uveljavilo v inozemstvu že povsed. V vseh državah se vodi nairadikalnejša borba proti vsakršnim električnim motnjam. Pri vodstvu naše radiofonije in pristojnem odseku poštne uprave pa se zdi, da se to spoznanje še ni prav izkristaliziralo, da bi bilo to glede na težavni položaj naše radiofonije še bolj potrebno kot drugod.

Največji kontingent naročnikov radia je

dala Ljubljana in bi jih nedvomno dala še mnogo več, če bi bile sprejemne prilike boljše, da bi bili poslušalci res v neskaljeni obliki doležni tistega, kar jim postaja nudi. Tako pa se zaradi neinteresiranosti in brezobzirnosti na pristojnih mestih onemogoča njeno delo, kar je dvakrat nedopustno, ker radio ni zgolj institucija za zabavo, marveč tudi važen kulturni čimtelj, ki mora ravno zdaj mnogim nadomeščati vse priredive boljših časov.

V interesu naše radiofonije apeliramo tedaj na merodajne čimtelje, da po vzgledu drugih držav nemudoma začno »mej zakon in dobre volje energično borbo proti motnjam radio-sprejema.

Samovzgojno delo našega dijaštva izven šole

Ljubljana, 23. decembra.

Naše srednješolsko dijaštvo in akademika omladina se dobro zaveda svoje naloge, ki mu je dana kot inteligenčnemu naraščaju, da se poleg temeljitega študija pripravja za trd življenjski boj tudi izven šole in da se skrbno zanima za reševanje vseh perečih življenjskih vprašanj. V tem pogledu vršita važno nalogo srednješolsko društvo »Preporoda« in njegova starešinska organizacija zbirata pod svojim okriljem vse one napredne in delavne jugoslovenske študente, ki streme za tem, da bo naš bodoči inteligenčni rod temeljito pripravljen za naloge, ki ga čakajo. Mladina mora z dobro vzgojo dokazati, da je vredna zaupanja, ki ga uživa, z uspehi pa ho lahko prečiata tudi ona, ki morda dvomijo o njej, da so se motili.

Agilna starešinska organizacija »Preporoda« je sklenila, da vsaj delno pripomore k razjasnitvi mnogih težavnih vprašanj današnjega časa, predvsem onih, ki tarejo našega študenta. Zato priredi ob božičnih praznikih idejni tečaj za srednješolske Dravske banovine. Poseben pomen tečaja, ki bo trajal od 27. do 30. t. m. je tudi v tem, da se bo mogla iz vseh večjih krajev naše banovine zbrana srednješolska mladina zopet enkrat porazgovoriti in pregledati svoje preteklo delo, pa tudi določiti nove smerice za bodočnost. Mnogi odlični javni delavci, ki so radevolje pristali na povabilo k sodelovanju, bodo v tem kratkem času z nazornimi predavanji in dobrim nasvetom mnogo prinesli študentu k njegovi samovzgoji. Dijaštvo ho uvidelo, da ni osamljeno, da ga starejši razumejo in to bo močno okrenlo samozavest in voljo do dela. Velika uvidevnost in razumevanje

vseh, ki so z gmotnimi podporami omogočili tudi tehnično izvedbo tečaja je Starešinska organizacija »Preporoda« dokaz, da uživa nas študent zaupanje, za katerega se bo oddolžil s tem, da bo takrat, ko ga bo narod poklical, postavil celega moža na ono mesto, kjer bo treba Starešinske organizacije »Preporoda« želimo pri njenem vzgojnem delu čim več uspeha. Na otvoritev idejnega tečaja, ki bo v nedeljo ob 11. v Areni Narodnega doma, pa ponovno opozarjamo vse napredno dijaštvo in tudi javnost.

Lep jubilej

Zagreb, 23. decembra.

Ko je poslovni svet uvidel ogromno važnost reklame in uspehe, ki jih reklama prinaša, so se začela po vsem svetu razvijati oglašno-reklamna podjetja. Kakor na vsakem delovnem področju, so se tudi tu izkazali posamezniki s svojo duhovitostjo, izvirnostjo in podjetnostjo. Lahko pa trdimo, da naš nate delovnem področju leži uspeh najbolj v domiselnosti, okretnosti in izvirnih zamislekih. Med take podjetne in spretnne delavce na področju reklame lahko prištevamo g. Maura Dukesa.

Pred 30 leti je pričel delovati pri budimpeštanski reklamni veletvrdki Leopolda Gyule in je takoj v začetku pokazal odlične sposobnosti. Po dolgoletnem službovanju je v želji po osamosvojitvi osnoval l. 1912 v Zagrebu znani Blocknerjev zavod za oglašovanje. Leta 1922 se je Blocknerjev zavod združil z mednarodnim prometnim novinskim in oglašnim zavodom pod imenom Interreklam d. d., ki se od l. 1927 nabaja v koncernu jugoslovenske štampe d. d. — Interreklam d. d. je znan zaradi svojega solidnega poslovanja ne samo po vsej državi, marveč tudi v inozemstvu, a ta sloves dolguje predvsem strokovnjaškemu vodstvu g. Maura Dukesa.

Interreklam bo skupno proslavil dve lepi proslavi: 30letnico marljivega delovanja svojega šefa in 10letnico obstoja podjetja. Sprito te proslave, ki bo skromna, a zato zelo pristrčna, je hvaležno uradništvo poklonilo svojemu uglednemu ravnatelju portret, ki ga je izdelala naša znana akademika slikarica umetnica ga. Nasta Ročjeva.

93letni mladenič iz Bele Krajine

Janez Belč je posestnik in vinogradnik v Crnomlju, kjer se je rodil 25. marca 1838 in šteje torej 93 let. Ni bil še nikdar bolan, lahko dela, hodi na tako prožno, da ga 20letni mladenič težko vjame. Na Mirno goro pride prej, kakor vsak drug turist. Orje in vlačí še vedno brez vsakega truda. Z volmi vozi sam, naloži in pripelje drva

domov. Samo, če pelje z vpreženim parom volov skozi mesto, včasih potoži mimo gredečim sosedom: »Če bi moral imeti oči tudi zadaj, da bi se lahko ogibal avtomobilom!«

Pije jako malo, je pa rad domačo hrano in spi dobro. Gre zgodaj spat in rano vstaja, da hiti svoji živini polagat ter se ž njo pomenkuje. Kadí le kakro smodko, pa še tu polovico redno prihrani za približek, se pravi: za čik... Izredno bister je njegov spomin, a zadnja leta mu je sluh začel nekoliko pešati.

Nosi le čizme in zavahane hlače pozimi in poleti. O, čisto neznana mu je današnja mehkužnost. Pozimi se najrajši peča z odmotavanjem snega, to je njegova zdrava telovadba. Zanima se se za politične stvari in je letos 8. novembra med prvimi volil. Bog mu daj zdravje še lepo vrsto let!

Zima na Bledu

Bled, 21. decembra.

Prešmentana zima, kakšne pregelavice nam dela! Zc nad mesec dni jo imamo, a nič dobrega nam ne prinaša. Čim bolj se bližajo božični prazniki, tem bolj narašča mraz. 20. decembra smo ga imeli okrog —13 stop C. 11. t. m. je razsaja: po Gorenjskem precej močan veter, ki je vzdigoval cele oblake snežene moke in jo nanesil ponekod cele kupe. V Betinju in drugod je polomil in izruval tudi nekaj dreves ter tu pa tam pometel nekaj opeke s streh. Splošno prerokujejo, da bomo imeli hudo zimo. Ako bo mraz vztrajal, bo tudi jezero dobilo kmalu ledeno skorjo, katere bodo zelo veseli drsalci, še bolj pa gostilničarji in hotelirji, da si napolnijo ledenice.

Kanalizacijska dela zaradi raznih ovir počasi napredujejo. Skalo, ki se je odrgala od stene hriba Straže in se zrušila v kanalizacijski jarek, so že razstrelili in odstranili.

Lansko leto je podelil hotelir g. Črne z Milnega kraljevemu dvorcu dva stara in pet mladih labodov in njih število je letos naraslo na dvanajst. Lepe in ljubke živalice je kaj prijetno gledati, kako plavajo po jezeru, se potapljajo in preobračajo. Pred nekaj dnevi pa je g. Cergoli z Milne ga našel v Jezernici mrtevga mladega laboda, ki je tehtal okrog 7 kg. Izročil ga je čuvarju dvorca g. Dekordiju. Lepega mladčica je na vratu do smrti okluval stariji samec.

DVA NOVA MODELA

Allegro

sestavljena v en aparat kamen in usnje za brušenje Rezi la se brusijo na eno ali na dve ostrini. Omogoča se brezhibno britje

Ponikljan

Din 210.—

črn

Din 155.—

NEVERJETNO POENOSTAVLJEN

Prilaga za brušenje se obrača z bliskovito brzo, obvladajoč kamen in tudi jermen za ostrenje. Dobiva se v vseh parfumerijah, drogerijah, nožarnah in ostalih prodajalnah te stroke.

Pohvaliti moramo zopet naše sokoško društvo. Na rojstni dan Nj. Vel kraja se je vršilo v Sokolskem domu zanimivo predavanje »O svetovni krizi in njenem vplivu na razmere v Jugoslaviji«. Govoril je br. dr. Obersnel z Jesenic. Minilo nedejjo pa je predaval br. Jaka Spicar iz Radovljice o sokolskem delu med narodom. Obe predavanji sta bili dobro obiskani. Na Stefanovo ob 20 bo priredil Sokol teovadno akademijo. Izvajale se bodo obvezne vaje za sokolski zlet v Pragi. Po telovadbi bo prosta zabava. Pričakujemo, da se zavedni Blejci udeležijo v običnem številu akademije ter podprejo Sokola. Priprave za »Koroški večer«, ki ga namerava Sokol prirediti 6. januarja, so tudi v polnem teku.

Novost!

Izdeluje, barvam in preoblikujem vse vrste moških in ženskih klobukov.

Specijalno preoblikovanje moških trdih klobukov samo pri

352 a RUDOLF PAJK

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 51.

Zdravstveni dom v Dolnji Lendavi

Dolnja Lendava, 23. decembra.

Že pred leti je bilo sklenjeno, da se zgradi v Dolnji Lendavi prepotrebni zdravstveni dom. Nalezljive bolezni, zlasti trahom, ki je v naših krajih močno razširjen, se ni mogel zatirati v dovoljni meri, ker ni bilo zdravstvenih postaj, kjer bi se oboleli zdravili. Vsi bolniki so morali hoditi na zdravljenje v oddaljeni Prelog v sosedno Medmuri, kjer pa največkrat ni bilo prostora za obolele Prekmurce. Pred dvema leti je bil odprt zdravstveni dom v začasnem poslopu v Murski Soboti, a za dolnje kraje je tudi Murska Sobotna predalec. Potreba po zdravstvenem domu v Dolnji Lendavi kot središču sreza je bila zelo nujna in se je zidava doma pričela letošnjo jesen.

Zdravstveni dom bo stal na občinski parceli, ki jo je v to svho dala občina. Za dograditev doma bo potrebna vsota 480.000 Din, kakor jih izkazuje proračun. Vsa dela se vrše pod nadzorstvom banske uprave s sodelovanjem lendavske občine. Do sedaj so izvršena vsa betonska in tesarska dela. Prekinjeno delo se bo nadaljevalo takoj pomlad, da bo dom v teku prihodnjega leta dograjen. K stroškom je prispevala banska uprava 120.000 Din, država 50.000, a ostalo štirinajst občin, ki tvojijo lendavsko zdravstveno okrožje. Od celotnega zneska, ki ga prispevajo h gradnji občine, pride na Lendavo 45 odstotkov.

Prispevki za gradnjo zdravstvenega doma so precej obremenili občinske proračune, vendar pa občine rade volje prispevajo te zneske za tako koristno in potrebno zdravstveno ustanovo, ki bo v ponos ne samo Dolenji Lendavi, ampak vsemu srezu. Dom bo v službi narodnega zdravja širših plasti naroda, kar bo pač za Prekmurje velika pridobitev.

Znižane

Kakor triumfira električna svetiljka nad petrolejsko, tako triumfira

Zephyr-peč

nad zastarelimi, neštedljivimi pečmi.

ZEPHYR, d. d., tvornica peči in emajla. Subotica.

Samoprodaja za Ljubljano: Breznik & Fritsch; Celje: D. Raknueh; Maribor: Pinter & Lenard.

F. I. GORIČAR, LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 29

nudi največjo izbiro ravnokar izgotovljenih

DAMSKIH PLAŠČEV ZA BOŽIČ

tako na pr.

iz različnih vrst modnih plašev od Din 480.— naprej, v modri, črni in drugih modnih barvah od Din 395.— naprej, zimske sportne zelo trpežne in gorke od Din 280.— naprej, otroške v vseh velikostih od 2 let dalje od Din 95.— naprej. Velika izbira otroških in dekliških oblek; damske domače kakor tudi boljše obleke, bluze, krila, damske in otroške predpasnike iz listra, klota, kretona, in bele, kakor tudi vse vrste perila itd. Ker je vsa izdelava lastna, zato samo kvalitetno blago ter cene brezkonkurenčne!

Oglejte si naše izlozbe!

15584

Iz Maribora

a— Iz seje mestnega sveta. Mestni svet je podelil na svoji včerajšnji seji 6 uporabnih in 2 gradbeni dovoljenji in sicer Jošipu Smolčiču in Jaroslavu Kasparju, ki bosta gradila stanovanjski hiši.

a— Mestna občina je prispevala izdaten znesek za božično, ki jo priredi danes podporno društvo za revne učenice.

a— Božični repertoar v mariborskem gledališču. Za božič se bodo vrstile predstave v mariborskem gledališču po naslednjem redu: na božični dan bo ob 15. otroška predstava. Upričarila se bo Gorinškova zabavna otroška spevoigra »Rdeča kapica«. Ob 20. bo premiera Abrahamove učinkovite opere »Viktorija in njen buzar«. Na Stefanovo se bo popoldne ponovila Gogoljeva nad vse zabavna groteska »Ženitev«, ob 20. pa najboljša operetna uprizoritev letošnje sezone »Zemlja smehljiva«. V nedeljo se bo upričarilo ob 15. Zellerjev »Ptičar«, ob 20. pa bo repriza opere »Viktorija in njen buzar«.

a— »Mogočni prstane«. To lutkovno predstavo uprizaro na Stefanovo ob 20. Sokol Maribor matica v kadetnici. Na božič popoldne priredi društvo skupen izlet na Pohorje. Izletniki naj vzamejo s seboj še naj prejejo ob 13.30 na Roško postajo od koder se odpeljejo na Rušo.

a— Božična prireditev. Učenci Glasbene Matice, katere podučuje g. profesor L. de Camelli, bodo na božični dan v frančiškanski cerkvi po »Slovesni sv. maši ob 11. uri protizvajali prelepo božično skladbo: »Sve ta noč, blažena noč«. Nastopilo bo 18 mladih gojencev s čelo godali.

a— Božični. Včeraj je priredila osnovna šola v Krčevini s pomočjo odbora Rdečega križa božično za revne otroke. 200 revnih otrok je bilo bogato obdarovanih z obleko in obnavlalom. — Rdeči križ v Studencih pa je obdaroval 28 starih ubožcev z šivilji in deloma s kurivom.

a— Mozartova C dur maša »bo na božični dan ob 10. v stolnici. Pojejo godca Cirjaca, ga Skortnikova, gg. Neralič in živko

Kino Ljubljanski dvor

Telefon 2730

Za Božič dvojni spored premier senzacijskih večertrajek in sicer jutri ter v soboto

Fred Thompson

v pustolovščini, ki Vam ostane nepozabno v spominu zaradi svoje izredne napetosti in senzacij!

Jesse James

V nedeljo nov spored in sicer

Vaš ljubljencec

TOM MIX

v filmu prav posebnega junaštva

OKLOPNA POŠTA

Predstave vsi 3 praznike ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri zvečer.

Cene 4 in 6 Din.

a— Predavanje o zakonih in uredbah o davku na poslovni promet. Ker povzročajo zakoni in uredbe o davku na poslovni promet velike težave, je davčna direkcija v Ljubljani sklenila prirediti po gospodarskih centrih informativna predavanja. Prvo tako predavanje bo imel višji finančni svetnik g. Josip Mosetich v nedeljo 27. t. m. v Mariboru, in sicer v Gambrinovi dvorani ob 10. dopoldne.

a— Ljudska knjižnica o božiču. Zaradi izredno velikega obiska v zadnjih dneh bo Ljudska knjižnica v Narodnem domu na splošno željo poslovala tudi o božičnih praznikih. Danes zvečer bo sicer zaprta, poslovala pa bo zaledo na Stefanovo od 9.30 do 10.30 in v nedeljo dopoldne. V soboto bodo na razpolago tudi lepe novosti, ki so prišle ta teden iz Nemčije.

a— Predstojništvo mestne policije poziva k zaslišanju natakario, oz. gostilničarja, pri katerem je pred dnevi shranil nekaj moški črno aktove z orožjem. Moški je bil srednje velike postave, nosil je črno suknjo in klubek ter govoril dunajsko narečje. Navedeni moški je novaren vilmec, ki je bil 21. t. m. aretiran in je priznal zadnje vloge. Ne spominja se pa ime na gostilnico, kjer je shranil svolo aktove.

a— Silvestrovo slavlje Mariborčani v Narodnem domu na tradicionalni prireditvi Sokola-matice. Sodeluje godba »Dravec« pevsko društvo »Jadranc«, gledališki umetniki in znani domači umetniki, z originalnimi atrakcijami, ki bodo ustvarile pravo silvestrovo razpoloženje.

a— Iz bioskopov. Grajski kino: od petka dalje »Njeno Visočanstvo zapoveduje«. Nemška opereta, Katica Nagy, Willy Frisch. — Union kino: od petka dalje sijajna večvešerja »Revizor Haselhuber«. Vlasta Burian

Za Božič in Novoletu

Palmeston
suknje,
Trenchcoate,
u-njene suknjiče

Gradove v oblake

si ne zida Vaš sinko, če si želi za Božič fotografski aparat

Voigtlanderjevo Jubilariko

Sigurno ima več želja, ki mu jih pa morete izpolniti — a to željo mu lahko ustrezete. Voigtlanderjeva Jubilarika je prikladna kamera na zvite filme, velikost 6x9 cm, in stane v krasni podobi opremi s 2 filmoma samo Din 490.—

Kako vzradoščen in ponosen bo Vaš sinko na to darilo!

Drogerija GREGORIČ, Ljubljana, Prešernova ulica šte. 5.

vsakega zavednega Slovenca je, da postane član družbe, ki pošilja leto za letom najlepše knjižne darove med najširše plasti našega naroda.

a— Ponovitev kmečke burke »Trije vaški svetniki« je zopet privabila v sokolnico trumo ljudi, ki so se ob izborni igri imenito zabavali. Igralci so bili zopet na všku.

a— Namesto tradicionalne predstave maskerade bo sokolsko društvo letos priredilo gledališko predstavo in poklonilo čistim občinstvu v dobrodelne namene.

a— Halo, Tričič ima sportno drsališče! Naš agilni sportni klub je zadel pravo. Najel je Jagodičev vrt s teniškim igriščem, ki ga je čez noč spremenil v pripravno in vsem potrebam ustrežajoče drsališče. Ni se ustrašil stroškov in truda, zato pa žanje uspehe. Drsališče, ki ga oskrbuje vzgledno pridni član in odbornik SK Tričiča g. Uršič Frane, je odprto vsak dan in vsak večer. Vstopnina je malenkostna. Drsališče je bilo Tričiču prav potrebno. Stari drsalcu se se ga razveselili in takoj prvi dan poizkusili že skoro pozabljeno umetnost. Mladina pa hiti tja ob vsakem prostem času. Sportni klub si je dalje omislil lastni lokal v Jagodičevi hiši. Prav umestno bi bilo, da ponudi gostoljubno streho tudi vsem drugim društvom, ki životarijo in sejaajo po gostinlah. Združena društva bi si lahko omislila plačano pisarniško moč, kar bi poslovanje silno poživilo in napravilo društveno življenje, ki sloni na par ramenih, prijetno in intenzivnejše.

a— Tečaj za smučarje. Zeleniški smučarji prirede od 1. do 10. januarja smučarski tečaj okrog koč v korcu Zelenice. Tečaj za začetnike in doseplešče bo vodil sportnik g. Belihar Anton, učitelj v Trzinu. Pouk bo brezplačen. Dnevna oskrba z vsemi strošili izdatki znaša 60 Din za osebo. Snežne razmere so trenutno prav ugodne, do začetka tečaja pa bo gotovo zapadel nov sneg. Prijave sprejema do 30. t. m. g. Jocič v Trzinu. Prevoz priljaje od cestarja pri Sv. Anzi na Zelenico je brezplačen.

a— Zahvala. Tovarni čevljev »Peko« in »Sara« ter usnjarna Zagor & Komp. v Trzinu so tudi letos poklonile mladini meštanske šole več parov trpežnih čevljev, odnosno kož za obutev. Zato jim izreka šolsko ravnateljstvo najiskrenejšo zahvalo. Živeli posnemalci!

Iz Zagorja

a— TPD siromašni rudarski deci. Letos je nakazala TPD znesek 5000 Din, ki se bo razdelil med najsiromašnejše šolske otroke obeh osnovnih šol v obliki bonov po 50 Din, s katerimi si bo vsakdo nabavil, kar bo hotel. Lepa gesta TPD zasluži vse priznanje in zahvalo v imenu revnih obdarovancev.

a— Posnilito. Naproseni radi izjavljamo, da naš dopisnik Ami ni napisal članka pod naslovom »Slovo priljubljene učiteljice«, ki je bil objavljen v zagorski rubriki 20. t. m.

Iz Hrastnika

a— Koncert Svobode I se je v nedeljo v moralnem in gmotnem oziru prav dobro obnesel. Vidi se, da pevski zbor po zaslugi svojege pevovodje g. Podlogarja dobro napreduje.

a— Sadjarsko in vrtnarsko društvo je dobilo v nedeljo v Hrastniku novo podružnico in je ob ustanovitvi prejel znani strokovnjak g. Humek iz Ljubljane. Podružnica si je izvolila za predsednika g. Guerro, ki je dal za ustanovitev enotjativno ter vodil tudi vse priprave.

a— Film ljubljanskega gasilskega kongresa se bo predvajal v Narodnem domu ob prihodnji gasilski božičnici. Pričetek ob 17. Kdor boče obdariti svoje otroke, naj izroči darila hišniku Gasilskega doma. Na božični dan bo ob 15. in 20. na Stefanovo pa samo ob 15. predvajal velenjski »Trije mušketirji«, v nedeljo 27. t. m. ob 14. 17. in 20. na bo film »V letni carstvu«.

a— Dovoza cesta pri postaji je v zelo slabem stanju. Na jesen jo je dala železnica urediti sicer osušiti, a ker se je ugnarjal slab sneg, to ni mogoče zalego. Ta cesta potrebuje dobrega gramozu.

Iz Kočevja

a— Mladi razstavljajo. V nedeljo je našo mesto dobilo prvo svojo umetniško razstavo, ki prikazuje izredno nadarjenost dveh mladih umetnikov slikarjev, in sicer Franceta Smoleta in Leona Wallnerja. Razstavo je dovolila prosvetna uprava v Ljubljani pod pokroviteljstvom prof. Uršiča. Umetnika razstavljata okrog šestdeset del. Razstava bo odprta še do 28. t. m.

Iz Novega mesta

a— Pogreb pošne uradnice gđ. Pavle Andrejsove se je vršil 22. t. m. Pokojnica je bila odlična uradnica in ljubezniva tovarišica. Svoje najboljšje moči je posvetila poštni službi. Dvajset let je služila na novomeški pošti. Vedno dobre volje in usluž

REVMA TIČNE BOLEČINE

zamorete zaustaviti

Brez ozira, ali so bolečine v mišicah ali sklepih, SLOANOV LINEMENT jih bo odstranil. Brez vdrganja — takoj prodre, greje in umiri. Ne trpite — imejte steklenico vedno pri roki.

Uporabljajte SLOANOV MAST proti revmatizmu, ishiasu, bolečinah v križu, bolečinam ledij, bolečinam distorzijske in kontuzije in proti vsem vrstam boleznih mišičevja.

Dobiva se v vseh LEKARNAH in DROGERIJAH

SLOAN-ov LINIMENT

odpravi bolečine.

359

VILO ali HIŠO

z velikim sadnim ali zelenjadnim vrtom, ki leži ob vodi, takoj KUPIM. Prednost dajem okolici Kamnika, Kranja in event. Skofje Loke. — Pismene ponudbe z navedbo cene ter opisa posestva in s podatki o obseznosti vrta na: Reklam Rozman, reklamno podjetje v Ljubljani, Komenskega ulica 10, pod znakom: »Gotovina takoj«.

15780

ga doma družabni večer s sodelovanjem vojaške godbe. Čisti dobiček dobi Jadranska Straža, ki izreka gg. oficirjem za lep večer in humanitarno gesto in tudi vsem darovalcem peclia in vsem ostalim, ki so kakorkoli prispevali k lepi prireditvi in lepemu čistemu dobičku za naše Jadransko Stražo, najlepšo zahvalo.

a— Predavanje o davku na poslovni promet bo 28. t. m. ob 20. v gostilni g. Brončiča na Ormoški cesti. Predaval bo višji finančni svetnik g. Josip Mosetich. Vabljeno!

Iz Ljutomeri

lj— Štirigovske zadeve. Dne 11. tm. se je vršila občinska seja, na kateri je bilo prisotnih 22 odbornikov. Občinski odbor je z 21 glasovi proti enemu sklenil zaprositi pristojno mesto, da se na območje občine Strigove raztegnejo tudi vsi sodni in drugi zakoni, ki veljajo v dravski banovini, tako da bo Strigova priključena tudi Ljutomerškemu sodnemu okraju, torej popolnoma ločeno od čakovskega. Davčna uprava prevzame občino s 1. januarjem prihodnjega leta. Tako se bo v doglednem času izvedla popolna priključitev Strigove k našemu srezu. Prebivalstvo je s sedanjim stanjem zadovoljno, ker ustreza potrebam te velike občine, in želi samo, da se priključitev izvede do kraja.

Iz Prekmurja

pm— Uvod v Tvršvo leto. Dolinjen-davski Sokol je otvoril Tvršvo leto s predavanjem, ki ga je imel šolski upravitelj br. Peternel Ludovik. Predavatelj je v tem prvem predavanju podal v lepih potezih Tvršvo biografijo in prve potatke sokolskega gibanja v zlati Pragi. Naslednje predavanje bo 5. januarja v risalnici meštanske šole. Zeleti pa je, da se tudi starejši člani udeležijo predavanj v večjem številu.

pm— Seja cestnega odbora. 30. t. m. bo v Dolnji Lendavi proračunska seja cestnega odbora. Določil se bo tudi načrt večjih del za bodoče desetletje.

Iz Prekmurja

pm— Uvod v Tvršvo leto. Dolinjen-davski Sokol je otvoril Tvršvo leto s predavanjem, ki ga je imel šolski upravitelj br. Peternel Ludovik. Predavatelj je v tem prvem predavanju podal v lepih potezih Tvršvo biografijo in prve potatke sokolskega gibanja v zlati Pragi. Naslednje predavanje bo 5. januarja v risalnici meštanske šole. Zeleti pa je, da se tudi starejši člani udeležijo predavanj v večjem številu.

pm— Seja cestnega odbora. 30. t. m. bo v Dolnji Lendavi proračunska seja cestnega odbora. Določil se bo tudi načrt večjih del za bodoče desetletje.

Iz Prekmurja

pm— Uvod v Tvršvo leto. Dolinjen-davski Sokol je otvoril Tvršvo leto s predavanjem, ki ga je imel šolski upravitelj br. Peternel Ludovik. Predavatelj je v tem prvem predavanju podal v lepih potezih Tvršvo biografijo in prve potatke sokolskega gibanja v zlati Pragi. Naslednje predavanje bo 5. januarja v risalnici meštanske šole. Zeleti pa je, da se tudi starejši člani udeležijo predavanj v večjem številu.

pm— Seja cestnega odbora. 30. t. m. bo v Dolnji Lendavi proračunska seja cestnega odbora. Določil se bo tudi načrt večjih del za bodoče desetletje.

Iz Prekmurja

pm— Uvod v Tvršvo leto. Dolinjen-davski Sokol je otvoril Tvršvo leto s predavanjem, ki ga je imel šolski upravitelj br. Peternel Ludovik. Predavatelj je v tem prvem predavanju podal v lepih potezih Tvršvo biografijo in prve potatke sokolskega gibanja v zlati Pragi. Naslednje predavanje bo 5. januarja v risalnici meštanske šole. Zeleti pa je, da se tudi starejši člani udeležijo predavanj v večjem številu.

pm— Seja cestnega odbora. 30. t. m. bo v Dolnji Lendavi proračunska seja cestnega odbora. Določil se bo tudi načrt večjih del za bodoče desetletje.

Iz Prekmurja

pm— Uvod v Tvršvo leto. Dolinjen-davski Sokol je otvoril Tvršvo leto s predavanjem, ki ga je imel šolski upravitelj br. Peternel Ludovik. Predavatelj je v tem prvem predavanju podal v lepih potezih Tvršvo biografijo in prve potatke sokolskega gibanja v zlati Pragi. Naslednje predavanje bo 5. januarja v risalnici meštanske šole. Zeleti pa je, da se tudi starejši člani udeležijo predavanj v večjem številu.

pm— Seja cestnega odbora. 30. t. m. bo v Dolnji Lendavi proračunska seja cestnega odbora. Določil se bo tudi načrt večjih del za bodoče desetletje.

Iz Prekmurja

pm— Uvod v Tvršvo leto. Dolinjen-davski Sokol je otvoril Tvršvo leto s predavanjem, ki ga je imel šolski upravitelj br. Peternel Ludovik. Predavatelj je v tem prvem predavanju podal v lepih potezih Tvršvo biografijo in prve potatke sokolskega gibanja v zlati Pragi. Naslednje predavanje bo 5. januarja v risalnici meštanske šole. Zeleti pa je, da se tudi starejši člani udeležijo predavanj v večjem številu.

pm— Seja cestnega odbora. 30. t. m. bo v Dolnji Lendavi proračunska seja cestnega odbora. Določil se bo tudi načrt večjih del za bodoče desetletje.

Iz Prekmurja

pm— Uvod v Tvršvo leto. Dolinjen-davski Sokol je otvoril Tvršvo leto s predavanjem, ki ga je imel šolski upravitelj br. Peternel Ludovik. Predavatelj je v tem prvem predavanju podal v lepih potezih Tvršvo biografijo in prve potatke sokolskega gibanja v zlati Pragi. Naslednje predavanje bo 5. januarja v risalnici meštanske šole. Zeleti pa je, da se tudi starejši člani udeležijo predavanj v večjem številu.

pm— Seja cestnega odbora. 30. t. m. bo v Dolnji Lendavi proračunska seja cestnega odbora. Določil se bo tudi načrt večjih del za bodoče desetletje.

Iz Prekmurja

pm— Uvod v Tvršvo leto. Dolinjen-davski Sokol je otvoril Tvršvo leto s predavanjem, ki ga je imel šolski upravitelj br. Peternel Ludovik. Predavatelj je v tem prvem predavanju podal v lepih potezih Tvršvo biografijo in prve potatke sokolskega gibanja v zlati Pragi. Naslednje predavanje bo 5. januarja v risalnici meštanske šole. Zeleti pa je, da se tudi starejši člani udeležijo predavanj v večjem številu.

pm— Seja cestnega odbora. 30. t. m. bo v Dolnji Lendavi proračunska seja cestnega odbora. Določil se bo tudi načrt večjih del za bodoče desetletje.

Iz Prekmurja

pm— Uvod v Tvršvo leto. Dolinjen-davski Sokol je otvoril Tvršvo leto s predavanjem, ki ga je imel šolski upravitelj br. Peternel Ludovik. Predavatelj je v tem prvem predavanju podal v lepih potezih Tvršvo biografijo in prve potatke sokolskega gibanja v zlati Pragi. Naslednje predavanje bo 5. januarja v risalnici meštanske šole. Zeleti pa je, da se tudi starejši člani udeležijo predavanj v večjem številu.

pm— Seja cestnega odbora. 30. t. m. bo v Dolnji Lendavi proračunska seja cestnega odbora. Določil se bo tudi načrt večjih del za bodoče desetletje.

Iz Prekmurja

pm— Uvod v Tvršvo leto. Dolinjen-davski Sokol je otvoril Tvršvo leto s predavanjem, ki ga je imel šolski upravitelj br. Peternel Ludovik. Predavatelj je v tem prvem predavanju podal v lepih potezih Tvršvo biografijo in prve potatke sokolskega gibanja v zlati Pragi. Naslednje predavanje bo 5. januarja v risalnici meštanske šole. Zeleti pa je, da se tudi starejši člani udeležijo predavanj v večjem številu.

pm— Seja cestnega odbora. 30. t. m. bo v Dolnji Lendavi proračunska seja cestnega odbora. Določil se bo tudi načrt večjih del za bodoče desetletje.

Iz Prekmurja

pm— Uvod v Tvršvo leto. Dolinjen-davski Sokol je otvoril Tvršvo leto s predavanjem, ki ga je imel šolski upravitelj br. Peternel Ludovik. Predavatelj je v tem prvem predavanju podal v lepih potezih Tvršvo biografijo in prve potatke sokolskega gibanja v zlati Pragi. Naslednje predavanje bo 5. januarja v risalnici meštanske šole. Zeleti pa je, da se tudi starejši člani udeležijo predavanj v večjem številu.

pm— Seja cestnega odbora. 30. t. m. bo v Dolnji Lendavi proračunska seja cestnega odbora. Določil se bo tudi načrt večjih del za bodoče desetletje.

F. Lukič - Moda opozarja da je izredno znižala cene, damskim plaščem, in suknjam za gospode.

Izredna prilika, se res prvovrstno in po ceni obleči!

Iz življenja na deželi

VODICE. Imeli smo lepi proslavi 1. in 17. decembra. Obe sta se vršili v šoli v Vodicih. Deklarnacije, kratki nastopi, in prve točke šolskega zbora, vse to je tvegilo slavnostno razpoloženje. 20. t. m. pa se je vršila ustanovna skupščina sokoške čete Vodice - Senkov turin. V šolski dvorani so se zbrali člani nove edince, ki že od 19. junija vrši svoje kulturno nalogo. K skupščini pa so prišli tudi bratje in sestre iz St. Vida, Mengša in Komende. Od decembra naprej imamo tudi novega župana. Sedanjega župana Zihler Franc je star kulturni delavec in borec za vse dobro in pravično. Naša polja so dobila s postavitvijo drogov za električni dalinovid, ki ga izvršuje banovina, drugo lice. Manjka pa še žice, ki nam bo dovedla že tako željno pričakovano luč.

ZIRI. V nedeljo 13. t. m. je priredila dramska družina Sokola v Ziri v svojem domu dramo »Sveti plamen«. Ni lahka za igralce, pa tudi od poslušalcev zahteva paznje in razumevanja, da morejo pravilno slediti razvoju in razpletu posameznih prizorov in dejanj. Igra je novejša izvora, torej časa primerna. Iz nje vidimo moderni življenjski nazori. Je pa Sveti plamen tudi zaradi tega jako primerna igra, ker stane scenarija včas ista, ker ni posebno dolga in ker ni treba dolgih odmorov med posameznimi dejanji. To so dejstva, ki igra prinesejo in zato ni čuda, da je bila dvorana skoro čisto zapredana. Publiko je bila z izzivom zadovoljna. Igralci so takih mirnih poslušalcev vedno veseli. Refiser br. Erzenšek vadi sedaj veseloigro »Trie vsaki svetnik«, ki obeta Zirovcem obilo zabave in to je v težkih gospodarskih stiskah potrebna. Zato na Stefanovo vsi v Sokolski dom, da za hip pozabite mračna dvorana.

KOPRIVNIK PRI KOČEVJU. Občinski urad je prejel 80 stotov koruze, da jo razdeli v prvi vrsti med oskudne po toči. V drugi vrsti pa pridejo v poštev gladujoči. To bi bilo pred vsem naše revno delavstvo, ki v teh težkih časih ne more dobiti pravega začelja. Prebrani smo, da jih občinski odbor ne bo nezel. — Osnovna šola in Sokol sta dobila od banske uprave

skupno 300 Din za božičnico oglašarskih otrok. Ni velika vsota, vendar dovolj, da vsaj najpotrebnejši nekoliko olajša gorje. — Prosvetni odsek Sokola pripravlja za prvo polovico januarja prireditve z igro, petjem in nastopom temburashev. Glede na sedanjo krizo bo vstop k prireditvi vsakomur svobodno.

POLJČANE. Letošnji jesen in zimo se ni dalo več. Telovadba vseh oddelkov se je prekinila in sploh je vse društveno delo prenehalo. In bi po počasnem hiranju moralo umreti, pa je naš agilen brat Zeilhofer sprožil predlog, naj stoji Sokol v stik s Hartnerjevimi dediči v Poljčanih, da odstopijo skladišče, ki se da preurediti v telovadnico in sploh prostorno dvorano. Res je bila najemninska pogodba že doli podpisana. Sokol je zabil prostora za 10 let in po prazniških bo takoj začel s potrebnimi adaptacijskimi deli, s postavitvijo gledališkega odra itd. Za telovadbo samo pa so prostori pripravljeni takoj. Podarimo, da je to za naš kraj velika pridobitev, ker doslej tudi za gledališke predstave, koncerte itd. nismo imeli primernih prostorov. Zdi se, da na dolo!

VELENJE. Krajevni odbor Rdečega križa priredi na Stefanovo ob 16. v Rudarskem domu ljudsko igro s petjem »Domene«. V odmorih igra tamburaški zbor. Ker je čisti dobček namenjen Diški kuhinji v Soštanju, prosimo tudi Soštanjane za prav obilen obisk.

MOZIRJE. Preteklo nedeljo se je vršila v osnovni šoli lepa predbožična prireditev. Vse točke so bile dobro izvedene. Nadse srčan je bil zlasti prihod malega Jezuščka na sankah. Izredno božičnega drevesca se je ob koncu razdelilo 220 zavetkov daril za otroke, za kar gre posebna zahvala poštvovalnemu učitelstvu in vsem onim, ki so k darovom prispevali. — Pred kratkim nas je zanimala t. m. Franc Prisan. Z njim izrubi naš Sokol avstrijskega delavca pri prosvetnem odseku, pri katerem se je udeleževal kot igralec na odru in pri nevkem zboru kot izbrani tenorist. Mozirjani ga bomo zelo poodrli. Sokolji v Kranju častitamo na pridobitvi avstrijskega člana, bratu Prisanu pa prijetno bivanje!

Valentinčičeva je s šolskim ključem odprla vrata in se zastrupila z ogljikovim monoksidom, ki ga je razvijala pečica. Očividno je kmalu padla v nezavest in je še potem vdihavala strupeni plin. Žalostna smrt vestne in marljive učenke je vzbudila splošno sočutje s prizadeto rodino.

Zamenjava tisočakov

Denarni zavodi, včlanjeni pri Društvu bančnih zavodov in dravski banovini v Ljubljani, Zdravni zvezi v Ljubljani, Zvezi jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani in Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani sprejemajo do konca februarja 1932 neomejeno vloge v nežigosanih tisočakah in bodo njihovo zamenjavo sami preskrbeli. Vloge pri denarnih zavodih, vlozene v gotovini po 24. septembru 1931, niso podvržene nobenim izrednim izplačilnim omejitvam.

NOVI ROMAN

„JUTRA“!

V NOVOLETNI ŠTEVILKI
1. JANUARJA 1932

IZIDE PRVIKRAT

J. O. CURWOODA

NA MEJI SVETA

PUSTOLOVNI IN LJUBE-
ZENSKI ROMAN IZ ALASKE
EDEN NAJLEPŠIH, NAJ-
BOLJ NAPETIH IN NAJBOLJ
GANLJIVIH ROMANOV
AMERIŠKEGA MOJSTRA
PRIPOVEDNIKA!

NAROČITE »JUTRO«!
BERITE NOVI ROMAN!

Na begu ustreljen tihotapec

Marenberg, 23. decembra. Se pred par leti je tihotapec ob severni meji od Maribora do Dravograda zelo cvetelo. Ni bilo skoraj dneva, da ne bi ujeli kakšnega tihotapca. Saj so se prva leta, ko se je ta neprijavljena obrt tako plodno razvijala, ojuočili tihotapci celo tako daleč, da so kar cel voz sladkorja pritihtapili iz Avstrije. Seveda so jih na naši strani takoj pograbili obmejni organi ter jim robo zaplenili. Tudi živino so večkrat tihotapili preko obmejnega Kozjaka.

Zadnje leto pa je tihotapectvo po Kozjaku skoraj popolnoma prenehalo. Le redki so se upali baviti s tem življenjsko nevarnim poslom. Ze dalje časa so obmejni organi nadzorovali nekoga Jerneja Laškega stanujočega v Remniku, ki je bil znan po klicni tihotapec, že večkrat kaznovan. V soboto 19. t. m. so ga obmejni organi sledili na tihotapectvo poti. Med znanim planinskim zavetiščem Sv. Pankracijem in Kanparjem so se srečali. Na stražnikove klice »Stoj!« se je tihotapec poglaval v beg. Ker se na ponovno pozvni ni ustavil je oddal službojoči organ dva strela. Drugi ga

je zadel tako nesrečno, da je tihotapec kmalu izdihnil. Imel je prestreljene prsi. Jernej Lašek, je bil doma iz okolice Ptuj, vendar pa je že več let bival v obmejnem okolišču. V zadnjem času je stanoval pri posestniku Herku na Remniku. Tihotapil je iz Avstrije predvsem sladkor, petrolej, saharin itd. Truplo so odnesli v mrtvašnico na Remniku. Ta nesrečni dogodek naj bo resen opomin!

Orientalne krasote v palači

»Viktorija«

Ljubljana, 23. decembra.

Številni posetniki lokalov v pasazi palače »Viktorije« obstajajo te dni kot začarani od orientalskih krasot, ki jih je naša tvrka Mušan Mutevelić razstavila v izložbah. So to prekrasne orientalske preproge in sicer pristne piroteke preproge v raznih vzorcih in veličinah ter pristne perzijske preproge. Poznavalci teh dragocenosti se divijo krasoti krasne Buhara preproge, ki ji zopet uspešno konkurira izredno eksplanar Isphahan preproge. Sicer pa bi se človek težko odločil, kateri preprogi bi dal prvenstvo v krasoti, zakaj poleg omenjenih vise še prekrasne Kašmir, Sene, Mahal, Kirman in Turkef preproge. Človeku je, kakor da bi bil na razstavi orientalskih umetnosti. Te izložbe zavzemajo levi kot pasaje, ki se je s temi prekrasnimi preprogami šele povzdignila na res veleumestno trgovsko pasajo. Tvrda ima res veliko zalogo preprog.

Kdor je ljubitelj teh dragocenosti, naj vsekakor stoji še v lokal, kjer mu bodo prav radi pokazali še številne druge drago-

RAZNE NAČRTE
TEHNIČNI BIRO
arhitekt
IVAN ZUPAN
Ljubljana
GRADIŠČE 13

cene umetnine orientalskih preprog. V trgovini sami pa najdemo še mnogo drugih orientalskih predmetov, razni pribori itd., kar je vse ročno delo iz Orienta. Mutevelić čestitamo, da je pridobil ta lokal, ki vstreza v vsakem oziru dragocenostim Orienta. Priporočamo vsakomur, da posesti pasajo in da, če si želi ne more nabaviti kakor preprogo, vsaj spoznava ta orientalska dela svetovnega slovesa.

Novi orobivi

V Lovniku pri Poljčanah je umrla 86letna bivša posestnica dr. Helena Mlinarjeva, ki je bolela, odkar ji je pogorela domačija. Pokopali so jo v torek.

Zvečer v torek je po daljši bolezni preminil v starosti 78 let zaslužni in smelno priljubljeni šolnik, upokojeni nadučitelj g. Anton Porekar. Pokojnik je bil znan neupogljiv narodnik. Pogreb bo na Stefanovo ob 15.45 iz hiše žalosti na Maistrovi cesti 18.

Pokojnikova blaga spomin, zalujočim nas še iskreno sožalje!

SPORT

Božični nogometni turnir v Ljubljani

Na igrišču Ilirije se bodo na Stefanovo ob 14.15 pomerili Primorjani, v nedeljo ob isti uri pa Ilirijani in zagrebški železničarji

Ljubljanska klub Ilirija in ASK Primorje sta za božične praznike povabila na dnevno gostovanje zanimivo moštvo iz Zagreba, simpatične železničarje.

Železničarji uživajo v ljubljani odlično reputacijo, kajti poleg vedno fair in lepe igre, ki so jo stalno predvajali v ljubljani, beležijo lahko v svojo korist krasen uspeh, ki ga ne beleži noben zagrebški klub, da niso bili še v ljubljani nikdar premagani.

Poleg tega so sedaj na čelu zagrebške prvorazredne tabele in pridejo vsekakor narešnejše v poštev kot četrti zagrebški klub v novosporeti »slovensko ligo«. Zato bo vsekakor zanimivo primerjati rezultate in igre obeh naših vodilnih klubov. Ilirije in Primorja, ki bodo nastopili v svojih naj-

močnejših postavah. Primorje s svojim odličnim golgeterjem Ermanom.

Navajamo v informacijo, da je pred kratkim S K Železničar premagal v pokalni tekmi kompletno moštvo Gradianskega, kar je brez dvoma zaviden rezultat.

Tekmovanja bodo v soboto in nedeljo na igrišču Ilirije s pričetkom oba dneva ob 14.15 uri. Prvi dan igra Primorje, drugi dan Ilirija.

Prčakujemo, da bodo ljubljanski sportisti znali ceniti trud in riziko obeh naših vodilnih klubov, ki skušajo nogometna tekovanja večjega formata aranžirati prvič tudi v zimski sezoni in da bodo oba dneva napolnili igrišče.

Za praznike v Bohinju!

Bohinjska dolina je vse pripravila, da sprejeme smučarje, drsalcje in izletnike. Pri Sv. Janezu in Zlatorogu bodo smučski tečaji, na Bohinjskem jezeru pa tekme drsalcjev. Vršili se bodo skupni izleti po čudovito lepi bohinjski okolici. Bohinj prekaša po svoji mirni lepoti vse druge kraje. Je kakor nalašč za vse tiste, ki se hočejo navžiti gorskih lepot, solnce in zraka. SPD pa je določilo nizke cene tako, da je tudi skromnemu človeku omogočen odhiti pri hotelu Sv. Janez ali Zlatorogu. Vsa oskrba in prenočnica stane za člane dnevno 51 Din. Tujsko - prometno društvo pa je preskrbelo polovično vožnjo za tiste, ki ostanejo v Bohinju pet dni. Zato za praznike k Bohinjskemu jezeru! Informacije daje pisarna SPD, ki je sedaj na Masarykovi c. 14 nasproti Glavnega kolodvora.

Otvoritev nove smučke postojanke v jese-niških planinah. Agilno jeseeniško SK »Bratstvo« si je že jansko leto zgradilo na Pustem rovtu zasilno kočo, ki naj bi služila smučarjem v mraznih nočeh kot zavetišče. Toda epričo naraščajočega smučkega gibanja in članstva se je koča kmalu izkazala kot pretesna. Vrli sportniki so že skozi poletje in jesen zgradili kakih 60 metrov stran od prejšnje koče, novo veliko večjo kočo, ki bo popolnoma odgovarjala skromnim zahtevam naših utrjenih smučarjev, saj ima lepo kuhinjo. 7 postelj in 12 zasilnih skupnih ležišč. Klubovi člani so vsa dela pri gradnji koče izvršili sami s kulukom. V nedeljo 19. t. m. je bila nova koča slovesno odprta in izročena svojem namenu. Nad 40 klubovih članov je prisostvovalo otvoritvi, žarela so jim lica od radosti od doseženega uspeha njih nesebičnega naporega dela.

Smučarski tečaj SPD pri Sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru bo prišel 25. t. m. popoln. Vozniki ali avto za prevoz od postaje v hotelu Sv. Janez pri vsakem vlaknu. Udeleženci tečaja naj prej najavijo udeležbo, da si zagotovijo boljše sobe, ker je navedenih že sedaj več gostov iz Ljubljane, Zagreba in Banskega. Člani naj vamejo legitimacije SPD seboj. Snee v okolici Sv. Janeza je za vezbanje odlični; na »Zlatorogu« je med sneg. Tečaj bo vodil savezni smučki učitelj.

Smučarski tečaj SPD pri hotelu »Zlatorog« ob Bohinjskem jezeru se bo vršil od 3. do 10. januarja. Vodil ga bo savezni smučki učitelj Tavčar Ivan iz Ljubljane. Informacije daje pisarna SPD Ljubljana, Masarykova cesta 14/I.

Dva smučka tečaja v Kranjski gori in sicer za katoliški in pravoslavni božič, pod vodstvom saveznega smučkega učitelja g. Širojca Hinka, bo priredil hotel »Slavec« v Kranjski gori, in ne kranjskogorska podružnica SPD, kot je bilo nehotoma objavljeno. — Vi tečaj se bo pričel 25. t. m., drugi 7. januarja, obakrat zbirališče udeležencev ob 14. pri hotelu »Slavec«.

Vremensko poročilo iz Kranjske gore od 22. t. m.: barometar 772 mm, temperatura — 10 stop. C. vreme jasno. 20 cm snežna sloja, smuka dobra, v višjih legah idealna. Za božične praznike se vrše brezplačni smučski tečaji pod vodstvom izvršnih smučarjev.

Iz LNP. Upravni odbor LNP želi svojim klubom in vsem sportnikom vesele božične praznike.

Službeno iz odbora za delegiranje sodnikov. K tekam 26. in 27. t. m. na igrišču SK Ilirije se delegirajo: v soboto: SK Železničar (Zagreb); ASK Primorje; SS Snež Dolinar (rez. g. Vidic); v nedeljo: SK Železničar; SK Ilirija g. Pevalak M. (rez. g. Deržaj).

ASK Primorje (nogometna sekcija). Za tekmo proti Železničarju iz Zagreba, morajo biti ob 13.45 v soboto in nedeljo: blažinka Drufotkja, Rovani; reditelji Fuchs, Sinkule, Petrič I in II; v soboto ob 13.45 pa v garderobi Ilirije: Jančič, Svetič I in II, Jug II, Pišek I in II, Slamič, Hasl, Jug I, Uršič, Golob, Peterlin, Trajković.

Clani Ilirije, ki želijo legitimacije JZSS za polovično vožnjo, naj oddajo po eno sliko in 10 Din odnosno staro legitimacijo in 5 Din za podaljšanje na naslov Baltasar, kavarna Evropa, Ljubljana, ki jih bo oddajal savezni uravni vsako sredo in petek. Clani, ki nimajo poravnane članarine do konca 1931, ne bodo deležni te vozne ugodnosti.

SK Ilirija (hazenska sekcija). Današnji trening odpade, prihodnji bo 28. t. m. ob 18.

Za božični tečaj Ilirije pod vodstvom inž. Koudelke so prijave zaključene, ker je tečaj že zaseden.

ZSK Hermes (nogometna sekcija). Opozarjajo se vsi igralci na strogo obvezna treninga v soboto in nedeljo dopoldne od 9.30 nanrej. Vsi točno.

Motokolesarski klub Ilirija vabi nujno celokupno članstvo, da se udeleži pogreba, neravno umrle agilne članice gđ. Josipine Pelcer. Zbirališče danes, 24. t. m. ob 13.45 pred mrtvaško vežo deželne bolnice.

Spomenik nacionalnim žrtvam

Prijatelji pokojnih nacionalnih borcev, ki so žrtvovali ob raznih prilikah po zaključku svetovne vojne svoja mlada življenja jugoslovanski ideji, so se odločili, da postavijo vsem tem mladim idealistom skupen nagrobni spomenik na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu. Hočejo se na ta način skromno oddolžiti spominu teh žrtv narodnega idealizma in domovinske ljubezni, spominu borcev za uvrščanje jugoslovanske ideje in popolno uedinenje vseh Jugoslovenov. Spomenik naj bo dokaz hvaležnosti in spoštovanja do mladih mučnikov, ob enem pa bodrilo dorasajočemu rodu, da nadaljuje pot, začrtano s srčno krvjo. V granitni spomenik bodo vklesana imena padlih nacionalistov, kjerkoli tudi po tujini njihovi zemski ostnaki.

Lepo vsoto za spomenik so zbrali prijatelji pokojnih nacionalistov sami med seboj, zadostne pa na žalost ne morejo. Zato razpošiljajo te dni okrožnice, v katerih prosijo prispevkov tudi vse druge, ki spoštujejo idealizem in poštvovalnost in ki vedo ceniti dragoceni sad domovini žrtvovanega življenja. Naj ne bo nacionalno čutečega Jugoslovena, ki bi se ne odzval na okrožnico vsaj s skromnim prispevkom, kakršnega pač kdo lahko utrpi v sedanjih težkih časih. Okrožnice so se starejšega datuma, zato je v njih določen kot termin za odkritje spomenika 1. november 1931. Ker zaradi raznih ovir ni bilo mogoče do tega dne izvršiti zastavljenih naloge, bo odkritje spomenika šele dne 1. junija 1932.

Podrobna pojasnila daje na željo g. Joco Lipovž, Ljubljana, Kolezijska ul. 19-I.

Podpirajte borbo proti tuberkulozi!

Tujski promet in zdravstvena zaščita lastnih občanov nalagata občanom, da pri sestavi proračunov posvetijo pažnjo protituberkuloznemu skrbstvu in socialni zaščiti obolenih. Vsaj večje občine in občine v tujkoprometnih krajih naj bi v svojih proračunih vstavile zneske za omejevanje tuberkuloze. V mnogih krajih obstajajo že kraljevine protituberkulozne lige, katerih delovanje naj podpre tudi občine s tem, da jim za vsako leto dovolijo primerne podpore. Osrednja protituberkulozna liga je zaradi tega na vse večje in tujsko-prometne občine napravila vlogo, da se za bodoče leto določijo v proračunih podpore za protituberkulozno borbo.

Potreba sistematične borbe za omejevanje in preprečevanje tuberkuloze je vsak dan večja! Zato varčevanje glede izdatkov za protituberkulozno skrbstvo ni na mestu. Osrednja protituberkulozna liga prosi občine, ki so prejele prošnjo za podpore, da pri sestavljanju proračunov njeno vlogo blagohotno upoštevajo.

Dve ljubljanski tragediji

Jozica Pelčeva je v bolnici umrla. Truplo dolgo pogrešanega Jakoba Sedeja so našli v Malem grabnu.

Ljubljana, 23. decembra. O tragični nesreči uradnice Jozice Pelčeve, stanujoče v Ilirski ulici, ki se je vršla v torek zvečer iz IV. ali V. nadstropja Kreditne banke, smo poročali že včeraj. Nesrečno dekle, o kateri ni znano, kaj jo je tiralo v obup, so prepeljali v bolnico vso polomljeno in je ostala skoro do pol 1. ponoči v nezavesti. Zdravniki so se silno »rudili« okoli nje. Ves njihov napor, da jo ohranijo pri življenju, pa je ostal brezuspešen in je nesrečna mladenka umrla. Njene zemске ostanke so prenesli v mrtvašnico splošne bolnice, odkoder bo pogreb v četrtek ob 14. na pokopališču pri Sv. Križu.

Truplo Jakoba Sedeja so našli. Danes skrog 13. so se odpravili neki trnovski ri-

Tragedija mladega fanta zaradi nesrečne ljubezni

Podnart, 23. decembra.

V ponedeljek zvečer se je raznesla vest, da se je smrtno nevarno obstrčil s puško delavec pri državni železnici, Filip J., sin poselitve vdove iz Prezenci pri Podnartu. Mladenec je prišel pozno popoldne od dela domov in se sori z materjo, ki mu je brala ženitev z dekletom, s katerim je imel znanje že dalje časa. Po sori je odšel v veliki razburjenosti ves duševno stiri na podstrešje. Kmalu nato so začeli domači in sosedje strel in tremolek zatem vzdihovanje nesrečnega fanta, ki je prišel še sam s podstrešja v sobo s krvavečim obrazom. Bil je še toliko pri moči, da je sezel po papirju in svinčniku in napisal: »Ne v bolnico, po zdravnik!« Sosedje so ga spravili v posteljo, poslali po duhovnika in telefonične pozvali zdravnika iz Radovljice, ki je kmalu prišel z avtomobilom k ponesrečenemu, katerega je obvezal, nakar je odredil takojšnji prevoz ranjenca v ljubljansko bolnico.

Zdravnik je ugotovil, da je šel projektirani nesrečni pri ustih noler in izstrelil pri čelu. Mladenec ima skozi ves obraz od zgorajne ustnice po sredini nosa do čela 3 do 4 m široko odprtino. Lobanje in oči si ni poškodoval. Ako ne bo prišlo do komplikacij, bo mladenec morda še okrevale.

Filip J. je star šele 23 let in zelo miren in marljiv delavec.

Žalostna smrt

17letne trgovske vaience

Novo mesto, 23. decembra.

Včeraj so imeli trgovski vaience v novem šolskem poslopiu popolnoma svoj pouk. Nekako po šestnajsti uri je šla učenka, trgovska vaience pri tržki Medic. 17-letna Anica Valentinčičeva, hčerka vrtnarja banovinske kmetijske šole na Grmu, na stranišče, od koder je dolgo ni bilo na izneregled. V skrb za njo sta se dve učenki odločili, da jo gresta poiskati. Pri iskanju sta našli stranišnična vrata zaprta.

Sporočila suma, da se je zgodila nesreča, so morali vlomiti vrata in našli so na tleh ležečo ml mrtvo Valentinčičevo. Hitro so jo odnesli v dvorano šolske poliklinike in od tam so jo odvežali z večernim vlakom v Ljubljano. Bila na je vsaka pomoč zaman, nakar so jo vrnili na očetov dom.

Do tragične smrti mladenke je prišlo takole: V straniščih, kjer so montirani angleški kloseti, so zaradi hudega mraza zamrzle vodovodne cevi. Mestni monter je dobil nalog, da cevi razgreje. V to svrhu je vzel malo peč, ki se greje z ogljem. Pustil je tlečo peč v stranišču, ki ga je zaprl, pred njim pa postavil za stražo nekega delavca. Kmalu po monterjevem odhodu je prišlo delavcu s'ho, kar ga je napotilo, da se je odstranil, ključ pa pustil drugim delavcem.

Gospodstvska cesta

Telefon 26-62 kreditne banke

Vesele božične praznike!

A. GOREC
d. o. o.

Palača Ljubljanske

št. 14

Telefon 30-06

Dober in vesel smuk!

Imetnikom živalnih strojev
motociklistom
kolesarjem

15498

vsem zimskim sportnikom

Kolesa, kolesno blago, avtomobilno blago in oprema, avtopnevmatika, živ. stroji, zimskosportno blago.

BOŽIČ POD TUJIM NEBOM

Na Atlantskem oceanu

Bliža se šesta ura — sveti večer je napočil. Samo tu, sredi Velikega oceana, je zdaj ob šestih. Na vzhodu, v Evropi, je ob osmih; tam so božična drevesca že v lučkah in Jezusček je že povsod razdelil svoje darove. V Ameriki ni niti ob štirih; ljudje še ob tem času hite domov iz pisarn in tovarn. Smo med nebom in vodno gladino, naselbina kopnenih bitij, ki se je z otroškim zaupanjem izročila peščici lesa in kovin, združeni z genialno človeško iznajdljivostjo. V tem hipu imamo slučajni popotniki eno samo skupno domovino, ki jo obhodiš v sedmih minutah. Imamo skupno ognjišče, božično večerjo in božično drevesce, katerekoli narodnosti ali vere smo že, vse nas je premamila čar izrednega večera; vsi smo za spoznanje boljši in presrečnejši nego smo bili še davi ali pa včeraj.

Vreme je za sedenji letni čas ugodno in ladja se le neznatno ziblje. V jedilnici stoji skrbno okrašeno smrekovo drevesce. Na vsaki snežnobelo pregrnjeni mizi je rdeča sveča in venček iz česminovega cvetja. Na majhnem listku nam kapetan želi Merry Christmas. Tam, kjer sedé otroci, so celo majhna darila: kakšna lutka, pišček, avto ali japonska figura. Stewardi in natakari imajo v gumbnicah česminovo vejico. V jedilnici nežno diši po nekem orientalskem kadilu.

Že se zbirajo popotniki. Obkleli so si najboljša oblačila. Žene in moške, ki so si bili jutraj še docela tuji, se voljno umikajo drug drugemu v hodnikih in se nekako po domače smehljajo; če je količkaj mogoče, žele drug drugemu vesele praznike. Vsi posedajo; vstopi silovlas, šestdesetleten mladenci v večerni uniformi z vojnimi odlikovanji — kapitan ladje. Star morsk volk in salonski lev hkrati: prava romantična kombinacija lepote, moči, odločnosti, epike in lirike. Človek, ki se vanj zaljubljuje ženske vsega starosti. Z njim pridejo: dva mlajša častnika, dva ladijska inženjerja in zdravnik. Enako število opravlja sedaj službo pri krmlu, na poveljniškem mostiču, v strojnari. Ti pridejo opolnoči, takrat, ko ljudje na suhem prihajajo k polnočnici. Kapitan je prijažen oče velike množice družine; smehlja se na vse strani, mežika otrokom in hkrati posluša raport z ladje ali z mostička od moža, ki je pravkar neopazno stopil k njemu. Kapitan ima ogromno odgovornost in obilo skrbi, pri tem pa veleva običaj, da se mora vedno smehljati.

Pri vrodu šinejo zadnji fraki in se zablešče zadnji ženski vratovi. Družina je zdaj polnoštevna.

Kapitan da z glavo znak kapelniku orkestra. Vse utihne. Igrajo neki staroangleški Suletide Song. Razpoloženost prisotnih Angležev, ki jim ta pesem najbrž pove mnogo več nego nam, prehaja tudi na nas. Nato se oglasi Stille Nacht. Pa še neka francoska božičnica.

Pričenja se božična večerja. Prinašajo postnih jedi, rib, pa tudi perutnine. Z nami potujejo Japonci in Indijci: tudi njih mora kuhinja upoštevati. Govori se polglasno, a če natančneje poslušneš, opaziš, da so vsi ljudje s svojimi mislimi na nekateri izmed celin našega planeta. Vsi so sinovi in

hčere kopnine in njeni so baš v najintimnejših trenutkih. Zabava je v polnem teku. Kaže, da so vsi srečni. Božično drevesce se radostno blešči v lučkah in gleda nad vsemi mizami; ono je najbolj živa vez s suho zemljo.

Tedajci vstane dobrodušen mož in dvigne kozarec. V njegovem govoru ima i božično sentimentalnost i soliden, suh angleški humor. Zahvaljuje se kapitanu za pozornost in lepi večer. Ob koncu pravi:

— Ne pozabimo pa, prijatelji, da so pod nami ljudje, ki preživljajo nocojšnji sveti večer med stroji in pred razbeljeno pečjo. Tudi za nje je prišla sveta noč. Voščimo jim vsaj v duhu vesele praznike in od vsake mize potuj v njihove skupne kabine kakšen spominček hvalečnosti!

Vzame v roko dve steklenici bordskega vina in ga izroči stewardu. Vsi ga rade volje posnemajo in tako potuje k mornarjem in kurjačem obilen pozdrav od božične mize. Že je napočila polnoč. Na palubi kdaj pa kdaj švigne senca častnika. Leden veter brije čez morje, rešilni čolni se nekoliko majejo in škripljejo, ocean mirno valovi, a na nebesu se vidijo redke, visoke, čiste zvezde.

Človek kar čuti, kako veje preko morja dih Večnosti. Elementi so, prav kakor vsako veliko božje delo, čisti in v vsej svoji mnogoličnosti mogočno preprosti. Človek je neznaten, skromen služabnik tega neizmerno vzvišenega rituala. Toda njegovo srce je odprto.

In nanj je zdaj padla sveta noč.

V južni Ameriki

uden, nelep božič. Drugače ne moreš reči o njem. Če se v človeku na mah porušijo vsi dotednji tradicionalni pojmi o prazniku miru in zimske poezije, je to dokaj neprijeten občutek. Tu pada božič v najbolj vroče poletje, ko se toplomer zaljubljen giblje okrog 40 stopinj. Opoldne skoraj ne moreš hoditi po ulici, katere asfalt se kar meha.

Ljudje začenjajo delati ob polnoči, da se ob desetih dopoldne izčrpajo in utrujeni vležejo v senco. Žejo si lahko pogasiš samo z gorkim čajem iz trpke yerbe mate; to je prav za prav najboljšo sredstvo zoper vročino. Kar neverjetna se ti zdi misel, da zdaj nekje zmruže in da ljudje po snegu gazio k božični maši. Predstavi si, da so tu ljudje za božič v lahkih belih oblekah in da nosijo v žepih celega zaloga robcev, ki komaj zadostujejo za brisanje obilnega potu. Še konji nosijo slamnate klobuke proti neusmiljenemu soncu. Sploh je za nje boljše poskrbljeno: na ulici imajo posebne prihe za konje.

Noč je vlažna, topla; na črnem nebesu sevajo velike zvezde. Med njimi je Južni križ, simbol reda in stalnosti. Hodniki pred kavarnami se začenjajo polniti, ledene pižaje se konsumirajo v neverjetnih količinah, živahni razgovori o izsledkih dirk prehajajo že v kričanje; drugi govorijo o dobitkih Noletne loterije ali pa o kakšni revoluciji, ki jih ima v Južni Ameriki zmigom na pretek. To so ob božiču skrajno aktualne reči, ki zanimajo vse in vsakogar. Jezusček? Ga ne poznajo. Drevesce? Smreke in jelke tu sploh ne rasto. V Argentini in v Braziliji, v

Paraguayu in v ostalih republikah Južne Amerike sicer versko goreči katoličani slave samo Novo leto. Takrat dajejo svojim dragim darila, skoraj vedno praktična in koristna; med najbolj priljubljena štejejo kupni list za kos zemljišča. Agenture za promet z zemljišči imajo prav ob tem času veliko dela.

Božična tradicija se skuša, kar se da, ohraniti v nemških in čeških naselbinah. Drevesca so importirana, umetna in majhna, nekako taka, kot jih poznamo iz restoranolov na vlakih. Gramofon reproducira božične pesmi, katerih ganljivosti pa v tujini rojena deca več ne občuti in ne razume. Sveče kmalu pogasijo, ker samo povečajo jejo toploto. In božična večerja? Saj ni teka za kakšno boljše in obilnejšo hrano in tudi pripraviti se ne da tako kot v domovini. Ne, v Braziliji in Argentini božič ni lep.

Na Havajskih otokih

Dijva goščava množica debel, pokritih z rahlo plastjo mahovja, veje, ki so jih nalik kačam ovile liane, čudna gnezda epifitnih rastlin na drevesnih deblih, čijih listje izgine, ko drevo od starosti strohni, bujno zelenje tropične praproti, šelest, če pahljave palm — to je za božični čas kaj nenavadna scenarija. In vendar nas spominja naših betlehemskega jasic, kjer se poleg smrek in drugih igličastih dreves pojavljajo v ozadju tudi kokosovniki podobne palme, ki sicer v betlehemskega kraja sploh ne rasto.

Bilo je baš pred Svetim večerom, ko sem na otoku Oahu po utrudi pot skozi džunglo na obronkih vulkana Pun Hapapai dospel v mesto Honolulu. Večednevo potovanje po tropskih pragozdovih v deževni zimski dobi, stalno znanstveno opazovanje, filmanje in fotografiranje, vse to je utrudilo telo in duha.

V honolulski ameriški trgovinski četrti nelišiš dan pred božičem nič drugega kot pogovore, kako hitro sedaj vozijo parniki in kako dobro so zvezde s Kalifornijo. Kalifornijski božič odmeva celo na Havajskih otokih; prihaja ob enem z ameriški bogatosti, ki smatrajo za posebno odličnost, prebiti tukaj božične praznike.

Božična izložna okna z darili, razglednice z zasneženimi pokrajinami, s krugljčki, s štiripersno deteljo in pitamini prašiči, v bančnih in trgovskih lokalih kalifornska božična drevesca, posipana z umetnim snegom in ozaljšana s papirnatimi havajskimi vencem in električnimi žarnicami; trgovine za igrače z božičnimi darili, ki med njimi manjkajo samo sani in smuči; listi z vestmi o božičnih dobrotah in prireditvah in o hudi zimi v severni Ameriki — vse to bi utegnilo imeti pravi božični vonj, če ne bi zoper božič govorilo vlažnogorko vreme s +30° C. Ognjeno cvetoče vejice poinsettije, rdeče jagode grma »christmas berry tree« se v tem podnebju vidijo naravnejši simbol božiča nego napoln posušena smrekova drevesca iz Kalifornije.

Utrgal sem si nekoliko cvetov in z njimi okrasil svojo božično mizo. V Honolulu sem bival na krasnem obrežju Waikiki. Tu si se mogel vsaj za nekoliko trenutkov iznebiti nadležnega pota, kopajoč se v prozorni vodi Ti-

hega oceana. Solnce je zahajalo v oranžne morske valove, ki so se bleščali na podnožju vitkih palm. Čudovita je lepota tropskega morja! Tudi nebo je imelo pretežno oranžno podlago, na kateri so se prelivali odtenki vseh barv od zelene do temnomodre.

Zvečer bi bil lahko šel k neki ameriški rodbini, kjer bi mi bili sigurno postregli z »roast turkey«, vendar se mi je videlo vabljivejše vabilo na havajski »bua« k gospodu Mohanloju, kamor sem lahko šel v beli tropski obleki. Na peščenih tleh, pod vitkimi debli kokosovnih palm, ob svitu plapolajočega ognja, smo posedli na papirnate, z vonjavami cvetnicami posute preproge in se gostili. Postregli so s sirovimi morskimi ribami, pripravljenimi na poseben havajski način, s školjkami, s sepijami, kuhanimi v širokih listih »laka«, z mesom divjih svinj, imenovanih »loulou«, ki so ga spekli na razbeljenem kamenju in v žgočem pesku in ki se uživa ob enem s slanimi plodovi »kukuia«, s kuhanimi bananami in presnim ananasom, zaliva pa z osvežujočim kokosovnim mlekom. Potlej so postavili pred nas kisko kašo »poi« in pijačo »okolehau«, ki jo pridelujejo iz rastline »tie«.

Ob pogledu na valoveče boke rjavih teles havajskih devojč, plešočih sveti ples »hula«, ob stokajočih zvokih »ukulela« in melodičnih havajskih pesmih sem za hip pozabil sentimentalnosti svetopisemskega božičnega večera tam daleč pri evropskih protinočih.

V Jeruzalemu in Betlehemu

Pišem iz Jeruzalema, ki pa ni središče božičnih slavnosti. Te se vrše v mestu Gospodovega rojstva, v Betlehemu. Trikrat v teku tridesetih dni je to mesto priorišče velikih božičnih slavnosti. Slavi jih vsa katoličani, pravoslavni in Armenci.

Slavnost obstoji pri vseh treh konfesijah iz slovesnega odhoda patrijarha v Betlehem in iz zgolj cerkvenih obredov. Čeprav so slednji višek dneva in v starodavni cerkvi, podobni trdnjavi s stoterimi svetilkami in obdani s samostani katoličanov, Grkov in Armencev, je vendar množica, ki napolni prostore prav do zadnjega kotička, najbolj važen dogodek patrijarhov prihod. Ni je namreč reči, ki bi tolikanj vnela domašljijo Orientalca kot slavnostne verske procesije.

Kmalu popoldne zapusti patrijarh Jeruzalem. Odhaja pri Jafskih vratih, odkoder teče široka cesta v Betlehem. Procesija s patrijarhom, ki ga obdajajo duhovniki in ščitijo jezdeci, zavije okoli gore Sion. Tisoče ljudi v vseh barvah in krojih Orienta tvorijo špalir: tu vidiš meščane, felahe in beduine, pomešane med seboj v sila slikovite skupine. Med potjo se pridružijo procesiji množice iz okoliških krajev; posebnim mnogim jih pristopi iz bivšega križarskega selišča Bethle. Nekako na pol poti, pri Rahelinem grobu, ki leži ob cesti k Eufratu, se procesija sreča z deputacijo iz Betlehema, ki je takisto na konjih prišla naproti.

Tedaj že zvone v Betlehemu vsi zvonovi. Slike, ki jih po prihodu procesije nudi to sicer mirno mesto, so vprav opojne po svoji bujni pestrosti. Za kordonom, ki ga tvorijo jeruzalemski in betlehemske odličnjaki, redovniki in vojaška policija, se gnete pisar-

na množica — glava pri glavi. Policija je tu kaj važen činitelj, zakaj prav ob takih dneh često izbruhnejo konflikti med posameznimi konfesijami. Pestrost se povečujejo s preprogrami ozaljšana okna in strehe, ki z njih zvedavo gledajo ženske, med katerimi vidiš prestolne lepote, katerih lepoto še bolj poudarjajo pisana oblačila. Zares: samo na glavah vidiš celo morje barv: rdeče tarbuše, bele in žolte keflyote, arabske robce proti soncu, turbanne felahe v vseh mogočih barvah in zlasti še čudna ženska pokrivala iz belega sukna, okrašena z zlatniki. Ta pokrivala segajo kar četr metra visoko in so zelo podobna pokrivalom srednjeveških dvornih dam; nemara so to še ostanki iz križarskih vojn. Prej so pestrost procesije povečavali še konzuli s svojimi kavasi, medtem ko se daj spremenjajo patrijarha samo francoski, italijanski in grški konzul.

Betlehemska slavnost je tipično orientalska in zlasti popoldne nič kaj verska. Ponoči, ko se z velikim pomembom bere polnočna maša, ki pri Armenci traja vse do sončnega vzhoda, se verska razpoloženost vidno dvigne in dobiva pod vtiskom noči v starodavnih cerkvi skoraj mističen značaj. Taka je zlasti pri katoličanih, med tem ko je pri Grkih malce preveč hrupna. Skrivnostna sveta noč zavija v svoje trde sence obrise kockastih poslopj z ravnimi strehami in med begajočimi cunjami oblakov trepetajo zvezde. Tisoče ljudi stoji molče na starem križarskem trgu in nad njih glavami in nad strehami božičnega Betlehema se razlegajo daleč tja v pučavo Jehudo glasovi in jasni zvoki zvonov.

Grki slave svoj božič po grškem koledarju, ob enem s Kopti, Nestoriani in Abesinci 13 dni pozneje. Tu se šele kaže pravičnina mogočnosti obredov in pompa, kolikor je v današnjih gospodarsko tesnih razmerah sploh mogoče. Procesija z bleškom zlatih oblačil in škrlatnih plaščev nam daje živo sliko nekdanjih velikih slavnosti v Bizancu. A 13 dni za tem slavijo svoj božič Armenci. Tudi njih slavnost je ornamentalno zelo slikovita. V Betlehem prijezdijo armenski patrijarh, ki smesamo ob tem času zapustiti Armenko. Tu dobiš nekeke azijsko-gigantske vtiske. Če bradat starec, oblečen v težko modra ali rdeča, z zlatom obšita oblačila, s tiaro na glavi sede na svoj trn, ne sme nihče drug sesti, dokler v armenskem delu Cerkve Gospodovega rojstva ne preberejo 12 prerokov in štirih evangelistov.

Ostale veroizpovedi slave božič v svojih cerkvah v Jeruzalemu; tako n. pr. črni Abesinci, ki pri delitvi cerkve Gospodovega rojstva niso prišli v poštev. Protestanti, povečini Nemci in Angleži, slavijo božič bodisi v svojih cerkvah bodisi na pastirskih poljih vzhodno od Betlehema, kjer jim je ponoči dovoljen vstop v tamošnje grške cerkev.

Običaj božičnih daril in drevesc poznajo samo protestanti in katoličani v mestih. V novejšem času tudi del pravoslavnih, med tem ko je pri ostalih 25. december praznik kakor vsi drugi. Božič pa ni pomenljiv samo za kristjane, marveč tudi za muslimskega felahe, ne samo zbog tega, ker mu božična slavnost nasiti fantazijo, marveč tudi zaradi tega, ker se ob božiču začneja novo petdesetdnevno razdobje, katerih ima njegovo kmečko leto sedem.

Če je božič drugod v krščanskem svetu verski praznik, je v Palestini tudi dan splošnega ljudskega slavlja, ki so ga veseli celo Mohamedovi verniki, katerim je vsaka pisana slavnost sila prikupna.

Dr. Ivan Lah:

Povest dolenjskega dvorca

»Vi pravite, da ni ljubezni,« se je nasmejala teta Pavlina in očistajoče pogledala gospoda Romana, ki je še držal v roki časopis in se zadovoljno zibal v velikem starem naslanjaču. Sva družba je za trenutke utihnila, da se je slišalo tikkanje stare stenske ure, ki je častitljivo zrla iz kora okoli večnosti preko katerega je šlo toliko veselih in žalostnih trenutkov. Vse v tej sobi je bilo staro, iz vseh kotov in sten so gledali spominjari starega dolenjskega dvorca, ki je stal v svoji zimski samotni kot živ spominik preteklih časov. Z dveh portretov nad zofeto je gledalo dvoje mladih obrazov, oba v cvetni življenja, kakor ju je naslikal umetnik, ki se mu je poznala Langusova šola. Na koncu mize je sedel mladi par, Vida in Boris, ki sta prišla k teti na počitnice, drugi oboji znanci in prijatelji, ki jih je teta povabila na božič. Pogovor je tekel ves večer gorko, dokler se ni ustavil pri besedah gospoda Romana, ki ga je teta prekinila s svojim vprašanjem.

»O tem so teorije zelo različne,« je odgovorjal gospod Roman s samozavestnim nenačujstvom, »mi pravijo, da je ljubezen med ljudmi isto kakor elektromagnetizem v prirodi, da ni torej v tem nič duševnega, ampak je to popolnoma naraven pojav. Moderna doba je tudi v tem oziru našla sebi primerno razlago...«

»Da, moderna doba,« je vzdihnila teta, »ona je res iznajdljiva.«

Napadek človeštva zahteva, je nadaljeval gospod Roman, »da dobimo tudi glede tega čustva nove nazore. Naravno je, da ne smemo gledati na to stvar s starimi ro-

maničnimi očmi. Dames niti mladina ne vidi v ljubezni nič posebnega, ona čuti drugače, kakor je čutila mladina za prejšnjih časov, gleda na vse bolj trezno, hladno — vidi se, da se bližamo onemu vzroku človeka, ki bo stal visoko nad življenjem in gledal na vse s tistim jasnim razumom, ki bo prejel ali sle obvladal svet. Zato moderna mladina ne sanja več o mesečnih nočeh, ne vzdihuje in ne trpi več pod tem, kar so ljudje včasih imenovali ljubezen...«

»Da, moderna mladina,« je vzdihnila teta in skrivoma pogledala na Vida in Borisa.

»Ljubezen je danes samo še fiziološki pojav, ki je prav tako naraven, kakor veli nagoni, ki služijo za ohranitev plemena. Nekateri pravijo, da je to neko nenormalno stanje, kar bi skoraj potrdili, ako gledamo zaljubljenosti ljudi. Normalen človek ne pozna takih čustev. Ako čitamo v časopisih, kaj vse delajo ljudje iz ljubezni in ljubosumnosti, potem moramo priznati, da taka dejanja izhajajo samo iz nenormalnega stanja...«

»Torej ljubezen je vendarle, je prekinila teta zgovornega predavatelja, »kajti če bi ne bilo ljubezni bi ne bilo tistih dogodkov...«

»Seveda,« je nadaljeval mirno gospod Roman, »kakor da ga ne morejo nikoli ugovori omajati v njegovem prepričanju. Vprašanje je, kaj ljudje smatrajo za ljubezen. Oni ne vedo, da je vse to je velika prevara, nekaka omamljenost in obojenost — kakor sam rekel nenormalno stanje. V bistvu je to samo neka privlačna sila, ki

jo opazujemo tudi drugod v prirodi in ji pogosto ne vemo razlage. Gotovo je, da je v nji neka življenjska sila, ki deluje proti razkroju, zelo sorodna oni sredotočni sili, ki deluje proti središčnosti. Moderna doba je uničila že mnogo skrivnosti, pred katerimi se je klanjalo človeštvo česa svetla kot pred nerazumljivimi čudeži. Mi vidimo, da v vsem delujoče naravne sile in tudi v ljubezni ni nič nadnaravnega...«

»Ah,« je vzdihnila teta, »in kaj je potem sreča?«

»Tudi sreča je relativen pojem, gospod,« je govoril gospod Roman in si prižgal cigareto. »Vse je relativno, to je, vse je tako, kot se nam zdi. Nam se zdi, da smo srečni in to je vsa sreča. Ko bi stvari pogledali do dna, bi videli, da je tudi to samorevara brez vsake vrednosti...«

»Kaj pa ima potem takem sploh še kako vrednost?« je vprašala teta, ki si je edina upala ugovarjati.

»To je vprašanje, gospod, to je vprašanje,« se je posmehal zamisljen gospod Roman, »mi živimo v dobi, ko šele izginjajo vrednote življenja. Pozitivne vrednote. Ne one romantične, ki so se prežvele, ker so se izkazale za neresnične. V tem je vsa velika miselna revonidija današnjega sveta. Kaj ima sploh vrednost v življenju? ...«

»Da, kaj ima vrednost? Ali ga ima sploh življenje samo?«

»Ne govorite tako učeno, gospod Roman. Ne pozabite, da smo nekateri izmed nas stari in da smo zato še nekoliko romantični. Otroci svoje dobe,« je pripomnila teta z nasmehom.

»Da, otroci svoje dobe, a mi moramo biti otroci naše dobe, naše velike dobe, moramo biti naše dobe, kar vlt je prežvečelo človeštvo. Pomislite, da se ta doba ni bala dotakniti se največjih tako avanjah svetovne

človeštva, ako so si ji zdale neresnične, nepotrebne, preostanek starih dob, ovire v razvoju napredka...«

»S tem še ni rečeno, da so te svetlinje prenehale biti svetline,« je ugovarjala teta. »Človeštvo je že marsikaj podirilo in zopet zgradilo...«

»Da, ker je padalo vedno v stare zmote,« je zmote? Kdo vam jamči, da se ne motite vi?«

»Mogoče! A nihče nam ne more očitati, da ne iščemo resnice. Mi se borimo proti malikom. Prekucujemo jih z njih prestolov, da na njih razvalinah postavimo en sam pierestal in vrh njega en edini spomenik — človek, človeštvo... To je naš bog...«

»Ali bo to vaše božanstvo, ta bog-človek to človeštvo živel brez ljubezni?«

»Ne pozabite, da ljubezen danes niti pesnikom ni več to, kar je bila nekdanj Ljubezen je pogin — pravi Hasenclever. Mi pa hočemo življenja. In veste, da je včasih sovraštvo tisto, kar rodi novo življenje...«

»Nikdar nikdar,« je ugovarjala družba. »Gosoda, lahko bi vam navedel primere iz zgodovine. Sovražstvo do staroga in Ljubezen do novega...«

»Torej vendar ljubezen...«

»Da, toda to je ona velika sila, ki ustvarja vseobčo srečo, ne ona mala — rekli bi — osebna zaleva, ki dela človeka sebičnega...«

»Sebičnega...«

»Da, čeprav se to sliši kot paradoks. Ljubezen je sebičnost, ker hoče imeti vse zase, zato je to ovira novega družabnega reda, ali naj osreči vse ljudi...«

Ljubezen je vendar čustvo, ki vse samo daruje, žrtvuje...« je rekla teta. »Tudi božič je samo praznik te velike ljubezni...«

»Tudi božič je samo preostanek starih časov, pravilica za otroke, narejena svetinja, ki nima pomena za bodoči razvoj človeštva...«

»Nima pomena?...«

»Tudi to je prežvečena vrednota. Ako človek vanj več ne veruje — in čimdalje več ljudi bo, ki ne bodo verjeli — ga bo treba nadomestiti z novo vrednoto...«

»S čim?«

»Ali mislite, da človeštvo ni zmoglo višje vere, da moramo verovati v bajke?«

»Sreča je v tem, da verujemo vanje, pa naj je ta bajka Bog, božič ali ljubezen...«

»A morebiti je baš to nesreča, ker nas ovira na poti nadaljnega napredka...«

»Gospod Roman, vi niste srečen človek...«

»Srečen človek? Kaj pa je sreča?«

»Sreča je...«

»Ljuzija, kakor vse...«

»Ali mislite, da je tista vaša bodoča sreča človeštva kaj več kakor ljuzija...?«

»Tista sreča bo zavest, da je človek odrešil sebe in svet...«

Ta sreča bo nekaj resničnega, kakor je resnična naša vera vanjo...«

»Vi mislite, da je današnji svet nesrečen boj ko kdaj poprej?«

»Da, in prav zato, ker se trpi na starih ljuzijah...«

In vendar morja ravno te stare ljuzije osrečujejo svet...«

Na videz. Vsa ta sreča je navidezna. Človeštvo trpi pri tem boji, ker že sluti ono bodočo resnično srečo...«

»Bog nam daj jo doživeti!« je vzdihnila teta.

»Ne, mi jo bomo doživeli preko vsega, preko vseh...« je poudaril gospod Roman.

»Ah, in vendar nam je dobro, gospod, se je počutila teta, da bi prekinila bojeviti

Radič

Poučno kramljanje o rastlini, ki nam daje zdravilo, vsakdanjo pijačo in vso zimo zdravo prikuho

Ciklame ali kakor pravimo mi soldatke sem kupoval pri znani odlični savinjski vrtnarici. V kotu rastlinjaka sem zagledal čudno reč. Sod od cementa, poln zemlje, ki je imel na vsem obodu izvirane kikuje, iz katerih so rasle neke rastline.

»Kaj pa je to?« sem radovedno vprašal. Gospa se mi je namuzala:

»Pravijo, da ste rastlinar, pa še radiča ne poznate.«

»Ne boš me!« sem se otresel hudega očitka kakor raca voja. »Mi rastlinarji se počamo bolj z divjimi rastlinami, privadno (vdomačene) pa zapirate vrtnarji v ograje. Za nas je glavno, da vemo, koliko listov ima cvetna časa, koliko pestific in kakšna je brazda. Dlačice nas zanimajo, ki rastejo včasih pod cvetom in listi ter oblike njihovih robov. Poznam sicer tudi radičevu salato, toda tukaj v kotu se nisem nadejala, da imate salato gredo. Kako pa gojite gospa, radič pozimi? Prav rad ga jem, zato me zanima.«

»Ker vem, da obesite na »ta veliki zvonec« vsako reč in stvar, ki vas zanima, o kateri mislite, da bi tudi komu drugemu koristila, vam moram že podrobno pojasniti vso radičevu življenje. — Vrtnarji gojimo v glavnem tri vrste radiča: belgajski witoof, rdečepisan in temno rdeči radič. Prav malo se seje pri nas listasti radič, čeprav je to izvrstna zimska zelenjava. V napredni Belgiji je na primer radič pozimi prava ljudska hrana. V okolici Brusla se bavijo mnogi mali kmetje s pridelovanjem radiča za prosto.

Pridelovanje radiča obstoji v tem, da vzgojimo v gredi radičeve sadike (korenčke), ki jih v jeseni spravimo v uradne, temne prostore, kleti, kjer poganjajo iz korenja belgajski listi, ki nam služe za prikuho ali salato. V mesecima marcu in aprilu vsejemo radičevu seme na čisto in globoko zrahljano gredo, ki smo jo že v jeseni dobro pognojili s hlevskim gnojem. Seme se seje v vrste, oddaljene po 25 cm vsakebi in ne preveč gosto. Ko rastlinice požene, se razredijo na kakšne 3 cm razdaljo, da ima vsaka bilka dovolj prostora za razvitek korena. Gredo je treba držati čisto. Pozneje, ko se listje razraste in pokrije tla, pustimo radič v rasti pri miru. Na jesen se lahko nekaj listov pobere za živinsko krmo. V pozni jeseni (oktober - november) naberemo radič iz zemlje. Pri tem moramo paziti, da ne ostanejo ostanke korenin v zemlji, ker bi nam drugo leto bili kot nezahotelni plevel v naslednjem.

Radičev korenje shranimo v hladne kleti, kakor navadno korenje. Pri tem pozneje listje par centimetrov nad korenovo glavo, paziti pa moramo, da ne razumemo ali poškodujemo korena. Samo po sebi umrlivo je, da ne sme radičev korenje zmraziti.

V teku zime jemljemo iz shrambe potrebne množine korenja, ki jih salamo na pripravljenem kraju, da nam požene iz korenja mlado in sočno listje. V Belgiji napravljajo tople zimske grede za radič tako: Na dovolj zaščitenem mestu v vrtu se izkopajo za eno lopato globoka in po potrebi široka in dolga jama, čije dno se dobro prekoplje in zrahlja. V njo se na-

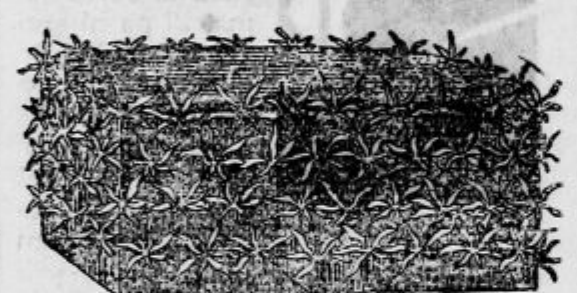
ga in nežnega listja. Greda se za potrebo odkopava, obrezano korenje pa je dobra živinska pijača. Na ta način se da radičevu listje na debelo pridelovati za prodajo na trgu.

Za domačo uporabo je pa najbolje, če se radičevu korenje posadi na gosto v 20 cm globokem zaboji, napolnjenem z rahlo zemljo. Zaboj damo na tople kraj (20 do 25° C) in v popolno temo.

Divja ciklorija (Cichorium intibus)

V topli bariji kleti lahko pridelujemo radič tako: Napravimo 15 cm visoko gredico iz dozorelega gnoja. Nanj naložimo v razdalji 20 cm korenje tako, da gledajo glave na robu grede von, in ga zasujemo z 20 cm debelo plastjo gnoja ali sipaste zemlje. Na njo poročimo svetlo korenje in ga pokrijemo z gnojem. Tako-

Gredica v kleti

polagamo naprej plast za plastjo. Vrhnji sloj pa pokrijemo z zemljo. Gnoj in zemljo moramo pri sajenju malo ovlažiti in po potrebi tudi pozneje zalivati. To je toliko prikladno, ker lahko poljubno obiramo listje.

Za manjša gospodinjstva se lahko napravi tudi manjša takale sodova gredica. Sod od cementa navrtamo na dnu in na oboji z osrednjim svetlom v razporeditvi kolo barjih. Vanj naložimo zemljo in polagamo sloj za slojem skozi luknje korenje v topli in temni kleti. Tudi zalivati moramo primerno to čudno gredo. Že decembra lahko pričnemo z obiranjem radičevega listja in imamo dovolj zelenjave prav do pomladi. Sicer pa si prečitajte članek o radiču, ki ga je priobčil prof. dr. Pirnat v Lepi hrv. reviji »Uzorni vrtnarji gospodari«.

Gospa je končala svoje strokovno predavanje in sva stopila v njeno trgovino, da plačamo rožice. Pri pitju je stal vsaki pa glavac in je zahteval od prodajalke:

»Frankovo cekurko, ta malo škotiok.«

Ko je bil fantič že zunaj, sem pa pričel jaz s poukom:

»Gospodična, ali veste iz česa se dela ciklorija?«

Gospodična ni vedela, gospa je pa tudi odmajala z glavo.

»Trgovci ste, pa še tega ne veste, da je ciklorija iz radičev.« sem vrnil gospo, ki se je prav veselo nasmejela moji osveti:

Sva pa bot! Nadejam se, da boste tudi vi prav izbrani s poukom.«

»Prav rad Zapisano najdemo, da so prebivalci severnega Harza, pogorja v Nemčiji že sredi 17. stoletja sušili in mlieli za kavo korenje divjega radiča, prav kakor se sedaj pri nas žene kuhajo kavo iz posušenega navadnega korenja. 1763. leta je nemški major Horne opozoril javnost na to navado. In že 1790. čitamo, da so trgovci iz Braunschweiga in Magdeburga izdelovali in prodajali ciklorijo. Ko je v letih 1806—1812 mogotci Napoleon prišel v gospodarsko vojno z Anglijo je nastala takozvana kontinentalna zapora Evrope za

vse prekomorsko blago. Kavopivci so bili prisiljeni k uporabi kavnega nadomestila, ciklorije, ki so ji rekli »nemška kava«. Ljudem se je ciklorija v dolgih letih tako pridobila, da jo izdeležijo danes desetletne tovarne po vsem svetu in zaposluje milijone rok in tisoče hektarjev zemlje. Radičev korenje pridelujejo na njivah, kakor pri nas korenje v tovarni korenja umijejo, razrežejo, posušijo, sprazijo in zmlejejo. Ciklorija ima 20 odst. sladkorja in 50 odst. malinosa (neke beljakovinske snovi) ter je prav redna in pomaga štediti gospodinjstvom danes tako dragi sladkor.

»Čepa hvala za pouk, gospod rastlinar, se mi je zahvalila gospa in še pristavila: »Kaj pa za zdravila ni ta čudovita rastlina? Saj že vendar niste pozabili vseh padarskih učenosti.«

»Prav rad bi se otresel te mnenosti, toda držijo se me kakor moke nesrečno ime. Za zdravila je tudi ciklorija, toda ne prav ta naš radič temveč njegova prava sestra, divja ciklorija ali ciklorija, ki jo s prvim uporabljal ljudski in učni zdravnik proti vnetjem in ki pravico Hrvači zato tudi vortorija. Saj poznate to do meter visoko rastlino, ki radevno poletuje ob cestah in potih s svojimi slajimi očmi.«

Segli smo si v roke in smo bili vsi trije veseli, da smo nekaj novega izvedeli.

Ra—

Mladi pesnikuni in muzarji

Tisto bo nemara že res: saj stoji zapisano v knjigah: poeta nascitur!... Pesnik se rodi, njega ni mogoče izoblikovati v šolskih klopih, talenta mu ne moremo viti v glavo, pa če bi imeli še tako prvovrsten in precizen lik na razpolago. Nekaj pa s posli vendar lahko napravimo tudi po šoli: veselje jim vzbudimo do lepe knjižice, do rima in verzov. Kakor znano, šolarji čisto ne marajo za knjižice s pesništvi. Sam pa sem se prepričal o tem, da so kratke ure, ki sem jih posvetil tej zadevi za namenom da vzbudim mladini veselje do knjižice, zlasti do pesni, bogato, polučane. Po »pesniških urah« se je predaval v šolski knjižnici, kjer so knjižice mladinskih pesnikov, močno razredili... Mladina je segla po knjižicah, da se je preučevala, kako »pšeol« in »pesniški« družila...

In s tem je dosegel naš namen. Mladini so polni »verz« in »rima« neznan, kljub temu, da se sama s tako stvarjo že v praksi vadi. Že mladi brbljavci nad vse radi besedičjo v rimah in rime mladinske zbadljivke — to jim gre najbolj od srca — niso nič drugega, kakor prostostne nesmitve: krepke, drastične žive, kakor je mladina sama in boče to tudi od drugih.

Le poskusiti je treba, pa se bo lahko vsak sam prepričal, kako je mladina iznadalitva tudi v pesniških stroki. Sam se spominjam še iz šolskih let, da smo že kot tretjarci, četrtarci kovali pesmi na vse kriplje. Ponosno smo prenašali iz starega pisarja sešite zvezke, koder so se bleščali razvlečeni naslovi: »Moje oči«, »Se danes nasmim eno svetlo prvo pesmi, ki sem jo skoval v omlu navdušenja takrat, ko mi je bilo pero v rokah še tako in pravosilne oblike znane le bolj po vrhu. Usodna pesemca se je zlasila:

SLIKAR

Slikarja sem gledal,
ki je veselo preveval.
Lep imel je jopič,
v roki pa čopič.
Slikal na poper
hudo je zver...

To je bil eden prvih literarnih grehov. Za pesem sem prejel marsikak kosček šolke od domačih in sosedov. In smo pričeli potem s sosedovimi otroki kar cele pesniške tekme. Pač lepi časi najmlajše pesniške struje!

Pa tudi naša sedanja šolska mladina je močno razgibana in podvržena pesniškovanju. Za letošnji prvi maj so me tile moji navihanci res kaj pristrženo sprejeli: Prišli so v šolo še tako zarana, da so lahko nemoteno porisali šolsko tablo z najbolj pestrimi motivi, cveticami, okraski. Na deski pa se je belil stih:

— Dajte je prvi maj,
dajte nam malo — fraj...

Kako, da ne bi nagradili zvitorepcev! Saj je bil dan krasen. Šolska okolica je kar vabila iz šole sode. Mahnili smo jo zadnjo uro po litjskem polju.

One dni smo se spet pomenili o pesništvu. In smo se seveda takoj lotili kovanja verzov in rim. Naj jih nekaj navedem. Mladim avtorjem v pohvalo, ostali naši deči pa s posenmanje. In v tekmovalje, kdo bo — bujica!

Pripominjam pa, da nisem dal mladini prav nikakih navodil glede motivov. Vsak od si je sam polskal svojo snov.

Kako pak drugače, kakor o snegu je pri-

ŽIVLJENJE IN SVET

v novem letu

Zaključena je deseta knjiga edinega slovenskega poljudno znanstvenega in zabavnega tedenskega obzornika »ŽIVLJENJE IN SVET«. Prične se enajsta knjiga, ki bo izhajala, kakor doslej, v tedenskih zvezkih v prenovljeni obliki.

Za novo knjigo smo si pridobili med drugimi zanimivostmi ilustrirano

Zgodovino v zrcalu poštne znamke,

mikavno zbirko zgodb, ki bo zbujala zanimanje vsakemu čitatelju, ne glede na leta in spol. Sestavki vsebujejo občo človeško zanimivost in bodo postali

težko pričakovani vsakotedenski dogodek.

Nadalje bomo priobčevali prav tako ilustrirano serijo

Tri minute potovanja

po vsem svetu, ki bo nedvomno zanimala vse naročnike.

Poleg poljudno znanstvenega štiva, ki bo razpravljalo, kakor doslej, o vseh aktualnih vprašanjih moderne znanosti in človeškega napredka, bo pričel izhajati v novi knjigi izvirni slovenski

roman

BEDAKOVA OSVETA

prikazujoč žalno usodo vojne žrtve.

Navzlic vsebinski in ilustrativni izpopolnitvi naše revije ostane naročnina nespremenjena: Celoletno (dve knjigi) Din 80.—, polletno (ena knjiga) Din 40.—, trimesečno Din 20.—, mesečno Din 8.—. Za inozemstvo: Italija trimesečno 8 lir, celoletno 30 lir. Francija mesečno 4 franka, Češkoslovaška mesečno 6 kron. Avstrija mesečno 1 šiling. Amerika in ostalo inozemstvo letno 1½ dolarja.

Naši »ari. zvesti naročniki naj širijo revijo med svojimi znanci, da jo bomo mogli še bolj izpopolniti, kajti čim širši bo krog naročnikov, tem bogatejša bo revija.

Uredništvo in uprava
tedenske revije
»ŽIVLJENJE IN SVET«
Ljubljana, Knaflijeva ulica 5.

sala Strmiljanova Stanka, ki ima skoro uro hoda v šolo:

Sneg je bel,
kot smrtin sal.
Pod nogami škriplje,
da me v usesih ščiplje...

O najmlajši součenki Ani, ki ima več kakor uro hoda v šolo in je doma s hribovke kmetije, od koder prihaja soščolam suhega salja, pa je njena prijateljica Ema napisala:

Moja součenka Ana
je majhna kot podgana,
vedno suhe bruške je
to bo zanj še gorje!

Šmejčev Gustelj ima brata, ki se zelo rad baše v vsakovrstni dobrotami. Ampak najbolj pa ceni — čujmo:

Moja brat
ima žgance rad
in kar ni sredi mize
potegne k sebi in brž zgrize

Moharjeva Nuška je opevala soščolca Jako Maka takole:

Dolgo pesem naj zapojem
o junaku, znanu svojem.
Ta junak je Jaka Mak,
ko bo velik, bo imel frak.

Groščelj Tonček je začel kar v humoriistično filozofijo:

Mi Litijani smo radi veseli,
in bi kot gospoda radi živeli,
če bi kaj imeli...

Pri Bokalovih pa imajo tako muco, da jo je domača Pepca vzela v svojo pesem:

Naša mačka
ni bihotka
kadar gre na lov kot zver
dela res preveč nemir
miško lovi,
pa jo — stali.

Mladi literatje pa se ne lotijo samih kratkih pesmic, spuščajo se celo v probleme. Miada Kresničanka Končička, otrok iz okolice, ki se vozi vsak dan v Litjsko šolo, je obdelala svojo součenko Boriško Božico, hčerko uglednega litjskega mesarja z Glavnega trga:

Borišek Boža,
je rdeča kot roža
ker je od mesarja bič,
se ves dan s klobasami masti.

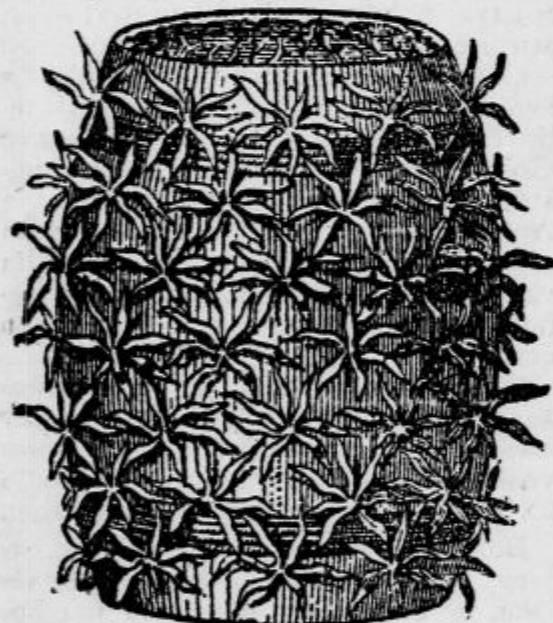
Kadar njen oče ne bo več mesar
zgini iz hiše jim bo ves denar
suh trebušček bo nosila,
preč bosta žamet in svila.

Za zaključek naj naveden humorističen pesnitev o Litiji:

Litija je že skoro mest'
not' se pride kar po cest'
hiše rastejo kot gobe,
povsod je dosti že te robe
Trgovine in gostilne
so pri nas že preobitne
v Gradcu sta že dve tovarni,
zastonj vprašuje po mlekarji.
Ponosni so Litijani vsi
in radi dobre volje,
pozimi se peči drže,
polet' gredo na polje.
Deklet ni več, so gospode,
so fine kot vrtnike
se rade modro zadržje,
pa niso svetohlinke...

Tako vidi Litijo mlada Grbinčanka Rupanika Mara.

Pa recite, če niso kavlji in navihanci, ter segave žlobudravke te naše najmlajše pesnice in pesniki. Slovenska pesem in slovenska knjiga še ne bosta zamrli. Vstaja nam nov rod, ki bo tudi znal prijeti za pero, kakor kažejo prvi sadovi iz hrama mladih muz in muzarjev. —nč.

Gredica v sodu

sadi korenje prav drugo tlik drugega tako, da so glave korenov tik zemlje. Na to se nasuje do 15 cm debel sloj drobnega peska, nanj se nasuje za par prstov debela plast konjskega gnoja. Na plast gnoja se pa nasuje zemlja, ki je ostala od izkopane jame. Vse to se pokrije z debelim slojem stame, čez katere širi tedne se pričue odkopavati radičevu korenje, ki je pognojeno v sloju peska zaradi topline debele in zvite pogankje nerazvitega, bele-

dvogovor. Gostje so posegli po čašah.

»Veste, česa sem se spomnila?«, — je nadaljevala. »Na neko slodno povest, ki se je gočila na tem dvorcu.«

»Pripovedujte.« je silila družba, ki jo je utrudila bojevitost zgovornost gospoda Romana.

»Prav zaradi našega razgovora sem se spomnila na nekaj slavnega...«

»No, to nas zanima...«

»To je stara dolenski povest...«

»Gotove lepša nego nova filozofija gospoda Romana, je rekla gospodična Vida, ki je z roko v roki stonela poleg Borisa.

Gospod Roman je puhnil dim in vajušno pripomnil:

»Bomo videli.«

»Poglejte ta dva portreta, je rekla teta, ki sta tako zamisljeno poslušala naš razgovor.

Se zdi se mi, zdi, da je ves dvorec poln ene sreče, ki tla mujo v vrtalnica ona črna s svojo ljubeznijo. On se je imenoval Sander, ker se je rodil onega leta, ko je bil ruski car Aleksander v Ljubljani na kongresu. Znano vam je, s kakšnim spoštovanjem je tedaj svet gledal na tega ruskega cara, točnega Napoleona. Mladina bi se je rodila v tistih časih, je bila nekaj posebnega; nekateri trdijo, da dan časa ni brez vpliva na človeka. Gospod Roman bi nam to gotovo drugače razložil, po njegovi mnenju bi rekli, da je bila vsa v nekakšnem nenormalnem stanju. Verjela je hja bezen, ali če hočete, bila je romantična. Sander je bil lepo dočka, kakor vidite na sliki. Ko je študiral v Ljubljani, se je navzelo vseh tistih nazorov, ki so se takrat širili med mladino: bil je skrit revolucionar, kakor so bili vsi, ki so se zavedali, da svoje narodnosti in so čutili pritisak Metternichove vlade. Iz Ljubljane je odšel v

Gradec, kjer je našel med hroci prave prijatelje. Naravno je, da se je malo brigal za knjige. Prihajal je domov na počitnice in vabil k sebi mlade prijatelje iz Hrvaške, pili so in peli in govorili na čast in slavo rodu in na pogin vsem sovražnikom. V tem času je zasvetila v njegovo življenje Zora, ki jo vidite na drugi sliki. Začel se je tisti recimo, takozvani fiziološki proces, ki ga gospod Roman smatra za vzrok ljubezni. Takrat seveda Zorine se niso bili tako učeni, da bi bili to razumeli in ta način. Kaj je bilo bolj naravno! Pomislite: on sin premožnega posestnika na dolenskem dvorcu, ona hčerka bogate meščanske družine, ki je slučajno prišla na posest v bližnji grad. Oba mlada, oba lepa, kakor poye pesem. A ni šlo vse gladko. Njen oče je bil strog prišast starega režima, ki je sumil za vsako kodersto glavno revolucionarja.

Gospoda, jaz nisem romancistka, a vem iz pripovedovanja, da je bil to zelo lep roman divji duh, ki sta se našli tako nenadoma in začutili vso silno moč one velike skrivnosti, ki jo imenujemo ljubezen. Sander je doživel v svojem obupu, kadar so mu bila zaprta pota do nje. Ona je sama s seboj preživljala one boleste trenutke samote, ki jih poznajo in razumejo le oni, ki so jih sami doživeli. Takrat je bil deklamacij uspeh le majhen delež svobode. Oče je imel zanj zbranega drugega ženina. Tudi takrat so mladi ljudje verovali, da so prišli za to na svet, da ga prenovijo in preustvarijo. To je vedno pravica in — rekli bi — dožnost mladosti. Tak je bil tudi Sander. Iz zapiskov in pisem, ki so se dol go hranili na dvorcu, se je dala razbrati vsa borba za ljubezen in svobodo. Gospod Roman bi rekel za sužnost in sebičnost — a men, se zdi, da že dolgo nisem čitala nič bolj resnega, kakor so bile tiste izpo-

vedi dveh mladih src. Naenkrat je započela po nozadovoljni Evropi, Revolucija! Sander je bil ves iz sebe. Zdelo se je, da se bo izpolnilo vse, o čemer je sanjal z mladimi prijatelji. Spril se je z materjo, ki ni bila zadovoljna, da je odpravljena tiaka in desetina. Pobegnil je v Zagreb k svojem bratcu Razdvojen sam s seboj in ločen od nje, ki mu je postala nedosezna, ker sta živela vsak v drugem svetu, je stori odločilni korak: vstopil je v vojsko. Jelačičevo žrtvovati se je hotel za svoj ideal, da bi zadušil v sebi bojest, ki jo je povzročala ona velika ljubezen.

»Bravo, bravo, je priklinal gospod Roman.

»Vem, je nadaljevala teta, »pravilneje bi bilo: zavržel je svojo ljubezen, ki ga je ovirala na njegovem potu, ko je verjel, da gre za srečo milijonov. Toda to so bili ljudje svojega časa, ki niso smatrali ljubezni za sebičnost... Odsel je z Jelačičem preko Drave. Bil se je v raznih bitkah in viharne jeseni, dokler ni bil ranjen in so ga pripeljali v Ljubljano. Ni hotel domov. Skril se je. A ona je zvedela zanj. Treba bi bilo pisateljskega zmožnosti, da bi vam povzela, kaj vse se je tiste dni godilo v Ljubljani. Sredi negotovega javnega vrenja in zmedenosti ga je našla v zakonitem stanovanju, pripravljena, da žrtvuje zanj tudi to, kar je bilo takrat v družbi najdragocnejše: svoj dobri glas. Ni bilo dolgo, ko se je po mestu izvele vse. Oče je zamrl v hišo in ji onemogočil vse zveze s temni proletarijski revolucionarji. A ona je pobegnila in oddihala na dolenski dvorec, da spravi mater s sinom. Bilal se je božič in vsa dežela je pokrival visok snež. Mati je bila užaljena: bila je ponos na stano Dolenski. Zakaj se ni vrnil sin h nji, ako je potreben pomoči? A božič ima

svojo moč. Tik pred božičem je Zora zapregla dvoje brzih konj v sami in se odpeljala proti Ljubljani. Pravila je poznaje, da se ni učila nikoli voziti, in vendar sta konja dirjala ravno po cesti kakor veter.

Sandrovo stanje se je poslabšalo, odkar je ni bilo pri njem. Spravila ga je na sani odšla z toplimi odejami in tako sta se vozila v sveti noči proti domu. Mnogokrat se je v tej hiši pripravljalo o tej vožnji. Bila je precej viharna noč, burja je brljala preko zasneženih polj, po cesti skoz sneg ni metel sta dirjala konja, prepričena skoraj sama se. Dvoje mladih ljudi je izgnilo v tolikih odejah, da se zavarujeta pred snežnim pišem, ki jima ga je burja nosila v obraz. Mimo so letele slabo razsvetljene vasi, cerkvice, gozdovi... Sveta noč!

A konj, kakor da sta vedela, da vozita domov svojega gospodarja, se pred polnočjo sta se ustavila pred dvorcem. Kdo naj popiše vso radost, ki je zavladala v tej sobi, ko so sedeli vsi trije pri topli peči in slavili skupno božično večer. Vse je bilo pozabljeno. V takih trenutkih je človek tako pon dobroto. Bile so solze veselja in sreče, ki so jim silile iz oči, ko so se po burnih dogodkih sešli v svojem domačem zatišju. Ali ni bila ljubezen tista sila, ki je premagala svet in zlo in napolnila s srečo ves ta stari dolenski dvorec? Se mnogo let je polnila ta sreča ves svet okoli dvorca in še danes se mi zdi, da odmeva o vseh strani njen spomin. Ali je bila to prava Ali je bila ljubezen? Ne. To so bili resnični ljudi in vse, kar se je gojilo v njih srcih, je bilo resnično življenje, onemogočeno, ki ga živi človek le enkrat za uveljaviti pride razočaranje. Za huzijo pride zomiranje. A tu, gospodična, je samo dokaz, da je sreča v nas in da bi postala življenje pusto in prazno, ako bi ga živeli brez

ljubezni. Bilo bi komaj življenje vredno. Saj je vse kar nas veže na svet in celo samoprevara je boljša od nevere, kajti mljvica je kakor ml, in zakaj bi ne živela poleg tolikih laži in varljivih resnic. Vsem tem je toliko večočloveškega, da tega ne bodo izpremenile niti vse pozitivne resnice, ki pravite, da so črna vrednoti življenja.

»No, kaj pravite gospod Roman?« je vprašala gospodična Vida.

Gospod Roman se je posmehal.

»Romani, romani, stari romani. Bog ve, koliko takih je videl ta dolenski dvorec.«

»Ali niso lepi. Ali ni to vsa vrednota, kar jih skriva ta dvorec? Kaj bi bili sicer ti ljudi imeli od življenja?«

»Vprašanje je, kaj je imelo življenje od njih?« Sander je šel samo do pol pota. Bil je napol revolucionar.

»AK bi bil mogel on preobraziti svet? Ali bi ga bili mogli vsi, ki so bili z njim?« je vprašala teta. »Ali ga danes preobrazimo s tem, da skušamo premagati zlo in ležiti srečo...«

»Sebičnost! Poljudje!« je rekel gospod Roman.

»Živel, vsečlovek!« je vzklinal Boris, ki se je iztrgal iz rok gospodični Vidi.

»Ali mislite, da ste večji od njih?« je rekla teta. »Gospoda, mi pismo na spomnik vseh, ki so ljubili in trpeli za svoje ideale in so zmazali.«

»In na zdravje vseh, ki ljubijo in trpe za svoje ideale in bodo zmazali, je pridral gospod Roman.

Trčili so vsi.

Iz daljave se je oglasil veliki zvon. Vsi so za trenutek obstali in pomislili. Kot da se je srečalo dvoje svetov in se pozdravilo ob polnočni uri.

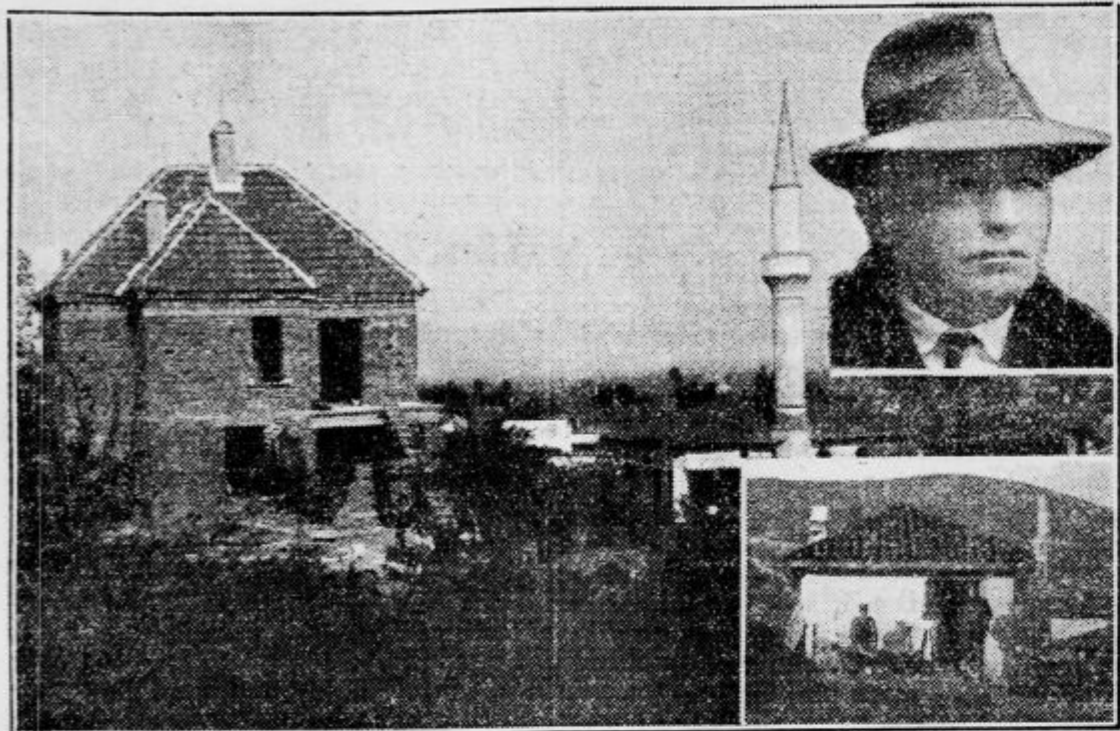
ATOVA KULA

IZ ŽIVLJENJA SLOVENSKEGA
NASELJENCA V JUŽNI SRBIJI

Na Bajiru, pod hribčkom, ki je posejan s turškimi grobovi, se je vsedla v prostrano njivo in v prijazno samoto bela, skromna Atova hišica. Pri krstu so jo imenovali kulo. Njen prvotni namen je bil, da med svojimi štirimi pokončnimi stenami hrani orodje vseh vrst, od motik in drugih kmetijskih priprav do lovskih pušk in inženjskih potrebščin. Ne smemo pa tudi pozabiti na Atovo »mezgo«. Ata je namreč imel tudi železno mezgo, krotko in skromno, a vztrajno in žilavo, ki se je mogla v teh čednostih meriti z vsakim makedonskim osličkom.

Prve čase je bila to vsa kulina oprema. Ni je bilo ne premalo ne preveč. Ko je bilo šest ljudi v njej, je bila stiska. Če se je družba pomnožila še za dve osebi ali za štiri ljudi, je že bila gneča. Reči pa treba, da se ni poznalo, ker so štirje lahko sedeli na postelji, dva na kovačku, nekaj pa jih je tudi vedno čepelo na pragu.

In ker je človeku težko samemu biti, je naš Ata samotar zbral okolu sebe kulsko družbo. Tako je nastala v makedonski puščavi slovenska oaza. Imeli smo sestanke vsako soboto zvečer. Shajali smo se v kuli.

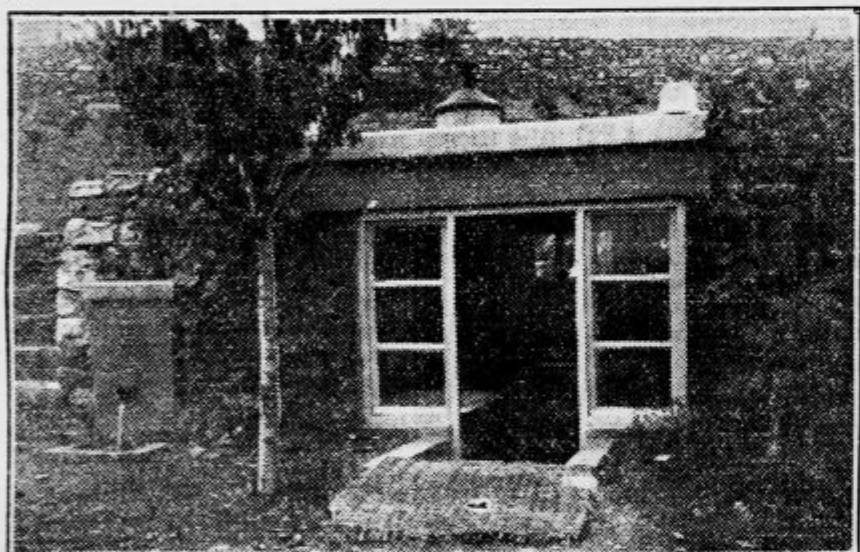
Na levi: Atova nova hiša. V desnem kotu zgoraj »Ata«, g. inž. Skoberne. Desno spodaj prvotna kula

Ta mezga je bila zarjavela, obita s pločvino in je imela skrivljena koleša. Njen stroj pa je bil vreden dvakrat, trikrat toliko kolikor drugi mostorji slične vrste. Vsaj Ata je tako trdil in vsi smo mu verjeli. Če je »mezga« tekla nizdol, je rekalo: drk, drk, tek, tek, pekepekepek — in že je bila spodaj. Nad vse veličastna pa je bila videti, ko se je zapodila v reber. Takrat je razločno razvila vso svojo konjsko in oslovsko moč in njen zavdek se je ves zavijal v sinjakast dim. Pokalo je tako, da se je slišalo po cele ure daleč. Pred njo se je dvigal prah, za njo se je oblačil dim. Ata pa je

Sešli smo se:

Bernard, stari dragonar, nepozabni kulski kuhar, duhoviti in porogljiv efendi, klavirni gazda, kmečki inženjer, doktor Kajiš, ubogi zapuščen vrag! Mirko, žandar je bil poleg Kajiša edini, ki ni imel posebnega imena. Vsi pa so bili fantje od fare. Naslušale so se stene iskrega smeha, vsakovrstnih zgodb, visoke modrosti, sentimentalnih tožb, a tudi lepe domače pesmi. In lepo polnočno nebo se je čudilo s svojimi zvezdami in je drhteče gledalo doli na kulo.

Sveže peristerske sape pa so božale odhajajoče goste po licih in prvi sonč-

Kopalnica pri »Atu«

sedel na železnemu živinčetu kakor Krpan na svoji kobilici... Drsk, drsk, pak, pak — in že je bila na vrhu. Z občudovanjem smo zrlj za njo in za gospodarjem, ki si je z njo pomagal.

Ampak pustimo tisto prezasluženo železnino. Njena nadaljna usoda je zelo žalostna.

Kulo so blagoslovili in krstili po vseh predpisih. Vse štiri stene, na zunanaj in na znotraj, tla in strop, streho, dimnik, žleb in mlade vrabce v njem, vse so polili z vinom.

Junaki tega obreda niso bili nič manj mokri od jedva polite kule. Zjutraj so skakali čez zid. Zamalo se jim je zdelo, da bi šli skozi vrtna vrata.

Orodje so pospravili v klet in na podstrešje. Mezgo so zavlekli pod zid in jo pokrili s starim, oguljenim povojnim platnom. Še celi dve leti je samedvala pod tistim zidom tako pokrita, včasih tudi odkrita — posebno takrat, če si je kulski gost izposodil od nje pogrinjalo.

Po kulskih stenah pa so se nizale puške, stari jatagan in še starejša skiptarska sablja. Poleg njih je visela tamburica, mandolina in nekaj loncev. V kot je počenila majhna makedonska pečica. Na police so se vsedli krozniki, skleda, kozarci in litrske steklenice. V nasprotnem kotu so ponosno stale velike pletenke za pijačo.

Atova postelja se je bila razčeperila ob steni. Pod njo je našla zavetišče stara lajna, ki je svirala predpotopne popevke in plese. Dovolj je bilo, da se je kdo nagnil s postelje — že je dosegel kljuko. Lahko jo je zavrtel in takoj se je oglasil izpod ležišča sentimentalni koncert. Navijal pa je lajno zmirom tisti, ki je prvi omagal v učenih debatih in je rajši ležal poslušal tujo ubenost. Ko se mu je videlo dovolj modrosti in se mu ni več ljubilo poslušati vnetih debat, je skrivaj otipal kljuko, jo polagoma vrtel in končno sprožil. Ko je bil razgovor najbolj vroč, se je oglasil izpod postelje... »Radeckega marša«. Škripalo in pelo je na vse mile načine, kula pa se je tresla od gromovitega smeha.

Gramofon je ždel v globokem, skoraj slepem oknu. Na srednjem prostoru stali miza in mizica, okrog njih pa šest stolčkov ter zajeten kovaček.

Citre, kitara in stara lajna so izginile. »Mezga« je že zdavnaj prodana in na njeno mesto je prišel nov, lep avtomobil. Kula je dobila prizidek, izlegla je novo, večjo in lepšo hišo. Vrt se je razširil, raztegnil. Trte in drugo

sadno drevje je že visoko zrastle v njem.

Dočakali smo celo to, da smo pili vino od trsov, ki smo jih bili zasadili sami in jih lastnoročno zalivali.

Se zmirom je kula hvaležno priznala, da je prijazna postaja za vsakega Slovence, ki službuje ali pride sem doli ali pa potuje skozi južne kraje.

Hvala ti, Ata, za vse lepo in dobro, kar smo preživeli v Tvoji slavni kuli!

Najlepše božično darilo trpečemu človeštvu

Mnogim slovenskim vojakom znani zdravnik dr. Tone Jamar je izumil in s popolnim uspehom devet let preizkušal novo učinkovito zdravilo proti najhujši morilki človeštva — jetiki

Ljubljana, 22. decembra.

Tiha belina ordinacijske sobe. Divan, španska stena, instrumenti, na mizi mikroskop. Prav tako kakor v vseh drugih ordinacijskih sobah...

Prijazno je sprejel zastopnike tiska skromen zdravnik v belem plašču in nam ponudil stole. Hudo je krotiti pero, ko hoče kar samo naprej. Toda vemo, da pišemo božično poslanico o misteriju življenja bolnikom, ki jih že sama verjetnost ozdravitve spravi v ekstazo. Ne smemo vzeti nase tisočev življenj jetičnikov, ki bi še naprej veselečali s razjedanimi pljuči, češ, pojdem pa k našemu Jamariju.

Poznam namreč odličnega slovenskega kulturnega delavca, ki mu je obljubil dr. Jamar, da ga bo vzel v zdravljenje. Prepovedal mu je pa kajenje, gostilne in kavarne in zapovedal popoln mir. Seda! leži res bolnik doma v postelji, toda kaj pomaga, ko ves navdušen kadil in pije, češ: »Jamar me bo že izrezal.« »Ne greši,« sem mu zaklical, »če ne boš, poslušal kakor priden otrok zdravnika Jamarija, ti bo pomagal le še — jamar Sv. Križa.« Toliko za bolnike.

Zdravim pa bi zapisal tole: »Zberimo neutegoma narodni dar za našega odličnega znanstvenika, da bo lahko prišel na veliko z delom in bo ponesel s svojim odrešujočim izumom slovensko ime do zadnjih mej sveta. Toda, če se ne obnese,« vas slišim ugovarjati. Nobena dvoma ni več, saj hodijo med nami njegovi ozdravljeni: ne dva, tri ali deset, čez dvesto jih je, ki jim je vrnil dr. Jamar zdravje. Vse mogoče oblike jetike so med njimi: kostna, mrenska in pljučna v vseh stadijih. Pri kostni in mrenski jetiki ni odreklo njegovo srčstvo pri nobenem primeru, prav tako tudi ne pri jetiki rebre in trebušne mrene. Pri pljučni jetiki je ozdravil v drugem stadiju devetdeset od sto primerov in celo v tretjem stadiju 75 od sto primerov. Kdo je kriv, da ni povsod stoočstna ozdravitev? Sredstvo nikakor ne, pač pa neozdravljive s obolezni in nemalo lahkomišelnost bolnikov. Ta lahkomišelnost, ki je lastna vsem jetičnikom, bo tudi najhujša ovira pri zdravljenju z novim serumom. Kakor so dosedanjí uspehi pokazali, je namreč Jamarijev serum tudi zdravilo za siromake, ki si ne morejo privoščiti dolgega in dragega zdravljenja v sanatorijih. V revnih delavskih stanovanjih in pri vsakdanji hrani so ozdravili Jamarijevi bolniki, ki so ga ubogali, kakor poslušna deca svojega dobrega očeta. Sanatorij pa vendar potrebujemo v Ljubljani vse dotlej, da lahko ves znanstveni svet pride gledat Jamarijevo delo in se učiti k našemu mojstru. Takoj in brez odlaganja je treba otvoriti velik zavod, ker je dr. Jamar hudo bolan na obeh in v vedni nevarnosti, da v doglednem času popolnoma oslepi. Po enem letu kontrolnega zdravljenja bo pa mogoče dati vsemu svetu preizkušen lek proti dosedaj neukrotljivi morilki človeštva na razpolago. Izumitelj nam je dovolil ljubezno sledeči razgovor:

Zakaj ste se specializirali za bolezní na pljuči

»Večina zdravnikov, ki so obboleli na tuberkulozi in se zdravili v sanatorijih, se je posvetila zdravljenju te bolezni. Sililo jih je k temu koraku posebno to dejstvo, da so zaradi bolezni postali občutljivejši in se je njihova polna delazmožnost zmanjšala. Težaven poklic praktičnega zdravnika na deželi, ki mora vsak čas biti pripravljen tudi v snegu in mrazu nuditi pomoč v oddaljenih krajih, ne ustreza več njihovega rahlemu zdravju. Tako sem tudi jaz prišel v to vrsto zdravnikov, dasiravno še do danes nisem zaprosil za oficijelni naslov specialista.«

Od kdaj datira Vaš izum in zakaj niste nastopili v javnosti že prej?

»Najprej sem imel priliko proučevati tuberkulozo pri prof. dr. Hermanu Schlesingerju na Dunaju. Nadalje sem vodil med vojno interni oddelek vojaške bolnice v Liebenau. Natančneje sem se spoznal z zdravljenjem te bolezni v sanatoriju Enzenbachu pri primariju dr. Trunku. Praktično pa sem se udeleževal pozneje tudi na inter-

nem oddelku javne bolnice v Ljubljani, kjer mi je primarij gosp. dr. Jenko prepuštil pododdelek za tuberkulozo, ter me s svojimi bogatimi izkuštví podpiral pri delu.

Ko sem pa vedno bolj in bolj opazoval, da tuberkulin kot specifično sredstvo proti jetiki, od katerega so pričakovali lepih uspehov, ni prinesel zaželenih rezultatov in se je tudi velik del zdravnikov obrnil na splošna razkuževalna zdravila — posebno na zlato — sem se poglobil v studij imunite te, sledi te teoriji, svojo pot. Tako sem prišel do pasivne imunite pri zdravljenju tuberkuloze in do svojega seruma.

To sredstvo uporabljam sedaj že devet let. Vedno in vedno se ponavljajo primeri, da nastopajo posamezniki z novimi sredstvi pri tej ali oni bolezni. S tem razburjajo do neotrebne duhove bolnikov, kajti navadno se pozneje izkaže tako sredstvo kot neustrežno. Zato je potreba mnogo primerov zdravljenja, ki so jih opazovali tudi drugi zdravniki in oddali svoje objektivno mnenje.

Tako sem jaz dosledno uporabljal kontrolo obeh rentgenologov v Ljubljani primarijev dr. Kunsta in dr. Hebeina, zasledoval je moje zdravljenje tudi dr. Haus. Pred šestimi leti je pokazal rezultate mojega zdravljenja zdravnikom OUZD pokojni šef-zdravnik dr. Bleiweis. V Zagrebu sta videla moje rezultate internist univ. prof. dr. Botteri, šef - zdravnik SUZOR-ja dr. Hahn, v Obdaništvu za tuberkuloze. Zadnje čase sta opazovala moje paciente plivniolog dr. Prodan pri pljučni jetiki, pri ginekoloških primerih pa dr. Pintar. Mnenje vseh treh zdravnikov je bilo zame odločilno. Letos 11. decembra sem imel predavanje v Slovenskem zdravniškem društvu, kjer sem tudi demonstriral nekaj primerov tuberkuloze pljuči, rebre in trebušne mrene, ženskih spolnih organov in kosti. Ta večer je bil posvečen spominu na rentgenskem raku umrlega učeniaka mučeničnika univ. prof. dr. Guida Holzknichta.

Moj serum je preizkusil tudi samostojni primarij dr. Samardžija v sanatoriju za pljučne bolezni »Klenovnik«. O rezultatih mi piše po nekaj mesecih, da serum sicer ne ustvarja čudežev, da pa je boljši od raznih oslalih specifičnih dražilnih metod. Uspehi so pri vseh bolnikih izraziti, pri večini večji od onih, ki se običajno vidijo v sanatorijih. Devet tednov nato pa mi je zopet poročal, da se je bolezen pri onih pacientih, ki so še ostali v sanatoriju v nadaljnjem opazovanju, še vse izraziteje poboljšala. Učinek seruma se da dokazati le pri velikem številu bolnikov, kar pa potrebuje, kakor je razvidno iz navedenega, mnogo, mnogo dela in časa.

Ali ste zainteresirali za Vaš izum že tudi kakšne inozemske zdravnike?

Slučaj je nanesel, da je opazoval pred dobrim mesecem umrlj univ. prof. dr. Holzknicht na Dunaju učinek mojega seruma pri tuberkulozi hrbtenice. Med svojimi navodili za nadaljnjo zdravljenje tega pacienta mi piše: »Prodsem se mi pa zdi umestno, da ponovite zdravljenje z Vašimi injekcijami, s katerimi se je izboljšal ne le objektivni izvid, temveč le pacient, izvzemši medičnost, odločno vzevel (aufgeblüht).«

Tudi v svojih poznejših pismih, zadnje še tri mesece prede smrtjo, me je vzpodbujal k nadaljevanju te terapije s ponudbo sodelovanja na Dunaju po njegovi ozdravitvi. Interes, ki ga je kazal ta dunajski profesor za moj serum kljub temu, da je videl uspeh le na enem bolniku in njegovo direktno spodbujanje za nadaljevanje te terapije, me je bodrilo, da sem vztrajal, dasi mnogo-krat v težkih okoliščinah.

Tudi univ. prof. dr. A. Wittek v Gradcu je videl rezultat mojega zdravljenja pri tuberkulozi hrbtenice ter je tega bolnika tudi predstavil na kliniki kot ozdravljenega. Tudi ta je na podlagi uspeha enega samega primera pokazal veliko zanimanje za to zdravljenje, tako v svojih pismih, kakor tudi na sestanku v Gradcu, kjer mi je izrazil željo, da bi rad preizkusil moj serum v državnem sanatoriju Stolzalpe.

V čem tiči bistvo Vašega seruma in njegovega učinkovanja?

»Ce vbrizgamo ali apliciramo pacientu specifična sredstva (razne tuberkuline), tedaj združimo njegov organizem, da prične izdelovati protistrupe, s pomočjo katerih se potem telo bojuje proti bolezni. Vendar pa se opaža, da tuberkulin pri veliki večini bolnikov nima uspeha in da nekaterim lahko celo škoduje. Uspeha je pričakovati le v primerih, ko imajo pacienti še dovolj splošne in specifične odporne sile, da jo na tej podlagi lahko pomnože. Če pa te sile organizmu primanjkuje, je tudi ne more pomnožiti umetno specifično draženje. Zato bi bilo v vseh primerih tuberkuloze idealno, če bi mogli uteseliti organizmu že izdelane protistrupe in na ta način vpostaviti takozvano pasivno imunite pri zdravljenju proti tej bolezni. Na tej teoriji bazira tudi zdravljenje s serumom, ki ga uporabljam.«

Kakšni so Vaši načrti za bodočnost?

»Mnenja sem, da še ni izrečena končna sodba o tem serumu, zaradi česar se tudi še ne more izročiti javnosti. Tudi tu je treba opazovati poprej bolnika, presoditi njegovo odporno silo, da se mu v pravih dozah in primernih presledkih to sredstvo vbrizgava. Zato je potrebna tudi za zdravnika, ki se bo bavil s to metodo, gotova doba, da se uvede v način zdravljenja. Za vse to pa bi bil primeren prostor na kliniki ali v sanatoriju, kjer so na razpolago pacienti s tuberkulozo raznih organov in bi bilo zdravljenje stalno pod znanstveno kontrolo specialistov vseh strok. Kadar bo končana ta perioda v zgodovini mojega seruma, bom pa pristopil še k izdelavi načrtov, ki jih imam zasnovane in o katerih bom takrat rad pripravljal tudi informacije.«

Zahvalili smo se za razgovor in smo se poslovili z zagotovilom, da bomo kar najljubše upoštevali njegovo izrecno željo: da ne bomo pretiravali.

Curriculum vitae

Skromno, kakor je delal brez besed dolga leta, je odgovarjal — preskromno. Jaz, ki sem videl njegove uspehe, vam rečem: Uspeh je pogov.

Dr. Tone Jamar se je rodil na starega leta dan 1882, v Škofji Loki kot sin posestnika in gostilničarja »Pri Cene-tu«. Osnovno šolo je obiskoval v domačem mestu. Gimnazijo je študiral v Kranju, končal jo je pa v Beljaku. Ker mu je medtem oče umrl, je ostal doma in je bil eno leto pomočnik materi pri posestvu in gostilni. Ker mu pa nikakor ni ugajal ta poklic, je pobral svoje stvari in odšel na Dunaj brez sredstev, da se posveti zdravilstvu. Že kot dijak se je poročil z gđc. Langerholzovo. Ker je imel Jamar edini med slovenskimi visokošolci na Dunaju lastno gospodinjstvo, so se shajali pri njem pogostoma tovariši, ki jim je bila rajna Katka prava sestra. Za doktorja vsega zdravilstva je promoviral 1911. Na prvem službenem mestu ga je zaneslo v Istro, potem je služboval v Trbovljah. Med vojno je bil eno leto na fronti, nato pa je zbolel na pljuči. Kot bolnik in zdravnik je šel skozi razne sanatorije (Gradec, Ensenbach itd.) in je prišel nazadnje v Judenburg, kjer je ostal do pretrata. Kar je tam storil do breza bolnim vojakom ne glede na narodnost, se ne da preceniti. Gre še danes o tem glas in še bo šlo od roda do

roda sporočilo: Bil je najboljši oče svojim vojakom. Po prevratu se je naselil v Ljubljani, kjer živi še danes.

Kaj pravi dr. Prodan

Specialist za tuberkulozo dr. Josip Prodan, šef, protituberkuloznega dispanzerja v Ljubljani, mi je dovolil objaviti sledeči razgovor z njim:

»Gospod doktor, kaj sodite vi o Jamarjevemu serumu?«

»Videl sem celo vrsto primerov, zdravljenih z Jamarjevim antitoksičnim serumom za tuberkulozo. Ta serum je brez dvoma novost, ker nam je znano, da do danes ni uspel prenos antitoksina tuberkuloze, kakor se je to poskušalo pri drugih nalezljivih boleznih (difteriji itd.). Tudi v primerih, kjer je to navidezno uspelo v poizkusu, se je pokazalo v praksi kot neuspešno.

Milijarde so se potrošile zadnja desetletja pri iskanju tega seruma. Vse zaman. Znanost je zaprla o tem akte z izjavami najslavnejših specialistov: antitoksina jetike ni mogoče dobiti in uporabiti. Tu je nastopil dr. Jamar s svojim serumom in stoji s svojo trditvijo, da je našel antitoksin v nasprotju z vsemi izsledki znanosti.

Izumitelj je izjavil, da prihaja njegov antitoksinov serum v poštev posebno tedaj, ko se organizem nahaja v stanju popuščanja, torej tedaj, ko stoji že pred splošno katastrofo. Nočem se spuščati v razglabljanje tega stanja pri jetiki, ki po novejših naziranjih nastopa v ločenih napadih. Vsak tak napad pomeni časovno odpoved organizma, ki si po prestopnem uspehu organizma skuša zopet od pomoči do naslednjega ter do končnega uspeha. Znani so mi neki primeri iz serije bolnikov, ki jo je navedel dr. Jamar v predavanju 11. t. m. v Slovenskem zdravniškem društvu. Ti so bili pred zdravljenjem z njegovim serumom odpušteni iz bolnic in sanatorijev z brezupno diagnozo. Samo na sebi sicer ni ničesar posebnega, da se v teku časa tudi stanje takih bolnikov zboljša in se celo kaverne zacelijo brez vsakega drugega zdravljenja. Toda čas, v katerem se je to zgodilo pri Jamarjevih bolnikih, namreč v dveh do treh mesecih, nas mora presenetiti.

Prvi pogoj pri zdravljenju je: ne škodovati. Dr. Jamar navaja, da ni opazil škodovanja v nobenem primeru, tudi tam ne, kjer so bili zelo težki pogoji, torej tudi v obupnih in takih primerih, kjer je bolezen napredovala do skrajnosti. Značilnosti Jamarjevega antitoksinovega seruma so: 1. ne škoduje; 2. se sme vedno dajati; 3. ni po potrebi v vseh primerih, posebno pa tedaj, ko nam odpovedo vsa druga sredstva; 4. čas zdravljenja je zelo kratek in 5. našel zdravljenja je zelo enostaven in dostopen vsakemu zdravniku.

Uspehi, potrjeni od strokovnjakov, nam dajejo pravico in dolžnost, da ne ostanemo dalje ob strani temveč, da zahtevamo preizkušnjo preparata na širšem polju. Materiala in možnosti je, žal, še vedno preveč. Do tega časa se seveda ne bomo vdajali entuzijazmu, ki je značilen za vsak začetek. Čakali bomo, naj končno sodbo čim prej izreče strokovnjaki.

Na koncu hočem še poudariti, da bo tudi tedaj, ako se izkaže dr. Jamarjev antitoksinov serum kot uspešen v pobližanju jetike, še vedno ostala tuberkuloza in v prvi vrsti socialno-higijenska bolezen, katere ne povzroča le bacil jetike, temveč prav tako tudi beda in neznanje. Želim, da bi dr. Jamar doživel vsestransko priznanje za svoje dolgoletno delo, da bi se mi vsi veselili tega velikega uspeha, najbolj pa tisti, ki so potrebni naše pomoči.

Tako pravi strokovnjak specialist za jetiko, ki je videl, kakor sam pravi, ozdravljene svoje lastne bolnike, ki so jih od in vsi drugi specialisti v bolnicah in zdraviliščih označili za brezupno neozdravljive. Dr. Jamar si namreč ni izbral za svoje zdravljenje kakšnih namisljenih jetičnikov, temveč je začel s svojim zdravljenjem šele tam, kjer so vsi drugi obupali, ker so odkrili vsa dosedanja zdravila.

Janko Kač.

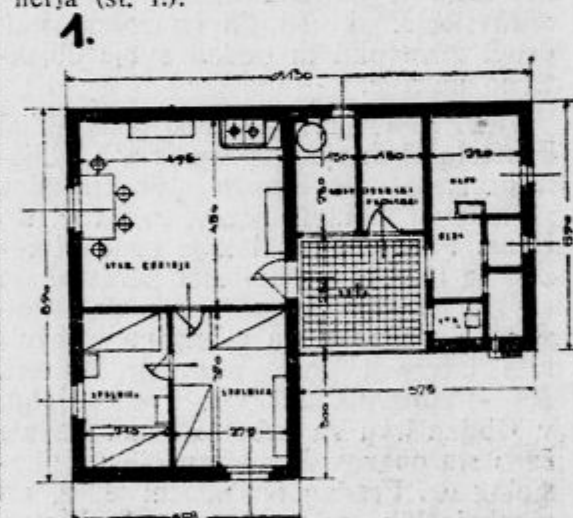
Lasten dom za mal denar

V pogledu osnovnih smernic rešitve stanovanjskega vprašanja so v zadnjem času nastopile važne spremembe. Dočim smo doslej stremeli predvsem za tem, da povečamo v prvi vrsti splošno število razpoložljivih stanovanj, je danes v naših mestih potreba po boljših meščanskih stanovanjih več kakor krita. V zadnjih letih se je mnogo gradilo in čujejo se celo glasovi, da mnogi hišni gospodarji ne morejo tako zlepa oddati svojih stanovanj pri dosednji najemnini. S tem pa problem še ni rešen. Nasprotno v zvezi z gospodarskimi težkimi stopajo v ospredje novi težki problemi. Kakor rečeno, imamo že dovolj oddanih več ali manj komfortnih stanovanj, nimamo pa manjših cenjenih stanovanj za malega človeka, delavca, nameščena itd., ki mu je gospodarska kriza občutno okrnila dosedanje dohodke.

Človek, ki zasluži 1000 ali 1500 Din na mesec, ne more plačati od tega dohodka samo za stanovanje 500 ali celo 800 Din. Čim hujše občutno gospodarsko krizo tem glasnejši postaja klic po cenemem stanovanju, kajti izdatki za stanovanje absorbirajo vedno večji del dohodkov posameznika. Pozivi hišnim posestnikom za znižanje najemnine so doslej ostali praktično brez uspeha, zato moramo zopet kreniti na pot samopomoči.

Enake razmere vladajo tudi v drugih evropskih državah. V Češkoslovaški je bil izdan zakon o podpiranju gradbene delavnosti, ki ima predvsem namen omogočiti gradnjo večjega števila prav cenjenih stanovanj. V neposredni bližini Brna so letos zgradili na zadružni podlagi in z dolgoročnimi krediti pri nizki obrestni meri 220 stanovanj z dvema sobama in pritlikinami, ki se oddajajo po 185 Kč ali okrog 300 Din mesečno. V Nemčiji gre stanovanjska akcija paralelno z akcijo za pomoč brezposelnim delavcem. Te skušajo na periferijah mest naseliti kot delavce - kmete, ki dobijo primitivno hišico in manjše zemljišče za obdelovanje. Tako naj se tem brezposelnim delavcem omogoči vsaj delno samovzdrževanje. Na drugi strani pa hoče na ta način nemška vlada obdržati tako naseljene delavce kot rezervno delavno moč, ki se bo lahko takoj uporabila, čim se gospodarsko stanje izboljša. Za nastanitev brezposelnih in drugih delavcev je v teku obsežna gradbena akcija. Z vprašanjem enotnih hišnih tipov se peča v Nemčiji cela vrsta najbolj strokovnjakov. Sila zanimiv je v tem pogledu rezultat konkurence, ki jo je razpisalo mesto Lipsko, za načrt take enotne delavsko-kmetijske hišice (Heimstätten zur Ansiedlung von Erwerbslosen). Pri tej konkurenci je bil stavljen pogoj, da stroški za zgraditev take hišice ne smejo presegati vsote 1800 mark ali 24.000 Din.

Marsikdo si ne more predstavljati, da se tudi za tako razmeroma majhen denar lahko postavi hišica, kjer so poleg stanovanjske kuhinje in dveh majhnih spalnih kabinetov še vsi potrebni manjši prostori in celo hlev za kravico, ali drobnico, kakor je razvidno iz tlorisa najbolje ocenjenega in nagrajenega projekta arhitekta Walterja Grünertja (št. 1.).

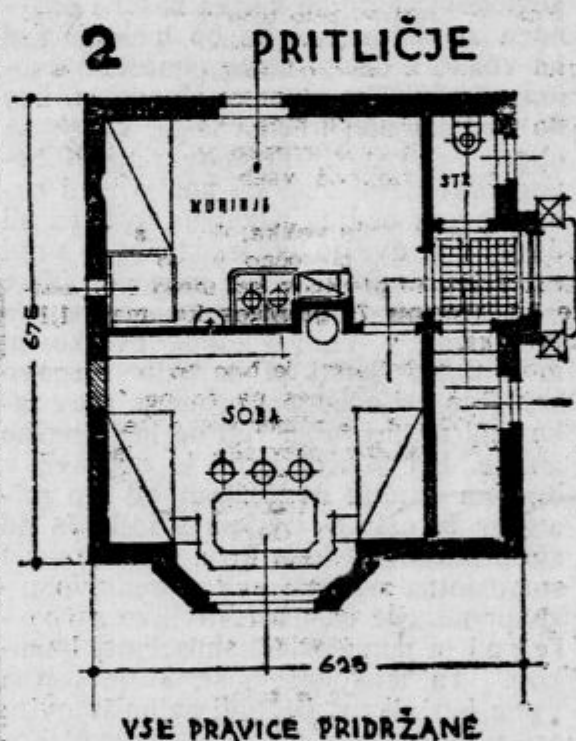

Seveda velja označena cena pri istočasni gradnji večjega števila takih objektov, kar pomeni rešilo. Izdelava take hišice je seveda enostavna, vendar ne gre pri tem za kakšno začasno barako, temveč za prave zidane objekte z nizko enokapno lepenčno streho. Razume se, da bi bila hišica v taki primitivni izdelavi še cenejša, če ne bi zahteval namen naselitve v projektu poleg stanovanjskih prostorov še kakšnega gospodarskega prizidka za potrebe malega kmetij-

stva (hlev za kravo ali drobnico, šrambo za seno in pridelke itd.).

Tudi pri nas se bomo morali z vso vneto lotiti vprašanja najcenejših stanovanj za malega človeka. Doslej smo napravili to napako, da smo v glavnem gradili le draga bolj komfortna stanovanja, čeprav ne živimo v razmerah, ki bi pretežno večini ljudstva dovoljevala kakršenkoli luksuz; šlo je celo tako daleč, da smo zapeljali še one, ki so imeli le manjša razpoložljiva sredstva, da so navzlic temu gradili večje stanovanjske hiše ali vile v pričakovanju stabilnosti visokih najemnin, ki naj bi jim stalno omogočile obrestovanje in celo amortizacijo najetega posojila. Mnogi, ki so šli v tem pogledu predaleč, že bridko obžalujejo to korak. Kalkulacija, ki so si jo postavili, ko so gradili in se zadolžili, kmalu ne bo več držala, ker danes ni več mogoče v novih hišah zahtevati 2 do 3-krat tako visoke najemnine kakor v starih. V bližnji bodočnosti bomo morali gledati predvsem na to, da gradimo cenena in bolj skromna stanovanja, ki pa bodo seveda še vedno bolj zdrava in higijena, kakor v večini starih hiš. Tudi za najmanjši denar se lahko zgradi prav čeden lastni dom in boš še vedno ceneje stanoval, kakor v tuji hiši. Marsikdo ima na razpolago kapital od 30.000 do 50.000 dinarjev in plačuje najemninu, ki jo iz svojih rednih dohodkov komaj zmaga; pri tem pa si ne upa graditi hiše v mnenju, da mora to biti že obsežna vila za kakih 200 tisoč do 250.000 Din. Danes, ko se je izkazalo, da v bodoče ni računati z rentabilnostjo, če si kdo uredi v lastnem domu še drugo stanovanje za oddajo, bo vsakdo svoj gradbeni načrt reducirjal le na obseg, ki odgovarja njegovi lastni potrebi. Če računam, da boš sčasoma potreboval večje stanovanje, bodiš da se bodo tvoji redni dohodki povečali ali pa, da te bo k temu prisililo povečanje družine, ti zaradi tega še ni treba graditi hiše v obsegu, kakor jo boš potreboval šele pozneje. Če imaš primeren načrt, boš hišo lahko zgradil v etapah, tako, da jo boš z malimi stroški sčasoma razširil ali dogradil. Za enkrat pa se lahko omejiš na najnujnejše in če boš pravilno postopal, boš dobil lasten dom, pa navzlic temu ne boš imel večjih stroškov in večjega rizika.

Kdor ima n. pr. lastnega kapitala okrog 30.000–50.000 Din bo postopal takole:

VSE PRAVICE PRIDRŽANE

Najprej si postavi dom po minimalnem programu kakor je razvidno iz tlorisa naše skice št. 2. Ta hišica ima normalno dvokapno streho, krito z opeko, pri čemer je strešni stol konstruiran tako, da se v ostrešje s poznejšo adaptacijo lahko pridobijo še novi stanovanjski prostori. V pritličju imamo udobno stanovanj. Kuhinjo in večjo družinsko obojno spalnico, kjer je dovolj prostora za nameščenje vsega potrebnega pohištva. Takoj pri vходу imamo mal predprostor, na desni stranišče in na levi prostor za kurivo ali pa stopnišče v malo klet in event. pralnico. S tem je prva etapa gradnje zaključena. Gradbeni stroški za tako stavbo v solidni izvedbi (stranišče na vodo, napeljava elektrike, vodovoda, peči itd.) bi znašali ca. 40.000 Din, v podeželskih krajih še znatno manj.

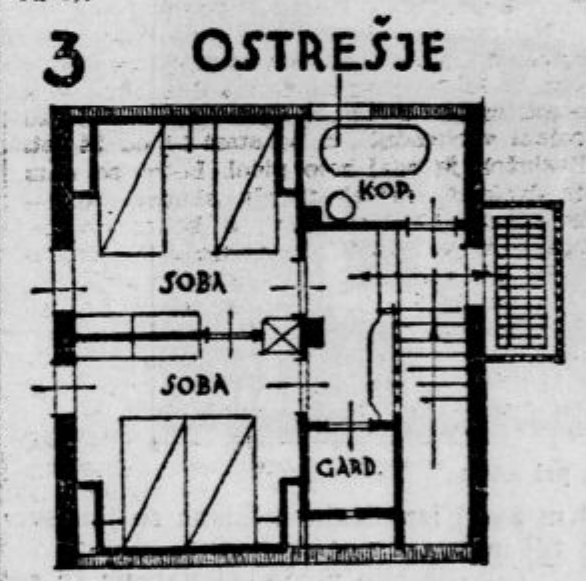
Marsikdo ima na razpolago potrebnih 40 tisoč dinarjev in morda tudi malo parcelo, pa je prepričan, da si ne more postaviti

lastnega doma. Če ima ta denar naložen na vezano vlogo z najvišjo obrestno mero s 6 odstotki, dobiva od obresti letno 2400 Din ali mesečno 200 Din. Za najeto skromno stanovanje pa plača pri današnjih razmerah najmanj 400 Din mesečno. Če si postavi lastno hišico, izgubi na obrestih sicer 200 dinarjev, prihrani pa si najemninu od 400 dinarjev mesečno in je torej za 200 Din mesečno na boljšem. Vrh tega stanuje pod lastnim krovom in ni odvisen od hišnega gospodarja.

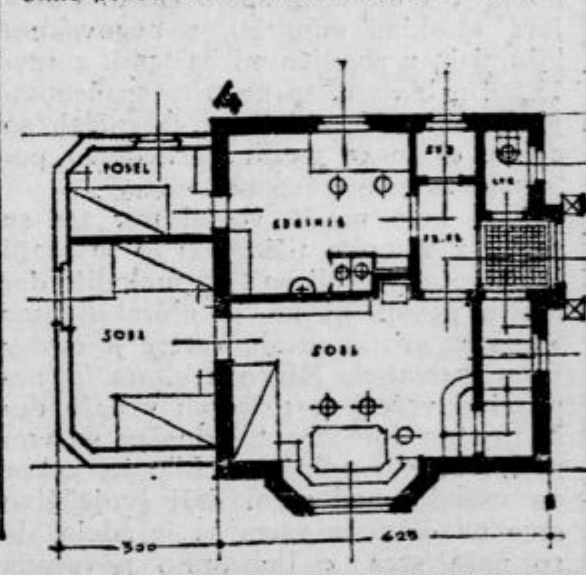
Pa vzemimo drugi primer. Nekdo ima samo 20.000 Din gotovine in nima nikakega zemljišča. V podeželskih krajih se dobe zemljišča za malo ceno; na periferiji Ljubljane so seveda dražja. Če vzamemo povprečno ceno 5000 Din za parcelo od 250 do 300 kv. metrov, tedaj je za gradnjo take hišice potrebno nekako 45.000 Din in mora toraj dotični najeti posojilo od 25.000 Din. Če za to posojilo plačuje z amortizacijo vred 10 odst., tedaj bo moral plačevati letno 2500 dinarjev za obrestovanje in odplačilo dolga, izgubil pa bo na obrestih za lasten kapital (20.000 Din) letno 1200 Din; skupaj toraj 3 tisoč 700 Din. Prihrani pa si bo najemninu za dosedanje stanovanje, ki znaša (če plačuje mesečno, kakor gori 400 Din) na leto 4800 Din; torej je še vedno na boljšem. Še bolj drastičen je tak primer pri onih, ki plačujejo sedaj še višjo najemninu kakor kalkuliranih 400 Din. Pri tem računu nismo upoštevali davka na novozgrajene hiše, ki pa znaša le 3 odstotke najemne vrednosti in na katerega ni mogoče naložiti nikakih samopravnih doličal.

Vsi, ki hočejo graditi računajo seveda s tem, da bodo v bodoče lahko udobnejše živeli, da bodo imeli večje dohodke in zato hočejo vnaprej postaviti kaj večjega. To pa ni potrebno, če dober in elastičen projekt pozneje omogoča racionalno razširjenje stavbe, ne da bi bili zato potrebni kaj večji stroški.

Če hočemo po našem projektu v primeru boljšega ekonomskega položaja ali povečanja družine pridobiti nove stanovanjske prostore, si lahko v ostrešju uredimo še dva spalnica kabineta, tako da se prenese spalnica staršev v eno sobo ostrešja, dočim se v sosednji lahko uredi spalnica za deco. Ker imajo te sobice namen le kot spalnice, je njih velikost v vsakem primeru zadostna. Vrh tega si lahko uredimo še kopalnico in posebno garderobo za oblačila, kakor tudi čistilni balkon, ki ob enem krije glavni hišni vhod pred vremenskimi neprilicami (slika št. 3).

Tako razbremenjeni pritlični prostori služijo odsej kot udobni stanovanjski prostori. Kuhinja se lahko zmanjša in s tem pridobimo posebno predsobo, iz katere je tudi di-

KOLINSKA VODA
MILO
PUDER
SHAMPOON
OKUSNE
BOZICNE KASETE

RDEČ ZIG FARINA

POKLON
NAVDUSENJA!

rekten vhod v jedilnico in jedilno šrambo, ki ima običajno lego in ki je bila prej mišljena je kot jedilna omara s posebno linico v levem kotu kuhinje poleg improvizirane postelje. (Glej sliko št. 4).

Leseno prosto noseče stopnišče nad dosedanjim vhodom v klet, vodi direktno iz sedanjega jedilnice odnosno dnevnega prostora k spalnicam. To stopnišče je proti vha-janju toplete pozimi zaprto na prvem posedu s steklenimi vrati in tvori nekakšno zadovoljivo kontrolo nad vstopom v ostrešje, kakor jo v normalnih hišah zelo pogrešamo. Če pomislimo, da je zazidana ploskev v našem primeru le 43 kv. metrov, je gotovo ta prostor najekonomičnejše in do skrajnosti izrabljen. Tak elastičen projekt je primeren tako za malega človeka, prilagoditi pa se da tudi za potrebe onega, ki si hoče postaviti kaj večjega z možnostjo še nadaljnega razširjenja.

Kakor je namreč iz skice 4 razvidno, se da tudi pritličje s primernim prizidkom še nadalje povečati. Na ta način dobimo še novo udobno spalnico ter kabinet za služkinjo, tako da imamo končno jedilnico, tri spalnice, kuhinjo, kabinet za služkinjo, kopalnico, jedilno šrambo, garderobo v ostrešju, stranišče, klet in pralnico. Ta prizidek je urejen tako, da dobimo nad njim sončno teraso, ki da celotni stavbi še posebno prijazno lice. Do konca izgrajena hišica nudi torej vse, kar potrebuje srednje številna meščanska družina. Pričnemo pa jo lahko graditi z malim kapitalom.

Bodimo torej skromni, če so skromna naša sredstva; zlasti pa ne gradimo v takem obsegu, da moramo računati z najemnikom, kajti tak račun ni siguran za daljšo dobo. Jo pa tudi prijetnejše za gospodarja, če je v hiši sam, kakor pa če se mora ozirati na tuje sostanovalce.

Te vrstice smo napisali, ker opazamo v vseh sosednjih državah velik pokret v cilju, omogočiti širokim plastem ljudstva uajcenejša stanovanja kakor to zahteva splošni padec cen in nazadovanje dohodkov posameznika, na drugi strani pa zaradi tega, ker je praksa pokazala, da so mnogi, ki so gradili preobsežna stanovanja in so računali z visokimi najemninami, prišli v neprijetni položaj, ki se lahko še poslabša.

Arh. Ivan Zupan.

ATELIER

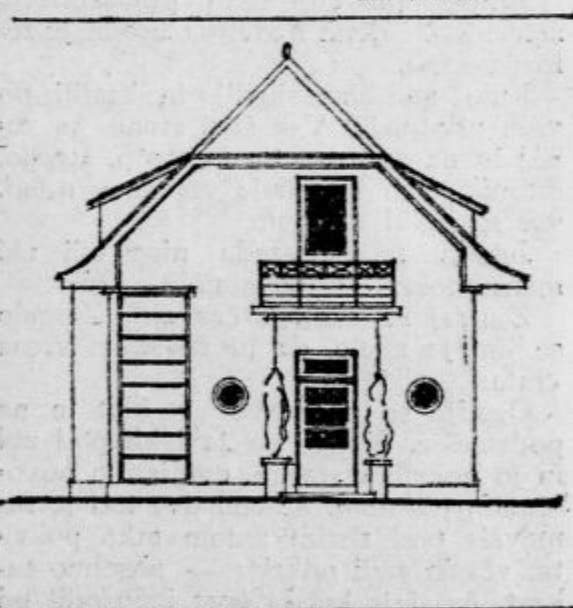
NOTRANJE

ING-J. OMAMEN

ARHITEKTURA

LJUBLJANA

Levstikova ulica
na Vrtači

Radivoj Peterlin-Petruška: Od polnočnice

S hutora, kjer sem tisto zimo počeval, je bilo do župne cerkve petinštirideset vrst (to je po naše 46 km). Tisti teden pred božičnimi prazniki je bil župnik na našem poselku, pa sem zaprl šolo in se odpeljal z njim. Ime mu je bilo Adam in je bil prav feist fant, pivec in pevec, da malo takih. Pozneje ko je bil premeščen v Saratov na Volgo, in sem ga obiskal, je hodil na konservatorij in je pel kakor Šajapin. Tudi postave je bil krasne. Plečat, močan, črnih las, črnih oči, belih zob in dekleta in celo omožene ženske so ga gledale. Ker je bil odkrite narave in ni znal hianeviti, so mu začeli razni maštri in cekmoštri kmalu prebirati kosti in ga skozi zobe vlačiti. Pa on se za to ni mnogo zmenil. Z roko je zamahnil in živ vel dalje svoje Bogu dopadljivo življenje: opravljal je službo božjo vestno, pridigoval pa tako, da so ljudje jokali.

Mene je imel posebno rad. Pred leti sem mu zložil za god latinsko pesem z akrostihom spredaj in s trozložnimi rimami na koncu. Tedaj sem mu za vedno k srcu prirasel. Vzel me je s seboj za ministranta, kadar je obiskoval poselke svoje fare, ali poročal zakona željne pare po hutorih. Včasih sva se vozila

pred pustom po tri tedne s svatbe na svatbo. Uloga slavnostna govornika je bila ob takih prilikah zame kot nalašč. Na ta način sem spoznaval ljudi, oni pa mene.

Po polnočnici so prišli inovitejši v župnišče voščit župniku vesele praznike. Seveda so bili postreženi s pijačo in prigrizkom. Pri slovesu mi reče eden: »Her Franc, vi se peljete z menoj na hutor!«

»Ne,« pravi župnik, »on je moj gost!« »Samo za danes naj se pelje k nam, gospod župnik, jutri mašujete tako v Velidarovski, gre pa po naši lahko zopet z vami; saj tukaj jih imate že tako toliko, da se den delajo!«

Ošvrknil je s pogledom pri sosednji mizi sedeče domače učitelje, se poslovi še enkrat od župnika z »nasvidenje jutri!« in me potisnil skozi vrata v vežo.

Oblekla sva kožuho. Pred vrati so čakale sani s trojko belcev. Spredaj na kozlu je sedel kočijaž cigan Janko, poleg njega pa k nam obrnjen žid Avram, moj stari znanec. Zada je sedela na širokih varnih saneh gospodarjeva čekinja, lepa Marusja. Sedla sva vsak na eno stran k njej, da bi je ne zeblo, pred nas na klopec na sta se skobacala gospodarjev brat Martin in prikaščik — delovodja Gerasim.

»Trogaj!« je zapovedal gospodar in sani so zdrsele kot pero lahke na cesto.

»Stoj!« je zakričal zunaj vasi. »Avram! Ali si položil butelje v sani in drugo, kar sem ti naročil?«

»Vse je v redu, Tomas Andrejevič: kakor ste zahtevali, tako sem storil. Lepo v slamo sem jih zavil, da se ne razbijajo...«

Vesela družba nas je bila. Razen Avrama in gospodične Marusje smo bili vsi okajeni, eden manj drugi bolj. Pa saj je bil Božič.

A noč je bila temna, nebo oblačno, jugovzhod je pihal in sneg je naletaval. Cigan je zamahnil z bičem, konjički so poskočili in se spustili v dir. Veter je pihal vedno silneje in snega je bilo vedno več. Cigan je zapel zategnjeno pesem, pa kmalu utihnil. Tudi konjički so popustili, Avram se je vedno bolj krčil in stiskal glavo v ovrtnik, nam žadaj pa je bilo tako prijetno toplo.

Menda sem malo zadremal, a naenkrat ležim vznak v snegu, poleg mene pa se valjajo ostali znanci. Gospodar kriči na cigana: »Mrcina pijana, kam si nas zapeljal, še ubil nas boš vse!« Cigan drži konje za uздо in poravnava vprego: »Pred zajcem so se splašili, pa so zavili malo v stran, no, pa so se nazgale sani in to je bilo vse.« se izgovarja. Marusja stoji začudena in molči.

Malo proč pa otepa Avram s kučmo sneg s sebe in tarna, da joj: »Tomas Andrejevič! Vidite, zakaj sem se peljal z vami, da še domov ne bom več živ prišel. Kaj bo z mojimi otroci in ženko? Nič več ne sedem gori, kar peš pojdem.

»Se sreča, da se nobenemu ni kaj hujšega zgodilo,« pravi Martin Andrejevič — »ti, cigan, kar zadaj sedi, te ne maramo za voznika, bom že sam opravil to delo.«

Spravi se na kozla, žid sede nezaupljivo k njemu, mi zadaj in hajd z božjo pomočjo naprej.

Vozimo se eno uro, vozimo se dve. Kdaj že bi morali biti na hutori, a nikjer nobene hiše, ne drevja, ne skale, prav nič, le gola široka stepla in burja tuli okoli nas in sneg se vali. A poti nobene: vse je globoko zasneženo. Tudi psa ne slišiš od nikoder, da bi se podali v tisto stran.

»To je pa že od sile,« se jezi gospodar, kam se pa prav za prav peljemo? Martin, zavij na desno saj smo čisto zašli: prej nas je brla burja od zadaj zdaj nam pa meče sneg naravnost v obraz.

Martin potegne vaieti in udari z bičem. In zopet se peljemo dalje, dalje brez konca. Tri je potovo že zdavnaj proč, konji so že trudni, hutora nikjer a

do belega dne je še zelo daleč. Kaj bo? Mraz pritiska vedno bolj, v noge ga čutimo že pošteno, burja in sneg pa početa odnehati.

»Zmrznili bomo!« tarna Avram — prav gotovo bomo zmrznili v tej nevihti. Pri Skaržinskih je onega leta ob takem vremenu zmrznila dekla sredi dvorišča, ko je nesla juho iz kuhinje v hišo. Drugo jutro, ko je snežni metel prenehal so jo našli: na tleh je čenela, v rokah pa je držala skledo z zmrznjeno juho. — Tako se bo zgodilo z nami. Ah, zakaj sem šel z doma?!

In vsega tega je kriv ta prokleti cigan!« rentič Martin. Toda cigan Janko ne posluša: zasnel je v tistem zavetju za Martinovim hrbtom.

»Stric!« pravi Marusja, »mene tako v noge zebe, da jih skoraj ne čutim. Ustavite, da zlezem s sani in se malo sprehodim.«

»Kaj misliš v snegu utoniti? Potrpi malo, saj moramo vsak čas kam priti.« A burja tuli in mraz kritička še hule. Toda nebo se lasni. Zdi se mi, kakor da se je prikazala zvezda in se zopet skrila. Konji še komaj gazijo globoki sneg. Kar obstali bodo.

Naenkrat se začne pred nami vzdigo-vati nekaj temnega, kakor kakšna g-mila, vedno večje in širše nastaja. Ali je mogoče hiša ali kako drugo poslop-

Tam si ti, ki me misel note cmami

Po vsem svetu divja pošast gospodarske krize, brezposelnosti in bede. Mogoče je položaj v drugih deželah še hujši kakor pri nas. Zato smo se letos pred Božičem obrnili na naslove nekaterih naših rojakov v tujini ter jih prosili, naj nam sporočijo podatke o svojem življenju in trpljenju na tujem. Izmed številnih odgovorov jih objavljamo tucet, ki se nam vidijo spričo današnjih razmer posebej značilni.

Iz vseh odseva bridko spoznanje, da je tujina mačeha... Naš izseljenec, večinoma rudar, čuti to v

Lens, FRANCIJA

V našem okolišu opravljamo samo rudarska dela. Jugoslovenov je tukaj približno tisoč, večinoma so oženjeni in družinski očetje. Kriza se pozna pri nas kakor povsod drugje in delamo samo pot posadov na teden. Zaslutek zavisi od kategorij. Delavci od 14 do 19 leta zaslužijo 14 do 22 frankov dnevno, delavci od 19 leta naprej 26 do 35 frankov brez doklad. Draginske doklade znašajo 19 odstotkov in se izplačujejo vsem enako.

Samci porabijo dnevno 10 do 12 frankov za hrano. Moška obleka stane 250 do 650 fr., ženska 80 do 400 fr., otroška obleka 50 do 150 fr. Rudniško stanovanje s štirimi sobami stane 1250 fr., s šestimi sobami pa 1430 fr. mesečno. Privatna stanovanja so znatno dražja in stanejo 60 do 150 fr. na mesec. Moška obutva stane 50 do 120 fr., ženska in otroška sorazmerno; žive je srednje drag.

Pri nas imamo Delarsko podporno društvo in društvo Sv. Barbare. Brezposelnosti doslej vsaj med našimi rojaki ni.

V. F.

Bruay en Artois, FRANCIJA

Tukaj živi precej Slovencev in tudi Hrvatov po številu približno 300 mož. Polovica nas je samcev, polovica oženjenih. Delamo večinoma vsi v premogovniških, naše delo je zelo naporno in nevarno, pretežna večina nas je tukaj že šest do sedem let.

Razmere so se v tem času temeljito spremenile. Kriza in brezposelnost se pojavlja tudi pri nas, letos so nam znajzli plače in v obračun so začeli uvajati tudi takozvane praznike. Vendar ni to povsod enako. V rudniku Comp. Bruay, kjer sem zaposlen, smo pred tremi meseci imeli vsak teden po en dan prost, zdaj pa že tri mesece redno delamo, dočim v drugih rudnikih vsak teden praznujejo eden ali celo dva dneva. Doslej se niso odpustili mnogo naših ljudi, čeprav so redukcije prizadele tudi majhno število Jugoslovenov (samcev), toda ti so bili odpuščeni večinoma po lastni krivdi, ker se niso držali zapovedi delavčevih šest dni, sedmi dan pa počivati.

Naš zaslutek je različen. Plačujemo nas po razredih, razdeljeni pa smo v tri razrede, od katerih je najnižji osmi, najvišji deseti. Vsak novodošli delavec dela najprej brez razreda, šele čez nekaj časa ga uvrstijo v osmi razred, in če je sposoben, napreduje pozneje v deveti razred. V desetem razredu pa so že sami kvalificirani rudarji.

Naše delo je akordno, plača v razredih pa se razlikuje na ta način, da zasluži nižji razred praviloma dva franka manj od višjega razreda. Zaslužimo pa pri sedanjih krizi v desetem razredu od 32,9 fr. do 36 fr. v sklopu. K temu treba prilepi še 22 odstotkov doklade, tako da lahko računamo rudarsko dnevno plačo za kvalificiranega delavca v desetem razredu na 40,15 frankov. Oženjeni, dobe poleg tega še draginske doklade za otroke, seveda samo za tiste, ki žive tukaj, in sicer znaša doklad za prvega otroka 1 fr., za drugega 1,50 fr., za vsakega nadaljnjega 2 fr., tako da dobi rudar s tremi otroki na vsako dnevno 4,50 fr. doklade. Izdatki za vsakdanje življenje se ne dajo točno opredeliti. Moje številke so samo približne. Samci plačujejo za hrano in stanovanje povprečno vsaki 15 dni 180 fr. Življenje in obleka sta po moji sodbi dražja kakor v Jugoslaviji (kg moke 3,10 fr., meso 10 do 14 fr., mast 10 do 14 fr., sladkor 3,50 fr., liter mleka 1,50 fr.). Delavski čevlji stanejo 35 do 85 frankov, delavska srajca 10 do 40 fr.

Stanujejo vsi v rudniških stanovanjih, ki se ravna po številu družinskih članov. Za stanovanje s tremi do petimi sobami, kuhinjo, pralnico, kletjo in koščkom vrta za zelenjavo plačujemo 5 do 9 fr., električno in vodo seveda posebej.

Imamo društvo slovenskih rudarjev Sv. Barbare in društvo Rožnega venca. V Bruayu so tri slovenske gostilne. Nekaj Slovencev se je dalo prepisati za Francoze. Vsebe se počutimo vsi Slovenci in Jugoslovenov ter vse naše družine tukaj precej dobro. Kruha nam doslej ni treba stradati. Kriza pa se čuti tudi pri nas in kakor sem že v uvodu omenil, ni več tako kakor je bilo pred leti. Vsa čast pa velja francoskemu narodu. Francozi so mirni in dobri ljudje. Vsem rojakom v domovini voščimo srečen Božič in veselo novo leto. J. F.

je? Zdjaj je čisto pred nami, visoko ogromno. Konji obstanejo in hrizajo. Stric Martin stopi s kozla in gre gledat. »Skirda (kup) slame je.« pravi, prime konje za uzo in odpelje sani od vetra v zatijše.

»Tu bomo lažje počakali jutra«, pri- stavi, nato zbudi cigana, mu da prazno vrečko in ukaže poiskati plev za ko- nje. Potem naredi v skiridi prostor za ležišče in povabi Marusjo in druge, kdor hoče iti na toplo ležati. Gospodar pa odpre steklenico žganja, naredi par dolgih požirkov ter jo ponudi meni: To dušo priveže! Potem pijejo tudi drugi. Nekako zadovoljni ležemo, odenemo se s kožuhi in zadremamo.

Le Avram ne spi. Nemirno stopica okoli slame, gleda v noč in premišlju- je in čaka, kaj bo.

Ne vem, koliko časa smo spali. Zbu- dil me je preplašeni glas žida, ki kaže gospodaru nekam z roko in ga sili, naj gre pogledat veliko čudo. Gospodar vstane in gre za Avramom, jaz pa za njima. Vihar je ponehal, na nebu se bliščijo zvezde, vzhod nam naznanja le- po jutro. Čez polje pa prilijajo ali se vali k nam nekaj žarečega, grozečega. Vedno bližje je. »Kaj bo, Avram?« Je že tu. Širje fantje so in eden drugi v roki veliko papirnato, od znotraj raz- svetljeno zvezdo.

Eysden, BELGIJA

V Eysdenu živi približno 50 do 600 Slovencev, med njimi je tri četrte samcev in ena četrtna oženjenih. Večinoma se pre- življamo z delom v rudnikih. Nekateri so se kotili tudi drugih poklicev. Postali so gostilničarji, krojači, potniki itd. Brezpo- selnih tukaj nimamo, pač pa apraznje- mor vsak ponedeljek in delamo torej samo pet dni v tednu.

Zaslužijo se od 35 do 70 fr. dnevno in za- slušek se ravna po delu. Skoro vsi ru- darji stanojejo v rudniških stanovanjih, kjer imajo po 4 do 8 sob, za katere plaču- jejo mesečno 60 do 80 belgijskih fr. Pše- nena moka stane 1,50 fr., sladkor 2,60 fr., goveje meso 8 fr., mast in slanina 8 do 9 fr., mleko 1,50 fr., moška obleka se dobi od 150 do 700 fr., blago za ženske obleke stane 7 do 8 fr., platno 10 do 15 fr.

Imamo Jugoslovensko podporno društvo, društvo Sv. Barbare, Pevsko društvo »Zvonec« in tamburaško društvo. Zadnji dve društvi vodi g. Alojz Hribar. Pevsko in tamburaško društvo ima tudi knjižnico, v sosednjem rudniškem obratu Vaterschel, Schwarzborg in Vinterslat je takisto dosti naših rojakov, a o njih ne morem poročati, ker mi njihove razmere niso znane.

J. C.

Vaterchel, BELGIJA

Tukaj je mnogo Slovencev. Doslej ni- smo strdali kruha, če pojde pa tako na- prej, bo začelo tudi nam zmanjkovati naj- najnujnejšega. Pred letom dni je rudar za- služil po 70 frankov dnevno, zdaj jih za- služi komaj polovico. Delo pa je narav- nost nečloveško. Draginja je občutna, tudi brezposelnost je precejšnja. Sosednji ru- dnik je pred časom odpovedal 700 ru- darjem, tisti našim. Zjaj žemlje delavce nomalet zopet na delo, a seveda proti znatno skromni mezd. Dela se pa tukaj samo pet dni v tednu. Vesele božične praz- nike vsem v domovini! I. R. in A. G.

Marl v Westfaliji, NEMCIJA

Naš kraj leži na skrajnem severu Po- rurnja, kjer se že konča industrija in v- glavnem začne kmetijstvo. Slovencev je tukaj približno 18 družin, čijih družinski poglavarji živijo v tem kraju že 20 do 30 let. Večinoma so torej že rentniki, njih si- novi pa so po poklicu rudarji, brezposelnih in slabo težko življenje v sedanjih krizi.

Pred krizo je bilo v rudniku Brasser za- poslenih približno 40 rojakov, danes jih je tam le še 7. Med njimi sta dva družinska očeta in pet mladih samcev, ki so vsi bili rojeni v Nemčiji; in so stari 17 do 24 let. Zaslužek je zdaj zelo pital. Letos so nam že dvakrat znajzli mezde, skupno znanje znaša 13 odstotkov, za konec decem- bra nam je pogodba ponovno odpovedana.

Koparji zaslužijo danes v najugodnejšem primeru od 3 mark dnevno, vozači imajo 20 odstotkov maži, plačilo zavisi tudi od starosti, ne samo od dela. Od navedenega zaslužka pa moramo plačati socialno za- varovanje, kar znaša 18 do 35 mark me- sečno, dalje 10 odstotkov dohodninskega davka. Stanovanje stane približno 27-37 mark na mesec. S tem pa se niso popolno- ma lažnane vse naše datjave. Obleka stane 30-120 mark, čevlji 5-18 mark. Rud- niški dajojo rudarjem premog, q po 4 pfe- nigor Kolčina je seveda omejena.

Naši brezposelnost prejemo šest mesecev brezposelnost podpore, čije rok se je skre- lji z zadnjo zaslužno uredbu na 20 tednov. Po- tem so navezani na takozvani Wohlfahrts- amt. Ta podpora pa je zelo skromna in znani so primeri, ko dobi samec za ves mesec komaj 15 mark ali celo nič. Kakor plače so znižali tudi rente, nekateri stare- ši rojaki prejemaajo celo, drugi pa samo delno rento. Višina rentnih plačil je zelo omejena in v splošnem bomo odmerjena.

Cene za življenjske potrebščine se niso niti od daleč znižale, tako da bi bile v skladu z znižanjem mezd. Mleko stane 20 pf 1, pšenica moka 25 pfenigor funt, sladkor 25 pfenigor funt, kruh 15 do 20 pfe- nigor funt. (Funt je pol kg naše teže).

V Marlu imamo slovensko društvo, ki smo ga ustanovili leta 1925 pod imenom Jugoslovensko delavsko društvo. Vključeno je v Zvezd Jugoslovenskih podpornih dru- štev v Nemčiji. Namen društva je podpi- ranje rojakov z nasveti in materialno ter gojitve slovenskega jezika in pesmi ter domačih običajev. Vesele božične praznike in srečno novo leto vsem bralcem in bra- kam »Jutraj«.

I. M.

»Kdo ste in kam greste?« jih vpraša gospodar.

»Iz Mihajlovke smo, z zvezdo hodimo pa praznike gremo voščit na hutor k Antonovim!«

»H katerim Antonovim?«

»No, h kateremu pač; k Vašim, To- mas Andrejevič!«

»Tomas Andrejevič je ves začuden. Ali je še daleč do hutora?«

»Dve minuti Tomas Andrejevič, niti ne. Pa kaj se norčujete iz nas, saj sami veste.«

»Počakaite nas tam. Takoj se pripe- ljemo za vami.«

»Kdo bi si mislil, mi je rekel gospo- dar, ko so trije kralji odšli, da bom kdaj na sveti večer, minuto hoda od doma, kot Jezušček zunaj na polju spal na goli slami.«

DAME!

Sanoform

Ker mačeha je tujina

Nemčiji, v Franciji, v Belgiji, na Nizozemskem, v Ame- riki. Odtrgan od rodni tal se na tujih tleh težko bori in skoro brez izjeme ga dviga želja: Domov! Domov! Kajti kedaj si želi samotni človek domovine bolj kakor za največji praznik v letu, ko bi morala biti slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji...

Recklinghausen, NEMCIJA

Tukaj smo naseljeni v južnem delu me- sta in sicer o okolišu rudnika Köhlig Lü- wig. Naših duš je približno 300. Moški smo večinoma rutarji, z majmi izjemami so naši ljudje tudi rokodelci.

Naš rudar zasluži mesečno največ 150 do 160 mark, od tega mu odtrgajo razne davščine, tako da mu ostane izven stanova- nja na mesec kakšnih 95 mark za življe- nje. Ta zaslužek pa je že najvišji.

Cene življenjskih potrebščin so raz- lične, družina s petimi osebami porabi me- sečno najmanj 80 mark. V zadnjih letih je postalo življenje tukaj zelo težavno.

Nad polovico naših rojakov tukaj je in- validna. Ti prejemaajo invalidno rento, ki znaša približno 70 do 75 mark. Poznam pa rojake, ki niso več delazmožni in še nimaajo dovolj vplačanih let v zavarovalno blagajno. Ti ljudje so največji reveži. Njih dohodki znašajo 25 do 55 mark, k čemur se lahko doda še malenkostna podpora iz sirotinskega fonda.

Organizirani smo v Jugoslovenskem de- lavskem in podpornem društvu, ki obsto- ji že deset let. Zelo pogrešamo slovenskih knjig. Radi bi si ustanovili knjižnico, da bi nam bila domača beseda v ustehe vsaj v časih, ko smo finančno popolnoma po- tri, ker grelo veliki odstotki naših prispev- kov za brezposelne podpore.

F. D.

Gelsenkirchen, NEMCIJA

Naš kraj je zelo velik in šteje 364.000 prebivalcev. Povsod vidiš same tovarne in dimnike. Ko sem prišel v te kraje, sem bil med prvimi naseljenec. Kmalu so se za- čeli dosegljivi še drugi Slovenci in Hrva- ti, pa tudi Čehi. Slovenci smo šli v jame, Hrvatji in Čehi v tovarne. Hrvatov pa je kmalu zmanjkalo.

V začetku se je dobro služilo, kajti Nemci niso hoteli priležati za težko delo in so hoteli živeti gospodsko življenje. Danes pa marsikateri »gospoda« iz prejšnjih časov ceste pometi. Ni ga še tako težkega in zmanjane dela, za katerega ne bi prijel Nemci sami. Sila kola lomi.

Naši dohodki so zelo nesorazmerni. Inva- lidni, stari 65 let, dobiyajo od 70 do 117 mark, pa tudi samo od 40 do 53 mark re- nte. Brezposelnost samci prejemaajo 32 mark, oženjeni pa 52 mark mesečne podpore. Živ- ljenje je torej zelo grenko in ni čuda, da ljudje pobolevajo od vseh mogočih slabo- sti.

Draginja je tako velika, da je z dohodki pod 200 mark mesečno težko izhajati. Kruh stane 40 pfenigor kg, meso 1,40 mar- ke kg, krompir 70 pfenigor kg, mast 1,10 marke kg.

Ko sem prišel sem, je bilo po cestah vse polno plunčev, danes pa so se razmere tako poslabšale, da nikjer več nobenega ne vidiš. Vse datjave prevažajo izplačovalci na delavce, če pa kdo prosi za kakšno pod- poro, ga odpravijo z izgovorom, da še svo- jim nimajo kaj dati. Odganjajo nas z iz- govori, naj se obrnemo na lastno državo. Prejšnje čase so hoteli naši ljudje, ki jim je postalo življenje v teh krajih pretežko, v Belgijo, Francijo in na Holandsko. Zdjaj je tudi tega konec.

Kar nas je starih v tujini, si želimo na stara leta domov, da bi mogli vsaj umreti in počivati v domači zemlji.

Med nami je tudi nekaj primorskih ro- jakov. Ti prejemaajo od svojega konzula vsakovrstne podpore, seveda proti zagoto- vitvi, da so fakšni.

Prosimo, pobrižajte se na merofajnih mestih vsaj za naše uboge vdove, ki ne le, da ne prejemaajo nobene podpore, ampak niti do svojih dokumentov ne more- jo. Aneliramo tovarne na naše poslane in jih prosimo, da se nas spomnijo v na- rodni skupščini.

A. K.

Recklinghausen, NEMCIJA

Pri nas živimo v popolnoma nevarnih raz- merah. Nihče ne ve, kaj se dela in kaj se plete po višjih nemških uradih proti izse- lencem. Naš položaj je zelo črn in naša eksistenca ogrožena. Vsak čas se lahko zgodi, da nam ukinejo brezposelne podpore, posebno onim, ki prejemaajo takozvano Wohlfahrtsunterstützung. Takšen slučaj se je nedavno primeril v Gladbecku.

V mestnem delu Recklinghausena O. VI. živi 36 slovenskih družin, ki štejejo 154 duš. Med njimi je 34 družinskih očetov, od teh je 21 zaposlenih, 13 pa brez posla. Ru- darskih upokojencev je 9. Trideset žensk živi tukaj od blisnega gospodinjstva. O- mladine je 15 fantov zaposlenih v rudniku, eden je pisar, trije delajo na kmetih, eden je mizar, eden knjavnikar, eden pleskar in slikar. Cela vrsta mladenčev pa je brez posla, ker nas »izozemec« sistematično povsod odriyajo. Med nami so tudi 3 ru- darske vdove.

Vdove in upokojenci žive od rent, ki zna- šajo 20 do 80 mark mesečno. Kjer renta ne doseže gotove vsote, jim dajajo neko- ro Wohlfahrtsamta, tako da znaša najvišja postavka za zakonski par brez otrok 54 mark, z enim otrokom 65 mark, z dvema otrokoma 76 mark itd., do največje postav- ke 98 mark mesečno, to se pravi rente in doklad skupaj.

Zaposleni družinski očetje zaslužijo na dan povprečno 6,50 do 8 mark. Od tega za- sluška odpadejo razne davščine na dohod- nino, bolniško, pokojninsko in starostno za varovanje brezposelnost zavarovanje, cerk- veni davek, itd. Iz teh podatkov se vidi, da ne ostane delavski par prav nič, kajti sta- novanja so zelo draga, čeprav cenejša ka- kor pri vas. (za tri sobe se plača 20 do 28 mark, za štiri sobe 26 do 32 mark mesečno). Brezposelnost dobivajo podpore, ki pa je ta- ko skromna, da od nje ni mogoče živeti. Po šestih mesecih pa se tudi ta podpora ukine in tedaj se začne pri naših ljudeh usoda siromakov, ki žive samo od naklo- njenosti uradov in od miloščne drugih. V Nemčiji se poleg vseh davščin danes pla- čuje takozvana krizna postavka, ki je na- menjena za odplačevanje dolgov in renara- čij. Pri iztirjevanju te davščine ne dela- jemo nobene razlike med svojim in tujim življenjem, daal dajajo vse prednosti in ugod-

nosti v prvi vrsti svojim ljudem. Pri nas imamo Jugoslovensko delavsko in podpor- no društvo, ki deluje že 10 let. V socialnem in gospodarskem pogledu je za nas mnogo stordla Zveza jugoslovenskih delavskih in po- rornih društev v Nemčiji. Rojakom že- limo vesele božične praznike in srečno novo leto.

A. K.

Herne-Holthausen, NEMCIJA

Tukaj živimo v zelo kritičnih razmerah. Naš zaslužek je tako pital, da jedva krije- mo najnujnejše življenjske potrebščine, plačevanje stanovanja in nakup obleke pa nam že dela težave.

V našem okolišu je okrog 100 slovenskih družin. Dela pa vsega skupaj samo 10 oseb, ostali so brezposelnost. Rudarji kopači, ki so tako srečni, da imajo delo, zaslužijo 7 do 8 mark na dan. Seveda ta zaslužek ni čist in je treba od njega odšteti vse odtegljaje. Pristavljam še, da se takozvana krizna pod- pora ne podeljuje izozemcem, čeprav se od njih zahtevajo prispevki tudi v ta namen.

Društvi imamo pri nas dve, in sicer Du- švo sv. Barbare, ki je bilo ustanovljeno že l. 1909 ter Jugoslovensko delavsko in podporno društvo, ki se je ustanovilo v no- vembbru 1930. Poleg tega obstoji še bivše avstrijsko rudarsko društvo in društvo z imenom »Slozas«. V teh dveh organizacijah so sami Slovenci, ni jih pa veliko.

V ponedeljek 30. novembra t. l. nas je po- selil delegat Narodne strokovne zveze iz Lublanske g. Rudolf Juvan, ki nam je krat- ko opisal razmere v domovini ter omenil, da se v Jugoslovijski delu na to, da se bomo lahko vrnili v naš rojstni kraj in se nam ne bo več treba klatiti po tujem. Želim, da bi se te obljube skoro uresničile, kajti siromakstvo in beda sta pri nas prišlo do vrhunca. Če je kdo imel kaj rehrankov, jih je porabil. Pohištva ni mogoče prodati, ker ga nihče ne mara kupiti, brez denarja na ne obtebi siromaka delavca noben vlak nikamor. Obrabamo se na odločujoče čini- telje s prošnjo, naj se zavzamejo za nas.

Jugoslovenska vlada naj poskrbi, da se socialno-politični dogovor z Nemčijo razre-ši, da se zavaruje koristi naših nebedne- ših in da se jim pomaga do pravice, ki jim pripadajo. Krekvi in zdravi smo odšli vsi črni z nemškimi agenti v Nemčijo in misli- mo, da smo vsaj to zaslužili, da nas država kler smo porabili svoje najboljši moči po- stavi zopet tja, kjer nas je svoj čas iskala. Vesele praznike vsem rojakom v domovi- ni.

A. H.

Gladbeck, NEMCIJA

Zanima vas, kako živimo na tujem. Pri nas se živi zelo žalostno. Večina nas je brezposelnih, imamo družine in otroke, na- ši dohodki so malenkostni, datjave ogrom- ne. Oprostite, če povem, da imamo velike težave, kadar iščemo kakšne listine v do- movini. Poznam primer, da ima zaradi nu- jo potrebne dokumenta naš človek 400 mark škode, listine pa še vedno ni od ni- kod, čeprav se mu je zagotavljalo od vseh strani, da bo kmalu prišla.

Naši brezposelnih rojakov je tukaj več- sto. Srečni so tisti, ki delajo, pa tudi nim- ni postojano z rožicami, ker praznujejo vsak teden po dva dneva. Društvi imamo dve, Jugoslovensko in podporno društvo in društvo sv. Barbare. Pozdravljamo vse rojake v do- movini.

J. K.

Hamborn-Neumühl, NEMCIJA

V Hambornu živi okrog 5000 Slove- cev, v bližini rudnika Neumühlja nas je

Predstavniki Zveze jugoslovenskih delavskih in podpornih društev v Nemčiji

Slika predstavlja ožji odbor zveze, predsednike v zvezi vključenih društev, predse- dnika podružnic in krajevne zastopnike iz Porenja in Westfalije, posneta pa je bila ob priliki veličastne proslave desetletnice omenjene Zveze dne 29. novembra letos v Essenu, o čemer je »Jutro« obširneje poročalo.

Nabavljajte svoje potrebe samo v tuzemstvu!

Mi izdelujemo:

vse tehnično gumijasto blago, nadalje vse vrste gu- mijastih valjev, gumijastih obrobov za otroške vo- zčke, gumijaste plinske cevi in frigratorje, gumijasta tesnila (Dichtungen) za okna, gume za kočnice in pedale za dvokolesa, v prvovrstni kakovosti po naj- nižjih cenah kot najbolj sposobna gumija- stih izdelkov.

„SEMPERIT“

jugoslovenske tvornice gumijastih izdelkov družba z o. z.

Tvornica: KRANJ — Prodajni oddelek: Zagreb, Nikolićeva ulica 6-8.

Krst šestega sina

Družina se je stiskala ob toplo zakurjeni peči. Jaslice v kotu so bile skromno razsvetljene. Ob mizi je stlel oče Anton in se od časa do časa praskal za ušesom.

Skrbi so ga trle. Ljudem tam v naših hribih pozimi huda prede! Očetu Antonu pa je šlo še prav posebno trdo: Bog je le nekam prepogosto blagoslovil njegov zakon!

In tako bi bil potekel sveti večer v Antonovi družini v molku tihi molitvi in še tišjih sanjah na zabeleženje žganice, da ni nekaj zavekalo tam v kamri!

Tisto vokalno je zdrnilo očeta Antona iz globokih misli. S pestjo se je uprl ob mizo, namršil je obrvi in se zagledal v vrata tam zadaj.

Dolgo je gledal. Nazadnje so se je odprla vrata. Teta Neža je pomolila svoj razgreti obraz v izbo in izjavila kratko in jasno: »Sin!»

Takrat pa se je obraz očeta Antona razlezel v prijazne maline gubice, otajal se je, takorekoč in važno je spregovoril: »M-hm!»

Res je, da se oče Anton ni preveč veselil takega božičnega darila — ali — šest sinov zaporedoma je pa tudi nekaj!

Počasi se je dvignil od mize in odštrkljal v kamro.

Šesti sin ni bil kaj prida korenine, nekam droben je bil, pest je tlačil v usta in to.

Oče Anton ga je skrbno ogledoval in je odločil: »Nekam slab se mi vidi, še umreti utegne, predno se razraste! Nak pogani ne sme odrasti, kar jutri zjutraj ga bomo zanesli h krstu!»

In se je zavlil v kočuh ter se nanotil. Pregovoril je sosedo Tineta in strica Petra, da sta se odločila na težko pot. K farmi cerkvi v dolini je tri ure hoda. In v raki zimi! Pa kaj bi! Za večno življenje svojega bližnjega se mora človek žrtvovati!

Zgodaj zjutraj so se nanotili sosed Tine stric Peter in teta Neža s malim povanom. Oče Anton jim je še prej potrpel z dobrim brinjevcem.

Sneža je bilo do nase in še čez, le s težavo so si utirali pot v dolino.

Ko so stonili vsi izmučeni in zasopli pred župnika, se jih je pobožni mož zelo razveselil. Primerno je pohvalil njih vztrajno versko gorečnost.

Pred krstnim kamnom se je obrnil do strica Petra: »Kako pa mu naj bo ime?»

Stric Peter je dejal: »Hm, res ne vem, kako bi uredili to stvar!»

Teta Neža: »Pa res ne vem!»

Se je vmešal sosed Tine: »Veste kaj, Tine naj bo, kakor jaz!»

»Pa res naj bo!« sta odgovorila stric Peter in teta Neža.

Tako so lepo uredili vso stvar in odšli v krčmo. Premraženi so bili in trudni.

Zasedli so mizo za pečjo. Teta Neža je položila zavitek z malim kristjanom na mizo.

Privoščili so si kuhane vina. Najprej za potrebo. Potem za dobro voljo. Potem — kar tako. — Posebno sosed Tine je bil pri volji, ker je mali dobil po nemu ime.

Zmračilo se je že, ko so se dvignili na noč. Nekam ginitni so bili vsi, posebno teta Neža.

Stric Peter je prižgal leščerbo in stopil v gaz. Sosed Tine za njim, zaidej teta Neža z malim Tinčetom.

Nekam mlahavo se je zibala ginitna trojica v hrib. Težka, takale ponočna pot!

Teta Neža je bila stisnila zavitek z malim Tinčetom pod pazduho in kinkala z glavjo.

Dvignili so se bili že precej visoko v hrib, ko se oglasi stric Peter: »He, Neža, kaj pa mali, ali je dobro zavito?»

Teta Neža se je zdrnila iz zamišljenosti, stisnila roko k telesu — oje! — zavitka ni bilo nikjer!

Stric Peter je posvetil z leščerbo in je hitro noprtnal: »Kaj! Nemaio so se preplašili naši junaki!

ladno so je ugrizel nazaj Stric Peter je svetil z leščerbo po tleh. sosed Tine je kiel, teta Neža na jokala.

Naposled so ga našli. Zavitek je počival mirno in tiho v mehkega snegu. Naglo so ga opipali. Bil je še tople, hvala bogu tudi zavitek je pohlevno — hvaja bogu!

In so se obrnili nazaj v hrib.

V pozni noči so prišli premraženi in izmučeni domov. Oče Anton jih je ves

v skrbih pričakoval. Tisto, da so malega izgubili so sklenili zamočau (na prošnjo tete Neže — pozneje se je itak izvedelo).

»Nu, samo da ste vsi in zdravi nazaj!« je izpregovoril oče Anton. »Tak — kako ste ga pa krstili?»

Se je oglasil sosed Tine: »Tine je, po meni!»

Oče Anton je vprašal začudeno: »Kako, a?»

»Tine! Valentin!»

Oče Anton se je popraskal za ušesom: »Tak, Tine! Hm! Na ja — pa naj bo! Malo čudno je, seve, malo čudno!»

»???«

»Enega Tineta že imam... Naistarejši je Tine, tisti ki se v Ljubljani uči za trgovca! Nu, pa naj bo še eden, če ni drugače! —«

Usoda izumiteljev

Izumitelji, ki so živeli in umrli v bedi — Vse imetje za idejo — Nevednost in nehvaležnost sodobnikov — Izkoriščevalci izumov — Stoletje stroja in njegovi tvorci

Življenje in borbe državnikov ter hrabra četa junakov v vojni tvorijo eno najzanimivejših poglavij svetovne zgodovine. Še večja in pomembnejša pa je armada prvotiteljev napredka. Marsikateri sestradan genij, ki je delal v svojem laboratoriju ali delavnici, je temeljito posegel v življenje milijonov ljudi.

Nekaj izumiteljev, ki jih konaj kdo pozna po imenu je sponožilo parni stroj in izumil, ki nekatere druge stroje, ki so dočela z evolucionalno staro tekstilno industrijo in prinesli deželam blagostanje, katerega se ljudje nikoli niso nadejali. Njih stroji so čisto spremenili ustroj socialnega življenja stotih milijonov ljudi. Bili so ustvaritelji industrijskih dežel, sprožili so mednarodni boj za sirovine, za tržišča v gospodarsko še nerazvitih pokrajinah — boj, ki je na kraju dovedel do svetovne vojne.

Kako malo so se ti veliki magijci strojev, izumeli na ceneno reklamo v lastni prid! Le malokdo je že čul o Kayu, Hargreavesu, Arkwrightu in Cromptonu ter o Wattu in Jauchardu.

Kdo je napravil, da je bila zadnja vojna najstrašnejša v zgodovini — generali in admirali, katerih slike pozna vsak zemljan iz časopisov — ali pešiča neznanih iznajditeljev, ki so konstruirali dalekostožne topove, podmornice in letala? Šolski mladini se vte-pavajo v glavo življenjepisi in zvijače državnikov, ki so se v Ameriki borili za zakonitost in proti suženstvu, toda komaj enemu na tisoč akademikov naobraženih ljudi je je znano, da je dal prvo pobudo za pobijanje suženstva, ki je dovedlo do meksikanske in do državljanske vojne neki Američan, ki je izumil stroj za predelavo sirovega bombaža. Ezzenirni stroji Elija Whitneya je prinesel človeku ceneno obleko in obogatil kmeti-farmarje in tovarnarje. Njegov stroj je rešil problem pridelovanja bombaža v tolikšni množini, kolikor ga morelo predelati v tkanino tekstilne tovarne. V južnih državah ameriške Unije so zasadiji z bombažem neizmerno predele zemlje, ki je potrebovala armade delovnih sil in tako se je razvilo barantanje s sužnji in plodono kupčijo.

Ce zasledujemo življenje velikih moč prav do početka, bomo često srečali neizmerno stvariteljsko silo, lastno izumiteljskemu geniju.

Soul — izumitelj pisalnega stroja

Po moji sodbi pisalni stroj ni pripomoček, ki bi mu bilo pripisovati kak izreden pomen. In vendar je v zadnjih 60 letih, ko se je spopolnil in razmnožil prvi ekromni model pisalnega stroja, ki ga je sestavil siromašen

tiskarnar Samuel W. Soul iz Milwaukeea (USA), temeljito ovesnikl gospodarski položaj ženskega sveta. Pisalni stroj je v prvi vrsti odprl ženski pot v poslovno življenje, ki omogočil izbero med moštvo in pridobitnim poklom ter na način počasi razpletel boj ženstva za enakopravnost na vseh področjih človeškega udeleževanja. Pisalni stroj je postal res uporaben šele 1876. Med tem na se je razvojarani izumitelj Soul že umaknil od nadaljnjega vmešavanja v sfero krog svojega izuma in svet ga je pozabil.

Življenje tistih, ki so utemeljili dobo stroja pa tudi vseh onih, ki so v dobrem ali slabem oblikovali današnjo civilizacijo, je bilo prav malo romančno. Ustvarjajočim genijem materialnih dobrin, ni bilo prizanešenih nič manj težkih in grenkih bojev kot umetnikom, če prav so nam slednji mnogobolji znani kot iznajditelji, ki so se prav tako borili in voljno prenašali najtežje preskušnje, v brdki revščini, samo da pripomorejo svojemu delu do zmage. Stradale so njihove družine, dostikrat brez strehe nad glavo, ker so vse imetje porzli poskusi. Njihovo delo je zorelo v najtežavnejših okoliščinah. Največkrat je za spremljačo posmehovanja ali celo neprikrito nasprotstvo, najmanj pa brezbržnost sodobnikov. In vendar so dosegla njihova dela sijajen uspeh, če prav so bili ustvaritelji premnogokrat ogoljufani za zasluženje plačila.

Nove, napredne ideje so bile malokdaj deležne priznanja zakonodajnih korporacij. Nasprotno. V večini primerov so jim delali baki državniki in zakonodavci največje ovire.

Stephenson — oče železnice

Ko je George Stephenson dejal, da mu njegova lokomotiva lahko vleče celo vrsto voz z brzino 20 milj na uro in ko se je pričela razprava o njegovem načrtu železnice med Manchesterom in Liverpoolom, so ga poslanci v parlamentu zasmejavali. Neki član parlamenta, ki je »examinal« velikega izumitelja, je dejal da je baš zrel za norčevanje. Neki drug, ki ga je zanimalo, kaj je na njegovem načrtu, če se ga spremotri z vseh vidikov, je zastavil Stephensonu naslednje vprašanje:

»Nu, denimo, da bi eden teh strojev teklo po tratičnicah z brzino 9 ali 10 milj na uro, pa bi ji zdaj prišlo na pot izgubljena krava, — ali si vam ne zdi, da bi nastal jako silen položaj? Stephenson mu je odvrnil, da bi bil položaj res zelo nesrečen — za kravo.

Toda se mi zdi, da je prav, da sem mu dal kovača, kajti nikakor ni kazalo, da zaradi borega kovača odurno odklonim vso njegovo obilno prijaznost in vljudnost. Pa si bom kovača odtrgal pri drugih izdatkih.

Ni bilo tega 14 dni in sem šel po Dunajski cesti — namenjen sem bil na staro pokopališče, ondu ni gneče, ne žive, ne mrtve — pa začujem za seboj hitre korake in se mi na ramo položi prijazna roka. Ozrem se, na me pozdravi jako dobrovoljen obraz. žarelo mi je lice in prikuono mu je dehtelo iz ust. »Presvetli,« je dejal. »oprostite, ali me res veče ne poznate? Otmeni ste postali, gosnodi! V vašem oddelku sem služil svoj čas. Potem me je naš zanesla kruta usoda v Rongerad. Sedaj viši moja priročna na državnem svetu — unam da mi hoda priročni vse zanesle pripadajočnosti okoli 60.000 Din jih ho! — Ondukale, prevzvišeni, pri onemle Dalmatincu praznično moji povratek v Ljubljano. Moji določ je nitiži znača 22 Din ho, ho! Pa sem denar nazahil doma ongette pravzvil, žani ali mi prikrajšate na pomoč s temi 22 Din? Ho, ho, hitri vami jih vrnem!»

Za vso na svetu ne bi mogel da prijazno vljudnost odklonim dohtečnega gosnoda zaurnam z nevljudnostjo na sem mu dal 22 Din in sem dejal da se za nič ne spominjam in ali se morebiti ne mami v pehiti? Na se je žundil, saj sam vendar gosnod direktor, predohor do me pozna.

Dobal sem da se mi je takni zdalo, da se gosnod mami v osebi, kajti da sem policijski inspektor.

Izumitelj električnega brzjoava

Ko je Morse prikrat razstavil električni brzjoavni aparat in poslal z njim depešo 10 milj daleč po žici, je postal tarča smeha, in ko je po osmih letih boja zaprosil na Kongresu 30.000 dolarjev podpore za nadaljevanje poskusov pod nadzorstvom finančnega ministrstva, se je našel nekdo ki je predlagal naj se podpora za »Mesmerizem« znanja na polovico. Ko je Morsejev izum lokazni svojo uporabnost, ga je ponudil iznajditelj državi v nakup za 100.000 dolarjev. General ni pošni ravnatelj Johnson, ki je preučil ponudbo pa je poročal, da ga brzjoav med Washingtonom in Baltimorem ni nič kaj zadovoljil, in da bo glede na visoko tarifo za brzjoavke ali nerentabilen, ali pa bodo izdatki enaki dohodkom, tako da ni računati na dobiček.

Stric Joe je bil eden izmed članov Kongresa, ki se je zelo energično boril proti vsakemu nadaljnjemu podpiranju profesorja Langleya, očeta modernega zrakoplovstva. Toda ko se je pozneje posrečilo po Langleyevih načrtih zgraditi prvo porabno letalo — »Stric Joe« spoznal svojo zmoto in si je poslel mnogo prizadevanj vsestransko podpreti ameriško letalstvo, zlasti izumitelje in inženjerje, ki so se bavili s to svrhu.

Izumitelj stereotipije

V 18. stoletju, ko pričenja stoletje stroja, so delali napredku tehnike in industrije ve liko oviro delovni sloji, iz bojazni, da jih bodo stroji pripravili ob kruih. Izumitelja stereotipije, to je odliivanja celih strani tiska v svinec, sta bila prava mučenika starih ored-sodkov. Ne eden izmed genijev napredka, ki so v preteklem stoletju ustvarili sijajne novosti na polju mehaničnega tiska, je moral preživeti usodo pravega mučenika. Bridke izkušnje Gutenberga in njegovih tovarišev, ki so pred več kot tristo leti temeljito spre-menili metode črne umetnosti z izumom izmenljivih črk, so bile nekak prerokski opomin, da čaka enako težka borba tudi njihove naslednike.

Stereotipijo sta izumila pisar William Ged in njegov sin iz Edinburga na Angleškem. Ko se je razvedelo, da se Gedova bavila s poskusi, kako odliivati cele strani teksta v kovino za nadaljno odčitavanje, so splethi črkostavci proti prekonuhoma zarola. V topi nevednosti niso mogli predvidevati, da bo haš uvečba stereotipije v tiskarstvo povzročila večje povpraševanje po tehničnem osebu.

Z grozno in nasilnem so ovirali delo marljivca pisarja, da je lahko prekusil svoj novi postopek, je moral njegov sin prevo-oriti tiskarja, pri katerem je bil v službi, da je no noči, ko so črkostavci že odšli, pripravil tekst, ki naj bi se stereotipiral. Ged je izdal za poskuse vse nemožne in je umrl razočaran in dejanski brez belica v žepu. Tudi njegovemu sinu Jamesu se še ni uspelo spraviti v svet oklozeva izuma. Iz-salvi se je na Jamajko kjer je v veliki bedi umrl.

Proti novotarjam v tekstilni industriji

Prav tako je nasprotoval delavstvo tudi reformatorijem tekstilne industrije: izumiteljem raznih strojev, s katerimi naj bi se zamenjalo trdo in nezdavno ročno delo z mehničnimi postopki. In vendar je mehanično delo silno zmanjšalo proizvodne stroške, s čemer je narastlo povpraševanje po blagu, tako da so tovarne delale celo več kot prej. Razen tega pa se je zaradi večje potrošnje ceneneza blaga razvilo še mnogo drugih podjetij, tako da tekstilna industrija poslej ni preživljala nič manj ludlji kakor nekoč. Le spofetka, v prehodni dobi je bil stroj nezazeleni konkurent ročnih delavcev.

Skromni obrtnik John Kay, ki je izumil tkalni čolnč, s katerim se je lahko v enakem času naredilo dvakrat več in boljše tkanine kakor prej, je naletel pri delavstvu na odkrito sovražstvo, kjer koli se je pokazal. Preganjali so ga od mesta do mesta in ko se je slednjič zatekel v ročno mesto Bury, da bi tam na tihem sponoževal svoj izum, je za las ušel linčanju. Načuvani ljudje so vidli v njegovo hišo in mu razbili vse orodje in vso oravro. Slednjič so mu še tovarnjari iz Yorkshira ukradli izum, tako da je bil popolnoma uničen. Zaman se je boril pred angliškimi sodišči za svoje pravice. Prošnja na vlado, da bi mu priznali vsaj odkodnino, ni bila uslišana. Čhunam, brez sredstev se je preselil na Francosko, kjer je umrl kot berač.

Si čna usoda je doletela izumitelja stroja za izdelovanje drobnega predvija Jamesa Hargreavesa. Svojeega stroja, ki je povzelo skoro popolnoma izotrlinil stare kolovrat-e, si Hargreaves samo iz strahu pred maščevan-jem delavstva ni ual ponuditi nobeni tovarni in ga je skrbno skrival doma. Toda delavci iz Blackburna so je izvedeli za njegov stroj. Napadli so njegovo hišo, jo raz-dejali, njega pa preganli iz mesta. Zbežal je v Nottingham in tamkal sestavil še nekaj predlinih strojev. Prevzela jih je neka

Procvrstna moč

a 30—36 leti s primerno trg. predizobrazbo išče se kot opora pri trgovskem vodstvu tovarniškega podjetja v Mariboru. Zahteva se: jugosl. državljanstvo, samostojnost v dopisovanju z odjemalci in zastopniki, v krjigovodstvu, izkušnost v obvevanju z odjemalci, v organizaciji in reklamni, popolno znanje nemškega tesnopisja. Znanje jezikov srbohrv., slovenski in nemški Nudi se primerna plača, v zadovoljivem slučaju izgled na prokuro. Samo pismene ponudbe s sliko, refer., curric. vitae, zahteva place na »Publicitas d. d., Zagreb, Ilica 9 pod šifro: »Maribor 1932«. 15675

trgovska družba in napravila z njimi sijajno kupčijo. Hargreavesu pa niso priznali izumiteljskih pravic in umrl je pozabljen v veliki revščini.

Usoda izumitelja parnika

Ko je slavni francoski pisatelj Viktor Hugo videl na Seini prvi model Fultonovega parnega čolna, ga je označil za »plavajočega psa«, za stroj, ki ni za nobeno rabo, za od-vratno sliko utopističnih sanj. Genijalni Američan Fulton je ponudil svoj izum strogo nepristransko obema vojskujočima se silama: Franciji in Angleški, a povsod so ga zavrnili. Napoleon, ki je numo potreboval hitro in prevoznih ladij, s katerimi bi lahko v kar najkrajšem času prepeljal svojo armado na Angleško, ni hotel ničesar slišati o Fultonovem izumu, čeprav mu je Fulton dokazal učinkovitost svojega parnika.

Sicer pa Fulton ni bil prvi, ki je gradil parne čolne. Novejša zgodovina je priznala prvenstvo Američanu Johnu Fitchu. Fitch je bil farmer, pozneje pa voljak v Washing-tonovi kontinentalni armadi. Da bi zgradil ladio na parni pogon, mu je prišlo na misel na nekem potovanju po severovzhodnih pokrajinah Amerike, ko je že izstopil iz vora-ke službe. L. 1786 je res zgradil parni čoln, s katerim je prepeljal po reki Delaware. Dobil je tudi monopol za vožnje na nekaterih vodah, ker na s strani oblatav ni bil deležen pričakovane podpore, je od-šel na Angleško in potem na Francosko, kjer pa tudi ni našel večjega razumevana za svoje podjetje. Brez belica se je vrnil v Ameriko, toda njegovo posostvo so si med-tem že razdelili drugi naselenci, tako da je ostal brez strehe in brez sredstev na cesti. V obupu je napravil samomor. Šele po več ko sto letih je dalo ameriško vojno mi-nistrstvo postaviti Fitchu spomenik v rodnem mestu, kjer je veliki izumitelj tako žalostno končal. Meseca maja lani so odkrili njegov spomenik. Ob isti priliki je vse ameriške časopise apeliralo na narod in vlado, naj se popravi zgodovina in nai se da vsaj po smrti zadostneje imenu velikega izumitelja. Izdana so bila oficijelna slavnostna pisma, v katerih se slavi Fitch pred Fultonom za izumitelja parnika.

Pionirji letalstva

Med izumitelje prvih letal štejejo Langley Sir Hiram Maxim, Američan profesor Ang-ley in Nemec Otto Lilienthal. Langley je konstruiral model letala na parni pogon. Za gorivo je služila nafta. S tem letom je na-pravil Langley že 1896. prvi uspehi let. Od sile motorja gnano letalo, ki je bilo težje od zraka, se je le kratak čas držalo v zraku, toda prvič v človeški zgodovini.

Lindbergh je menda dobil za polet iz New-Yorka v Pariz milijon dolarjev. Pred dobri-mi tridesetimi leti pa je ameriški kongres dovolil profesorju Langleyu 50.000 dolarjev podpore za prevoz prvega odraslega pot-nika v letalu. Ko pa se je zaradi malenkost-ne napake na motorju rolet ponesrečil, je država odkrila izumitelju vsako nadaljnjo podporo. Ta kratkovidnost in nehvaležnost oblatav je izumitelja tako poirila, da ni bil v stanu nadaljevati začetege dela. L. 1914, pa je H. Curtis zgradil letalo natančno ro Langleyevih načrtih, le da je vdelal vamo moderen bencinski motor in polet se mu je stajno naraščal. To letalo, ki je prav za prav Langleyev in ne Curtisovo delo, je zdaj razstavljeno na častnem mestu v narodnem muzeju v Washingtonu.

Z vseh teh zgodb se vidi, da je bilo živ-ljenje velikih izumiteljev večkrat tragično, kakor srečno. In slinčni primerov bi se dale navesti brez števil. Brez pomoči kakke po-sniške fantazije, bi se nam razvnila pretre-sljiva življenjska drama velikih iznajditel-jev in usode njihovih del, ki jih dandanašnji uživamo vsi ljudje.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

slučajno prihaja skozi Ljubljano, pa je čul v hotelu, da še živim. Zato da me poseča, da mi prijazno stisne roko kot nekdanjemu sotrpnu iz predzadnje gimnazijske klopi in da polubi roko milostivo. Milostiva — to je moja stara.

Kakor rečeno, prijaznost in vljudnost vsikdar čislam in sem jo čislal tudi to pot. Toda te izkušnje uče in postajajo previden in sam se spominam, kdaj je pri-lika, da se rišim kovača ali dva, da pa vendar nisem nevljuden. Poset je bil prav dobro oblečen in izredno lubez-niv in sem se moral bati, njegova de-narna zadrega ne bo pod 4 kovači.

Pa sem zbral še jaz vso svojo prijaz-nost in vljudnost. Kar najbriskreje sem posetu tresel roko in sem mu dejal profesor in direktor in mu previdno ni-sem nutil do besede, nego sam za-rehital, kako zelo da me veseli in to in ono in absolutno in rigorozni in dr-žavni svet in Dalmatince in skratka, kakni mi nebi morel namerazati iz nune zadrega z enim kovačem ali dvama. Razumal sem: zdaj ne bo mogel, da mi sam reče za denar.

Pa sem se tonot uračunal. Bil je resnično moji nekdanji sočlenec in nele profesor in direktor nego že kaj več. Maja žena ga je celo poznala, zdaj mu je stonila na novo in va pri-jazno in vljudno nazdravila. Smajala se je in me onpravičevala, češ da sam con-tradnik pri žaljivih listih. Pričelno se je emajal češ nač noco in ga je zelo raz-veselila našta vljudnost in je manjavla je za las da ni ocal pri kocih. Toda od se je nehala vljudnost moje milo-stive.

Fr. Milčinski:

Zgodba o vljudnosti

Drugi so morebiti drugačni, jaz pa si ne morem kaj, nego mislim, da sta prijaznost in vljudnost vredni tudi ne-kaj in da ni prav in lepo, odkloniti pri-jaznost in vljudnost in jo zatajiti samo zaradi enega kovača ali dveh. Pri-jaznosti in vljudnosti, itak bolj malo najdeš na svetu, posebno čim prihajaš v leta in so se ti stari dobri prijatelji že preselili na oni svet upam, da je bolj-ši oziroma vsaj ni slabši od vic.

Zdi se mi, da bolj pičli postajata vljudnost in prijaznost: brez očal tudi ne vidim več tako dobro kakor nekdaj in se potem včasih zadnem v koga na cesti, kar mi je jako neljubo in je po-vod marsikateri neprijazni in nevljud-ni besedi z druge strani.

Zato se gneči rad umaknem in hodim tam kjer je ni.

Pa me oni dan z jako spoštljivim klo-bukom pozdravi mlad mož, takorekoč gosnod in me ozovori prijazno: »O,« je dejal, »nazdravljeni, gosnod profesor! Srečen sem, da vas zopet vidim, gos-nod profesor! Vaši nauki niso padli na pečena tla, nego so vzklili, pogнали, začeli in obrodili so in sem vam zelo hvaležen.«

Resnično me je razveselila izredna prijaznost mladega moža, takorekoč gosnoda in njegova hvaležnost, zlasti ko z ozirom na svoj poklic ne zasluživ profesorčevega naslova kajti sem prav za prav takorekoč davčni uradnik. Ti-di davčni uradniki so vredni vsega spoštovanja.

Mladi mož pa je kar prekipel obil-ne prijaznosti, tresel mi roko in je prav-il, da je sedaj slednjič dovršil vse ko-rovije in indekse, prebil da je absolu-torij z odličnim uspehom in je srečno priidral v varni pristan državne službe v mestu Kranju. Prav dobro da se za-veda, da se mu je na tem uspehu za-nalvali v najboljše meri meni, gospo-du profesorju.

Cestital sem mu in izrazil upanje in željo, da mu življenje v Kranju ugaia. Kranj poznam. Kranj da ima jako upo-števjanja vredno davčno moč in tudi drugače da je v Kranju dober zrak.

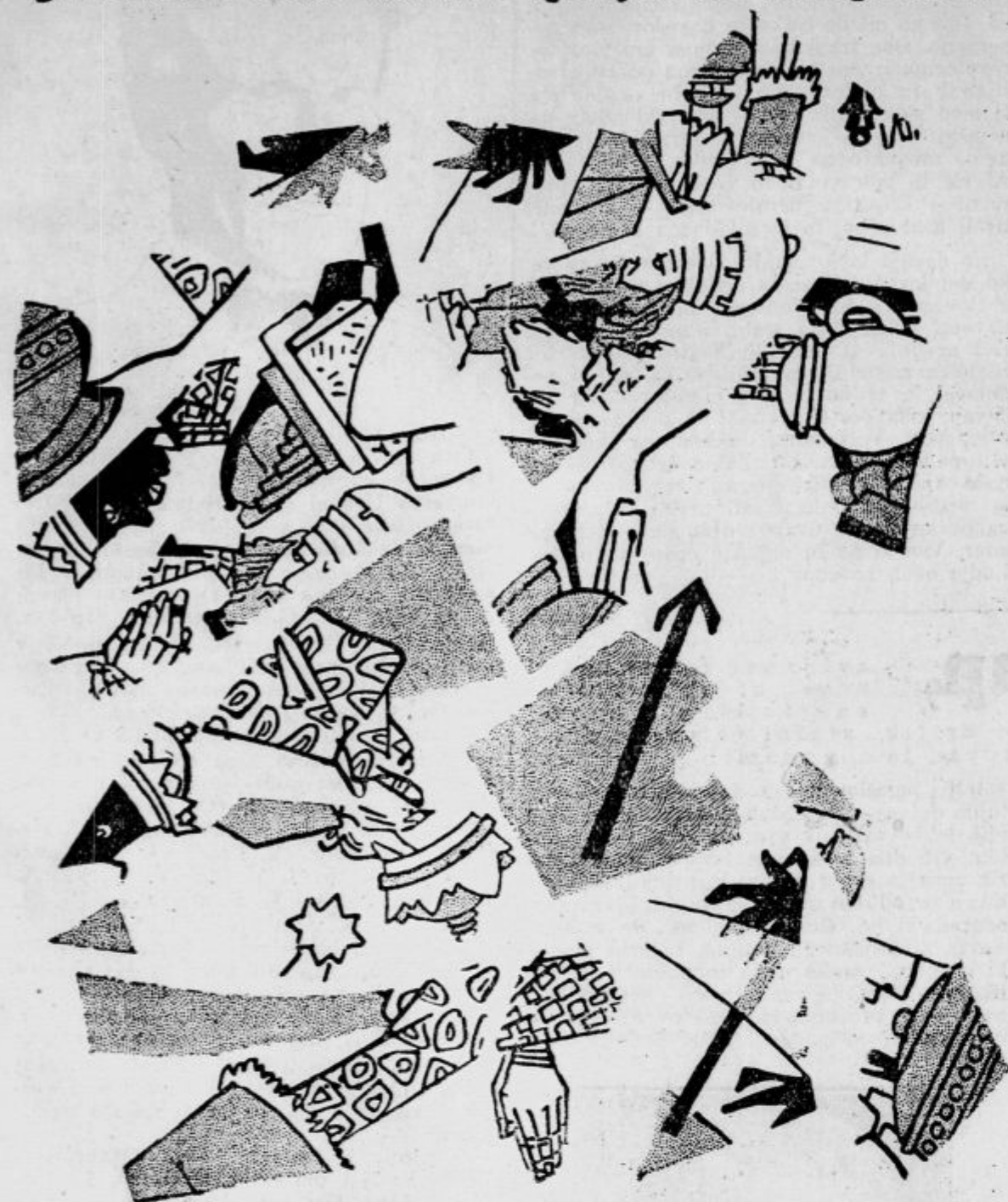
V živih besedah se mi je zavaljeval za prijazno zanimanje, tresel mi je ro-ko in norem deial, da ga sedaj not pe-lje na desno okoli vogala. Še skratki mi je segel v roko in jo oboroč tresel in še to je rekel, da bi mu lahko storil izred-ko uslugo: njegova karijera da se nam-reč šele pričnaja in so mu prejemki ta-mah še bolj skromni oziroma jih prvi mesec snloh nič pi, skratka, če mu lahko pomorem s kakim kovačem — in mi ves čas ni izpustil roke, nego jo je nrisrčno tresel.

Pa sem mu odgovoril, da mu rad ustrezem s kovačem, in je bil zelo ve-sel, in je dejal, da ne bo pozahil name, čim bo nanesla prilika, in je krenil na desno okoli vogala.

Resničn — bil je jako vljuden mlad gosnod in mi je le žal, da se ne spom-nimam kdaj in kje je bil moji dijak. Sedaj se ga ne spominjam in mi ni mo-gača, da bi se na bo enolič niti do-nisem hil profesor. Pa je nemara hila zgolj neljuba zmota na njegovi strani.

Dragocene nagrade malim prijateljem „Jutra“

Za pravilno sestavo božične zloženke bomo razdelili 50 krasnih daril! Rešitve vpošljite do Novega leta!

Tale čudno zmešana podoba pa je tisti trdi oreh, ki ga zastavljamo našim »Jutrovčkom«. Izrežite jo iz »Jutra« in sestavite posamezne kose, tako da boste dobili podobo sv. treh kraljev. Ko boste dele pravilno sestavili, jih nalepite na poseben papir in nam podoba pošluite v pismu na naslov: Upravništvo »Jutra« v Ljubljani, Selenburgova ulica. V pismu ne pozabite napisati svoj natančni naslov. Zunaj na kuverti pa levo zgoraj zapišite: »Zloženka« — sicer bo »Jutrove« stric hud, zelo hud zaradi zmešanih, ko je vendar gotovo, da bo vsega skupaj prišlo več tisoč rešitev. Da pa ne bo zmote, tudi že v naprej povemo, da bodo nagrade dobili tisti, ki bodo izrežali. Rešitve morate vpošlati najpozneje tako, da bo na praznik Novega leta že v rokah »Jutrovega« strica Matica.

Ljubi, mladi prijatelji »Jutra« — niti letos nismo pozabili na vas! Tudi za letošnji Božič vam nudimo tisti najprijetnejši užitek, da rešujete uganko, da vpošljete rešitev in v potrpljenju do dneva žrebanja štejeate gumbce:

Ali bo — ali ne bo? Kaj pa?

Hudi so današnji časi, a čim večje so težave, tem več si želi vsak otrok. Tega vam nič ne zamerimo. Morda ste prosili Miklavža za mnogo sladkih in lepih daril, morda ste prosili Božička, naj vam pri- nesne polno košaro dobrot — pa oba nista zmogla. O, tudi mi pri »Jutru« bi vam od srca radi napolnili cel koš. Toda ne gre tako. Za- res ne gre. Damo pa kolikor moremo in kolikor so nam pomogli naši zvesti prijatelji, ki imajo »Jutrovčke« srčno radi. Z njihovo pomočjo nam je bilo omogočeno, da za rešitev letošnje božične zloženke raz- pisujemo nad

50 krasnih nagrad

Vsak »Jutrovček«, ki bo dobil le eno izmed njih, pa magari po- slednjo, bo srečen. Zdjaj pa čitajte, kaj smo vam — mladim ugankar- jem — namenili:

Prva nagrada je prvovrstna harmonika, ki jo je izdelala slavna Lubasova tvrdka in je med brati vredna 2400 Din, daruje jo pa »Ju- tro«. Oh, nič drugega ne rečemo: fantič, ki bo vlekkel te imenitne me- hove, bo nekoč še slaven godec.

Druga nagrada je gramofon s štirimi ploščami. Kako fin je ta gramofon, pove že cena: »Jutro« je zanj položilo cela dva tisočaka.

Tretja nagrada je pa spet gramofon s tremi ploščami. Ha, ni kaj slabši od prejšnjega, saj je vreden 1200 Din, darovala ga je prvo-

Spremenjeni pes

(Zgodba o božičnem darilu.)

Odkril sem novo bolezen: božično psi- hozo. Sicer ne upam dobiti za svoje od- kritje Nobelove nagrade, vendar ga izročam javnosti. Pod »božično psihozo« razumem psihično nemožnost kupiti dragemu soč- ovek božično darilo nazivlje najboljši volji. Na tej strašni božični psihozi trpi in že tri leta. Že tri leta mi ne uspe, da bi po- daril ženi božično darilo. Ta psihoza es- toji — da ostanem pri medicini — iz več kompleksov: a) bojazni, da ne izberem pravega, b) neodločnost v izbiri darila; c) nestalna razpoloženja, da zavržem ju- tri ono, kar sem danes sklenil. Takšna je moja božična psihoza.

In tako se je zgodilo, da sem že dve leti stopil praznih rok pred drušinsko božično drevesce. Onemodeno razčuden in z najbolj bedastimi izgovori. Lahko si mislite, kako mučno je zakončemu možu, ko mora vsa- ko leto reči: »Darilo pride...«

Letos pa sem trdno sklenil, da ne sto- pim praznih rok pred drevesce. Žena mo- ra dobiti svoje darilo. Že v maju sem se pričel mučiti, s čim jo bom kar največ razveselil. In v prvih dneh decembra sem imel že trden sklep: »Nem. Prav za prav s psihozo. Zadnje čase...«

Neka dni me je navdala srečna za- vest, da sem se rešil svoje božične psi- hoze. Trgovec je bil obdržal psa v reji in

jaz sem hodil dnevno tja in si ogledoval psa. Približno en teden. Nekega večera pa se je vrnila moja žena z smrtno bledino na obrazu. »Kaj se ti je zgodilo?« sem vprašal prestrašeno. Padla je v naslanjač, težko dihala in komaj izgovorila: »Po- mišljam... tvoj pes...« za božjo voljo — pa vendar ne govori o mojem možu? Ne, izpovedala je, da je skočil na cesto nanjo pes in jo skoro ugriznil. In jeno je pristavila: »Ne razumem, za- kaj imajo ljudje sploh pse!«

Tako torej! Moja žena se je onemogočil. Spet so se pojavili kompleksi! Prvi dan sem se ogledal pri trgovcu: »Gospod! Mo- raš me zamenjati psa!« — »Rad« je od- vrnil, »zdi se, da itak niste pri pravi- včas. Na razpolago imam ljubko opico Bornea... ali majhna aligatorja... ali zelo ponižno kačo sboa constrictorja. Tako! Torej naj začnem znova in izprašam ženo, za katero poživim iz Brehmovskega živalke- ga življenja se navdušuje. To sem storil zelo srečno. »Pogledaj draga Metka,« sem rabil previdno ob čni kavi, »ali se ti ne zdi, da bi bilo leno, ako bi imela kaj živega v hiši?« Zadržano me je pogledala. Pihel sem z besedami: »Psa seveda ne. Že vem! Toda saj so še druge ljubke živalce...« »Na primer?« je vpra- šala. »Na primer... onice v Bornea... Ali aligatorji... Ali pohlevna sboa constrictor...« Vneto je, se njej za roko in rila: »Redak! In odhitela je iz sobe.

Z življenjem torej ni bilo nič. Trgovec mi je milostno vrnil navočno ceno za psa. Po njejsem mnogi izjavi rezervirani psi petdeset odstotkov na svoji vrednosti. Za močeno. Jaz sem na razpisnem Semo- go splošnoletni dni le bilo do božiča in se ni- sem vedel, kaj naj naredim. Vsi Sema- gneti so hoteli da sem ometala njeno psiho- zo, ki mi je rekla: »Metka si v zadnjem

vrstna tvrdka »Jugošport«. Pa kako radovoljno ga je dala za mladi- no! »Jutrov« stric se je oni dan mimogrede oglašil v tej slavni trgo- vini na Miklošičevi cesti v Ljubljani in je med ogromno zalogo gra- mofonov, smuč in vseh sportnih potrebščin izbral, kaj bi lepega kupil »Jutrovčkom« za Božič. Pa je tale gramofon pograbil, ker mu je najbolj ugajal. In so gospodje v trgovini takoj rekli: »Le vzemi, stric, za »Jutrovčke« pa radi damo!« — In so še tri plošče priložili. Bog jim daj zdravje — namreč gospodom pri tvrdki »Jugošport«...

Četrta, peta in šesta nagrada so vsaka po en par kompletnih smuč. Kompletnih smuč!! To se pravi, da jih bodo tisti, ki bodo za- nje izžrebani, lahko takoj nataknil. na noge in zdirjali čez breg in dol. Kakšno veselje, kakšno zdravje, posebno za našo mladino. Kaj pravi- te, kdo si je mogel omisliti tako lep božični dar. Kdo drugi kakor veleugledna tvrdka A. Gorec, ki ima svojo krasno trgovino v Ljub- ljani na Dunajski cesti. Ker vemo da za zimsko veselje naše mladine ni nič bolj zaželenega kakor priprave za beli sport, je tudi »Jutro« reklo, da morajo biti

smuč za nadaljnjih pet nagrad. Pet parov kompletnih smuč je to- rej zopet darilo »Jutra«.

A to še ni vse!

K vsakemu od teh pet parov smuč pripade po en par pristnih smučarskih čevljev, ki jih je podarila tvrdka bratov Nagličev. Brata Nagliča imata posebno delavnico smučarskih čevljev v Žireh v Poljanski dolini. Smuča ski čevlji te tvrdke so pa že taki, da lahko z njimi v najhujši zimi tredeš na severni tečaj. Kdor jih be- nosil zdaj v mladosti in se v njih izvežbal na »Jutrovih« smučkah, bo pozneje še vedno rad naročal smučarske čevlje pri tvrdki: Brata Naglič v Žireh.

Kaj pa 40 ostalih nagrad?

Tudi te so razveseljive: razdelili bomo srečnim izžrebancem

vsaka zbirka bo pa obsegala po 10 knjig!!

Mladi prijatelji »Jutra«! Trdno smo prepričani, da smo vam z razpisom nagrad za rešitev današnje zloženke pripravili lepo božič- no veselje. Kaj in kako morate storiti, da boste deležni žrebanja, je napisano pri sliki.

Mnogo sreče vam želi in vas ljubeznivo pozdravlja

»JUTRO«.

Paul Doumer svojim sinovom in vsej mladini

Za božič 1905 je gospod Pavel Dou- mer, čigar avtoriteta je že takrat bila velika in čigar poštenje je služilo za zgled, objavil knjigo, ki je prav hitro dosegla velik uspeh. To važno in po- membno delo je imelo naslov, ki je predstavljal pravec v življenju onih, v katere je pisatelj stavil vse svoje nade, katera pa je bodočnost tako kruto po- rušila: to delo se je imenovalo »Knjiga mojih sinov«. Poglavlje »Nauki in na- sveti« je resimiralo celotno vsebino.

Vojna in vsakovrstni pretresi niso mogli izpremeniti stališča pedagoga in inspiratorja teh nauk in nasvetov. Avtor sam je 1923, po nevihti in grozi, odgovoril na to vprašanje in predgovo- ru nove izdaje, natisnjene brez vsakih izprememb: »Nacionalna dolžnost kak- kor tudi moralna in družabna dolžnost vsakega Francoza ostane tista, ki je bi- la včeraj.«

Tudi danes moramo smatrati, da so veljavni nauki državljanskih vrlin, ki so bili nekoč izrečeni in so pripomogli k izvežbanju junaških vojščakov v veli- ki vojni, katerim Francija dolguje zma- go, narodi pa spas pred surovo in poni- žujočo dominacijo.

»Knjiga mojih sinov« se lahko koristi- no in oportuno ponovno objavlja. Evo v naslednjem plemenite nauke, ki jih je Paul Doumer svoj čas dajal svojim si- novom in jih po smrti štirih svojih so- kolov, ki so dali življenje za obrambo domovine še nadalje naslavlja mladim Francozom!

I.

Imej svojo voljo.

Delaj, kar je tvoja dolžnost.

Bodi hraber telesno in duševno.

Nauči se akcije: postani človek akci-

je, da razviješ v sebi telesne in dušev- ne sile, da si zagotoviš uspeh v živ- ljenju, da izpolniš svojo dolžnost dobre- ga Francoza.

Bodi aktiven, delaven. Posveti delu najbolje ure svojega življenja.

Bodi discipliniran.

Ne brani se izkazovati spoštovanja osebam in stvarim, ki spoštovanje za- služijo.

Vedno varuj dostojanstvo svojega življenja.

Ljubi resnico. Bodi ob vsaki priliki resnicoluben, enostaven in priroden.

Bodi iskren in odkritosrčen, lojalen in pravičen.

Bodi umerjen, diskreten, skromen.

Varuj umerjenost pri jedi in pijači, budi vliuden in ljubezniv. Bodi pošten.

Obrazuj svojo inteligenco in svoj ra- zum z učenjem. Ravnaj in brzdaj svojo fantazijo.

Z močjo svojega značaja in s plemenitostjo svojih čustev zagotovi svoje- mu telesu zdravje in lepoto.

Vsak čas, ob vsaki priliki ljubi in spoštuj one, ki so ti dali življenje. Z ljubeznijo in vdanostjo, ostani zvezan s svojimi sorodniki vsakega kolena.

Bodi prežet v duhom rodbine, z glo- bokim spoštovanjem žene si pridobi od- like in vrline, ki jih najdeš v domu.

Varuj se razvrtnosti, prostaskih in ponižujočih užikov.

Ohranuj svojo mladost, svežost svo- jega čustvovanja, svojega zdravja in dostojanstva.

Znaj ljubi, naj te ljubezen in razum vodita pri izbiri življenjske tovarišice.

V devojki, ki bo tvoja izpolnitev, išči dobroto, duševno in telesno zdrav- je, kar predstavlja lepoto.

Oženi se, čim zmoreš. Osnuj družino. Ustvari svoje ognjišče, to je človeška in družabna dolžnost. To pa je tudi sre- ča!

Deluj za svojo družino. Zagotovi ji gmožen obstanek. Čim lažje moreš. Ustvari pa predvsem v družini duhovno življenje, vzvišeno in lepo, da se ga ne bo dotikalo nič nizkotnega ali nezdra- vega.

Daj človeški družbi in svojemu naro- du deco, ki jima je potrebna. Vzgoji jih za ona dva, ne pa zase.

Pripravi svoje sinove, da bodo po- stali plemeniti možje, polni volje in hra- brosti, kakršni hočeš biti ti sam. Svoje hčerke pa vzgajaj po zgledu prave žene, kakršno si želiš za tovarišico.

Živi za svojo družino. Ljubi svoj dom, trudi se, da bo prijeten za oko in to- pel srcu.

Otvori svoj dom iskrenim in zve- stim prijateljem, odpij ga samo njim.

Posveti del svobodnega časa razve- drihu, preprosti zabavi, igram, ki varu- jejo zdravje in radost.

II.

Bodi državljani, lojalno vdan vladi narodne suverenosti.

Nauči se državljanskih vrlin, brez ka- terih se ustanove države ne bi mogle vzdržati. Te vrline so: ljubezen do do- movine, skrb za javni blagor, spoštova- nje zakona, vdanost svobodi, pravično- sti in enakosti, čustvo bratstva do so- državljanov.

Ostani po svojem duhu dovolj svo- boden, dovolj neodvisnega značaja, da boš preko vseh strankarskih interesov mogel razpoznati nacionalni interes, kateremu moraš vse podrediti.

V političnih borbah naj čustvo pra- vičnosti ostane tvoj stalni vodnik.

Bodi enako vnet za pravico dela, pro- dukcije in pridobivanja lastnine.

Bodi prepričan, da brez zasebne last- nine v življenju ne bi bilo varnosti in svobode.

Potrudi se, da koristiš znanosti, da pomoreš njenemu napredku in napred- ku industrije. S svojim osebnim ravna- njem pomagaj kot državljani pri osnau- ljanju narodnih ustanov. Zavedaj se, da s čustvovanjem bratstva in one v solidarnosti, ki družijo vse ljudi enega m istega naroda, koristiš drugim in sebi.

Bodi plemenit in usmiljen. Pomagaj v mejah svojih možnosti vsakomur, ki ga je zadelo beda in si sam ne more pomagati.

Podpiraj širjenje socialnega zavarova- nja, ne da bi pri tem mislil, ali te tvoj zasebni interes, tvoj položaj ali tvoje bogastvo rešuje opasnosti, pred kateri- mi te ščitijo. Zahajaj med delavce, po- magaj jim, da s svojim lastnim naporom ne bodo morali čakati na zasebno ali društveno pomoč, da si zagotovijo pri- mereno življenje in dostojanstvo svo- bodnih ljudi.

III.

Ljubi domovino. Služi ji in spoštuj jo. Deluj za njeno notranje blagostanje ter za njeno veličino in sloves v širokem svetu.

Daruj ji svoj razum in svoje srce, tru- doljubnost in delo. Daruj ji svojo kri, ako treba ohraniti njeno življenje, obrati njene interese in njeno srečo. Bo- di rodoljub in — kakor pravi Gambetta — nič več preko tega.

Ne poslušaj sofistov, ki pridigujejo razruševalni kozmopolizem, ki negira- jo domovino in zavračajo dolžnosti. To so naši sovražniki. Ako bi jim držav- ljani sledili, bi vrgli domovino v prepad in smrt, kakor se je to zgodilo z Grči- jo in rimskim imperijem.

Spoznaj domovino v njeni vzvišeni lepoti, v njenem bogastvu, v njenih ljubkih predelih, njenih mestih in spo- menikih, ki obeležujejo plemenitost tvo- jega rodu.

Bodi prežet z njeno dolgo in slavno zgodovino, da se boš zavedal svoje dolžnosti, težke dolžnosti, kateri moraš biti podvržen, ako ne želiš propasti do- movine, marveč ji hočeš zagotoviti bo- dočnost, ki bo vredna njene preteklo- sti.

Imej nade, moraš verovati v srečno usodo domovine.

Deluj za vse dobro, deluj za slavo domovine. Ona je na svetovnem zem- levidu na takem mestu ter ima tako zgodovino, da sta njena moč in veličina pogoj njenega obstanka.

Ljubi narodno vojsko, kjerkoli ti v njej pripade mesto. Ona je ščit domo- vine za njeno moč in neodvisnost.

Ljubi vojščake, svoje tovariše, ki naj ti bodo druga rodovina. Pomagajte si med seboj, skupno se borite in, če je treba tudi umrte skupno. Bodite zedi- njeni v bratstvu hrabrosti, — pa tudi v vedrem bratstvu smrti.

Brez ugovora odločno sprejmi voja- ško službo v miru. Vežbaj, uči se, raz- vijaj moč in gibčnost svojega telesa ka- kor tudi moške odlike svoje duše.

Bodi pogumen, discipliniran in hraber vojščak, kakršnega domovina potre- buje.

Ljubi in spoštuj trobojko, prapor svo- je domovine. V dno srca naj ti vedno seže narodna himna.

Smatraj vojno za grozotno pošast in prizadevaj se, da se izogne tvoje dr- žave. Odbijaj vojno, sovraži jo, toda ne boj se je!

Ne pozabi, da je vojna zlo, toda ne nauči se zlo in da je vojna stokrat bolj- ša kakor izguba neodvisnosti ali nardo- dve časti.

Zavedaj se, da ves narod, ki hoče va- rovanje miru, mora biti močan, dostojen, odločen in herojski.

Na razpolago ti je dober in obenem edini način, da služiš človeštvu: deluj za veličino svoje domovine!

Iz življenja in sveta

Obisk v pariški mrtvašnici

Iz razgovora z Julesom Pretetom, ravnateljem mrtvašnice Morgue

V Parizu sta dve poslopji, v kateri se ne pride brez težav. To sta sovjetsko poslaništvo in mrtvašnica Morgue. Sivo in mračno leži slednje poslopje sredi Pariza. Vrata so vedno zaprta, zastori spuščeni. Komaj prestopi človek prag te odurne hiše, mora biti že pripravljen na ostro zasliševanje s strani ravnatelja ali pa nadzornika tega poslopja. Tu je tudi sodno zdravniški inštitut in študenti, ki tod poslušajo nekatera predavanja, ne pridejo noter, če se ne morejo izkazati nadzorniku s potrebno legitimacijo.

Mene so spustili v poslopje s priporočilom policijske prefektore in ravnatelj Jules Pretet me je prav priščno sprejel. Mož je prav prijetnega značaja, ustrežljiv in tako ljubezljiv, da čisto nič ne spominja na človeka, ki ima posla z žalostnimi rečmi, kakršne so pač naklonjene uradnikom Morgue. Prvo, kar zapaziš na hodniku, je lepak, na katerem se bere, da »je treba plačati za vsakega mrtvega, ki ga prinese semkaj, če ima še rodbino, stc. frankov«.

»Koliko pa velja vzdrževanje mrtvašnice,« je bilo moje prvo vprašanje.

»Morgue nas velja natanko 440.000 frankov na leto, ker moramo plačevati osebo dvajsetih ljudi: uradnikov, izvedencev in delavcev. Tudi materialni stroški so precej veliki. Za kemične in fotografske reči moramo plačati prav lepe denarje.«

»Za fotografske pripomočke?«

»Seveda. Trupla, ki jih ne moremo spoznati ali identificirati se fotografirajo, če se niso popolnoma razpadla. Imamo že širše nekaj sto slik, toda odkriti moram priznati, da se le redkokdaj posreči šele naknadno spoznati neidentificirane osebe s pomočjo fotografij. Za laika utegne biti zanimivejša, da snemamo s trupel tudi odtiske prstov, ker to včasih zelo olajša preiskavo. Morda se boste začudili, če vam povem, da se lahko dobe odtiski prstov tudi, ko je truplo že docela segnilo. Na ta način smo identificirali že mnogo zločincev, čijih odtiske prstov je hranila tudi policija. Zadnje leto je bilo oddanih v Morgue 2055 mrtvecev, med katerimi jih je ostalo samo 70 neidentificiranih. Neznani mrtvički dobe vsak svojo številko na pokopališču Thiais. Seveda prepustimo neznana trupla sodno zdravniškemu inštitutu, ki jih potrebuje v znanstvene na-

mene. Na pariški univerzi je od leta do leta več slušateljev in v enaki meri raste tudi potreba po truplih za anatomske studije. Dostikrat že ni več mogoče zadostiti potrebam. Zlasti je težko, ker zahtevajo profesorji »posebne slučaje«: sežgana telesa, trupla utopljenecv itd. Včasih se celo primeri, da imamo v Morgue res taka »posebna trupla«, a ravno take dostikrat reklamirajo svojci zase. Potem smo pač prisiljeni naprositi domače, da bi prepustili truplo znanosti, ki ji napravi s tem neprecenljivo uslugo, in v večini primerov ne brez uspeha.

Največ trupel potegnejo iz Seine in sicer v pretežnem številu moških. Med 70 neznanimi mrtvici je bilo 41 moških in 29 žensk. Značilno je, da so moški skoraj vedno že v zrelih letih, dočim so ženske domala brez izjeme vse mlade. Pri moških gre skoraj vedno za samomorilce, ločim se pri ženskah neredkokdaj doženejo znaki nasilja.

Se nekaj bo nemara interesiralo čitatelje. Vsakemu, ki najde truplo, se izplača premija 25 ali 30 frankov. Majhna vsotica sicer, a včasih celo premoženje za siromašne ljudi. Tok Seine pa je takšen, da se najde največ trupel med Billancourtom in Suresnesom in zdaj se je tamkaj razvila neka povsem nova obrt, ki bi jo lahko imenovali lov na trupla. Z njim se največ bavijo stari ribiči, ki niso več za prejšnji posel. Na bregovih posedajo in opazujejo vodo. Vse, kar se jim vidi sumljivo, potegnejo na kopno.

Organizacija Morgue se razlikuje od vseh drugih mrtvašnic na svetu po urvodoma navedenih določilih. Zunaj Pariza so vse mrtvašnice pristopne občinstvu, kar zelo olajša identifikacijo. Pri nas je pa to strogo prepovedano. Če se pri nas kdo oglasi in pravi, da se mu bo na podlagi časniških vesti morda posrečilo spoznati truplo, potem slučaj najprvo točno preiščemo, ker se v mnogih primerih izkaže, da priganja obiskovalce zgolj radovednost. Ko je bila Morgue še vsakomur odprta, je bil tod vedno nepoizsen naval prav patološke radovednosti. Zal pa moram pibiti, da so bili obiskovalci večinoma iz boljših slojev, rekord so pa odnesle dame. K sreči je mrtvašnica zdaj spet zaprta za občinstvo in že 15 let se mora vsak, ki hoče semkaj, podvreči strogi kontroli.

Spremembe značaja z operacijo

Ali more predurjeni obraz človeka predurjati človekovega duha in njegov značaj?

Od vseh izkušenj, ki si jih je medicina pridobila med svetovno vojno, so najzanimivejše izkušnje z uporabo plastične kirurgije.

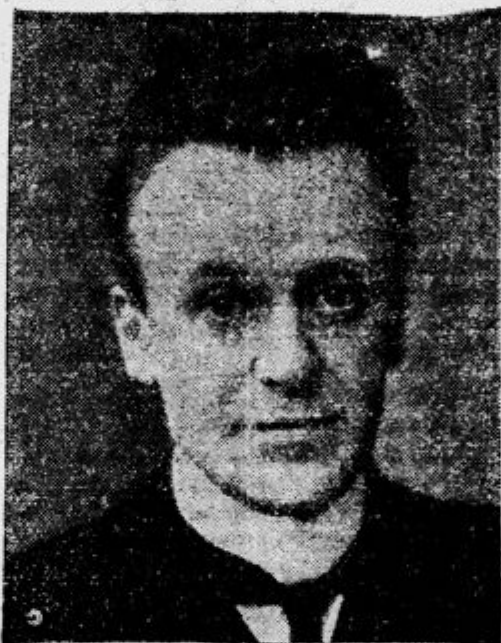
Ugotovljeno je, da so z novimi obraznimi potezami dejaneko v zvezi tudi spremembe v človekovem značaju in to brez izjeme. Izkušnje po svetovni vojni so potrdile, da ustvarja nov nos ali nova čeljust duševnost, ki je prej človek ni imel ali pa le podzavestno.

Mož, ki so mu iz mesa na prsih naredili novo čeljust, je bil cele mesece pred operacijo pobit in muhast. Čim pa je čutil, da ima novo čeljust, je postal naravnost vesele in energične narave, ki ustreza povsem energični liniji, ki jo je dal kirurg njegovi novi čeljusti. Se več, njegovi prijatelji pripovedujejo, da je imel prej neizrazito čeljust in da ni nikoli verjel v svoje sposobnosti. Danes je lastnik zelo trdnega podjetja. Presajeni kos mesa mu je služil torej bolj nego prejšnja, grda čeljust, ki mu jo je granatni drobec tako ustregljivo odstranil...

Seveda ne more biti vsaka operacija tako uspešna. Če vodi do trdih, negibnih potez, tedaj postane pacient lahko duševno len in negibčen. Če obraz odreče svoje delo, mu dozdevno sekundira tudi duh.

Cudno pa je, da se teden izraz dostikrat spremeni po drugače uspehi operaciji sam po sebi in sicer zelo očitno. Zakaj to in kako, na to vprašanje znanost še ne ve odgovora.

Novi švedski nadškof

Za naslednika pokojnega upsalkega nadškofa Soederbloma je imenovan bogoslovni profesor na univerzi Lund Erling Eiden, znan raziskovalec sv. Pavla. Star je 51 let.

Muzej Palackega in Riegerja

V Pragi so otvorili muzej Palackega in Riegerja, ki stoji v ulici Palackega št. 7. V to hišo se je 1828 preselil veliki František Palacki in po njem je hišo podedovala Marija Palacki, žena Ladislava Riegerja. Muzejske prostore, ki kažejo med drugim delovne sobe obeh velikih zaslužnih Čehov, so v stanju, kakor sta jih zapustila velika pokojnika. Ko bo muzej popolnoma adaptiran, bo javno dostopen vsemu občinstvu.

Nepričakovan modni pojav

Najnovejša frizura po pariški modi

Smuk!

Smučarske drese kroji po meri iz nenadkriljivega lodna najcenejeje tvrdka Drago Schwab, Ljubljana

Rožično presenečenje

Krvavi nemiri v Sofiji

Na univerzi v Sofiji je prišlo do hudih nemirov, ki so jih povzročili dijaki z demonstracijo proti bivšemu ministrskemu predsedniku Cankovu, ki predava na univerzi. Med ponovnimi spopadi s policijo je bilo mnogo oseb ranjenih.

Pri poglavarju sekte Karaimov

Zanimiva židovska verska ločina na Poljskem

V Vilnu so mi naročili: »Ne zamudite se peljati v Troki in posetiti tamkaj Ulu Hazana, poglavarja verske ločine Karaimov.« Odkrito povem, da dotlej nisem prav nič vedel o kakih Karaimih in njihovem patrijarhu. Zaradi tega sem se odločil, da ne zamudim ugodne prilike, da se seznanim s to zanimivostjo in tako sem nekoga popoldne sedel v avto, pa hajd v Troki, ki leži blizu litovske meje kakih 40 km od Vilna.

V Trokiju leže hiše kakor venec okrog jezera istega imena. Semkaj hodijo prebivalci Vilna na letovišče in tod prirejajo svoje majške piknike ali majovke, kakor

narjeverm obisku in me povabili k sebi na dom.

Veliki duhovnik karaimske sekte je lep mož visoke rasti, visokega čela in ravnega pogleda. Iz njega sije hkrati moč in dobrotu.

Vprašanje, če so Karaimi res židovska sekta, sem mu zastavil menda precej nerodno, ker me je zavrnil več ogorčen:

»Nikoli! Nismo Zidje in nimamo z židovskega opravlja. Karaim se nikoli ne bi poročil z židovko. Običajno se ženijo Karaimi med seboj, sem pa tja pa tudi s Poljakinjami.«

»Ampak hebrejski napisi v vaši cerkvi?«

Pogled na Troki

se imenujejo te prireditve v njihovem narčaju.

Trokiško jezero je posejano s pet in tridesetimi otočji, med katerimi so nekateri prave drobtinice, skriti kotički kakor nalašč za izletnike. Na nekaterih so še razvaline srednjeveških gradov in trdnjav. Po jezeru me je prepeljavaj zastaven čolnar domačin, s katerim sva obiskala otočje Kieptut in v razvalin grad, ki se je divjal tod v davnih časih, sem opazoval življenje in vrvenje na nešteti majovkah pod seboj. Kar zabavno je bilo, samo dolgo se nisem utegnil zadrževati ker so me vabili Karaimi.

Karaimi, tako so mi pravili in tako je zapisano tudi v vsačem vodcu, so židovska verska ločina, ki se drži Sv. pisma in ne priznava niti jeruzalemskega niti babilonskega Talmuda, to je verskega pisanja rabinovske tradicije, zbranega v dveh knjigah, ki datirata iz drugega stoletja po Kristusu.

Pripadniki te sekte na Poljskem tvorijo v Trokiju, Lucku in Haliczu verske občine po nekaj sto članov. Njih duhovni se imenujejo Hazani, višji duhovnik, ki ima prestolnico v Trokiju, pa Ulu Hazan.

Cerprav so židovskega porekla, se vendar razlikujejo od njihovih rojakov po veri in običajih, zlasti pa po poklicih. Ti ljudje se bavijo skoraj izključno le z ribarstvom, vrtnarstvom in kmetijstvom, kar je za žide nekaj nenavadnega. Medtem ko sem ogledoval njihov tempelj, v katerem pa razen hebrejskih napisov in lepe navade, da mora človek ostati pokrit, ni posebnih zanimivosti, je vstopil Ulu Hazan, ki je bil po vsej priliki obveščen o novi-

»Table zakona — deset zapovedi — so v hebrejščini, kakor v ortodoksnih ruskih cerkvah. S tega pa se ne sme kar tako naglo sklepati, da bi bili Zidje. Karaimi prihajajo s Krima, kjer jih je zelo mnogo in kjer je v Eupatoriji tudi seminar za karaimske duhovnike. Na Poljsko so jih poklicali pred šest sto leti poljski kralji, ki so jim tudi zajamčili svobodo vere in njihovih tradicij.«

In Ulu Hazan mi je pokazal in odprl krasno masivno skrinjico iz mahagonija — dar verske občine, — v kateri so spravljene potne listine, nekakšni urbariji Karaimov.

Karaimi, ki slove za zelo pogumen rod, so služili včasih v poljski kraljevi gardi. So polnopravni poljski državljani in lahko vzemajo najvišja politična mesta. Duhovnike jim plačuje država, vrhu tega pa so deležni še podpore za izdajanje verskih publikacij.

Zanimal sem se še za značilne posebnosti njihove sekte, ki mi jih je Ulu Hazan tudi radevolje obrazložil.

Talmuda ne priznavajo, marveč poznajo samo Stari testament. Njih biblija je turška, prav tako kakor njih turško tatarski jezik. Jezusa priznavajo samo kot preroka ne pa kot sina božjega.

Na mojo pripombo, da se menda drže nekaterih življenjskih pravil, ki so slična židovskim, mi je duhovnik priznal, da sicer res ne jedo svinjskega mesa, drugače pa nimajo njihovih zakonit ničesar sličnega z židovskimi zapovedmi.

Karaimov je precej in živijo raztreseni po vsem svetu. Posebno velike pa so njih verske občine na Poljskem. V Trokiju jih je nad šest sto.

A. G.

Kult ptic na Kitajskem

Kitajci so veliki ljubitelji ptic — Oblasti prepovedale imeti ptice v kletkah

Imeti ptice v kletki, je bilo pred kratkim na Kitajskem prepovedano. Oblasti v mestu Peipingu so Kitajcem prepovedale nositi po cesti ujetih ptice na sprehod, to je, ker je bil dostojen stoletni običaj. Za to, da se za ptice dobro, pravi prepoved, skoduje pa javni morali in ugledu posameznika. Zupan Joju je javno pograbil »može in žene, ki porabijo skoraj ves svoj čas s tem, da se bavijo s pticami.«

Toda nihče se ni zmenil za te odredbe in policija se ni upala aretirati odlične in ugledne, pred vsem pa številne setace, ki so ravnali svoj kakor prej po starem običaju. Tako je notranje ministrstvo prepovedalo imeti ptice v kletkah, bodisi na cesti, bodisi doma. Ker pa imajo v vsakem kitajskem domu ptice v kletkah in so Kitajci v splošnem veliki ljubitelji ptic, je stala policija ponovno pred neizvedljivim nalogom. Tedaj je palpiška mestna oblast prepovedala trgovcem s pticami in je zagrabila zlo pri korenini.

Treba je poznati kult ptic na Kitajskem, da boš razumel, kaj to pomeni. Ob določenih urah — zjutraj ad zvečer — nosijo lastniki ali kužiji ptice v razkošno okrašenih kletkah k zvezskim uram. V sanghaju je središče ptičjega življenja. Tibetska cesta in »Konservatorij« je ograja iz drevja, ob katerih se učitelji in učenci med pticami po več ur na dan posvečajo svoj nalogi. Učitelji med pticami nudijo lastnikom majhen postranski zaslužek, ker je treba za postavitev svoje kletke poleg kletke priznanega pevca odračunati majhno odškodnino. Običajno se ljudje zmenijo v tem pogledu za cel mesec.

Številnejši Kitajci nosijo svoje ptice v ptičjo centralo z upanjem, da bodo njihovi okretajni povi posneli kakšno melodijo od svojih boje treniranih sedov.

Kitajci imajo celo ptičje zdravilke, ki postavljajo svoje diagnoze, podeljujejo naravne in zapisujejo včas naravnost fan-

tastične diete, če ptiček kdaj ni čisto na višini.

Med najpriljubljenejše ptičje pevce spada »škrjanec sto duhov« iz Mongolije. Za zabavo držijo te škrjance v čajnah, kjer se nadeležujejo pevskih tekem. Kletke postavijo med lepo scenenjo, pogostoma v veljavni vrtih, ki se zrcelijo v vodovodu zasajenih jezerc.

Toda teh starih običajev postaja znaj konec.

Ukraden radij

Kakor poročajo iz Madrida, je izginil iz neke barcelonske bolnice ves radij, ki so ga rabili za zdravljenje bolnikov in ki je bil vreden 200.000 peset. Očitno je bil tat posvečen v tajno radijske zaloge, kajti odnesel je radij tako spretno, da dolejš še niso mogli za njim odkriti nobene sledi. Zato po vsej priliki pravilno domnevajo, da noče tat ukradeni radij prodati v inozemstvo.

Vihar izruval 100.000 dreves

Pred par dnevi je razsajal na Švedskem strahoviti orkan, ki je strašno opustošil otok Gotland v Vzhodnem morju. Edino mesto na otoku Wisby je bilo ves čas orkana v temi, ker je vihar pretrgal vse zveze z električno centralo. Na otoku je neurje povzročilo velikansko škodo ter izruvalo 100.000 dreves.

Viljem kupčuje s svojim življenjem

Fox Film Corporation je v Doornu dovršila film iz življenja bivšega cesarja Viljema. Trak prikazuje Viljemovo zasebno življenje v rodbinskem krogu s princoso Hermino. Pravijo, da je Viljem privolil v snemanje tega filma z izrecnim pridržkom, da se sme predvajati povsod, samo ne v Nemčiji...

Francoska carinska politika v angleški karikaturi

Risba kaže karikaturu znanega angleškega risarja Strubea v londonskem dnevniku »Daily Express«. Zgoraj levo: Francija proti nemško-avstrijski carinski zvezi. (Policist je presenetil nemško-avstrijski parček z besedami: »Ne, ne! To je prepovedano! Takoj omele sem!«.) Spodaj Francija v sličnem položaju z Belgijo. (Policist izroča parčku omele in šepeta: »Ali hočeš postati moja carinska nevesta?«.)

Leon Štukelj.

Jugoslovensko Sokolstvo in olimpijada v Ameriki

Stojimo tik pred početkom olimpijskih tekem. Države vsega sveta hite s poslednjimi pripravami za zimsko panogo. Sicer je izgledalo, da bo svetovna gospodarska kriza postala kritična tudi za olimpijado, vendar je dobra volja posameznih olimpijskih odborov in drugih merodajnih organizacij premagala tudi to resno oviro.

Najboljši atleti v zimskih panogah vsega civiliziranega sveta že pripravljajo svoje zaprte kovečke od zadnje olimpijade, da stopijo na ladjo in odidejo na "drugi svet". Amerika jih bo sprejela z ljubeznijo bogate "stete", nudeč jim čimveč ugodja.

Prave olimpijske igre v klasičnem smislu pa se prčijo šele na poletje. Glavni mesec je še do takrat in to je tu di garna tolažba za razne nacionalne olimpijske odbore. Sicer so namreč zelo velike. Odkod denar, odkod sredstva za udeležbo? Bogate države so že dale primerne subvencije, nekatere celo za naše pojme več kot kavalirske. To pač dokazuje, da so si svote velike važnosti te edinstvene in najpopularnejše reklame za svojo civilizacijo in kulturo. In nihče ne dvomi o tem, da se jim bodo dovoljeni krediti v tej ali oni obliki povrnil in še povrh obrestovali.

Tudi na nas je sedaj vrsta, da naredimo definitivne odločitve. Nič več ne smemo odlašati z odločitvijo glede udeležbe jugoslovenskega športa in jugoslovenskega Sokolstva na olimpijadi v Los Angelesu. Kako bo z našimi športniki, naj se pomenijo sami meni je pred vsem na sru Sokolstvo.

Sokolstvo udeležbo na sedanjih olimpijadi presoja z vidika, da so vse svetovne tekme razvoju našega telovadstva visoka šola ne le za stroko, temveč tudi za duh. O tem se je že neštokrat razdebljalo doma in drugod, kjer se na telovadbo, disciplino in domovinsko ljubezen tudi nekaj razumejo. Razvoj telovadbe sledim že od svojega detinstva, po vojni sem se udeležil vseh mednarodnih tekem. Kakšen razgled po tem kraljestvu lepote, ki se ji pravi telovadba v naših smislu pomenu bevedne bi danes imel, če bi me usoda in uvidenost naših zaslužnih voditeljev in strokovnjakov ne bila privedla tolikrat ven v areno najboljših med najboljšimi? Tja, kjer se prelijevala odločnost, volja, moč in lepota, samozavest in ljubezen do svojega!

Ali ne pozdravi vseh slahosti, ki spremljajo vsakega človeka v življenju in prav tako tudi v sokolskem udejstvovanju, tisti silni trenutek ko se boriš za svoje in se hočeš uveljaviti kot najboljši? Sai nosiš na svojem odelu trobojko, simbol svoje domovine in svojega naroda. Mislite, da se da to pozabiti? Nikdar!

Vidite, v tem tiči pravstvena vrednost mednarodnih tekem. Gotovo je ta vzgoja dedeljena le nekaterim izbranim. Ne smemo pa pozabiti, da sta ta visoka čast in priznanje na drugi strani živ ideal vsem onim, ki so se za nami. In teh je na tisoče in bi jih lahko bilo tudi na stotine. V tem tiči na praktična vrednost mednarodnih tekem za naše Sokolstvo in njegov razvoj. Ta ekvivalent sam na sebi prekaša stroške, trošene za ekspedicije. Kje so pa še one množice naroda, ki se s ponosom navdušujejo za svoje nacionalno in državno pripadnost, če vidijo, da so se njihovi predstavniki afirmirali v isti vrsti z velikimi, močnimi in bogatimi narodi!

Res je, Amerika je daleč, pot draga, gospodarska kriza huda. Priznamo zato potrebo, da rešujemo najprej vitalne probleme naše nacije države in gospodarstva. Priznamo potrebo, da izdajamo denar le za nujne potrebe. Prav je, da nismo lahkomiselni in nepotrebno širokodušni. Če ne je priključiti od česa kaj koristnega, bodimo uvidni in to izvedimo! Vsaka korist, ki se nanaša na nas kot celoto, ima v teh fahih za nas dvojno, da soto vrednost. Saj jih ni malo izven nas, ki nam ne prvoščijo ničesar in ki želijo, da bi bili slabši in majhni.

Koristi vzorejamo naš uspeh na olimpijadi, pričakovanji, verjetni, možni uspeh. Javnosti je bilo le malo ali skoro nič razkrita o telovadni tekmi letos v mesecu juliju v Parizu. Prav ta tekma na mi služi za merilo za uspehe na olimpijadi. Sicer mi je skrajno nerodno, govoriti in razlagati o stvareh, ki se ticejo tudi moje osebe, in iz istega razloga mi je zelo težko delati kalkulacije o bodočih uspehih. Ker se pa iz nerazumljivih vzrokov nihče drug ne oglašuje s smatran naš položaj za enojno silo, v kateri mi mora biti dovoljeno, izpusti tudi to, kar se dotika mene samega. Naj javnost ne tolnači tega nanašano.

Prednjaški list našega Sokolstva "Sokol" je prinesel v svoj št. 7, z dne 10. VII. 1931 kratko poročilo o letošnji tekmi v Parizu izmed nerazbrite brata Trčka. Ta je bil dolžen od urave SKJ za poročevalca na pariških tekmah za svetovno prvenstvo, toda spričo silno slabe organizacije tekme in vseh starih razmer pri najboljših volji in trudu ni mogel dobiti točnega pregleda in natančnih podatkov, da bi bil v stanju raztolmačiti doma nam telovadecm natančne, kaj je bilo dobro in kaj slabo. To predvsem glede na nas same. Naj mi brat Trček zameri, ako opozorim na tem mestu na veliko pogrsko, ki se zadnja leta redoma ponavlja pri naših sodnikih in poročevalcih na mednarodnih tekmah in ki se bo morala v bodoče kateorično odpraviti. Mislil pogrsko, da sodniki vidijo nas telovadce samo enkrat, to je na izbirni tekmi, dva do tri mesece pred pravo tekmo in potem nič več. K temu si čisto nismo o našedilateljskih gibih ali vaiah še na dan tekme na jasnem, ko je treba že nastopiti, povedati in se oddolžiti prvovalnosti našega Sokolstva, ki nam je dolo denar za pot. In kje je duševni kontakt med nami in med nami ki kreni hrihtenico vsakemu telovadcu? Navzlic bratstvu smo si preveč tuji.

Kolikor sem mogel med pariško tekmo in v tistem vrvenju sam motriti sposobnosti telovadcev in vrst, ki sem si jih v duhu predstavljaval — vršilo se je le tekmovalne posameznikov — sem docela miren, da bi mi Sokoli ne izšli z olimpijade z najboljšimi rezultati. V Amsterdamu smo bili kot vrsta tretji, jaz med posamezniki tretji. Primožič peti. Najboljši Švica Miez, ki je bil prvi, je odnesel zmago z 247,50 točkami. Primožič je imel 244 točk. Tedaj nam prvim in nim le tri in pol točke razlike! To se pravi malo več sreče, ali če hočete,

malo manj nesreče in jaz in Primožič bi bila prav spredaj. Končno je pika le pika, znanje in tekmovalna sposobnost pa ne zastajata za drugimi.

Dokaz je letošnja tekma v Parizu. Sreča se nam je to pot na orodju — in orodje pride predvsem na olimpijadi v poštev — obrnila v prid. Tisti Miez, ki je bil na olimpijadi v Amsterdamu prvi, in njegov tovariš Haenggi, ki je bil drugi, sta v Parizu morala prepušiti mesti meni kot prvemu in Madžaru Pelleju kot drugemu. Na žalost se nismo prejeli uradnih podatkov o splošni klasifikaciji na pariški tekmi zaradi česar se ne morem podrobno spuščati v razmotiranje. Znano nam je pa še to, da je bil Primožič na orodju peti, da je tedaj obdržal isto mesto, kakor ga je imel na olimpijadi v Amsterdamu 1928.

Pa tudi to pot bo razlika med menoj in njim majhna, kakor se to ponavadi dogaja med prvimi šestimi. Ta tekma me je ponovno potrdila v veri, da nam je uspeh zagotovljen, ako ne proustimo in ne klonimo. Sicer bova imela s Primožičem dosti opravka z mladimi, naraščajočimi, talentiranimi telovadci in še prav posebno s stariim (40 let!) mojstrom Haenggiem, saj je ta po mnenju vseh, ki se na telovadbo kaj razumejo, favorit v vsakem pogledu.

Ze v Parizu sva dala s Primožičem vse iz sebe, ne samo fizično, temveč tudi duševno in živčno: priznati moram, da sem prvič v svojem življenju čutil da se borim. Na vseh prejšnjih tekmah sem se zabaval ob lastnem prelivanju ravnotežja in na rezultat skoro nisem mislil. V Parizu smo se na vsi tekmovalci molče sporazumeli, da si bomo pomagali in se preinili naprej za vsako ceno svoje biti. Vsi smo delali z vsemi svojimi sposobnostmi in zavestnotnostmi in skurnega cilja nam še nikoli ni bila tako jasna kakor to pot. Še Peter Sumi ki je sicer vedno resen in vase zavrt, se je odjal in podzavestno tinal okoli po pomoči, čeprav kot trden Gorenec in najstarejši med nami tega ni nevedel pokazal.

Boris Gregorka, najsposobnejši med nami je otenal okoli sebe da sem se mu divil. Njegov uspeh je izvesten, če vnoštevamo dolžino telesa, ki se izraža predvsem v nogah. Kot telovalec stoji lahko vzoredno s Sumijem, ki je najtemperamentnejši telovalec naših vrst. Oba imata isto borbenost in inteligenco, ki vodi vedno do uspeha in zasluži vse priznanje. V doživljanju se razlikujeta toliko, da Sumi čuti molče, Gregorka pa glasno. Če pa kdaj preveč čuti mu ne smemo zameriti, ker vemo da je ambiciozen in da je tudi dober Sokol.

Sumi se je odslal v naši vrsti na tretje mesto. Če presledam njevo klasifikacijo na orodju ki jo je priobčil v "Sokolu" br Trček, lahko izrečem največje nade za olimpijado. Pri njegovi sedanjih pridnosti in kakor sem ga videl pred kratkim pri treningu, ga na orodju s Primožičem če drživa pod pazduho. Če se morda ne bo priboril prav v osredje, je vendar taka sila v vrsti, da smo Jugoslovenci do nje nadmočni vsem ostalim vrstam. Kar bo eden od naših manj doseglj, unava s Primožičem, da bova midva toliko več v primeri z drugimi vrstami. Do Sumija smo tedaj še prvi kot vrsta in najbrže tudi kot posamezniki.

Treba jih je pa v vrsti not R-kino potemtakem še dva dobra. Za ti dve mesti e bo vna huda borba. Eno mesto je govo nborjeno našemu Benjaminu, nenač na vsati "zvezdi", Miroslavu Forteu. On je še mlad. Telovadi pri "Maticu" v Ljubljani in se uči vztrajnosti pri Sumiju. Kolikor ga poznam, preko nje ga bo mogoče iti. Seveda si bo moral še malo, pa pridno zbrivati roke na konju. Ne cenijo zastoj Švicarji stopnjo telovadca po uspehih na konju. To pravilo izrečno o madžarskem favoritu Pelleju, ki je nam vsem v prvenstvu opasen.

Forte se je pojavil takoj na tragični smrti našega nadbudnega Maleja. In nopolnoma mu je slučil v gibih in korajži. Malej je bil naš up in težko ga bomo preblehli. Sai jih je le počiča, iz katerih se rode dobri telovadci. Bratje iz Hrvaške in Srbije ne dajo zaenkrat še zadostne pomoči. Kadar na jo bodo dali, bo prvovrstna.

To smo že malo videli letos pri Milanu Stefanoviču in njegovem drugu iz društva v Novem Sadu. Temperament inžnaka, združen z okusom se vidi v obeh. Oba sta še mlada in če bosta vztrajala, se bodo morali naši kandidati za prihodnje mednarodne tekme kar pripraviti na nju.

Kdo bo pet? Maribor, Ljubljana? Za petega me skrbi. Če bi imeli še tega, vsa takega kakor je Forte sem pripravljen o izvestnem uspehu vrste. Pa saj se pridno dela v Mariboru in Ljubljani. Le naprej brusite roke, bratje! Peti bo odločil o prvenstvu naše vrste, če bo šlo ostalo na srečje. Ali bi bilo to nepravno, idealno dalo naši domovini? Zakaj bi morali biti vedno drugi prvi, ko mi boli in več rahnimo zanosa. In z nami računamo najboljši. Dokaz: povabila Švicarjev v oktober in sedaj nam povabila Nemcev za mesec maj 1932. To povabilo je sicer službeno zadelo mene kot osebo, s tem pa je priznana celota, iz katere in s katero sem Švicarske strokovne kritike (Svorte in "Turnzeitung") so za nas zelo lažjave. To so brali njihovi sodniki Nemci, deloma so nas videli v Parizu. Danes nam tako pozna vsa Evropa; o nas govore celo dohro. Vsi močeti listi iz Evrope, Madžarske, Luksemburga, Francoske Švice, Nemške Avstrije, Holandske, Belgije in drugod ničeto o avitkih in ljubimih ljubimih in izražajo velike nade za našo budnost. Ali ni tedaj to dovolj velika nagrada za vso našo domovino in našo nacijo? In za to reklamo bi ne imeli sredstev?

Sredstva za olimpijado bomo dobili, če hočemo. Treba se je zagnati in konkretno zgraditi. Naj gre svojo pot naprej pravstvena in idejna vzgoja v našem Sokolstvu. Potrebna je, spoznana je, Morda potrebnejša nego kdaj prej. Za njo moramo biti v prvi vrsti sredstva na razpolago. To sredstva nam daje sedaj deloma tudi država, videti obilni nomen enakele vzgoje. Da ne bi trnala ta stran Sokolstva enarvimo za našo udeležbo na olimpijadi v Los Angelesu nekaj denarja vkin na drugo nacijo. Če bi dal n. pr. vsak član Sokola v duhu ali trn obilnosti eno 10 Din bi dosti pri zmanjšanju članov in članice lena vneto 600.000 Din. V kolikor na bi posamezni člani ne mogli plačati tega zne-

ska, naj bi zanje prispevali njihovi službo-dajalci ali premožnejši člani, deloma pa tudi država za državne uradnike; saj bi to ne bilo mnogo.

Znesek 600.000 Din bi popolnoma zadostoval za vse stroške. Sicer nimamo nobenega proračuna pred seboj, pa tako približno se že da zračunati potrešek.

Poglejmo v druge države. Dan za dnem čitamo po časopisih, kaj se vse dela za odpremo olimpijskih mostev, kako bistro skušajo priti do denarja. Vpreženi so v to delo celi aparati, ki snujejo in kujejo. Za nas je poslednji čas. V juliju moramo biti že tam.

Pred tem moramo še v Prago. Bratom Čehoslovakom se moramo revanžirati za njihovo pozornost v letu 1930. Morda bi nam pa le oprostili, če bi šli mi telovadci za slovensko sokolsko prvenstvo na olimpijado in bi v Prago poslali mlajšo, a tudi dobro gardo? Čehoslovaki na olimpijado ne gredo. To je razumljivo, če imajo doma tak praznik. Vendar nam telovadec — telovalec iz Pariza ni ušlo iz vida, da Čehoslovaki za Los Angeles najbrže ne bi mogli sestaviti take vrste, da bi šla z boljšimi izgleidi v Ameriko kakor mi. Menim vrsto. S posamezniki so namreč še na slabšem, ker brat Hudec sam ni dovolj siuren zmaga. Njega prav tako konj žuli kakor našega Fortea. V Parizu smo videli, da Hudec na konju daleč zastaja za favoriti. V enem letu pa na konju ne bo napravil toliko, da bi lahko računali na zmago med posamezniki. Ravno konji je najtežje in najtrudovnejše orodje, kar vem iz lastne izkušnje, ko se žnjim ukvarjam že od leta 1918. In šele po tako dolgem času sem imel letos prvič v Parizu srečo, da sem se odslal tudi na konju na tretje zmagovalno mesto z 29,05 točkami za prvimi Švicarjem Haenggiem z 29,40 točkami. Često in neko mesto sta zasedla tudi dva Švicarja. Zgodilo se je prvič, da sva dva druga prišla med Švicarje na konju, kar so prvi Švicarji zasedali vedno prvi štiri mesta na vrsti.

Da so se bratje Čehoslovaki odrekli olimpijadi v Los Angelesu nas ne sme motiti pri naši odločitvi. Mi imamo absolutno izglede na prvenstvo, če že ne toliko čisto v vrsti, pa med posamezniki. Bratje Čehoslovaki tudi ne morejo risikirati svojega dobrega imena zmagovalcev, ki da niti včas kar zmagajo na mednarodnih tekmah po vojni. Etno Amsterdam 1928 jih je vrnil na cedilo, kjer so jih Švicarji premagali.

Mi gremo na še večjo nanrej in navzgor. V Parizu 1924 smo bili kot vrsta četrti, v Amsterdamu 1928 že tretji. In tedaj je bila konkurenca večja in močnejša. Zlaj gremo cikamo po drugo, če že ne na prvo mesto! Kako bo na nama s Primožičem sreča mila med posamezniki, je odvisno od priprave.

Priprava! To je zopet podlaga za se. Pa ga bomo že kako urodili med seboj. Treba bo dopusta, primernege dopusta. Trening mora biti koncentriran. Ne samo telesno, temveč predvsem duševno in živčno. Nadalje se mora čas ravni po nas, ne mi po času. Če opravljaj poklice in pri tem še razburljiv in duševno naporen poklic, ti preostane kaj malo volje in veselja za trening. Zahteve so pa velike in terjajo od telovadca maksimum. To pot, ko žrtvujemo toliko denarja ne smemo telovadci zadnji tečen pred tekmo zdihovati: la, ko bi od danes naprej bilo vsaj še en mesec časa! Vedno smo se zavedali, da nismo tako pripravljeni, kakor bi lahko bili. Odkod potem vsa tista nervoznost na tekmah, ki jo je opazil letos v Parizu naš drugi podstarešina br Paunković. On je bil namreč prvič zmagal na tekmah in tudi prvič videl tak bol. Vse mu je ugašlo in vkuševal se je za te silne in tihe borbe. Omenil mi pa je kasneje, da je opazil na nas jugoslovenskih telovadcev posebno nervoznost.

Jaz sem dobro vedel, odkod ta vznemirjenost. Prvič je manjkali iskreni kontakt med nami vsemi ki smo bili določeni za eno, na drugi strani nismo bili tako temeljito pripravljani, da bi bili sigurni svojega dela. Večne spremembe v vodstvu na ših ekspedicij so nam le v škodo. Na primer: na olimpijadi v Parizu 1924 je vodil našo vrsto br inž Poženel, v Lvonu 1926 in v Parizu 1928 br dr Murmik, sedaj v Parizu 1931 br Bažel. S sodniki je ravnotako. Neustreane spremembe. Zakaj to? Nas telovadcevi ni letos nihče vna'al kaj mi menimo in koga mi predlagamo za sodnike na podlagi svojih dolgoletnih izkušenj. Nijam namena očitati komukoli namernih pogrskov, upravičeno na si dovoljujem kot svobodni član naše velike "lene organizacije" povedati javno svoje mnenje, edino na korist stvari.

Ko prihajamo tako na tekme, naših novih sodnikov in vodnikov nihče ne pozna. Stare zveze na so potrebne. Če bi ne imeli v vrsti vedno s seboj vsaj onega starega sodnika, katerega ime poznajo sedaj vsi ki na mednarodnih tekmah kaj pomenijo, to je naša brata Smertnika, bi nam marsikaj slaba prešla.

Jugoslovanski Sokoli si jemljemo vedno za vzor brate Čeha. Zakaj jih ne bi posnemali tudi v tem smislu? Oni prihajajo na vse tekme z letimi vodniki in z letimi sodniki. Niti ene spremembe. Le telovadci se spreminjajo. Mi pa ravno nashe: z letimi telovadci in vedno z drugimi vodniki in sodniki. In njihovi uspehi? Kar navedemo nazaj. Povsod holajimo same zmage. In če sem nočen in odprti si umam reči, da njihovih zmag niso do sedaj telovadci eno s svojih spnech, nastoj temveč v veliki meri tudi z dind, meteko spretnostin svojega vodstva. Pri sedanjem načinu klasifikacije le to razumljivo, saj smo telovadci skoro nopolnoma odvisni od večjih ali manjših simpatij sodnikov. Te simpatije pa more razložitati na način nespoštnosti tudi eno tak naš sodnik in vodnik ki razmere nima in bi niti avtoriteto med inozemskimi sodniki in strokovniki. In še nešteto drugih manjših reči je povrhu.

Če bomo tedaj ti dve vnašajni primer-
-stih, smo že pripravljani za odhod. Treba na je odločno in hitro delati. Med slovenskimi Sokoli jih bo gotovo malo, ki bi ne odobravali mojih misli. Bratom iz Hrvaške in Srbije, neobeno na sokolski javnosti ki nima trdnosti stika z našim notranjim delom, in vladnim krmom v Banoradu je pa treba stvar tolmočiti in razložiti.

V to na je nudovam nuficem naš tisk. Na zadetvite, da enredovavmo o tem vnašajni eno na nse v Sluovni opad nam je trake opozoriti v kometah in oph skih predelih, pa seveda v Beogradu. Upam

in želim, da ta-le moj članek, ne bi šel neopažen mimo zagrebkih in beograjskih, pa tudi drugih srbskih in hrvaških novinarjev. Gradiva je v njem dovolj. Če je prostora in časa za vsemogoče lokalne nogometne tekme v časopisih, ga bo pač tudi za aktualno vprašanje naše udeležbe na olimpijadi. Predvsem mi Sokoli smo upravičeno tako reči, ker edino mi smo dosegljivi res dosegli kvaliteto in nivo mednarodnih telovadcev ter smo še vedno odlično in priznano nastopali pred svetom.

Zavedam se, da ima naše Sokolstvo svoj lasten tisk. Očital mi bo morda kdo, da stvari, ki so prav za prav v prvi vrsti sokolske, priobčujem in iznašam v dnevniku. Jaz sem pa v tem primeru mnenja, da udeležba našega Sokolstva na olimpijadi spada tudi pred širši forum, kakor pa samo pred tiste dobre in disciplinirane Sokole, ki čitajo naša glasila. Mnogo je Sokolov, ki nalučujejo samo članarino, vendar pa se tudi ti zanimajo za pokret in z zanimanjem čitajo sokolske vesti v dnevnikih. In tudi od njih bomo morebiti že v kratkem zahtevali prele omenjeni desedinarski prispevek za olimpijado. Dnevno časopisje nam daje za to aktualno stvar več sigurnosti, da sokolska javnost prele, hitreje in v večjem številu izve, za kaj gre in kaj bi radi. Zatogadelj sem se poslužil te poti.

H koncu naj še omenim, da niso resnične vesti, ki se omenjajo tudi v našem sokolskem tisku da so namreč Švicarji odpovedali svojo udeležbo na olimpijadi. Nesmotno je res, da so trdno odločili iti v Ameriko. V povabilu, ki so mi ga poslali v mesecu oktobru, izrečno pravijo, da bo čisti dobitek prireditelje osnov za olimpijski sklad. Prav tako omenjajo Nemci v svojem povabilu, da bo pri nastopu v mesecu maju, na katerega so me povabili, sodeloval njihov najboljši orodni telovalec Bozler, ki je izbran za olimpijado v Los Angelesu. Tedaj tudi Nemci mislijo resno na udeležbo, čeprav jih tlačijo vse druge naša gospodarska kriza kakor nas.

Madžari molče in se pripravljajo. Da orodo, je gotova stvar. In če pridejo še Finci in Italijani, smo vsi stari vku. Belgijci, Luksemburžani in drugi so le bolj za okvir v boju, sicer na prijetni in dragi tovariši. Kakor vse izgleda, bodo olimpijske tekme v telovabi ravno tako hude in zanimive kakor doslej. Samo Čehov ne bo.

Ravnali bi protisokolsko, ako bi vprašanje naše udeležbe reševali površno in pronačljivo. Ne smemo pozabiti, da je eno izmed bistev Sokolstva telovadba. In olimpijada je telovadba. Ne glejmo samo slabih strani tekem, ampak imemo pred očmi tudi veliko pozitivno stran. Kdor greji proti telovadbi in proti sredstvom, s katerimi se telovadba popularizira, ta ravna proti nauku našega velikega Tvrša. Tvrša je predvsem telovadil in on je že vedel, zakaj. Pa tudi mi vemo, ki smo v telovadnici in ki smo iz telovadnice. Sama ideologija brez praktičnega vezanja in glajenja slabih strasti, nima trdnih korenin in ne vzgaja zanesljivih značajev. Zato mora imeti sokolska organizacija smisel in absolutno voljo, da svojo telovadsko nalogo za vsako ceno izvede. Sredstva moramo dobiti in jih ob primernem trudu tudi lahko dobimo. Izgovor na gospodarsko krizo ne more biti zadostno opravičilo, ako bi padla odločitev proti udeležbi na olimpijadi.

Dalmatinska vina

Iz za božične praznike in novo leto
dobite v Spodnji Šiški v

GOSTILNI „DALMACIJA“
vulgo „PRI ANZOKU“

Specialno sortirana in po nizkih cenah:

Opolo vis	Din 12.—
Opolo belo	» 10.—
Opolo rdeče	» 10.—
Navadno črno	» 10.—
Prošek	» 26.—
Zganje	» 30.—
Olivno olje	» 20.—
Kis	» 6.—

DANES SVEŽE MORSKE RIBE
Se priporoča
15792

IVAN LASAN.

Tvornica harmonijev in pianinov

po najmodernejši konstrukciji. Uglasuje, popravlja, zamenjuje, prenavlja. Izdeluje tudi strune za klavirje, berde, klavature itd.

NIZKE CENE!
Društvom popust! — Odajda tudi na obroke. Večletna garancija.

IVAN KACIN, LJUBLJANA
TABOR 6.

ZAHTEVAJTE CENIKE! 15794

DARUJE PRAKTIČNO!

Še par dni nas loči od novega leta. — Oni, ki ste odlašali z nakupom, pohitite! V zalogi imamo samo praktična darila, ki so v sedanjih krizi bolj kot kdaj prej potrebna! 15810

OBLAČILNICA „ILIRIJA“
MESTNI TRG 17 L.NAD., LJUBLJANA

COUCH ZOFÉ

RUDOLF SEVER

dobite pri tapetniku

MARIJIN TRG ŠTEV. 2.

Veselo božične praznike in veselo novo leto

želi DEUTSCH ALADAR

gostilna

15793 DOLNJA LENDAVALA

Gospodarsko in izobraževalno društvo za

dvorski okraj in dvorska knjižnica

želita svojim članom in odjemalcem

vesele božične praznike in srečno novo leto!

15778

Veselo božične praznike

želi JOSIP ZAJC, izdelovatelj smuč in športnih potrebščin ter splošno kolarstvo. — Doslovče p. Zirovnica. 15808

Družabnika

ISCEM s 150 — 200 tisoč gotovine. Podjetje je staro in dobro vpeljano in izredno rentabilno. — Ponudbe na oglašni oddelci »Jutra« pod »Redek slučaj«. 15789

Nogometaši!

Preko sime, ko ne igra, odstranite s svojih nog vse rane, ki ste jih dobili, ko so vas pregazili, ali pri koliziji. Razpotežite sime Roka soli v točki kopelja za noge, namakajte jih predpisan čas, in bo vaše pretehalo kot na komando. Dobiva se v vsaki lekarni in drogeriji, glavni depot za Slovenijo je Drogerija Gregorič, Ljubljana, ali pri pri gl. zastopniku: Drogerija »Nada« V. Gabrila, Subotica — telefon 6.77.

MILO BODOČNOSTI

se bo gotovo izdelovalo samo iz sestavin, ki so medicinsko brez priporočila ter zdravju koristne. To načelo prevladuje tudi pri izdelavi Fellerjevih Elsa-mil lepotne in zdravja. Ona prav zato izvršujejo dvojno nalogo, ne samo da prijetno diše in da se izdatno penijo, temveč tudi zdravstveno koristijo, odstranjujejo obnem tudi že obstoječe nedostatke kože. Dobi se 7 vrst Elsa-mil in sicer:

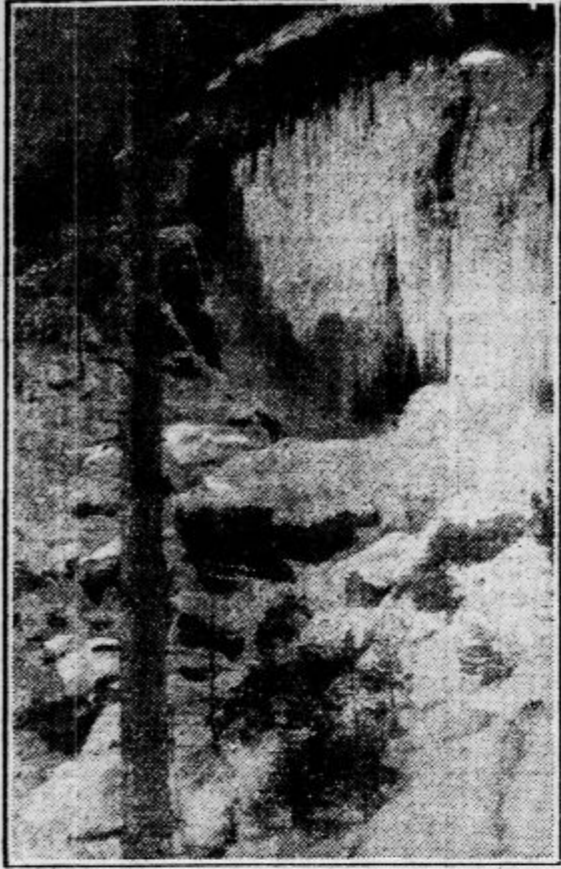
Elsa-lilijino mlečno milo	Elsa-borakovo milo
Elsa-milo lilijine kreme	Elsa-katranovo milo
Elsa-ruženjakovo milo	Elsa-milo za britje.
Elsa-glicerinsko milo	

Po pošti za poskušnjo 5 kosov Elsa-mil v poljubni izbiri 52 Din franko. Praktično je naročiti obnem tudi Fellerjevo Elsa-pomado za zaščito lica in kože, ter Fellerjevo Elsa-pomado za rast las (2 lončka franko 40 Din). Naroči se pri lekarnarju Eugen

V. FELLER, Stubica Donja, Elsatrg 245, (Savska banovina).

Na smučeh v Triglavsko kraljestvo

Za katoliški in pravoslavni Božič pride di Smuški klub Dvojje-Mojstrana dva velika smuška tečaja. Večje ugodnosti bodo privedle marsikoga, da se izpopolni tehnično in se navzije zimske krasote Triglava. Po želji se bodo večbali tudi smuški ekoki na mojstranski skakalnici, ki je v izvrstnem stanju. Skoke bodo večbali po-

četrta priznani domači trenerji, v teku tečajnega termina pa pride v Moistrano češki trener.

Oba tečaja bosta razdeljena: 1. za smučarje začetnike, 2. izvežbane smučarje, 3. tekmovalce, 4. za večbo skokov. Za vsako teh panog bo na razpolago smuški trener domačin, ki bo poleg določenih vežbenih ur vadil po želji tudi izven tega časa. Prvi tečaj se prične 26. t. m., drugi pa 7. januarja. Kdor bi se celotnega osemnedevnega tečaja ne mogel udeležiti, temu je na razpolago tudi krajši termin, tudi polnodvni pouk. Sploh se bo tečajnikom glede odmerjenega časa popolnoma ustrezalo.

Trenerji bodo vodili svoje tečajnike na daljše izlete v triglavske doline, k nepopolnemu lepemu Peričniku, ki je v tem času ena sama gromada orjaških kačnikov kakor ga kaže naša slika. In še dalje bodo pihali z dičami — tja v romantična Vrata, v Kot, Krmo in na obširne poljane naših Karavank. Ni namen teh tečajev gola tehnično izurjenje temveč polet v prosto naravo, da se vsakdo do mere navzije zimske krasote.

Prijavnina za tečaj je 50 Din celodnevna oskrba (hrana in kurjena soba) od 45 Din dalje. Vse prijave in informacije je poslati na Smuškarski klub Dvojje-Mojstrana. Ne zamudite ugodne prilike, ki se vam nudi, da preživite božične počitnice v prekrasni okolici Triglava!

Matična knjigarna
LJUBLJANA — Kongresni trg
MUZIKALJE VSEH VRST

Kmetijski vestnik

**V treznosti in samopomoči
je rešitev**

Vsesplošno se dandanes pritožujemo nad ljudmi razmerami. Posebno na kmetih se polaseča ljudi nekaka malodušnost, češ, sedaj se res več ne izplača kmetovati. Kmet nima svojega truda in napornega dela na kmetiji poplačanega. Vse, kar pridelal, mora po nizki ceni prodati, kar pa potrebuje, mora drago plačevati. Našega gospodarja tare taka skrb, da mu je večkrat obupati, ker ne zmora z dohodki iz svojega gospodarstva kriti svojih najnujnejših potrebščin. Skrajni čas je, da odločilni činitelji v tem pogledu nekaj store, pa tudi gospodarji sami ne smejo pričakovati pomoči samo križem rok.

Ljudje se tolažijo na razne načine in nasadajo raznim govoricam. Krivi preroki nastopajo in begajo uboge ljudi. Čuditi se je našim ljudem, ki pravijo, da smo kulturni in izobraženi, pa vseeno verjamejo največje neumnosti.

Dolžnost narekuje vsem našim izobraženim, posebno na kmetih da svarijo in poučujejo ljudi ter jih vzgajajo k treznosti in varčnosti. Tudi sedaj še žive marsikje na deželi preko razmer, odnosno preko tega, kar zmorejo, ne glede na slabe čase. Letos bo n. pr. privedlo to ali ono društvo toliko in toliko veselje, zabavnih večerov in plesov. Za te prireditve je treba denarja in je čudno, da ga za veselico ne zmanjka. Takih primerov je še mnogo. Nekje se je vršilo lepo kmetijsko predavanje, kjer so nastopili razni predavatelji. Pa glej, dvorana je bila skoro prazna, kljub temu, da ni bilo vstopnine. Predavatelju se je povedalo, da so šli vsi mlajši na sportno prireditev in plačali seveda visoko vstopnino. Nogomet je v dotičnem kraju že dokaj razširjen tudi med kmečko mladino. To nas bo gotovo iz te krize rešilo!

Starejši gospodarji, ki so preživeli že marsikaj slabega in hudega, se v polni meri zavedajo resnosti. Drugače je pa z nekaterimi mlajšimi. Ako se enemu ali drugemu svetuje, naj si natančno beleži vse izdatke in dohodke, tega nič kaj rad ne sliši. Mlajši gospodarji radi kar na slepo srečo gospodarijo, češ, bo že kako.

Vse nič ne pomaga, če se ne bomo resno poprijeli dela in se izkušali s pametno in samozatajevanjem vzdržati. Prvi pogoj k napredku je zaupati v samega sebe in močjo nastopati povsod ter izkušati znati se v vseh težavah in nepravilnostih Kdor postaja malodušen in lahkoveren, ta je izgubil bitko. Tak gospodar mora prej ali slej propasti. Zavedajmo se, da se dandanes čudeži več ne dogajajo. Odrči se je treba vsem namiznim izdatkom! Dandanes niso več časi lahkoživja, praznega govorjenja ali močnega celo prosjačenja, ka-

kor: »Oh, usmiliti se me, pomagajte mi, dajte mi podporo! Država, banovina, občina, kje ste? Zakaj nam ne pomagate.« Sedaj zaključujemo leto. Blizu je se prazniki, ko si bomo kolikor toliko kaj boljše, in to po vsej pravici privoščili. Z novim letom pa pričnimo z vso resnostjo, z največjim samozatajevanjem, s poštenostjo in treznostjo boriti se skozi hude čase. Istina je, da resnica v oči bode, toda če resnici ne bomo pogledali v obraz, ne moremo misliti na izboljšanje. Pri nas vlada bolj kriza ljudi kakor kriza gospodarstva. Razni izgovori, češ, saj moramo iti v gostilo, da pridem v družbo, da rečemo kako pametno itd. so jalovi. Vsakdo naj izkusi urediti svoje življenje tako, da se bo pošteno preživel in pri tem svojem bližnjemu nič škodoval. Imamo dovolj poceni gospodarskega štiva in dobrih listov, kjer najde človek zabave in pouka. Kmetje naj zaupajo sami vase, ker brez samopomoči ni rešitve. Prvo je samopomoč, potem šele vse drugo.

Fr. K.

Kdaj in zakaj so nastali kozolci toplariji v savinjski dolini

Povsem neopažena širša javnosti je izšla pred nekaj meseci prav zanimiva knjiga, ki je redko delo za vso svetovno literaturo, znanstvena razprava »Kozolci na Sloven-skem« od univ. docenta in znanega geografa Antona Melika. Delo, ki ga je izdalo znanstveno društvo v Ljubljani, razpravlja na 100 straneh o oblikah, nastanku razširjenosti in vzrokih obstoja tega važnega gospodarskega posloplja.

Ne usojam si pisati kritike o tem lepem delu, ki je dalo g profesorju silno dela saj ima vsa svetovna literatura le nekaj malega strani zapisov o kozolcu in je Melikova knjiga prva monografija o kozolcu sploh.

Ze moj rojak prof. Baš je načel vprašanje savinjskega kozolca in se tudi profesor Melik pogostoma sklicuje nanj in na našo dolino, kjer je kozolcev v vsej Sloveniji najbolj razširjen, saj kar najti hiše brez kozolca. S posebnim zanimanjem sem preštudiral Melikovo in Bašovo delo. Ker se v marsičem niso krila moja opazovanja z trditvami teh dveh avtorjev, sem s svoje strani proučil zadevo kozolca v Savinjski dolini. Moja opomba naj bo le skromni prispevek k gradivu za končno objasnjenje smotnosti kozolca.

Danes vidno povsod v Savinjski dolini s prav malimi izjemi le vezane kozolce, tako zvezne toplarije, stare največ 50 do 60 let. To je zapeljalo prof. Baša v zmotu, da je trdil, da se je razvil kozolcev toplar iz lese oziroma iz stegenjenega kozolca z lovo šele pod vplivom hmeljarstva. Prof. Melik mu tega ne more verjeti in domneva, da morajo vezani kozolci eksistirati že dalje časa v Savinjski dolini in v popolnoma prav. Če gledamo nazaj razvoju Savinjske doline, doženemo, da je bila še pred 50 leti to prav siromašna redka naseljena dolina s pičlimi in večji del prodimi njiavami. Velike kompleksne zemlje je bilo poplavno ozemlje neregulirane Savinje ki je bilo last posameznih sosesk tako zvezne gmašne. Edini dohodek je vrgla živina ki so jo pasli soseski čredniki po gmajnah vse leto od enega do snega. Ker je bila vse leto živina na paši ni bilo za polje gnoj. Prevladoval je še povsod lesen plug, ki ni bil večal rodovitnosti. Ker ni bilo prida poljskih pridelkov, tudi ogromnih toplarij ni rabila večina kmetov. Iz ustnih poročil starih gospodarjev in neredkih ostanovk poleg današnjih baharije je posneti, da je bila stoletja nazaj domača oblika kozolca kozolca na kozla ali psa, pri manjših starih kmetijah se danes najdemo ob sklednju dvoje prislonejnih štantov. Večje bogate kmetije so pa že takrat imele kozolce toplarije. Se danes nahajamo toplarije stare po 100 in več let, kakor pričajo letnice na njih v dolini. Da jih več ni so krivi požari, ki so vedno upepelili visoke kozolce, dočim so nizko hiše le še obranili. Stegenjenec pravimo po dolini »Krajski kozolci« in se niso, kakor že ime smo kaže kar gre ustno izročilo, nikoli nahajali v dolini. Zakaj? Ker imamo tako hude burie da so porušili vsak tak kozolci, ki ga je kdo postavil. Izjeme so morda v zavetnih hriboh Dobrovelj, kjer je menda Baš črpal svoje trditve.

Ko so se pa razdelile gmašne proti koncu minulega stoletja in je ostajala živina čez leto v hlevu ter delala gnoj in so prišli s hmeljarstvom novi plugi v dolino, so zaradi tega postali hektarski donosi njiv obilnejši in so zahtevali povečanja kozolcev. Več pridelka je zahtevalo tudi več voz (dočim je bil prej pri kmetiji navadno eden sam), ki so gledali spet za streho. V dolini sami ni lesa za kozolce, zato so domalega vsi savinjski toplariji kupovali iz tujine, pri čemer je prišel iz obrobnih krajev v dolino kozolci istega tipa kakor je okrog Laškega, St. Jurja itd., kar je dobro opazoval profesor Melik.

Užalošeni javljamo prijateljem, znancom in sorodnikom, da je naš ljubljani soprog, oče, brat in tast, gospod

JAKOB SEDEJ
mestni šolski sluga

umrl nepričakovane smrti.

Pogreb bo v soboto 26. decembra ob 2. popoldne iz mrtvašnice sv. Kristofa na pokopališče pri Sv. Križu.

Blagega pokojnika bomo ohranili v večnem spominu.

V Ljubljani, 24. decembra 1931.

ZALUJOČI OSTALI.

Hmeljarstvo je potemtakem le v posredni zvezi z uvedbo toplarij v dolino. Isti pojav beleži Melik tudi na Dolenjskem, kjer prevladuje po revnejših hribovitih vaseh kozolci na kozlu, dočim ima bogatejša in rodovitnejša Mirenska dolina same toplarije. Tudi na Notranjskem in drugod je opazal Melik, da imajo manjše kmetije le kozolce na kozla. Ta kozolci je značilni sirmastva in zaostalosti v kmetovanju.

Če gledamo genezo kozolcev, se nam vsi li sledeč razpored: V goratih krajih, kjer imajo posestvo pred nošom, imajo stegnjen kozolci, z oddaljenejših njiv in travnikov ne morejo lahko spraviti žita in posebnih sirove detelje domov, zato postavijo tam ostrve. Kjer imajo daleč od domovja polja in so povetne prilike ugodne, postavijo stegnjen kozolci, v vetrovnih legah celo kozolce na psa (n. pr. v Sav. do-

Vesele božične praznike in srečno novo leto

15823 želi
INKRET LEO
vodovodne instalacije, sanitarne naprave
ter centralne kurjave.
CELJE Dečkov trg št. 2.

Za božične praznike in novo leto!

dobite izbrana dalmatinska vina po znižanih cenah, pri večjem odjemu nad 5 litrov še ceneje:

Črnaia Ia.	4 Din 10.—	čez ulico 4 Din 9.—
Belo Ia.	10.—	» » » » » 9.—
Viško opolo Ia.	12.—	» » » » » 11.—
Smokvica belo Ia.	12.—	» » » » » 11.—
Prošek beli Ia.	28.—	» » » » » 24.—
Tropinjec	40.—	» » » » » 36.—
Klekovača srbska	44.—	» » » » » 40.—

Za postne dneve izbira morskih rib in v lastni tovarni konzerviranih sardin, škrombov, jegulj itd.

F. Padovan — Kolega, lastnik

gostilne »UNIVERZA«, Židovska steza 4,
vinotoča »JADRAN«, Puharjeva ulica 1,
skladišča, Dunajska cesta 9. 15813

Javna zahvala.

Podpisana izrekam s tem javno zahvala Podporni sekciji »Kmetijske eksporne zadruge r. z. z. o. z. v Mariboru«, katera mi je po smrti g. Kaisera Julijana iz Maribora izplačala danes celo mi pripadajočo podporo točno in najkulantneje.

Zato priporočam vsakomur v njegovem lastnem interesu vstop v Podporno sekcijo »Kmetijske eksporne zadruge r. z. z. o. z. v Mariboru«.

V Mariboru, dne 19. decembra 1931.

JELEN LIZI.

Gajev hram

vošči vsem svojim cenjenim gostom vesele božične praznike in srečno novo leto.

Nudila Vam bova pristna štajerska, dolenska in dalmatinska vina, obenem dolenski tropinjec, gorenjski brinjec in drozvec. — Za obilen obisk se pripravčava.

15807

M. in L. REBEC.

NEPREKOSLJIVI WALTER PLETILNI STROJI

Hitri in brezplačni pouk. — Igile vseh sistemov in druge potrebnice za strojno pletenje volne, pletenine modne in navadne, po nizkih cenah v veliki izbiri, na zalogi pri trvdki.

F. KOS, Ljubljana, Židovska cesta šte. 5. 15781

Naznanilo!

Slavnemu občinstvu vljudo naznanjam, da sem premetil moje podjetje za vodovodne instalacije, sanitarne naprave ter centralne kurjave v

Celju

na
Dečkov trg št. 2

Kot dolgoletni specialist te stroke se Vam priporočam in Vas tudi nadalje prosim, da mi poverite vsa dela, ki spadajo v to stroko, katera bom izvrševal solidno, strokovnjaško in po konkurenčnih cenah. 15822

Inkret Leo

Celje, Dečkov trg št. 2

Javna zahvala.

S hvaležnostjo in rada potrjujem, da mi je Podporna sekcija »Kmetijske eksporne zadruge r. z. z. o. z. v Mariboru, Aleksandrova 44«, pri kateri sem imela za podporo prijavljeno g. Ivana Vehovec, upokojenko v Studencih pri Mariboru, po smrti isto točno in v popolnem redu izplačala in sem prejela pripadajočo mi podporo.

Z ozirom na to se čutim dolžno ta dobrodelni oddelci »Kmetijske eksporne zadruge« v Mariboru vsakomur za vstop v članstvo priporočati.

V Mariboru, dne 22. decembra 1931.

TARKUŠ NEZA. 15776

Občina Ljubljana
Mestni pogrebni zavod

V neizmerni žalosti naznanjamo, da je naša srčno ljubljena hčerka in sestra, gospodična

Jožica Pelc

uradnica trvdke Bonač

v sredo, dne 23. t. m. po kratki in mučni bolezni boguvdano preminula.

Pogreb nepozabne pokojnice bo v četrtek, dne 24. t. m. ob 2. uri popoldne iz mrtvašnice splošne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 23. decembra 1931.

15824

GLOBOKO ZALUJOČI OSTALI.

lini). Zboljšana kultura zemlje, predvsem pa pridelavanje lucerne, ki da po 4 košnje, zahteva obširnih sušnih naprav toplarija. Prvi počeki postavljana kozolcev (ostrvi stegnenci) so gotovo povsem vezani na klimatske razmere in žitarstvo, dočim je bila glavna gonilna sila zboljšanja gozovica intenzivnost kmetijstva pri gosti naseljenosti. Dočim so drugod gotovo tudi slične klimatske razmere kakor pri nas, vendar so socijalne razmere povsem različne od naših. Gotovo je, da pomaga kozolcev prav posebno k varčnosti kmetu pri shranjevanju pridevka in je prav verjetno, da je slovenski kmet, ki je razvil obliko kozolca do zadnje popolnosti, gotovo tudi idejni pokretnik tega gospodarskega posloplja.

I. K.

75letnica dunajskega Geografskega društva

15. t. m. je obhajalo Geografsko društvo na Dunaju 75 letnico svojega obstoja. Ob tej priliki se je vršil slavnostni občni zbor, na katerem je poročevalec omenil, da je društvo podelilo prof. Wegenerju posebno kolajnc za zasluge, ki si jih je bil pokojnik »stekei« z raziskovanjem Grönlanda. Kolajno bodo izročili vdovi prof. Wegenerja v Gradcu in preide s tem v rodbinsko last.

ZALOGA POHIŠTVA F. FAJDIGA SIN

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 17.
Ustanovljeno 1879. Ček. račun 13241

Kako se doseže prava lepota?

Nedolga polt izgine v 10-14 dnevih z uporabo garniture za lučenje po dr. med. Lahmannu. Ze po prvi uporabi se pojavi trenutno polopla nje polti. S trajnim toda neopaznim obnavljanjem kože odstranjuje to sredstvo temeljito in za vedno vse nečistoče, kakor epriš, sojede, hrupavo in raskavo kožo itd. — Cena 120 Din.

PASTA »REGIS« je najfinjših vegetabilij predi sredstvo hranjenj kože. Nenadomestljiva krema za dnevno uporabo proti drobnim gubam. Prodre popolnoma v kožo in jo izdatno brani. — Idealna podloga za puder. — Velika tuba 40 Din.

RADIUM KREMA proti vreneli in nagubani koži. Vsebuje razjarmeno radij, pomlajuje kožo in jo dela elastično, napeto in mehko. Dosa 70 Din.

ALBULA KREMA proti grdi in neenotni barvi kože, temnim in rjavim madežem. Ostavlja za seboj neopazni ton. — Loodič 30 Din.

KREMA »A« odstranjuje temeljito nezaželjeno rdečico nosu in lic, — (Pomaga tudi tam, kjer je vse drugo odpovedalo. Loodič 50 Din.

MANDLJEVO MLEKO »ASIAM« izborna čistilna masa in prahu, smilke in ostalih suštin, ki pustejo polt. Očvija in jači kožo in osvetojuje mladeniški izgled. Steklenica 50 Din.

EMULZIJA LIMONE za umivanje obraza je specialiteta, prirejena iz najfinjših rastlinskih sokov in olja. Zdravniki to posebno priporočajo, ker je milo škodljivo za polt in preveč razjeda kožo. Emulzija je mila in dela kožo nežno in mehko, a polt čisto in sijajno lepo. Elegančna velika steklenica 50 Din.

PUDER »REGIS« za lepoto polti brez škodljivih sestavin. Lepi neopašen na koži kot nežen diš in ji daje neprimerno lepoto in barvnato mehko breskvine kože. — Cena 40 Din.

Originalne preparate Schröder Schenke razpisalja po povzetju (poštovna 12 Din) ali plačila v naprej (poštovna 6 Din) samo depo za Jugoslavijo.

»OMNIA« oddelci 1/4 Zagreb, Draskovičeva 27.

Zahtevajte brezplačno ilustrovani katalog! Ne sprejemajte potvorbi! Orig.

Schröder-Schenke preparati uživajo svetovni sloves, » 35letno preteklostjo!

Javna zahvala.

Jaz podpisana rade volje potrjujem, da mi je Podporna sekcija Kmetijske eksporne zadruge v Mariboru, Aleksandrova cesta 44, po smrti g. Marije Schell, zasebnice v Mariboru, Slovenska ulica 40 meni pripadajočo podporo v redu in najkulantneje izplačala, kljub kratkemu trajanju članstva. Zaradi tega imam dosti vzroka in dolžnosti, da ta človekoljubni oddelci »Kmetijske eksporne zadruge« vsakomur najtopleje priporočam.

Maribor, dne 22. decembra 1931.

Z odličnim spoštovanjem

PAVLA MICHELAK.

LASAN BOKO v Mostah in na Viču

toči za praznike prvovrstno dalmatinsko vino, črno, belo, rdeče, kakor tudi prošek, dalmatinski tropinjec, olivno olje. — Popust za praznike!

Pečeni odjoki in purani. 15806

NA SILVESTROV VEČER VESELICA.

Se priporočata

Roko in Marija Lasan

Zahvala

Ob prerani smrti našega dobrega očeta, starega očeta, tasta, gospoda

Augusta Nadilo

ravnatelja Mestne hranilnice itd.

so nam lajšali neizmerno bol nebrojni izrazi iskrenega sočutja in sožalja, ki smo jih prejeli v tolikem številu, da zamoremo samo s tem izreči vsem svojo globoko zahvalo.

Posebno se zahvaljujemo prečastiti duhovščini, gg. zastopnikom denarših zavodov in Elektrarne d. d., Sokolskemu društvu, Gasilnemu društvu za častno spremstvo, Sokolskim pevcem za pretresljive žalostinke, vsem darovalcem vencev in cvetja, sploh vsem in vsakomur, ki je pripomogel, da smo dragega pokojnika tako lepo spremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoci ostali.

Brez posebnega obvestila.

Potrji neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom tužno vest, da je naš iskreno ljubljani, nepozabni soprog, oče, stari oče, tast in stric, gospod

Porekar Anton

nadučitelj v pokou

v sredo, dne 23. decembra 1931 ob 7.15 uri po dolgi, mučni bolezni, previden s tolažili sv. vere, v 78. letu svoje dobe, boguvdano preminul.

Pogreb blagopokojnika se bo vršil v petek dne 25. decembra 1931 ob 15.45 uri iz mrtvašnice na mestno pokopališče v Pobrežju.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v ponedeljek dne 28. decembra ob pol 8. uri v frančiškanski župni cerkvi.

Maribor, dne 23. decembra 1931.

Angela Porekar roj. Elsbacher, soproga — Tonček, Vlado, dr. Ciril, Zmago in Toni, sinovi — Minka roj. Mihevc, Justa roj. Dokler, sinah — Miloš Mladen, Hemut, vnučki.

15821

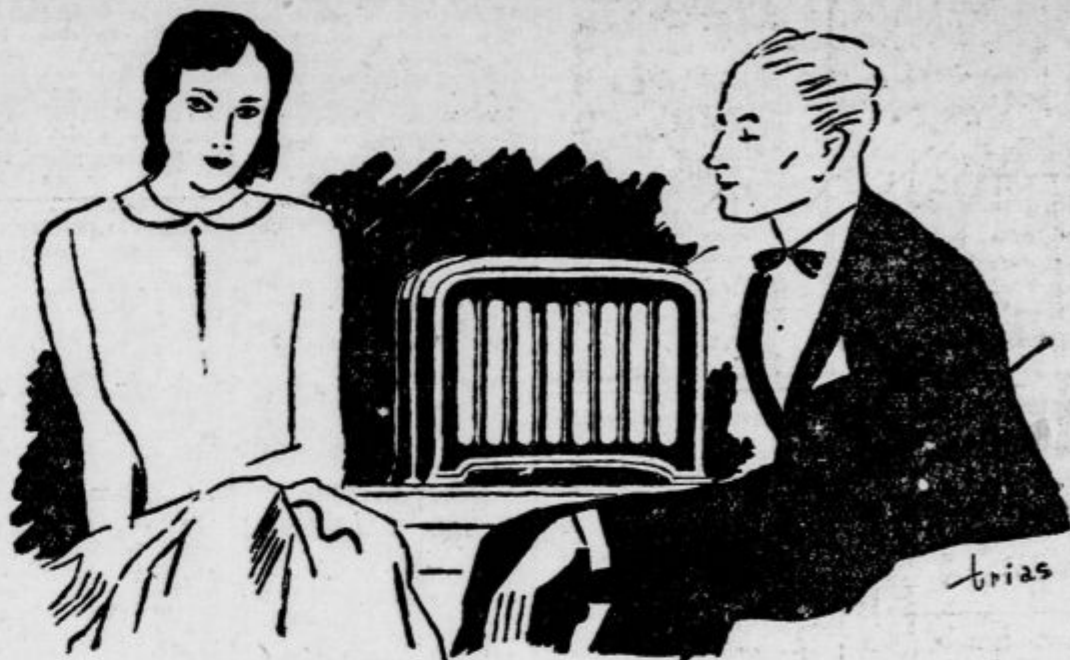
Mestni pogrebni zavod Maribor

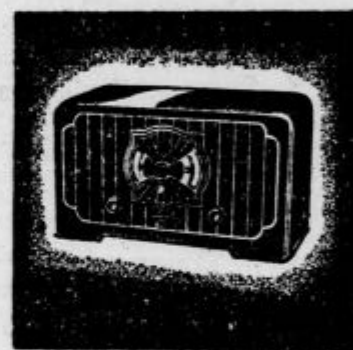
15796

W	H	OLXVIDT.
Praga Vrbovice		XII
Bucka	12	V
Práti Jred	12	

Bockpivo

tudi v slabih časih:

TELEFUNKEN 340 s 3 akordiranimi krogi z
AVTO-SKALO t. j. z zamenljivimi imeni postaj

beležim z odličnim spoštovanjem
MILKO SENČAR, izvoz jajc.

1000

ZAGREB, GAJEVA ULICA 21 (dvorišće)

klobučarstvo v DOMŽALAH

PTUJ Slomškova št. 2

KOIVNOS

AMERIKO Z EVROPO

Telefon 30-66.

VALENTIN DREO, trgovec, Sv. Trojica v Slov. goricah
IZVOZ JAJC IN SADJA 15689

*Bicikel „Z“
to je kvaliteta*

uvaja na trg svoje poldirikalno dvokolo »Z«. Dvokolo »Z« se odlikuje po trpežnosti materiala, preciznosti izdelave in eleganci oblike, a je zgrajen tudi za najtežja pota.

Glavno skladišče:

BEOGRAD, Gospodar-Jevremova 25.

ORIGINAL

OPALOGRAF

RAZMNOŽEVALEC - PRESERVAT - FIKSAT - DOBITE PRI TVRDKI

PAZITE NA VARSTVENO ZNAMKO!

LUDV. BARAGA

Ljubljana

SELENBURGOVA UL. 6

TELEFON 29-80

Javna zahvala.

Čast mi je izreči Podporni sekciji »Kmetijske eksportne zadruge r. z. o. z.« v Mariboru svojo iskreno zahvalo za kulantno in točno izplačilo pripadajočih mi podpore po smrti g. Polone Jesenovec iz Ljubljane.

Priporočam ta humanitarni zavod tembolj ker mi je isti svoje obveznosti kljub temu likvidiral, čeprav se nisem bil do podpore pravno upravičen.

V Ljubljani, dne 22. decembra 1931. STANE MIKLAJČIČ.

Restavracija

Z inventarjem napravam v najlepši sekciji mesta na morju restavracije. Za odkup prejemam eventualno tudi vizno knjižico. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Restavracije«.

Priloga št. 2. 5096-19

Večje delavnice

za udno črto št. 10. Ponudbe z razpisno ceno in velikostjo na oglasni oddelku »Jutra« pod »Delavnice«.

Priloga št. 2. 5096-19

Pisarniški prostor

v Dalmatinski ulici se oddajo s 1. februarjem 1932. Poltve se v stavbi pisarni Smolevski, Rimski cesta 2. 5092-19

Lepo hišo

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Hiše«.

Priloga št. 2. 5096-19

Trinadropna hiša

glavna kolodvorska hiša v Ljubljani, na oglašni oddelku »Jutra« pod »Hiše«.

Priloga št. 2. 5096-19

Dolgoletno mesarstvo

s poplačano modernizacijo, v dobrih mestu, na oglašni oddelku »Jutra« pod »Mesarstvo«.

Priloga št. 2. 5096-19

Zemljišče

veliko 900 kvadratov, met. in v dobrih mestu, na oglašni oddelku »Jutra« pod »Zemljišča«.

Priloga št. 2. 5096-19

Hišo

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Hiše«.

Priloga št. 2. 5096-19

Hišo

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Hiše«.

Priloga št. 2. 5096-19

Kupci posejeli

na morju, v najlepši sekciji mesta, na oglašni oddelku »Jutra« pod »Kupci posejeli«.

Priloga št. 2. 5096-19

Umetni ulin

za udno črto št. 10. Ponudbe z razpisno ceno in velikostjo na oglasni oddelku »Jutra« pod »Umetni ulin«.

Priloga št. 2. 5096-19

Hišo

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Hiše«.

Priloga št. 2. 5096-19

Krasna vila

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Krasna vila«.

Priloga št. 2. 5096-19

Hišo ali vilo

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Hišo ali vilo«.

Priloga št. 2. 5096-19

Zamenjati denar

za udno črto št. 10. Ponudbe z razpisno ceno in velikostjo na oglasni oddelku »Jutra« pod »Zamenjati denar«.

Priloga št. 2. 5096-19

Posestvo

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Posestvo«.

Priloga št. 2. 5096-19

Hišo

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Hišo«.

Priloga št. 2. 5096-19

Posestvo

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Posestvo«.

Priloga št. 2. 5096-19

Kunin hišo

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Kunin hišo«.

Priloga št. 2. 5096-19

Gordne narce

za udno črto št. 10. Ponudbe z razpisno ceno in velikostjo na oglasni oddelku »Jutra« pod »Gordne narce«.

Priloga št. 2. 5096-19

Lepo posestvo

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Lepo posestvo«.

Priloga št. 2. 5096-19

Stavbišče

za udno črto št. 10. Ponudbe z razpisno ceno in velikostjo na oglasni oddelku »Jutra« pod »Stavbišče«.

Priloga št. 2. 5096-19

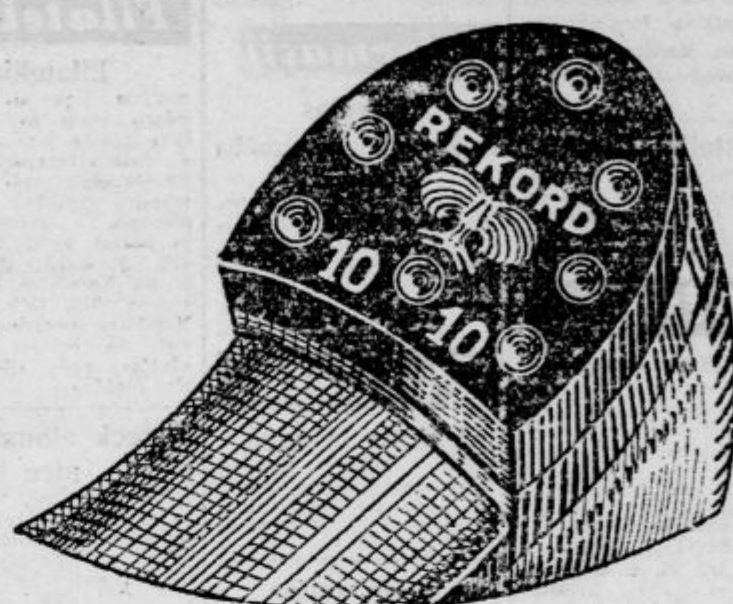
Kunin hišo

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Kunin hišo«.

Priloga št. 2. 5096-19

Z nakupom gumastega podpetnika znamke

REKORD
prihranite zaradi njegove trpežnosti
50 %

Dijakne sobe

opremljene s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Dijakne sobe«.

Priloga št. 2. 5096-19

Lepo sobo

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Lepo sobo«.

Priloga št. 2. 5096-19

Sostanovalec

opremljen s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Sostanovalec«.

Priloga št. 2. 5096-19

V St. Vidu

opremljen s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »V St. Vidu«.

Priloga št. 2. 5096-19

ali Vižmarjih

opremljen s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »ali Vižmarjih«.

Priloga št. 2. 5096-19

Dijakino

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Dijakino«.

Priloga št. 2. 5096-19

Soba odda

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Soba odda«.

Priloga št. 2. 5096-19

Soba

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Soba«.

Priloga št. 2. 5096-19

2 gospoda ali gđ.

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »2 gospoda ali gđ.«.

Priloga št. 2. 5096-19

Opremljeno sobo

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Opremljeno sobo«.

Priloga št. 2. 5096-19

Dve sobi

opremljeni s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Dve sobi«.

Priloga št. 2. 5096-19

Sostanovalec

opremljen s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Sostanovalec«.

Priloga št. 2. 5096-19

Lepo sobo

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Lepo sobo«.

Priloga št. 2. 5096-19

Zračno sobo

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Zračno sobo«.

Priloga št. 2. 5096-19

K neodvisni dami

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »K neodvisni dami«.

Priloga št. 2. 5096-19

Dopisi

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Dopisi«.

Priloga št. 2. 5096-19

Kemično barvanje

opremljeno s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Kemično barvanje«.

Priloga št. 2. 5096-19

Javni uradnik

opremljen s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Javni uradnik«.

Priloga št. 2. 5096-19

Očka!

opremljen s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Očka!«.

Priloga št. 2. 5096-19

Katera

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Katera«.

Priloga št. 2. 5096-19

Brat

opremljen s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Brat«.

Priloga št. 2. 5096-19

Joško

opremljen s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Joško«.

Priloga št. 2. 5096-19

Srčna harmonija

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Srčna harmonija«.

Priloga št. 2. 5096-19

Gumaste cevi

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Gumaste cevi«.

Priloga št. 2. 5096-19

Javna zahvala.

opremljena s 3 stanovanji, elektriko in vodovodom, leži v dobrih mestu v Sloveniji. Ponudbe na oglasni oddelku »Jutra« pod »Javna zahvala.«.

Priloga št. 2. 5096-19

Podpisani se s tem zahvaljujem Podporni sekciji »Kmetijske eksportne zadruge r. z. o. z.« v Mariboru za takojšnjo, kakor tudi najkulantnejšo likvidacijo glede sprejete podpore po smrti g. Jesenovec Polone iz Ljubljane.

V lastnem interesu priporočam to socialno institucijo vsakomur, ki jo potrebuje.

Ljubljana, dne 22. decembra 1931.

RUDA ALFRED.

Priloga št. 2. 5096-19

Inteligentna gđ.
stara 34 let. Iste blago
da, ki bi ji bil v življenju
najbližji tovariš. Dopise na
oglas. oddel. »Jutra« pod
šifro »Živim samo za Te«
59349-24

Gospodin
želi poznanstvo mlade da-
me. Ponudbe na oglasni od-
del. »Jutra« pod »Strani
prince«.
59367-24

Jedan gospodin
trži poznanstvo lepe da-
me. Ponudbe na oglasni od-
del. »Jutra« pod »Nepoznati
prijatelj«.
59368-24

Gospodin
želi da uporna upodobi
veselo damo. Ponudbe na
oglas. oddel. »Jutra« pod
»Prijatelj«.
59369-24

Znanje
želim z gospodino ali ml-
do dečkom ne po lastni
krivdi, ki bi mi se obudila
vero v ljubezen. Nežno
mimo dopisa na oglasni
odd. »Jutra« pod šifro
»Konto X.«
59367-24

Simbol
Oglasila sem se danes
prvič. Domnevam, da si
— veselo praznike, bla-
goslovljeno novo leto,
mislih vedno pri Tebi.
59368-24

Črnooka 20a
in »Ven«
dvignite takoj pismo.
59369-24

Ingelen zvočnik
prodaja. Puharjeva 16 pri
Hilniku.
59369-24

Ločenke-udovice
do 33 let, kateri imajo
veselje ostati v Arger-
tini z gospodom 40 le-
tu ki bi mu pomagala
z nekaj tuceta, bi jo
poslej opustila. Če
nagode s sliko, ki se
odd. »Jutra« pod
»Tajno. Srečna Argenti-
na«. Skupno življenje
tam ni izključeno. Po-
tovanje spominja skup-
no.
59369-24

Ženitve

Vdovec
živi s trgovino v pred-
mestju, srednjih let, z ma-
lo družino, trezen, miren,
dobrega srca, brez poseb-
ne prednosti, v dveh
letih do 30 let, imajo
jamenje vso do 250.000
Din. želi spoznanja z go-
spodino ali vdovo enake
ga značaja, stara 33 do
45 let in z nekaj premo-
ženja. Le resne ponudbe,
če mogoče s sliko, ki se
vrne, na ogl. odd. »Jutra«
pod »V bodoče lepše«.
59369-25

Drž. upokojenec
stari, 40letnik, trgovski
naobrazen, z 300.000 Din
v gotovini. Želi znanja z
inteligentno gospodino ali
vdovo v starosti od 35 do
45 let, neopredeljene pre-
teklosti, s premoženjem, tr-
govin, ali hišo dobrega
srca in značaja varno
gospodinjstvo v svrhu
kojsanje živitve. Same
rane ponudbe s prilože-
no sliko, katera se di-
skretno vrne pod šifro
»Novo leto 32« (anonimno
brez pomena) na področ-
je »Jutra« v Maribor.
59367-25

Katera
trgovska naobrazena go-
spodinja, tudi šivilja, z
neko prihranki, stara od
31 do 39 let, bi hotela
biti s šiviljskega družina
inteligentna gospodinja,
mirnega in plemenitega
značaja, ki hrepeni po la-
stnem domu, naj pošlje
resen dopis na področje
»Jutra« v Maribor.
59368-25

Drž. činovnik
s dobrom plačom, vstati
im stano in imetkom
kristanin, 35 godina star
trži poznanstvo v svrhu
ženitve. Kako su mi ma-
terijalne prilike dobre, ni
je mi do miraza, usluži-
su: dobra domačina, mila
iskrena supruga. Ozbilne
ponudbe s potpisano adre-
som pod »Sigurna buduć-
nost 314« na oglasni odd.
»Jutra«.
59364-25

Udovica
35 godina stare, nevar-
na, iz dobre obitelji, kr-
šćanka, izvrstna domadi-
ca, sa znatnim mirazom
i lijepom opremom želi
da se udaje. Ne tražim
bogatstva, nego karak-
ter, vrljodog supruge.
Koji će moju osobu cije-
niti a ne samo moj im-
naz. Pošlji sa adresom
pod »Uzajamna simpatija
436« na oglasni oddel.
»Jutra«.
59365-25

Samec
blijni posestnik, z zelo le-
pim obratom, želi v svrhu
ženitve tem potom spoznati
gospodino ali mlajšo vdo-
vo. Čestne dopise z na-
tenim naslovom in sliko
na oglasni oddel. »Jutra«
v Ljubljani pod šifro »Dom
na Stajerskem«. Diskretna
žestina.
59312-25

Mladenč
želi dopisovati s premožno
gospodino v svrhu ženit-
ve in v pomoč ustanovitve
podjetja. — Le resne po-
nudbe s sliko na oglasni
odd. »Jutra« pod šifro
»Sloga«.
59365-25

Mlad posestnik
premožen, stik Ljubljane,
želi spoznati sebi primer-
no dekle v svrhu ženit-
ve. Čestne dopise s po-
sliko na oglasni oddel.
»Jutra« pod »Zvestoba«.
59366-25

Gospod
40 let star, izobražen,
plemenitega značaja, so-
liden z večjim kapita-
lom in dobričnosnimi
priklici, želi spoznati v
svrhu priženitve gospo-
dino ali vdovo sebi pri-
merne starosti. Dopise
prosi s sliko pod značko
»Ženitev 1932« na po-
družnico »Jutra« Maribor,
Tajnost zadržana.
59344-25

Mlad obrtnik

želi v svrhu živitve zna-
čaja z gospodino, ki ima
nekoliko premoženja. Po-
audbe na oglasni oddel.
»Jutra« pod šifro »Srečen
zakon 1932«.
59363-25

Mlad vdovec

želi značaja z gospodino
ali mlajšo vdovo z last-
nim domom ali premože-
njem, v svrhu živitve. —
Dopise pod »Trgovca« na
podružnico »Jutra« v Ma-
ribor.
59363-25

Živali

Nutria-Bobre

rodovitnih starih, pri eni
skotitvi 9 mladičev, v le-
pi temni kožuhovalni, po
zelo ugodnih cenah preda
Valerija Cvenkel, Sv. Pe-
ter v Sav. dolini. 59362-27

Glasbila

Gramofon

ki sprejema na vsak tok,
širicevni, Hartley radio in
deček »Jutra« pod šifro
»Konto X.«
59367-24

Nov pianino

s krasnim glasom poceni
naprodaj. Naslov v oglas-
nem »Jutra«.
59420-26

Klavirji

pianini

Kupujte na obroke
od Din 400.—
prve svetovne fabrikate Bö-
sendorfer, Steinway, Förster
Petrof, Holzl, Stingl origi-
ni, ki so nesporno najboljši!
(Lahka precizna mehanika)
Prisluži jih izključno le
v sodni izvedenci in bišvi
učitelj »Glasbene Matice«

ALFONZ BREZNIK

Aleksand. Jva c. 7
(vagal Beethovenove ulice).
Najcenejša izposojalnica!

Klavirji

Praden kupite klavir, si
ogledate mojo bogato zlo-
go prvotnih klavirjev.
Prodajam najceneje in na
najmanjše obroke, z ga-
rancijsko. Najcenejša izpo-
sojalnica c. 40. Najcenejša
Ljubljana, Gregorčičeva ul. 5.
59366-26

Jazz boben

(Schlagwerk) še nov, zelo
ugodno in poceni prodam.
Na ogled pri Iv. Pesek v
Sp. Račah pri Mariboru.
59367-26

Gram. harmoniko

in »Singing« Sages po-
ceni prodam. Ponudbe
pod »Glasbilar« na ogl.
odd. »Jutra«. 59378-26

Klavirje in pianine

svetovnih znamk kupite
poceni. Prodajam najceneje
pri »Muzikae«. Sv.
Petra c. 40. Najcenejša
izposojalnice, popravila in
uglašuje.
59363-26

Obrt

Foto-amaterji!

Vsak, kdor kupi pri men-
10 filmov in iste pri men-
pusti izdelati, dobi enaj-
stega zastavlj. s kopijam-
vred Vsa izdelava s fil-
moin vred stane 27 Din
pri Foto Turist Ljublj-
na, c. 54. Seienburgova ul.
št. 6/L
356-30

Ovratne rute

vezane, noviteta. 55 Din.
fini robčki in razna druga
darila pri Matek & Mirk.
Ljubljana — poleg hotela
Strukelj.
59446-30

Fotoamaterska dela

kakor tudi vsa strokovna
dela naredi do sedaj naj-
bolje in najceneje fotograf
Joško Šmuc, Wolfova 12
in specialna foto-trgovina
A. Šmuc, Mariji trg št. 8
v vogal Wolfove ulice št. 1.
304-30

Posteljne mreže

izdeluje najceneje Alojz
Andovc, Komenskoga
ul. 34 (nasproti šole na
Ledini). Sprejemajo se
vsja popravila. 59390-30

Stroji

Razne stroje

zabljene in orodje za obrt
in industrijo kupim. Na-
taden opis s ceno na og-
odd. »Jutra« pod »1935«.
59341-39

Pisalni stroj

prodaja Tehna, Ljubljana —
Mestni trg 25, I. nad.
59496-29

Pletilne stroje

prodajate 10/90, zakasni-
10/80 in krošne prodaja
Tehna, Ljubljana. Mestni
trg 25, I. nad. 59497-29

Dinamo (vzbuđilko)

15 Amp. 150 V, ali 10 Amp.
230 V kupi Novobor.
Ljubljana. Kralja Petra trg
št. 2/L.
59345-29

Transmisijo

3 m dolgo, 75 mm preme-
ra ter 4 jermenice (želez-
ne ali lesene) premera 150
mm, vredine 65 mm, kupi
Črna Kobilica, Ljubljana —
poštni predal.
59772-29

Stroji!

Zaradi preureditve obrata
prodaja stroje, popravila
uporabne in brezhibne, po
najnižji ceni — in sicer:
8-40 po 630 Din, 8-50 po
1300 Din, 8-60 po 1500 Din
Izvolite si osebno ogledati,
zotovo hote nadi stroj, ki
ho za Vašo porabo tako
za izdelovanje noga vie
kakor vseh drugih pletenih
predmetov. Pišite na na-
dlov: Kati Vajt, Celje.
305-29

Pisalni stroj

izredno ugodno prodam. —
Naslov v oglasnem oddelku
»Jutra«.
59351-29

Elektromotorji

300 voltov, iskosnurne tok.
1 komad 0,7 kw 1470 ob-
ratov na minuto, z zaga-
njačem s 50 % brzinskim
reguliranjem in s stikalom.
1 komad 0,55 kw 1500 ob-
ratov z zaganjačem kakor
zgornji in s stikalom. 1
komad 0,5 Kw 3000 ob-
ratov z zaganjačem poceni
naprodaj. Naslov v oglas-
nem »Jutra«.
59358-29

Motor za žaganje

in en motor 8 Kw prodaja
Fran Kristan, Dunajska c.
54.
59046-29

Kdo mi posodi

šivalni stroj
za dva meseca, proti pla-
čilu. — Depise na oglasni
odd. »Jutra« pod šifro
»Stroj«.
59065-29

Informacij

Razglas

Avtoprometna družba
»Bistra«
javlja, da bo sa dan 25.
decembra t. l. ustavila
promet na vseh progah,
naslednje dneve pa bo vo-
zila zopet z rednim vo-
nim redom. — R. Holak.
59416-31

Pridelki

Deteljo in seno
sladko, prešano, prodam
več vagonov Josip Marini-
ko, Loče pri Poljanah.
59491-33

Kislo zelje

neovo, prvotno rezano,
in cele glavice za sarmo,
v sodekih v vsaki množini
po najnižji ceni, po naro-
čilu dobavlja Gustav Er-
klavec, Kodljevo št. 10,
Ljubljana. Telefon št. 25-91
294-33

Zdravstvo

Brezplačno

popularna znanstvena raz-
prava: Kako se povrne in
naprej ohrani zdravje, moč
in dolovna sposobnost. Pi-
sati na Jugoslovski Beo-
grad pošt. pret. 4/9 pod
»Razprava«.
59252-40

Pljučno bolnim

ni obupavati!
Dobilo se za nekaj dinar-
jev domača zdravila za
samopripravljanje. Pišite
tako po natančnejša po-
snela s priloženimi znam-
kami za odgovor na K
Rajbeli, Zagreb, Opatovi-
na 13.
59358-40

Brezplačno

popularna znanstvena raz-
prava: Kako se povrne in
naprej ohrani zdravje,
moč in delovna sposobnost
Pisati naslov Jugo-
slavski Beograd pošt. fah
409 — pod »Razprava«.
59305-40

Edina slovenska tedenska revija

»Življenje in svet«. — Posamezna
številka 2. — Din.
59305-40

Dragocenosti

»sakevrstno zlato
kupnje po najvišjih cenah
Černe — juvelir
Ljubljana, Wolfova ulica 3
77

Sadje

Jabolka
po najnižji ceni razpošilja
Peter Setina, Radeče.
231-7

Zaloga boštanjskih

jabolok
se nahaja na Turjaškem
trgu št. 4. Na razpolago
vse zimake vrste. Naročila
in poizkusi v trafiki isto-
tam.
59330-34

Filatelija

Filatelija
menjam žige ali znamke
celega sveta za lepo čit-
ljive poštne žige na prvih
slovenskih znamkah (Ket-
tensprenger), tudi na od-
nosnih razglednicah in do-
pisnicah. V poštev pride-
jo poštni uradi v Slove-
niji, Stajerski, Prekmurju
in na Koroškem (zaedba)
v leta 1918, 1919 in 1920.
Morebitna ponudbe je po-
slati na oglasni oddel.
»Jutra« pod »Zamenjava
ali plačila«.
59341-39

Boreck album plat-

nice
dobro ohranjene, ter manj-
še zbirke predvojnih ev-
ropskih znamk kupim. Po-
nudbe na oglasni oddel.
»Jutra« pod šifro »Album«.
59381-39

Razno

Dobro obrat,
dobro razpoložen!
Za 10 Din se lahko obri-
jete 40 krat. Poskusite, pa
boste videli, da to ni trik.
»Tempo«, Salendrova ul. 6.
59437-37

SLAGE.

Aleksandrova cesta 5

Harmonike

izdeluje nove in sprejema
vse glasbene instrumente.
popravilo Jane. Ljubljana
Bohoričeva 9
165-26

Ne pozabite

pravočasno
nabaviti svoje potrebe gumastih
cevi in ostalih tehničnih gumastih
predmetov pri Prvi jugoslovenski

TOVARNI GUME

»REKORD«, Leskovac
Zajamčeno prvovrstna kakovost.
Cena izključuje vsako konkurenco.

Edina slovenska tedenska revija

»Življenje in svet«. — Posamezna
številka 2. — Din.
59305-40

Telefon 2059

Premog
suha drva
gačnik. Bohoričeva št. 8

Javna dražba

Prodajalo se bo na javni
dražbi v Javnih skladiščih,
Ljubljana, Du-
najska cesta št. 33 dne
28. t. m. ob 15. uri raz-
ni stare rabljene pohi-
stene predmete, dne 29.
t. m. ob 15. uri paket
nogavic ter pločevinaste
plošče.
59530-32

Dražba

30. decembra 1931 ob 10.
uri pri sodišču soba 20
nove enonadstropne hiše
v Rožni dolini VIII/6.
— Hiša je vogalna, z gosti-
niško obrtjo, velikim vr-
tom. Upeljan je vodovod,
elektrika. Vknjiženi upo-
ki ne zahtevajo takojšnje
ga plačila.
59062-32

RUMBA

BOMBE NA MONTE
CARLO
in druge plošče iz naj-
novjših filmov si
lahko izposodite za
malo odškodnino pri

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

staro zlato in srebro
kupiše Battnerja dra-
gih kovin. Ljubljana
Hirska ulica 36. vhod
iz Vidovanske ceste.
ori gostilni možina

Srebrne krone

Boris Rihteršič:

Božič 1916

Lani mi je prišel v roke dnevnik padlega vojaka, kopisa umazanih listov, za silo sešitih s pisano vrvičco. Nihče pred menoj ga ni šel bral, nih si ni vzel toliko časa, da bi prelistal te zapiske, edino, kar je za vojakom ostalo. Še nekaj drobcev prsti sem dobil med listi, prsti iz strelnih jarkov.

Naj bo ta košček za njegov spomin.

23. decembra 1916.

Večer je. Nebo rdi. Vasi gore. Sneg se leskeče. da slepi oči. Granate tužijo nad nami, zavijajo, kakor prestrašeni volkovi.

Ves dan je bilo mirno. Oboji so nas pustili pri miru. Rusi in naši v zaledju. Toliko, da so nam poslali menažo. Z lojem zabeljen krop in nekaj zelja vmes. Kruh je že tri dni star.

Kar motila nas je ta svečana tišina. Tuja nam je bila. Preveč je podobna miru. Miru? Kakšen je? Len? Saj več ne vem. Kakor v grobu se nam je zdelo. Ali so morda samo hladili tonovske cevi. Zadnji čas jih bolj malokdaj.

Potem je pričelo spet udarjati. Začeli smo. Občutek samoohrane nas je spet prevzel. Apatija, ki je bila prej v nas, je nevarna. Bolj kakor granate.

Nebo rdi. Jutri bo božični večer. Prejle je bil Oblak pri meni. Vesel obraz sem videl. Po štirinajstih dneh je bil prvi.

»Od doma so mi poslali za božič.« je povedal v eni sapi in mi molal zabojček pod nos. »Potic in toplega perila. In rokavice. Pred tremi dnevi je že prišlo, na so pranci na etapi zadržali in

pol požrli. Še perila so mi nekaj pokradli. In potica je suha, pa naj počaka še en dan, da bo za sveti večer.«

Sanjari, da bi napravil drevesce za božič. Da bi bilo kakor doma. Seveda. fant je še mlad. Se puh mu ne poganja pod nosom. Sedemnajst. Otrok. Pa je vendar pogumen.

Posebno minulo noč je bil junak. Bojevali smo se v jarkih. S podganami. Zaredile so se, da še v spanju nismo imeli miru pred njimi. Enemu so odgrizle od mraza otrokovo uho, pa še čutil ni. Štirinajst dni bolnišnice. Rekel je, da je bila krogla, in mi je doktor čestital, ker je imel srečo.

Zdaj menda ne bo več podgan. Lonačice za kopanje jarkov so vse krvave. Studijo se mi, kakor podgane s tistimi golimi repi.

Oblak je hotel v dnevnik stotnije napisati, da so padle na nočju slave...

Slab dovtip, toda holiši nam ne pridejo na misel. Predobro se nam vodi. Poveljna smo praznili niti. Ta holi je bil še napornejši. Za praznike se hočemo ocediti. Da bo vsaj nekaj ilustracije.

Zvečer

Oblak je bil spet pri meni. Na vsak način hoče drevesce. Naroča že teden dni onim, ki nosijo menažo, pa pravijo, da je predaleč v gozd. Zdaj ne ve, kaj bi.

Drugi se norčujejo. Premišljujejo, kaj bi obesili nani. Zbirajo drobnjavo. Mayer, mlad Dunajčan, pravi da bi privezal na vejo nekaj ročnih granat in ih zažgal. Praskale bi kakor tiste male svečke, ki krešejo iskre. Ali pa bi obesil tistih pet podgan, ki so se proti jutru od nekod priklatile in smo jih v mraku pobili. Ena je sedela na njegovem ležišču in v obraz se mu e zakla-

dila; zato je tako žolčen nanje.

Toliko da ga Oblak ni oklohtal. On je edini še mlad.

Nam je mraz. In najstrašnejše je, kadar pozabimo, da nad nami tulijo granate. Takrat kvantamo, da ubijamo v sebi človeka. Kakor tiste podgane smo. Da ni njih, bi padli drug po drugemu. Ubijamo, da bi sebe ubili.

Zadnjič mi je pravil Oblak:

»Napasti smo morali. Na nož. Tudi Rusi. Treščili smo skupaj pri žicah. Bil sem sredi. Fant mojih let mi je prišel nasproti. Po očeh sem videl da je moj let. Z nožem na puški. In ko sva si stala nasproti, mi je padla puška iz rok. V oči mi je zastrmel moj lastni obraz. Pod drugo čepico. Tudi njemu je moralo biti tako. Drugače bi me bil ubil. Pobeznila sva nazaj. Takrat sem spoznal, kako krvavo bedasto je vse.«

Tri dni ne bi bil smel dobiti menaže. Dajali smo mu jo skrivaj od svojega. Ker je edini še mlad.

Nam je mraz.

Jutri, pravi, gre po drevesce. Zjutraj, še v temi, da se do sedmih vrne. Če ne bodo preveč streljali.

24. decembra 1916.

Še štiri ni bila, ko sem se že zbudil. Naši za nami streljajo s težkimi. Rusi odgovarjajo. Nekaj v kotu se giblje. Oblak vstaja.

»Lezi nazaj!«

»Ne poslušaj me.«

»Tak leži!«

»Ne morem. Ne morem. Po drevesce grem.«

»Nikar ne nori! V ta pekel! Ne slišiš strojnic, ki že reglajo?«

»Pusti me!«

»Nikamor ne poideš!«

Zasmel se mi je, da me je zgrabilo.

Tako se je včeraj smejal stotniku. Tu se smemo. Oficirji imajo respekt pred nami. Vedo, da smo vohali smodnik. Vstati hočem, pa se opotečem. Vse noge imam trde. Hodim kakor s protetami. Preden sem pri njem, je iz jarka.

»Oblak! Nazaj!«

Krogla se razleti na moje želadi. Zašumi mi v glavi in me vrže nazaj. Opo-min! Ubogam.

V snegu vidim belo sled. Oblak. Mu-di se mu. Pred dnevom se mora vrniti. Izgine v megli.

Tesno mi je.

Uro nato pride poveljnik. Poročnik. Gališki žid. »Ob pol šestih je napad. Trije morajo naprej, da razrežejo žice.« Med njimi sem. Mene ima posebno rad ta poročnik.

Ovire so precej daleč. Pol ure plazenja po tleh. Oborožil nas je s škarpami in dva metalca ognja nam je dal s seboj. »Za vsak slučaj,« pravi in se smehlja. Ubil bi ga. Ubil.

Pozabil sem na nevarnost. V kremplje me zebe. Mislim na Oblaka. Zdaj bi se moral že skoraj vrniti. Gledam, toda še zmeraj je tema. In mraz.

Še deset metrov je do ovir. Pet minut. Dolgih minut. Krčevito stiskam v rokah škarp. Če so nastavljene mine, poidemo v nebo. Za božič.

Nekaj me pretrese. Kakor zla slutnja. Čudno, kadar se je zvedilo kaj strašnega, zmeraj ta drget. Tesno mi je, zohie mi šklepetajo na glas, ko bi hotel bi kričal. Kričal pod nebo. Čez ovire.

Kam?

Čez ovire.

Čprav je tema, me sneg slepi.

»Pst!«

Zlat jezik se plazi po tleh. Liže, lo-

vi, kakor kameleonovo. Ruski žarometi. Psi čuvaji.

Tik za ovirami smo. Stisnemo se zanje. Mimo naš polzi jezik. Ne vidi nas. Slep je. Mi tudi.

Grem s pogledom za njim. Zdaj je šel na levo, na ravnilo. Leze dalje, počasi, oprezojoče, lovi, išče, išče.

Moj bog!

Takrat sem se ga spomnil. Boga.

In Oblaka.

Napenjam oči. Da bi bil že v jarku!

Da bi ga jezik zgrešil!

»Režimo žice!«

Mehanično se sklonim. Otrple roke mrzlično delajo. Brez vida. Oči so družje. Za jezikom.

Stiskam pesti. Roka mi omahuje. Ne morem več.

Ne morem.

Uklet sem.

Ker vidim.

Zeleno smreko, ki se vleče po snegu, ki hiti proti jarku. Hiti, drvi. Na jeziku, ki žre! Žre!

Plamen pokoncu, zdvim naprej, kar mi dajo moči. Opotekam se. Gledam nazaj. Smreka se maie, hiti proti jarku. Hiti, drvi. Na jeziku je. Na jeziku, ki žre! Žre!

Spotaknem se. Omahnem. Kie so topovi? Strojnice? Tam, tam! Slišim, kako reglajo, kako sope debela cev. Sa-po lovi.

In potem, kakor bi se odprl pekel. Zame? Ne, na levo gre. Vidim krvavo sled za njim. In smreko, ki hiti, drvi. Zemlja se odpira. Pod nebo gre. In smreka z njo in Oblakov obraz in sneg.

Napad! Napad!

Smrt.

Motvoz Grosuplje

domač slovenski izdelek

Tovarna motvoza in vrvarna Grosuplje pri Ljubljani.

156

Zahtevajte vzorce in cenike brezplačno,

Import svežega cvetja **Eksport**

Lvetličarna P. Cučič

Ljubljana, Dalmatinova ulica 13, dvorišče, poleg hotela »Strukelj«

Cenjenemu občinstvu in društvom naznanjam, da imam dnevno sveže cvetje ter izvršujem vsa v cvetličarsko stroko spadajoča dela, kakor poročne šopke, aranžmaje in nagrobnice vence hitro in solidno. 346

Cene nizke! Postrežba točna!

Kupujte le najboljše

lomače

čevlje

znamke

Jara

tovarna

TRŽIČ

Prodajalna

Ljubljana

Sv. Petra cesta 20

Čevlarski strokovnjak

ki je zmožen vsega ročnega in strojnega dela, z večjim kapitalom, se sprejme kot **DRUŽABNIK**. — Le resne ponudbe poslati do 31. t. m. na naslov: Čevlarsko podjetje, Tržič, poštnošteč. 15536

Dipl. strojni inženjer

zanesljiv in več, s šestletno prakso, od tega tri leta v tujini, sedaj zaposlen pri svetovni firmi v Čehoslovaški republiki, zmožen poleg jugoslovenskih jezikov češčine, nemščine, angleščine in italijansčine, s prvovrstnimi referencami, išče odgovornega mesta v obratu ali kot konstruktor v domovini. Ponudbe pod »Samostojen« na ogli. oddelek »Jutra«. 15265

Vsem svojim cenjenim odjemalcem, prijateljem in znancem želi

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO

15713

JR. A. STANISLAVSKIY.

Brezprimerno za preprečevanje in za odpravljanje prehlajenja, nahoda, gribole, vnetja krljla, akutnih in kroničnih katarjev, hripe, influence, nadihu, zasoplosti itd. Poizkusite vsaj eno škatlico pravih razkužilnih pastilj „Valda“

da se uverite o njihovi čudoviti učinkovitosti. Toda pazite in zahtevajte jih v vseh lekarnah in drogerijah samo v škatlicah z napisom

„VALDA“.

Pozor, ženini in neveste!

MODROCE

posteljne mreže, železne zložljive postelje, otomane, spalne divane in fotelje nudi najceneje

RUDOLF RADOVAN

tapetnik

Mestni trg št. 13.

zima, morska trava, olago za modroce in prevleko pohištva v veliki izbiri po najnižji ceni. 328

Najnoveša slušinska praktična železna zola praktična slušinska postelja — tapetiran madrac — prafidna za vsako hišo, hotel, za publike, stanbe in nočne goste. Osnova 390.— Razpoložljiv potkom in železniškom po povzeli.

Lesena slušinska praktična železna zola — praktična slušinska postelja — tapetiran madrac. — Stanje

Din 230.—

spalni.

potent

fotelj

stane

Din 1300.—

Liegestuhl praktisch za ležanje in sedenje. Stanje

Din 130.—

Po tem imam čisto to-hano perje kg po Din 45.— čisto čisto čisto — prafidna za vsako hišo, hotel, za publike, stanbe in nočne goste. Osnova 390.— Razpoložljiv potkom in železniškom po povzeli.

L. BROZOVIC, ZAGREB

ulica 27. III.

RAZPIS

VELIKIH NAGRAD

Založba lista „Žena in dom“ razpisuje velike nagrade za odgovor na vprašanje: Kaj je meni „Žena in dom“.

Vsaka ki odgovori, dobi nagrado.

GLAVNE NAGRADE SO:

Darilo konzorcija »ŽENE IN DOMA«. Spalnica. Je odličan izdelek tvrdke A. ZALOKARJA iz št. Vida pri Ljubljani. Narejena je iz afriške breze. Obstoji iz tridelne omare, psihe, dveh postelj, dveh posteljnih omari, mizice in dveh stolčkov. Vrednost Din 18.000.—

Brušeno ogledalo in brušena stekla je darovala tvrdka »KRISTAL« d. d., Maribor, ki ima svojo podružnico tudi v Ljubljani, Medvedova cesta št. 38. Blazini za dva stolčka je darovala tapetniska tvrdka A. SITAR, Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.

Darilo uredništva »ŽENE IN DOMA«. Tridevna avtomobilska vožnja v spremstvu urednice iz kraja, kjer stanuje obdarovalka, v Benetke in nazaj.

Darilo tvrdke »ETA« d. z o. z. v Kamniku. 8 zabojčkov različnih sadnih konzerv (marmelade, kumarice, gobice, brusnice, gorčice) za osem odgovorov. Vrednost Din 1200.—

Darilo KNJIGOVESNICE DELNIŠKE TISKARNE d. d., Ljubljana, Dalmatinova ulica št. 10. 5 albumov slik naših prokraj in za pet izbranih odgovorov. Vrednost Din 1000.—

Darilo svetovnoznane tvrdke »AGFA-PHOTO« v Berlinu, 1 Agfa Standard-kamera za ploščo 65/9 in film 6/9 z Agfa-Trilinear Anastigmat F/4.5. Vrednost . . . Din 950.—

Darilo tvrdke »JUGOMERKATOR«, lastnik ALOJZIJ PINTAR, Ljubljana-Beograd. 1 karlsbadski jedilnik in kavni servis, obstoječ iz 47 kosov za 6 oseb. Vrednost Din 850.—

Darilo uprave »ŽENE IN DOMA«. Tri velike »ELIDA« kasete in pet manjših »ELIDA« kaset za osem izbranih odgovorov.

Darilo tvrdke B. PAUER, d. z o. z., tvornica kekov, vafeljnov in čajnega peciva, Ljubljana-Siška. 2 kartona finih kekov in čajnega peciva za dva odgovora. Vrednost Din 800.—

Natančen razpis je v januarški številki »Žene in doma«. Sporočite svoj naslov upravi, Dalmatinova ulica št. 1, da vam pošlje prvo številko brezplačno na ogled.

Darilo tvrdke »TEA IMPORT«, d. z o. z., Ljubljana, Večna pot št. 15. 1 doza »Budha«-čaja, carska mešanica. Vrednost Din 500.—

Darilo MESTNE PLINARNE v Ljubljani. Plinski štedilnik na dva plamena. Vrednost Din 435.—

Darilo tvrdke »PROJA«, d. z o. z., Ljubljana, Aškerčeva ulica št. 3. Fine kavne mešanice lastnega izdelka. Vrednost Din 410.—

Darilo tvrdke J. GOREC, d. z o. z., Ljubljana, Dunajska cesta (v palači Ljubljanske kreditne banke). Smuči, stremena z gumasto ploščo, palice, Tonkin in maža Vrednost Din 400.—

Darilo drogerije GREGORIČ, Ljubljana, Prešernova ulica št. 4. štiri »Lavendel« garniture za štiri odgovore.

Darilo tvrdke A. & E. SKABERNE, Ljubljana, Stari trg. Linolej 2x1.50 m. Vrednost Din 230.—

Darilo tvrdke STANE VIDMAR, Jugoslovenska tvornica dežnikov v Ljubljani, Pred škofijo. Damski dežnik. Vrednost Din 200.—

Darilo tvrdke »ELEKTROINDUSTRIJA« d. d., Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 13. Prvovrsten likalnik s kompletno priključno garnituro za tok po izbori. Vrednost Din 200.—

Darilo tvrdke »FRUŠKOGORAC«, Novi Sad. Zastopstvo: A. Pintar, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 14. Steklenica penetnega vina »Fruškogorac«, sladak, Bermet, Mirisavka. Vrednost Din 170.—

Darilo tvrdke F. ZORN, d. z o. z., Ljubljana VII, Lepodvorska ulica št. 23. Damski kovčeg (pravi Lehna Vulkan) havana barve. Vrednost Din 120.—

Darilo založbe »ŽENE IN DOMA«. 15.000 knjig »Sreča je v tebi« za 15.000 odgovorov.

Natančen razpis je v januarški številki »Žene in doma«. Sporočite svoj naslov upravi, Dalmatinova ulica št. 1, da vam pošlje prvo številko brezplačno na ogled.

Vesele praznike želi vsem svojim poslovnim prijateljem

FRANC REBERNIK, LJUBLJANA

pleskarstvo in likarstvo

Komenskega ul. 22

Telefon 3177

Vermut dobiš na debelo in drobno pri **Emerik Zelinka**

in RUM Ljubljana-Siška, Telef. 23-18 15175-3

Iščemo zastopnike

za vsa večja mesta Slovenije za zavarovanju slični posel na provizijo in fiksum. Ponudbe na oglasni oddelek »Jutra« pod »523«. 15590

Lesene predalčne zgradbe heraklitne hiše cenejše kot masivne hiše

Padanje lesnih cen nam prav posebno potrjuje rentabilnost predalčnih zgradb pred zidanimi. Tehnične napake pri starih čisto lesenih stavbah glede nezadostne ogrevalne možnosti, se dajo povsem odpraviti, ako stene objemo s

heraklitnimi izolirnimi ploščami za lahke stavbe

ki so popolnoma ognjuvarne in so že nad 10 let preizkušene kot neupogibne in nezlomljive.

DRZI TOPLOTO. 10 cm debel zid iz heraklita je v toplotno-tehničnem oziru enak 100 cm zidu iz opeke.

PRIHRANAK PRI KURILNIH NAPRAVAH spriči 10 krat večje toplotne zaščite, kot pri enako močnem opečnem zidu.

POCENTEV GRADBE vseled kratke gradbene dobe so manjši stroški, prevozi, masle itd.

PRIHRANAK NA KURJAVI: po debelosti heraklitnih sten do 30 %.

PRIHRANAK NA TEŽI: manjši dovorni stroški, manjše dimenzije opor, podlog, nosilcev in tramov.

PRIHRANAK NA PROSTORU, ki je vseled male konstrukcijske debeline heraklitnih plošč neprimerno večji, kakor pri opečnem zidovju, ter jamči za večjo uporabno prostorninsko plošev.

PRIHRANAK NA GRADBENEM ČASU IN OBRESTITI: Ker so heraklitne plošče velikih dimenzij, je delo jako pospešeno.

Tudi že obstoječe lesene hiše se dajo zboljšati z malimi stroški, ako se naknadno znotraj in zunaj izolirajo s heraklitnimi ploščami. Prosimo, vprašajte nas, dali vam bomo radevolje vsa pojasnila. Zahtevajte naše zanimive tiskovine.

Pooblaščen heraklit-zastopniki:

„Material,“ trgovska družba z o. z.

LJUBLJANA, Dunajska cesta 36/2

Telefon 27-16

Brzjav: Material.

SKLADIŠČA: Tone Vovk, Bled; Fr. Borjak, Kranj; Fr. Hladnik, Rakek; Josip Klemenčič, Novo mesto; Stajersko, Prekmurje in Koroško; D. Rakusich, Celje, in njegova podružnica Kultar & Zonjčič v Mariboru; A. Cufer, Jesenice.

ZAHTEVAJ

SANA čokolado

ZAHTEVAJ

233/2

Zvest

prijatelj!

FADA
Radio

Mod. 51 z 7 cevmi Din 5.400.—

> 53 > 7 > 7.400.—

> 45 > 8 > 9.600.—

> 48 > 10 > 12.000.—

> 49 > 10 > 13.000.—

> 57 > gramofon. > 13.000.—

AMERIKANSKI SUPERHETERODINE Z
VGRAJENIM DINAMICNIM ZVOČNIKOM ZA
PRIKLJUČEK NA TOKVSE ROKOVANJE OBSTOJI SAMO V OBRA-
CANJU GUMBA.RADI ABSOLUTNE SELEKTIVNOSTI NI ME-
SANJA POSTAJ.ZELO JE OBCUTLJIV TER SPREJEMA RADI
TEGA PRI DRUGIH APARATIH SE NEPO-
ZNANE POSTAJE.REPRODUCIRA DOVRŠENO VSE GLASBENE
TONE.UGODNO ZABAVA OD RANE ZORE DO POZ-
NE NOCI.DRAGOCEN JE TUDI ZA PRODAJALCE, KI
ZELE TRAJNO ZADOVOLJSTVO SVOJIH KUP-
CEV.VEČ JE VREDEN EN POSKUS, NEGO STO
LEPIH BESED.

RAŠE & Comp, Dubrovnik

generalni zastopniki

Dobro vpeljene

zastopnike

za vso Jugoslavijo ISČEM za prodajo prvovrstnega specijal-
skega artikla proti dobri proviziji. — Ponudbe na oglašni
oddelek »Jutra« pod »Agilni zastopniki« 15751»TRIBUNA« F. B. L., tovarna dvokoles in otro-
ških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. Ceniki franco.

Dalmatinska vina

Za božične praznike si preskrbite, kjer ste najbolj sigurni
zaradi dobre kvalitete. — Čez ulico 1 Din popusta od 25. de-
cembra 1931 do 11. januarja 1932.Za vse postne dneve sveže pošiljke morskih rib. Za vse
praznike pečeni purani in razna jedila po znižani ceni.

Domači stari vermout.

V gostilni »TRATNIK«, Sv. Petra cesta 25, in v gostilni

»PRIMORJE«, Medvedova ulica.

Cenjenemu občinstvu se priporoča

15748

IVO SUNARA.

THERMOGÈNE
proizvaja a top.oto in je obrambno
sredstvo zoper

KASelj, KATAR V SAPNIKU, HRIPO,
REVMATIZME IN ŽIVČNE BOLEČINE.

Navodilo uporabe: Boječe mes-
to se običajno s Thermogène in re-
treba paziti, da ne vata čvrsto
na koži. Da dosežete močnejši
učinek, zadostuje, da prepočite
vato z malo vode ali alkohola.

Zavoilek: Din 15/50
Dobiva se vsaki lekarni

L. MIKUŠ
Mestni trg 15
Tovarnica dežnikov,
saloga sprehajalnih
palič

TVRDKA
JAKOB FLIGL dediči
KLEPARSTVO IN VODOVODNA
INSTALACIJA
LJUBLJANA, Gregorčičeva ulica št. 5
Telefon 33-53 — Rimska cesta 2
se priporoča cenjenemu
občinstvu

za popravila kopalnih peči, izdelavo
kopalnih banj, bakrenih kotličev za
štedilnike itd.

Dalje izvršujemo vsa v stroko spadajoča
popravila solidno in ceno. Najkulant-
nejša postrežba. Odgovarjajoči material.

Ustanovljeno leta 1860

M. Drenik
Ljubljana
Kongresni trg 7.

13989

Garantirana konstrukcija!
Din 1300.—

FRANC JAGER
tapetništvo
Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 29
priporoča svoje najmodernejše fo-
telje vseh vrst, modroce, otomane,
žimo, zložljive postelje, patentne
divane itd. 6856

Najmodernejša oblika!
Din 1300.—

Za naš Dinar
naj se kupujejo naši domači proizvodi!

prošek za pecivo
vsebuje 25% masla
»Pekin«

Vanilin-sladkor
vsebuje 25% masla
»Pekin«

rumenilo
vsebuje 25% masla
»Pekin«

»ADRIA« — LJUBLJANA I, poštni predal 124.

MODEL 1932

Otroška postelja iz jeklenih ce-
vi, belo emažirana s žičnim
vloškom velikost 70x140 cm
Din 1000.— franco vsaka že-
lezniška postaja. Pripadajoča
posteljina po najnižjih dnev-
nih cenah. 367

»WEKA« MARIBOR št. 9

Za naš

naj se kupujejo naši domači
proizvodi:prasek za pecivo, vanilin-sladkor,
rumenilo in pudring prahke »ADRIA«

Mladega zobarja
ali dentista

sprejememo za prodajo zobotehniških apa-
ratov in opreme. Ponudbe pod »Agilan«
na Jugosl. Rudolf Mosse d. d., Zagreb, Je-
lačićev trg 5. 15745

Lovske
puške

floberti, brovning pištole, lovske in ribiške
potrebščine 350aF. K. KAISER, puškar
Ljubljana, Kongresni trg 9.

Taka vročina!

Pa samo enkrat sem naložil in ravnal
po navodilu. Se pozna, da je res»Original Lutz« peč
ING. GUZELJ, LJUBLJANA — ŠIŠKA
BELJASKA 4. — TEL. 3252.

JEČAM
CIKORIJA
KAFETEA
FAVORIT
ZEMUN

Radi napeljave električnega pogona
prodamo dobro ohranjeno

lokomobilo

12 at. 100/120 HP, 220 obr. na minuto, s stopničasto re-
šetko (Treppenrost), pregrevalcem in kondenzatorjem.
Stroj je dvocilindričen z ventil. razvodjem sistema Lenz

Tovarnica opeke š. U. T. Samobor pri Zagrebu. 15624

Za nego lica in rok

rabite Benkovo pomado in kremo. LEKARNA BENKO, Zemun.
15759

Zavod za izobrazbo

otroških vrtnaric

Metoda Montessori, državno priznana spričevala z internatom

WIEN XIII., Auhofstrasse 78a, tel.: R 34492.

Začetek semestra: 7. januarja. Prospekti na zahtevo.

Autotaksa

Olimar Fornezzi

Autotaksa

Sv. Lovrenc na Pohorju

sponora smučarjem kakor vsemu potujočemu občinstvu, da stoji
pri vsakem vlakcu na postaji ter računa za vožnjo do Pušcave
Din 5.—, do Sv. Lovrenca-trga Din 10.—, odkoder je najlepši in
najlažji dostop na Pesek, Klopni vrh itd. Vozi permanentno skozi
celo zimo. Prevzame tudi vsakovrstne vožnje z elegantnimi 7-sedež-
nimi »Tatra« vozovi. Pri daljših progah cena za 1 km Din 3.50,
oziroma po dogovoru. Se vsemu potujočemu občinstvu vljudo
priporoča 15767

Sv. Lovrenc na Pohorju.

OTMAR FORNEZZI, avtotaksa

Dalmatinska vina

Posebna kvaliteta za božične praznike in novo leto po zni-
žanih cenah: belo la Din 10.—, črni kuč la Din 10.—, ružica la
Din 10.—, belo viško Din 12.—, opolo viško Din 12.—, prošek
stari Din 30.—. — Kdor vzame čez ulico večje količine nad 5
litrov, ima znižane cene po dogovoru. — Prepričajte se v
ASKERCEVI KLETI, Askerčeva ulica 1 in vinotoč Poljanska
cesta št. 17.

15768

Za obilen obisk se priporoča

V. MILOŠ